አገቱኒ

ተምረን ወጣን

መስፍን ወልደ ማርያም

አዲስ አበባ 2002

አገቱኒ

Copyright © 2010 by Mesfin Wolde-Mariam
የደራሲው መብት በሕግ የተጠበቀ ነው
መጋቢት 2002 ዓ.ም.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means without written permission from the author.

ISBN
Printed in USA by 48HrBooks (www.48HrBooks.com)

ኢትዮጵያ የሁላችንም አገር ናት፡፡

በ1997 ዓ.ም. የነጻነት ጮራን ለማድመቅ ሲጥሩ
የመጨረሻውን መስዋዕትነት ለከፈሉ፣
ለቆሰሉና ለተጎዱ፤
ለታሰሩትና ከነቤተሰቦቻቸው ለተጉላሉ፣
ለታሰሩት የከፉ ቀን አለኝታና አጋር ሆነው ለለፉት፣
በውጭ አገር በብርድና በጸሐይ ድምፅ ለሌላቸው ለጮሁት፣
ከሚወዷት አገራቸውና ከሚወዱት ወገናቸው ተለይተው በስደትና በናፍቀት
ለሚጨነቁት፣
ሁሉ በአክብሮት እጅ እነሣለሁ፤
ብርሃኑን ብልጭ አድርገው ድርግም ላደረጉት ቅን መንፈስና ወኔ
እንዲሰጣቸው አምላክን እለምናለሁ
የብርቱካን ሚዴቅሳን እናትና የብርቱካን ሚዴቅሳን ልጅ የመረረ ሐዘን
የሚያዳምጥ ኀሊና እንዲሰጣቸውም እለምናለሁ

ኢትዮጵያ እጆችዋን ወደእግዚአብሔር ታደርሳለች

እ ር ስ በ ር ችሁ ከ መዋ ደ ድ በ ቀ ር ለ ማን ም ዕ ዳ
አ ይኑ ር ባ ችሁ፤
ሌላ ውን የ ሚወድ ሕግ ን ፈጽሞታልና ፤

ስለዚህ ፍቅር የሕግ ፍጻሜ ነው፡፡

ሮሜ 13/8

ማውጫ

ክፍል አንድ

፩ እንደመቅድም- እኔና ሥልጣን 5
፪. ከፉ ቀን ጥሩ ነው 24
፫. የኢትዮጵያ ሕገ መንግሥት አንዳንድ አንቀጾች 30
፬. የቅድመ ቅንጅት የፖሊቲካ ሁኔታ 34
፭. የቅንጅት ዓላማ 43
፮. ምርጫ 97 49
፯. ቅንጅት ተሸነፈ ተባለ 58
፰. እስር ቤት፡--ማእከላዊና ቃሊቲ 68
፱. ክስና ፍርድ ቤት 78
፲. ሽምግልናና እርቅ 105
፲፩. ፖሊቲካና የሥልጣን ጥም በኢትዮጵያ 123
መደምደሚያ 141

ክፍል ሁለት

መግቢያ 151
አንድ፡-ራእይ ኢትዮጵያ በ2020 -- ከየት ወዴት 154
ሁለት፡- የሞት ቅጣትአገዛዝና የባለሥልጣኖች ወንጀል 169
ሦስት፡-መግደልና ማስገደል፤ ተንጋሎ የተፋ፣ ለራሱ ከፋ 174
አራት፡-መላ ወይስ ዱላ 183
አባሪ፡-ለቅንጅት ምክር ቤት የስንብት ደብዳቤ 194

፩
እኔና ሥልጣን

መንደርደሪያ

ብዙ ሰዎች ስለእኔ «ታሪክ» ለመጻፍ ይፈልጋሉ፤ ወይም እንድጽፍ ይገፋፉኛል፤ እኔ በበኩሌ ታሪክ የሚባል ነገር የለኝም፤ የቃሊቲ ጓደኛዬ ዓባይነህ ብርሃን ለጋዜጠኞች ሲናገር «መስፍን ምን ሥራ ሠርቶ ያውቃል ወሬ ነው እንጂ» አለ ብሎ አንድ ጋዜጠኛ የእኔን መልስ ለማወቅ ደወለልኝ፤ ለእኔ ዓባይነህ በተናገረው «ሥራ»ና «ወሬ» በተባሉት ቃላት ትርጉም ላይ ከተስማማን ምንም ስሕተት አላገኘሁበትም፤ ይህንን ስነግረው ጋዜጠኛው ግር አለው፤ እንደተሰደብሁ ቆጥሬው የምናደድ መስሎት ነበረ፤ አብዛኛውን ሕይወቴን ያሳለፍሁት በማስተማር ነው፤ ዓባይነህ ወሬ የሚለው! ማስተማር ታሪክ የሚሠራበት ተግባር አይደለም፤ እያንዳንዱ ተማሪ የትምህርቱ ዘመን ሲያበቃ ከአስተማሪዎቹና ከትምህርት ቤቱ ጋር ያለው ግንኙነት እየተቋረጠ ይሄዳል፤ አንዳንዴ በአጋጣሚ አንዳንድ ተማሪዎችን ከተስፋ መቁረጥ ለማውጣት ይቻል ይሆናል፤ ሁለት ምሳሌዎችን ልስጥ።

አንድ ቀን የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ የአራተኛ ዓመት ተማሪ ቢሮዬ መጣና ትምህርቱን ለማቋረጥ መወሰኑንና ከዲኑም ጋር ተነጋግሮ መጨረሱን ነገረኝ፤ በዕድሜ ከኔ የሚያንስ አልነበረም፤ በንግዱ ዓለም ቆይቶ በትምህርት ናፍቆት ተገፍቶ በራሱ ጥረት ለዩኒቨርሲቲ የበቃ ሰው ነው፤ የቀረው ስድስት ወር ብቻ ነው፤ የሚሰጠኝ ምክንያት ሁሉ አላጠግብህ አለኝ፤ ስለዚህም ውሳኔውን ተቃውሜ ለሦስት ሰዓት ያህል በክርክር ወጥሬ ያዝሁትና ሀሳቡን አስለወጥሁት፤ ፈተናውን አልፎ ተመረቀ፤ የተመረቀ ዕለት የተጠቀለለውን ዲፕሎማ አመጣና «እንካ ያንተ ነው፤» አለኝ፤ የራስህ የልፋትህ ውጤት ነው ብዬው ተለየኝ፤ይህንን ተማሪ ከራሱ ፍርሃት ማዳኔ እርካታ ሰጥቶኛል።

ሁለተኛ አንዲት ቆንጆ ልጅ እኔ ክፍል እንዳለች ባውቅም አብዛኛውን ጊዜ በር ላይ ብቻዋን ቆማ ክፍል ሳትገባ ትቀራለች፤ አንድ ቀን ቢሮ እንድትመጣ ነገርኋትና ስትመጣ ለምን ክፍል እንደማትገባ ስጠይቃት እንደማትፈልግ ነገረችኝ፤ ታዲያ ለምን ትመጫለሽ? በወላጆችዋ አስገዳጅነት፤ ለዚች ተማሪ ትምህርት ለእንጀራ የሚያስፈልጋት አልነበረም፤ ስለዚህ ትምህርት ለጌጥ እንደሚሆንም አሳመንኋትና ተለያየን፤ አሜሪካ ሄዳ ትምህርት ለእንጀራን ተማረች።

በተረፈ ከአፄ ኃይለ ሥላሴ ጋር ተጋፍጠን ኢየሱስ ወርቅ ዛፉ ከዩኒቨርሲቲ ሲመረቅ የለፋበትንና ያገኘውን ውጤት በይፋ እንዲታወቅለት ዲፕሎማውን ከጃንሆይ ባይቀበልም ስሙ እንዲጠራ ማድረጋችን ደስ ያሰኛል፤ በአጠቃላይ ሲታይ ግን ትውልድ ሲመጣና ትውልድ ሲሄድ እያስተናገደ አስተማሪ ታሪክን ለመሥራት ዕድል የለውም::

እያንዳንዳችን ከልጅነታችን ጀምሮ ጠመዝማዛ፣ ወይም መንታ፣ ወይም ኮረኮንችና አሸዣማ መንገዶች ይጋረጡብናል፤ ከእነዚህ የትኛውን መንገድ ይዘን እንደምንጓዝ አብዛኛውን ጊዜ የምንወስነው እያንዳንዳችን ራሳችን ቢሆንም አንዳንዴ አስገዳጅና ከአቅም በላይ የሆኑ ኃይሎችም ይወስኑልናል፤ ሌሎች ኃይሎች ቢወስኑልንም ያንን መንገድ እስከመጨረሻው ለመከተል፣ ወይም ላለመከተል ኃላፊነቱ የእያንዳንዳችን ብቻ ነው፤ በሌላ አነጋገር ኑሮአችንን የምናንጸው እያንዳንዳችን ነን፤ ስለዚህም በአጠቃላይ ባለንበት ሁኔታ ቢከፋንም ቢደላንም ተጠያቂዎቹ ራሳችን እንጂ ሌላ ሰበብ አይኖረንም፤ ለኑሮአችን አለመሳካት ሰበብ መፈለግ ራሳችንን ይበልጥ ከማዳከም ሌላ ጥቅም የለውም፤ በምመርጣቸው መንገዶች ኑሮዬን የማንጸው እኔ ነኝ፤ ሌሎች ሰዎች በበጎም በከፉም አስተዋጽኦ እንዳላቸው ሳይታለም የተፈታ ነው፤ በጎውን አስተዋጽኦ እየተቀበልሁና እየቀረብሁ፣ ከከፉው ደግሞ ለመሸሽና ለመራቅ እየሞከርሁ ኑሮዬን መምራት የምችለው እኔው ነኝ፤ ለራስ ኑሮ ኃላፊነትን መቀበል ለእኔ ዋናውና የመጀመሪያው መመሪያ ነው፤የኔን የኑሮ ሁኔታ በማንም ሌላ ሰው ላሳብበው አልችልም::

እኔ በኃላፊነት የማልጠየቅባቸውና ሌሎች ሰዎችም በኃላፊነት የማይጠየቁባቸው ብዙ ነገሮች አሉ፤ ለምሳሌ ቁመቴ፣ የቆዳዬ ቀለም፣ የእናት ቋንቋ የሚባለው፤ ሃይማኖትም ቢሆን የወረስሁት ነው (ከቡዲስቶች፣ ከሂንዱዎች፣ ጀምሮ ሌሎችንም ሃይማኖቶች ለማጥናት ሞክሬ እግዚአብሔር በአፍአዊ ቲያትር የማይገኝ መሆኑን ተገንዝቤ የወረስሁትን ለመጠበቅ ወሰንሁ)፤ አንድ ሰው ኃላፊነት እንዲቀበል የሚገደደው እሱ ራሱ ላደረገው ወይም ለተናገረው ብቻ ነው፤ በኑሮ ጠመዝማዛ መንገድ የሚያጋጥሙኝን ጉዳዮች ሁሉ እንዴት እንደተወጣኋቸው፣ ወይም እንዴት እንዳሸነፍኋቸው፤ ወይም እንዴት እንዳሸነፉኝ የእኔ ኃላፊነትና ተጠያቂነት ይሆናል፤ የአንድ ሰው ኑሮው የከፋም ይሁን የለማ ራሱ የካበው ወይም ያፈረሰው ውጤት ነው፤ ሰው ኑሮውን ይመስላል የሚባለውም ለዚህ ይመስለኛል::

ሁለተኛው የኑሮ መመሪያ ብዬ የያዝሁት በማኅበረሰብ ውስጥ ስለምኖር፣ ማኅበረሰቡ ለእኔ እድገት ያደረገውን ትልቅና ወሳኝ አስተዋጽኦ ነፍሴ ድረስ ይሰማኛል፤ ስለዚህም የሕዝቡ ኑሮ፣ ደህነቱ፣ ጉስቁልናው፣ ችጋሩ፣ ጥቃቱ ያንገበግበኛል፤ በአገኘሁት አጋጣሚ ሁሉ፣ በአገር ውስጥም ሆነ በውጭ

እጮህለታለሁ፤ ለሰውም፣ ለእግዚአብሔርም እነግርለታለሁ፤ ከዚህ ቃል ኪዳን በገንዘብ ገዝቶም ይሁን በጉልበት አስፈራርቶ የሚያስወጣኝ የለም::

ልጅነት

የማስታውሰው የመጀመሪያው ጠምዛዛ መንገድ ያጋጠመኝ አምስት ዓመት ግድም ሲሆነኝ ነው፤ እኅቴና እኔ ከአባታችን ጋር ነበርን፤ አባታችን ወደማይጨው ሲዘምቱ ግርግሩና ዝግጅቱ ሁሉ ይታየኛል፤ እናታችን እየመጡ ይጠይቁን ነበር፤ እሳቸው ሲሄዱ ሁልጊዜም እኔ በጣም እየጮህኩ አለቅሳለሁ፤ አንድ ቀን እንዲያውም አብሬ ካልሄድሁ ብዬ ድርቅ ስላልሁ ከእናቴ ጋር ሄድሁ፤ አባቴ ከማይጨው ሲመለሱ እኔን እቤት አላገኙኝም፤ በጣም እንዳሳዘናቸውና ልክ እንደትልቅ ሰው አድርገው እንደተቀየሙኝ ብረዳም እስካሁን አልገባኝም::

ለንግዲህ የመጀመሪያው በደመ-ነፍስ «የመረጥሁት» መንገድ ከእናቴ ጋር መኖርን ነው፤ እናቴ ደግሞ ሌላ መንገድ ውስጥ አስገድደው አስገቡኝ፤ ትምህርት ቤት የገባሁት በእግር ብረት ታስሬ ነው፤ እግር ብረቱ እግሬን እንዳይፍቀኝ መሀሉ ላይ ገመድ አስሬ፣ ገመዱን በእጄ ወደላይ ይዤ በቅምቡርስ ጉዞ ወደትምህርት ቤት ለሁለት ወር ያህል ተመላልሻለሁ፤ በትምህርት ፈጠንሁና አስተማሪዬ (አለቃ ታምራት የሚባሉ ጎንደሬ ነበሩ) ከአለቆቹ አንዱ አደረጉኝ፤ መጀመሪያ ሥልጣን የቀመስሁት በዚህ ነው፤ ጣመኝ፤ አንድ ተማሪ «ጸ» ስለው «ሰ» ያለ እንደሆነ ጆሮው እስቲቀላ ማሸት አንዱ የሥልጣን መግለጫ ነበረ፤ በዚያ ላይ አለንጋም ወይም አርጩሜ አለ፤ የመጀመሪያው ደረጃ በሥልጣን የመባለግ ትምህርት ነበር! እግር ብረቱ ከወለቀም በኋላ የአለቃነት ጣሙ እየገፋፋኝ ጥሩ ተማሪ ወጣኝ፤ አለቃ ታምራት ከሊቅነታቸው በተጨማሪ ስዕልና ሐረግ መሥራት ይችላሉ፤ ነፍሱን ይማረውና ለይገዙ ብሥራት ሐረግ መጀመሪያ ያሳየሁት እኔ ከአለቃ ታምራት የተማርሁትን ነበር፤ እሱ ግን እጅግ በጣም ሠለጠነበትና ዛሬ ስሙ የሚጠራበት ሆኖአል::

በአለቃ ታምራት ትምህርት ቤት እንዳለሁ አንድ እሙን የሚባል ጓደኛ ነበረኝ፤ እሱና ሁለት ሌሎች ልጆች ሆነን የዚህን ዓለም ከንቱነት ስናወራ ቆየንና እንመንን ብለን ወዲያውኑ ወስነን ቀበናን ተሻግረን ራስ ካሣ ጫካ ገባን፤ አውጡን፣ ቀጋውን፣ አጋሙን ስንበላ አመሸንና ጀምበር ቆልቆል ማለት ስትጀምር አንዱ «እናቴ ናፈቀችኝ!» ሲል ወዲያው ሁላችንም እኔም! እኔም! እያልን ቁልቁለቱን ወርደን በየቤታችን ገባን፤ ስለዚህ ለአንድ ቀን ያህል መንኛለሁ! በኋላም ቅዳሴ ስንማር ከእሙን ጋር ቀጨኔ እንቀፍፍ ነበር::

በዚህ ትምህርት ቤት እያለሁ ተፈሪ መኮንን ትምህርት ቤት ተከፈተና አባቴ እዚያ እንድገባ ፈለጉ፤ ነገር ግን ያኮተልካሉ ስለተባለ እምቢ ብዬ ሌላ መንገድ መረጥሁና ወደቤተ ክርስቲያኑ ትምህርት አደላሁ፤ ቅዳሴን ከመምሬ

አስፋው ከሚባሉ ቄስ ተማርሁ፤ የውዳሴ ማርያምና ከዚያም አለፍ ያለ ዜማ አለቃ አካሉ ወልደ ማርያም ቤት ልጃቸውን ዘውገ ወልደ ማርያምን (ሁሉንም ነፍሳቸውን ይማረው) የሚያስተምሩላቸው መምህር ስለነበሩ እኔም ተፈቅዶልኝ እዚያ እያደርሁ ተማርሁ።

ሌላ ያልታሰበ ጠምዛዛ መንገድ አጋጠመኝ፤ ለጥምቀት በኪዳነ ምሕረት ታቦቶችን አጅበን ሄደን ማታ ጫካው ዳር አሳት እያነደድን ስንሞቅ ከአንድ ልጅ ጋር ተጣላን፤ የተለኳኮሰ ጭራሮ ወረወረብኝ፤ እሱ ተለቅ ያለ ሰውነቱም ደንዳና ነበረ፤ ድብድቡን ስንጀምር በያዘው ዱላ ጭኔ ላይ ዠለጠኝ፤ ዱላ ስላልያዝሁ ሥጋ ለሙብያ የያዝሁትን ሰንጢ አወጣሁ፤ ፈራና ሲሮጥ ወደቀ፤ የወደቀበት ሄጄ አንዴ ወጋሁት፤ እሱን ወደሀኪም ቤት ወሰዱት፤ እኔን ፖሊሶች እጆቼን በገመድ አስረው አሳደሩኝ፤ ጠዋት ወደፖሊስ ጣቢያ በገመድ እየጎተቱ ሲወስዱኝ እናቴ ወደጥምቀተ ባሕሩ ሲመጡ ተገናኘን፤በጭራሽ አልደነገጡም፤«ምንድን ነው ነገሩ?» ሲሉ ፖሊሱ አስረዳቸው፤ «እሱስ ግድ የለም» ብለው የት እንደሚወስደኝ ከጠየቁ በኋላ መንገዳቸውን ቀጠሉ፤ በሳቸው ሚዛን ከዚያ የከፋ ወንጀል አለ ማለት ነው።

ገና ከልጅነቴ ጀምሮ ሰዎች ሁለት ተጻራሪ ጠባዮች እንዳሉብኝ ይነግሩኛል፤ እኔም ይታወቀኝ ነበር፤ ለምሳሌ አንድ ዓይነ ስውር ወይም በሌላ በሽታ የተያዘ ለማኝ መንገድ ዳር ተቀምጦ የሚያለቅስ በሚመስል ድምፅ ሲለምን እናቴ መጥተው እስቲወስዱኝ ድረስ አጠገቡ ቁጭ ብዬ አለቅስ ነበር፤

በሌላ ጊዜ ደግሞ ልጃገረዶች በገምቦ ውሀ ቀድተው ሲመለሱ ገምቦውን በድንጋይ ሳፈነዳው ደስ ይለኝ ነበር፤ ማታ ፍዳዬን እቀበላለሁ፤ ተናዳጅና ጠበኛነቱን በኳስ ጨዋታና በጸሎት ለመግራት የቻልሁ ይመስለኛል፤ በሌሎች ስቃይ መጨነቁ ግን እስካሁንም የለቀቀኝ አይመስለኝም፤

በዊንጌት በነበርሁባቸው ወሮች ቅዳሜ ወይም እሁድ ወደ ጴጥሮስ ወጳውሎስ መቃብር ውስጥ እየገባሁ ከሙታን ጋር አወራ ነበር፤ በተለይ የቆንጆ ሴቶችና የሕፃናት መቃብር ላይ በጣም እያሳዘኑኝ «ምን ነካችሁ? ምን አገኛችሁ?» እያልሁ እጠይቅ ነበር፤ የአንዲት ሴትን ስም እስካሁን አስታውሰዋለሁ፤ -ጥሩነሽ ሽምፐር።

አሥራ ሁለት ዓመት ግድም ሲሆነኝ ሦስት ጠምዛዛ መንገዶች አጋጥመውኛል፤ ሁለት ጊዜ ታስሬአለሁ ማለት ነው፤ አንዴ በእግር ብረት፣ አንዴ በገመድ፤ ሁለቱንም ጊዜ መታሰሬ ረድቶኛል፤ አስተምሮኛል፤ በተለይም ሁለተኛው እስር የመጣው ብዙ ሰዎች «ይኽ ልጅ አንድ ቀን ክንፍ አውጥቶ ይሄዳል» የሚል አስተያየት በነበራቸው ጊዜ መሆኑ ሰይጣን ምን ጊዜም ቢሆን ሩቅ እንዳልሆነ አረጋግጦልኛል።

በተፈሪ መኮንን ትምህርት ቤት በተመላላሽነት ስገባ ሦስተኛውን ጠመዝማዛ መንገድ ጀመርሁ፤ ጥቂት ወራት ያህል ከተማርሁ በኋላ በአዲስ

አበባ ውስጥ ከባድ ችግር ገብቶ ስለነበረ ያለኝን ጥሩ የእጅ ጽሑፍ ችሎታ በመጠቀም እናቴን ለመርዳት ማዘጋጃ ቤት በር ላይ ማመልከቻ ጸሐፊ ሆንሁ፤ ነገር ግን አንዳንድ ሰዎች ትምህርቴን እንድቀጥል ስለፈለጉ በአዳሪነት እንድገባ ለትምህርት ሚኒስቴር ማመልከቻ እንድጽፍ ገፋፉኝና ማመልከቻውን ለአቶ መኮንን ዘውዴ ሰጠሁ፤ ስለትምህርቴ ከምክትል ዲሬክተሩ የምስክር ወረቀት እንዳመጣ ጠይቀውኝ ወሰድሁላቸው፤ ወዲያው ደብዳቤ ጽፈው እንድገባ ሆነ፤ ከብዙ ዓመታት በኋላ አቶ መኮንን በሕይወት እያሉ አጋጣሚውን አግኝቼ አዳሪነት እንዳስገቡኝና ትልቅ እርዳታ እንዳደረጉልኝ ስለነገርኋቸው በጣም ደስ ይለኛል፤ እንዲህ ያለ አጋጣሚ ሳላገኝ ሌሎች አምልጠውኛል።

አዳሪነት አዲስ ዓለም! ደብተሩ፣ እርሳሱ፣ መጽሐፉ፣ ልብሱ፣ አልጋው፣ ምግቡ፣ ትምህርቱ እንደልብ! ጨዋታው እንደልብ! ጂምናስቲክ መሥሪያው እንደልብ! አስተማሪዎቻችን የካናዳ የካቶሊክ ቄሶች ነበሩ፤ የተመሰከረላቸው አስተማሪዎች ናቸው፤ በተለይ ጠንክሮ መሥራትና የኃላፊነትን ስሜት በተማሪዎች ላይ ለማሳደር ትልቅ ጥረት ያደርጉ ነበር፤ ተሳክቶልኝ እንደሆነ ባላውቅም እኔም በአስተማሪነቴ የእነሱን አርአያ ተከትዬ ነበር።

በተፈሪ መኮንን ገና አምስተኛ ክፍል ሆኜ እናቴ በጠና መታመማቸው ተነግሮኝ አስፈቅጄ ሄድሁ፤ ስደርስ ምንም አይሰሙም ነበር፤ በበነጋታው ዓረፉ፤ ቀብሩ ላይ ሳለቅስ «እንግዲህ ማን ይችለኛል!» እያልሁ እጮህ ነበር፤ ነገር ግን እኔን ትተው ይሄዳሉ ብዬ አላመንሁም፤ ስለዚህም አንድ ሳምንት ሙሉ በየቀኑ ሌሊት በአሥራ አንድ ሰዓት እየተነሣሁ መቃብራቸውን ትኩር ብዬ እየተመለከትሁ የተነቃነቀ እንደሆነ ለመቆፈር እዘጋጅ ነበር፤ ከሳምንት በኋላ ቁርጤን አወቅሁት፤ ስለዚህም ለመቃብራቸው እሳቸውን የማላሳፍር ጨዋ ሰው ለመሆን ቃል ኪዳን ገባሁ፤ ከልቤ የማይወጣው ሐዘን ግን ለልፋታቸው ሁሉ ትንሽም ውለታቸውን ሳልመልስና ከችግር ሳላወጣቸው መቅረቴ ነው፤ የእናቴ መሞት ጠባዬን በቁርጠኛነት እንድገራ ከጸሎት ጋር ረድቶኛል፤ አንድ በአለቃ ታምራት ትምህርት ቤት የነበረና ዛሬም ያለ አብሮ-አደጌ አንድ ቀን በመንገድ ላይ አቆመኝና ባለፈው ማታ ስለእኔ ትልቅ ክርክር ተነሥቶ እንደነበረ ነገረኝ፤ በግብዣው ላይ ከነበሩት አንዱ እኔ ከመስፍን የተማርሁት አንዱ ነገር ትእግሥት ነው በማለቱ አብሮ-አደጌ ግራ ይገባውና ስለሌላ ሰው ነው ወይስ እኔ ስለማውቀው መስፍን ነው የምታወራው? በማለት ጠይቆ ካረጋገጠ በኋላ እኔ የማውቀው መስፍን ወልደ ማርያም ትእግሥት ሊያስተምርህ አይችልም፤ ጠብ ያለሽ በዳቦ የሚል ሰው ነው ብዬው በጣም ተከራከርን ብሎ አጫወተኝ፤ ሁለቱም አልተሳሳቱም፤ የሚያውቁኝ በተለያየ ጊዜና በተለያየ ሁኔታ ነው፤ ሰው ራሱን መለወጥ ይችላል፤ ለሞቱት እናቴ የገባሁት ቃል ኪዳን ነው።

ሰይጣን በተፈሪ መኮንንም ገባ፤ አንድ አስተማሪ በክፍሉ ተማሪዎች ተናዶ ከነዘርማንዘራቸው ሙልጭ አድርጎ ሰደባቸው፤ ከክፍል ሲወጡ ያለቅሱ ነበር፤

ሲነግሩን ሁላችንም ተናደድን፤ ቀስ እያለ በጣም ከባድ የሆነ ረብሻ ተነሣ፤ እኔ ተገፍቼ ከቀደሙት መሀል ተገኘሁ፤ አንማርም በማለታችን ብቻ ሳይሆን የመጣውን ባለሥልጣን ሁሉ አንሰማም እያልን በመመለሳችን አገር ተረበሸ፤ ትምህርት ቤቱ በክብር ዘበኛ ተከበበና ጃንሆይ ከነልጆቻቸውና ከነሚኒስትሮቻቸው መጡ፤«ከየትም ለቃቅመን አምጥተን» ያሉት ያን ዕለት ነው፤ ነገሩ እውነት ቢሆንም ማቴዎስ ጥግነህ የሚባል ተማሪ «ጃንሆይ! አባቶቻችን ግብር ይከፍላሉኮ!» ብሎ የመለሰላቸውም እውነት ነው።

በዚህ ረብሻ ምክንያት ሀያ ሁለት የምንሆን ልጆች ከተፈሪ መኮንን ወደሌሎች ትምህርት ቤቶች ተዛወርን፤ እኔ ወደዊንጌት ተዛውሬ ከሦስት ወራት በኋላ የለንደን ማትሪኪዩሌሽን ተፈትኜ ዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ ሲከፈት እዚያ ገባሁ፤ እግዚአብሔር ይመስገንና በጠመዝማዛው መንገድ እዚህ ደረስሁ!

በትምህርት ቤት የጉርምስና ዘመን ከትምህርት ውጭ የነበረኝ ምኞት ጡንቻ ማፈርጠም ነበር፤ ጂምናስቲክ እሠራለሁ፤ ኳስ እጫወታለሁ፤ በተፈሪ መኮንን ትምህርት ቤት እነታደሰ ላቀው፣ (ነፍሳቸውን ይማረውና) ተሰማ ኃይሉ፣ ኃይሉ አፈወርቅ የኔው ቢጤ ነበሩ፤ ጡንቻ ማፈርጠም በጣም ትልቅ ነገር መስሎ ይታየኝ ነበር፤ በዊንጌትና በዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ እንደኔ ያለ የጡንቻ ፍቅር ያደረበት የማውቀው (ነፍሱን ይማረውና) ገብረ ክርስቶስ ደስታን ነው፤ ገብረ ክርስቶስ ቻርልስ አትላስ ከሚባል የታወቀ የጡንቻ አሠልጣኝ ጋር እየተጻጻፈ ይሠለጥን ነበር፤ በትምህርት ቤት የሚያገኘው ወተትም ስለማይበቃው በቀን አንድ ሊትር በኮንትራት ይመጣለት ነበር፤ በዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ ውስጥ በሆድ አንደኛ እኔ፣ ገብሬ ሁለተኛ ነበርን፤ እንዲያውም እኔ መጥገብ ሳይሆን ጥርሴን ሲደክመኝ ነበር መብላት የማቆመው!

እስጢፋኖስ የሚባል የታወቀ ቦቅሰኛ ካላሠለጠንሁህ ብሎኝ ጡንቻዬን በቦቅሰኛነት ለመሞከር ጀምሬ ነበር፤ ነስር አቋረጠልኝና ተገላገልሁ፤ የጡንቻም ነገር ቀስ እያለ በመንፈሳዊነት ደበዘዘ።

ከልጅነት በኋላ — በሥራ ዓለም

የመጀመሪያ ሥራ

ራስ ምታትና ነስር በጣም ስላስቸገረኝ ከዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ ትምህርቴን አቋርጬ የመጀመሪያ ሥራዬ በእቴጌ መነን ትምህርት ቤት አስተማሪነት ነበር፤ የለበስሁት ኮሌጁ የሰጠኝን ልብስ፣ ጫማውም ከዚያው ነበር፤ ጠዋት ወደእቴጌ መነን ትምህርት ቤት ለመሄድ ስዘጋጅ ትልቅ አንጀባ ነበር፤ ነፍሳቸውን ይማርና ወርቁ ተፈራ ሰዓቱን ሰጠኝ፤ ንጉሤ ፍትሕአወቀ ክራቫት አሰረልኝና ጨዋ መስዬ አስተማሪነቴን ጀመርሁ፤ ገና ሃያ አንድ ዓመት ያልሞላኝ ጎረምሳ ነበርሁ፤

እንዳጋጣሚ ሥራ በጀመርሁ በጥቂት ወራት ውስጥ የትምህርት ቤቱ ዲሬክተር የነበሩት ወይዘሮ ስንዱ ገብሩ (ነፍሳቸውን ይማረውና) አዲስ ባል አግብተው ለመጀመሪያ ጊዜ ዕድሜያቸው ከገፋ በኋላ አረገዙ፤ እርግዝናው ችግር ብማስከተሉ ወደእንግሊዝ አገር ለህክምና ሄደው ለብዙ ወራት ቆዩ፤በቦታቸው ሌላ ሰው አልተመደበም፤ እንደሚመስለኝ እሳቸው በቀጥታ በንጉሠ ነገሥቱ የተሾሙ በመሆናቸው ትምህርት ሚኒስቴር እጁን ለማስገባት አልፈለገም፤ የማየው ችግር ገፍቶኝ በዚህ ከፍት የኃላፊነት ቦታ ላይ እኔ በየዋህነት ጥልቅ አልሁበት።

በትምህርት ቤቱ የመጻሕፍት ችግር፣የስፖርት ዕቃዎች ችግር፣ የአስተዳደር ችግር በጉልህ ይታይ ነበር፤ እኔ ተማሪዎቹ ስላሳዘኑኝ ለትምህርት ሚኒስቴር ደብዳቤ እየጻፍሁ ወስጄ ለአቶ ሥዩም ያዕቆብ (የግምጃ ቤት ኃላፊ ነበሩ) እሰጣቸዋለሁ፤ ይስቁና እኔ ተራ አስተማሪ በመሆኔ እንዲህ ያለ ሥልጣን እንደሌለኝና እሳቸውም ሊያስተናግዱኝ እንደማይችሉ ያስረዱኛል፤ አይገባኝም፤ እኔ የጠየቅሁት ለተማሪዎቹ አስፈላጊ የሆኑ መጻሕፍትን ወይም የስፖርት ዕቃዎችን ነው፤ የሥልጣንን ነገር ምን አመጣው? ደብዳቤዬን ይዤ ወደአቶ በለጠ ገብረ ጻድቅ (ዋና ዲሬክተር) ዘንድ እሄዳለሁ፤ እሳቸው ይበልጥ ይስቁብኛል፤ ያስረዱኛል፤ አሁንም አይገባኝም፤ አቶ አካለ ወርቅ ቢሮ በር ላይ እቆምና ሲገቡ ጠብቄ ደብዳቤዬን እሰጣቸዋለሁ፤ አቶ ሥዩምም፣ አቶ በለጠም ያሉኝን እነግራቸዋለሁ፤ ስልካቸውን ያነሱና «ይሄ ልጅ ደመወዝ አልጠየቀ፤ ሹመት አልጠየቀ፤ ለሥራ ሲል እናሠራህም እንበለው እንዴ? የጠየቀውን ስጡት እባካችሁ፤» ብለው ደብዳቤው ላይ ያዝዙና ይፈርሙልኛል፤ እየፈነጠዝሁ ወደአቶ ሥዩም ዘንድ ሄጄ እሰጣቸዋለሁ፤ እየሳቁ ደስ ብሏቸው የተጠየቀውን ያስረክቡኛል፤ ብዙ ከሆነ ወይ ጋሼ ክብረትን ወይ ጋሼ ሞገስን (የትምህርት ሚኒስቴር ሹፌሮች) ለምኜ ይወስዱልኛል፤ ትንሽ ከሆነ በጋሪ ጭኜ እወስዳለሁ፤ የልብ ልብ አገኘሁና የፒንግ ፖንግ ጠረጴዛና መጫወቻውን ጠየቅሁ፤ እንደለመድሁት ደረጃውን ሁሉ አዳርሼ አቶ አካለ ወርቅ ዘንድ ደረስሁ፤ ስልክ አንሥተው ወደተግባረ ዕድ ትምህርት ቤት ደወሉና የፒንግ ፖንግ ጠረጴዛው አስፈላጊ ከሆኑት ነገሮች ጋር ተሠርቶ ለእኔ እንዲያስረክቡ አዘዙልኝ እነጋሼ ክብረትን ለምኜ እጭንና ወደእቴጌ መነን!

እንደሌሎቹ ሁሉ አቶ አካለ ወርቅም በወጉ መሠረት ትክክል የሆነውን መልስ ቢሰጡኝ ኖሮ የእኔ ጥረት ሁሉ መከና ይቀር ነበር፤ ተማሪዎቹም ይጎዱ ነበር፤ እሳቸው ግን ወጉን ሁሉ ተሻግረው፣ የጥያቄዬን ተገቢነት ተገንዝበው ለጥረቴ ፍሬ አስገኙለት፤ አቶ አካለ ወርቅን የማመሰግናቸው በዚህ ብቻ አይደለም፤ አንድም ጊዜ ጥረቴ ከሥራ ፍላጎት ያላለፈና እንደባህላችን ወደደጅ ጥናት ያዘነበለ ሆኖ ሳይታያቸውና ሳያጎድፉብኝ በንጹሕነቱ በመመልከታቸው ነው።

በአጭሩ የእቴጌ መነን ትምህርት ቤት ታሪኬ ብዙ ቁም ነገሮች ይታዩበታል፤ የሥልጣን ተዋረድ ጉዳይ፣ የሥልጣን አጠቃቀም ከወግና (ፎርማሊቲ ማለቴ ነው) ከመሠረታዊ ዓላማ ጋር መያያዝ ወይም አለመያያዝ፣ ሥልጣንና ወግ ሲቆራኙ ምን ያህል ለሥራ እንቅፋት እንደሚሆኑ፣ ሥልጣንና በጎ ፈቃድ ሲገናኙ ደግሞ ምን ያህል ሥራን በቀላሉና በርካሽ እንደሚያራምዱ፣ ሥልጣን ለሌለውና መሥራት ለሚፈልግ የሚገጥሙት እልህ አስጨራሽ እንቅፋቶች በግልጽ የሚታዩ ይመስለኛል፤ በሙሉ ነጻነት የሚሠራ ልበ-ሙሉ ባለሥልጣንና ቁጣን እየፈራ የሚጨነቅ ባለሥልጣን ኃላፊነታቸውን እኩል አይወጡም።

ወይዘሮ ስንዱ ወልደውና አርፌው ከእንግሊዝ አገር ሲመለሱ የእኔን ሥራ ይሰማሉ፤ በአገዛዝ ሥርዓት ሥልጣን ያለው ሰው ፈሪ ነውና ጠርተው ያነጋግሩኛል፤ መናደዳቸውን የገለጹት እርስዎ ሲሉኝ የነበሩት አንተ በማለትና ለወንበራቸው የነበራቸውን ስጋት በመግለጽ ነበር፤ እኔ ገና የሃያ ዓመት ጎረምሳ ነኝ «እርስዎ አለቃዬ ከመሆንዎ ሌላ እናቴም ሊሆኑ የሚችሉ ነዎ፤ ስለዚህም አንተ በማለትዎ አልዋረድም፤ የእርስዎን ሥራ ስለሠራሁልዎ ያመሰግኑኛል እንጂ ይቀየማሉ ብዬ አልገመትሁም ነበር፤ ከአሁን ወዲያም ከእርስዎ ጋር አልሠራም፤» ብያቸው ተለያየን፤ ሙሉ እውነቱን መናገር ስለሚያስፈልግ በኋላ ግን ተመልሼ ሥራዬን እንድቀጥል በአቶ አካለ ወርቅ በኩል እንድታዘዝላቸው ሞከሩ፤ ካልተማመንን አብሮ መሥራት አይቻልም ብዬ በውሳኔዬ ጸናሁ፤ ጭራሽ አስፈላጊ ባልሆነበት ሁኔታም ቢሆን የሥልጣን ፍቅር ሥጋት ውስጥ እንደሚጨምር ተረዳሁ።

ሁለተኛ ሥራ

ሁለተኛው ሥራዬ በካርታና ጂኦግራፊ ኢንስቲትዩት በተባባሪ ዲሬክተርነት ነበር፤ ዲሬክተሩ አንድ አሜሪካን (እንደምጠረጥረውም ሲአይኤ) ነበር፤ በዚያን ጊዜ አሜሪካኖች የዓባይን ተፋሰስ በአውሮጵላን ፎቶግራፍ እያነሱ በተፋሰሱ ላይ ዝርዝር ጥናት ያካሂዱ ነበር፤ በዚህ ጥናት የተሳተፉ ኢትዮጰያውያን ወጣት መሀንዲሶች (ኃይሉ ሻውል፤ ደመቀ መታፈሪያና ሌሎችም...) ብዙ ነበሩ፤ የተነሣው ፎቶግራፍ በሙሉ በካርታና በጂኦግራፊ ድርጅት ይከማች ነበር፤ የዓየር ፎቶግራፉ ከመነሣቱ በፊት በጽሕፈት ሚኒስቴር በታዘዘ ደብዳቤ በአገር አስተዳደር ሚኒስቴር ውስጥ በአቶ ክብረት አስታጥቄ በሚመራ ኮሚቴ ውስጥ እንዳገለግል ታዘዝሁ፤ ኮሚቴው ሥራውን ሲጀምር «ግርማዊ ንጉሠ ነገሥት አሜሪካኖች በዓየር ፎቶግራፍ እንዲያነሱ ስለፈቀዱ የሚያስከትለውን ጉዳት እንድታጠኑ» የሚል መመሪያ ተነበበ፤ ግራ ገባኝ፤ በቃለ ጉባኤው እንዲያዝልኝ ጠይቄ የሚከተለውን ተናገርሁ፤ «ፎቶግራፉ እንዲነሣ

በመፈቀዱ አልስማማም፤ ሁለተኛ እንዲያነሡ ከተፈቀደ በኋላ የሚያደርሰውን ጉዳት አጥኑ ማለት ዋጋ የለውም፤ ጉዳት መኖሩ ከተጠረጠረ መጠናት የነበረበት ሳይፈቀድ ነበር፤ አሁን ማድረግ የሚቻለው በዚህ የአሜሪካኖች ሥራ ኢትዮጵያ ልታገኝ የምትችለውን ያህል ጥቅም እንድታገኝ ማድረግ ነው፤ አንዱና ዋናው ጥቅም የካርታ ድርጅቱን በተለያዩ የካርታ ሥራ መሣሪያዎችና በሰው ኃይል ሥልጠና ማጠናከር ነው፤» በመጠቀም በኩል ያቀረብሁት ሀሳብ ከሞላ ጎደል ተቀባይነትን አገኘ።

አንድ የተለየ ሹመት ይሁን ምን የማላውቀው ነፍሱን ይማረውና ሻለቃ ወርቅነህ ገበየሁ ያመጣብኝ ጣጣ ነበር፤ በጠረፍ ጉዳዮች የሚጠና ነገር ሲኖር እየነገረኝ እተባበረው ነበር፤ ይህንን ይዞ ለእኔ ሳይነግረኝ ከጃንሆይ አስፈቅዶ ከካርታ ሥራ ድርጅት ወደጸጥታ መሥሪያ ቤት መዛወሬን ከዚያው መሥሪያ ቤት ሰማሁ፤ ስገሰግስ ቢሮው ሄድሁና ጠየቅሁት፤ ማስፈቀዱን ነገረኝ፤ «የምትፈልገው ሬሳዬን ከሆነ አሁኑኑ አድርገው፤ እንኳን ከጃንሆይ ከእግዚአብሔርም ብታስፈቅድ በምንም ዓይነት መንገድ እዚህ መሥሪያ ቤት እንድሠራ አታደርገኝም፤» አልሁት፤ የተማራችሁት ሰዎችም ስለዚህ መሥሪያ ቤት ደላችሁ አመለካከት ያሳዝናል ብሎኝ ተለያየን።

በአሜሪካኑ አለቃዬና በእኔ መሀከል የአይጥና የድመት ጨዋታ ሆነ፤ በትምህርት ሚኒስቴርም (ሚኒስትሩ ልጅ እንዳልካቸው መኮንን ነበሩ) ሆነ በአገር ግዛት ሚኒስቴር በእኔ በኩል ያለውን አመለካከት ችላ እያሉ ወደአሜሪካኖቹ ያዘነበሉ ሆኑ፤ በዚህ ጊዜ የዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ ፕሬዚደንት የነበሩት ዶር. ማት በዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ አስተማሪ እንድሆን ጠይቀውኝ ከካርታ ሥራ ድርጅት ለመልቀቅ እያሰብሁ ባለሁበት ጊዜ ልጅ እንዳልካቸው ቀድመው ከሥልጣናቸው ያለፈ ደብዳቤ «ወደዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ ተዛውረህ እንድትሠራ» ብለው ጻፉልኝ፤ ትምህርት ሚኒስቴር በዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ ላይ፣ ያውም ዶር. ማት ባሉበት ምንም ሥልጣን አልነበረውም።

ሦስተኛ ሥራ

በዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ አስተማሪ ስሆን ስለኢትዮጵያ መልክአ ምድር ምንም አላውቅም ነበር፤ መረጃዎችን የምሰበስበው ከኢጣልያን መጻሕፍትና ካርታዎች ነበር፤ በጣም አድካሚ ነበር፤ ሌላ ቀርቶ የቦታ ስሞችን እንኳን ‹ቼ›ንና ‹ጨ›ን መለየት አልችልም ነበር፤ ለፈረንጅ ቸና ጨ ያው ነው፤ በዚህ በኩል ተማሪዎች ብዙ አስተምረውኛል፤ ነገር ግን እየዞርሁ አገሩን ማየትና ማጥናት ነበረብኝ፤ በእግሬም፣ በበቅሎም በላንድሮቨርም ዞርሁ፤ የሰሜንን፣ የመቅደላን፣ የወጨጫን ተራራዎች ወጣሁ፤ አጋዴንንና ባሌን፣ ወለጋንና ከፋን፣ ኢሉባቦርንና ሌሎችንም እየዞርሁ አጠናሁ፤ የገጠሬውን መራራ ኑሮ አየሁ፤ ከገበሬውና ከአርብቶ አደሩ ጋር እየተነጋገርሁ እውቀቴን አዳበርሁ፤ ቀስ በቀስ የእኔም ስሜት ወደገጠሬው

እያዘነበለ መጣ፤ «የመሬት ለአራሹ» መፈክር ከዚህ የፈለቀ ነው፤ ጊዜው ጥሩ ነበር፤ ዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ በዶር. ማት ዘመን ለመሥራት ለፈለገ እንቅፋት የሚሆን አልነበረም፤ እንዲህ ራሴን እያስተማርሁ አስተምር ጀመር፤ ለመማሪያ የሚያገለግል የኢትዮጵያ ካርታዎች ሰብስብ (አትላስ) ሠርቼ አሳተምሁ፤ ቆይቼም ለመማሪያ የሚሆን የኢትዮጵያ ጂኦግራፊ መጽሐፍ አሳተምሁ።

በዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ የክፍል ኃላፊ የሆንሁት በመከራ ሰው ጠፍቶ ነው፤ ገፋፍቶ የክፍል ኃላፊ እንድሆን ያደረገኝ ዝቪ ያቬትዝ የሚባል እሥራኤላዊ ዲን ነበረ፤ ወደአገሩ ለእረፍት ሲሄድ ተጠባባቂ ሆኜ በሱ ቦታ እንድሠራም አግባባኝ፤ በመጨረሻም ኮንትራቱን ጨርሶ ወደአገሩ ሊመለስ ሲል እኔ ቦታውን እንድይዝ ወትውቶኝ አልተቀበልሁትም፤ አብርሃም ደመወዝን አደረገው፤ እኔ የጂኦግራፊ የክፍል ኃላፊነቱን ብቀበልም ቆይቼ ጊዜው ሲመቻች ሹመትን አስቀርቼ በዴሞክራሲያዊ መንገድ ተገላገልሁት፤ የክፍሉ መምህራን ተሰብስበን ባቀጣጥር ቅደም ተከተል ሦስት ሰዎችን፤ አሰፋ ምሕረቱን፣ መኮተ በላቸውንና እሱላ አባተን ደርድረን እያንዳንዳቸው በተከታታይ ለሁለት ዓመት ኃላፊ እንዲሆኑ ተስማምተን ለፕሬዚደንቱ ለአክሊሉ ሀብቴ ውሳኔያችንን አስተላለፍንለት፤ ለሌሎች የዩኒቨርሲቲው ክፍሎች አርአያ እንሆናለን ብዬ ነበር፤ ግን አልሆንንም፤ ሹም-ሽሩ በሌሎች ክፍሎች ቀጠለ።

ከዩኒቨርሲቲው ውጭ ለሥልጣን የሚያሳጩ ብዙ ዕድሎች ነበሩኝ፤ ብዙ ታላላቅ ባለሥልጣኖችን አውቅ ነበር፤ በተፈሪ መኮንን ትምህርት ቤት ረብሻ የተነሣ ጊዜ ከአቶ አካለ ወርቅና ከኮሎኔል ታምራት ይገዙ ጋር ተዋውቄ ነበር፤ ህንድ አገር ተማሪ ሆኜ ከልዑል ራስ እምሩ ጋር በጣም የጠበቀ ግንኙነት መሥርቼ ነበር፤ በአሜሪካ ተማሪ ሆኜ ከአቶ ይልማ ዴሬሳ ጋር በጣም ከመቀራረቤ የተነሣ ቤተሰብ እመስል ነበር፤ ራስ አንዳርጋቸው መሳይ የባለቤቴ የወይዘሮ የወይን እሸት በሻህውረድ ዘመድ በመሆናቸውና ልዕልት ተናኘ ወርቅም የክርስትና እናትዋ ስለሆኑ እተዋወቃቸው ነበር፤ ልዑል እልጋ ወራሽንና ልዕልት መድፈሪያሽ ወርቅም ጋር እተዋወቅ ነበር፤ ከነዚህ ሁሉ ይበልጥ የረዱኝ አቶ አካለ ወርቅ ነበሩ፤ ግን ቤታቸው ሄጄ አላውቅም፤ ራስ አንዳርጋቸው የአገር ግዛት ሚኒስትር በነበሩ ጊዜ ምክትል ይሁን ረዳት ሚኒስትር እንድሆንላቸው ጠይቀውኝ ለሰጡኋቸው መልስ እሳቸው የተናገሩኝ በመልሴ በጣም እንዳፍር አደረገኝ፤ «የለም እንጣላለን» አልኋቸውና ትኩር ብለው አይተውኝ «ለምን ጠብ ታስባለህ? እኔ የምፈልግህ ለሥራ ነው» ሲሉኝ ለማለት የፈለግሁትን ባስረዳም መልሴ አሳፈረኝ።

በዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ ባለሁበት ጊዜም ሆነ ከዚያም በኋላ ዕድል ባገኘሁበት ጊዜ ሁሉ አገሩን በእግሬም፣ በበቅሎም፣ በመኪናም እየዞርሁ አጠና ነበር፤ የማስተምረውን ሁሉ አብዛኛውን እኔው እየዞርሁ መቃረም ነበረብኝ! በምዘዋወርበት ጊዜ የገጠሩን ሕዝብ ኑሮና የገበሬውን ስቃይ ለመካፈል ቻልሁ፤

ስለዚህም ይመስለኛል ተወልጄ ያደግሁት በአዲስ አበባ ከተማ ቢሆንም ልቤና ስሜቴ የገጠር ሆነ።

በዩኒቨርሲቲ ባለሁበት ጊዜ ለመጀመሪያም ለመጨረሻም ሴራ ሊባል የሚችል ድብቅ ሥራ የፈጸምሁት የኢትዮጵያ ሠራተኞች ማኅበርን ለማቋቋም ነበር፤ የብዙ ሰዎችን ምክር አልሰማም ብዬ በረከተ አብ ሀብተ ሥላሴን መርጬ ከሱ ጋር ሴራውን ጀመርን፤ ከወንጂ ስኳር ፋብሪካ አብርሃምና አንድ ስሙን የማላስታውሰው ሰው፣ ከምድር ባቡር አቶ ደመና ይመስለኛል፣ ከቃጫ ፋብሪካ አንድ ልዩ የመንፈስ ኃይል ያላቸውና ጫማ የማያደርጉ ሽማግሌ ... ሌሎችም ሆነን በጥብቅ ምሥጢር ተያያዝነው፤ አሜሪካኖችም ለመርዳት ተዘጋጅተው ስለነበረ መነጋገር ጀመርን፤ አንድ ጊዜ እኔ ለጥናት በየክፍለ ሀገሩ በምዘዋወርበት ጊዜ አንድ አሜሪካን መጥቶ ለበረከት ገንዘብ ሰጥቶት ነበረ ማለትን ሰምቼ አረጋገጥሁ፤ ገንዘቡንም በመቋቋም ላይ ለነበረው ማኅበር ሳይሰጥ መቅረቱ ብቻ ሳይበቃው አብርሃም መኮንንን ተቀብያለሁ ብለህ ፈርም ብሎታል፤ ከዚያ በኋላ ከእኔ ጋር እንዳበቃው ነገርሁት፤ ለሌሎችም ነግሬ ከጉዳዩ ተለየሁ፤ በረከት ግን መስፍንና ተክለ ጽዮን የሚባሉ ወጣቶችንም፣ በየነንም ጨምሮ የሠራተኛውን ማኅበር ወደመቆጣጠሩ ተጠጉ፤ በኋላ እንደተረዳሁት ከአሜሪካኑ በተቀበለው ገንዘብ መሬት ገዛበት፤ ማኅበሩ ሲቋቋም ለወንበርና ለስልክ ማስገቢያ ተበድሬ ገንዘብ ሰጠሁ፤ እንደማስታውሰው ግማሹ አልተመለሰልኝም፤ የኢትዮጵያ ሠራኞች ማኅበርን አርማ ሀሳቡን ነግሬው የሠራልኝ ነፍሱን ይማረውና ገብረ ክርስቶስ ደስታ ነው፤ ገብረ ክርስቶስ የሳለው (ኦሪጂናሉ) አሁንም አለኝ፤ የሠራተኞች ማኅበርን አመሠራረት ታሪክ አብርሃም ይጽፈዋል ብዬ ስጠብቅ አንድ ሰሞን ጀመር አደረገና ተወው፤ እውነቱን መናገር ችግር ውስጥ እንደሚያስገባው ገምቶ ይመስለኛል፤ የኤርትራው የሠራተኞች ማኅበር ችግር ስለነበረበት እኔ አስመራ ሄጄ ከመሪዎቹ ጋር ዘዴውን ከተወያየን በኋላ በልዑል ራስ ዓሥራት በኩል ደግሞ ሌላ ሥራ ተሠርቶ እንዲፈቀድላቸው ሆነ፤ ከዚያ በኋላ ሴራ የሚባል ነገር ውስጥ እንዳልገባ በቁርጠኛነት ወሰንሁ።

በረከተ አብ እንደተጣላሁት ሲያውቅ በርካሽ ሸጠኝ፤ የጊሚራ አውራጃ ገዢ ተብዬ «ተሾምሁ»! ወህኒ አልከተቱኝም!

ስለዩኒቨርሲቲው ከመጨረሴ በፊት ዩኒቨርሲቲ ኮሌጅንና የቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ ዩኒቨርሲቲን ለማያውቁ ሰዎች አንድ ነገር ማለት እገደዳለሁ፤ እነዚህን አድባራት ከዛሬው ነፍስ የሌለው ነገር ጋር እንዳያመሳስሏቸው፤ በተግባርም፣ በባሕርይም፣ በተልእኮም በፍጹም የተለዩ ነበሩ።

ሹመት-ግዞት

ለበጎ ነው ባይባልም እንደተናገርሁት አንዴ የጊሚራ አውራጃ ገዢ ተብያለሁ (1957)፤ አንዴ ደግሞ የጊምቢ አውራጃ አስተዳዳሪ ተብያለሁ (1965)፤ ከመጀመሪያው ልጅ ካሣ ወልደ ማርያም መከተልኝና አዳነኝ፤ ሁለተኛው ላይ እንደካሣ ወልደ ማርያም የሚመክትልኝ ሳይሆን አሳልፎ የሰጠኝ አክሊሉ ሀብቴ ነበር፤ አክሊሉ ሀብቴ በዩኒቨርሲቲው ምክር ቤት ውሳኔ በራሱ ፊርማ በዩኒቨርሲቲው የሕይወት መምህር እንደተባልሁ የጻፈልኝ ፕሬዚደንት በዚያው ፊርማው ወደግምቢ ከመሄድ ሌላ አማራጭ የለህም ብሎ ጻፈልኝ፤ በዚያን ጊዜ በዩኒቨርሲቲው ምክር ቤት ውስጥ በተነሣ ክርክር ላይ መስፍን ጊሚራ የተሾመው አገሩን እንዲያውቅ ነው ሲባል ነፍሱን ይማረውና አብርሃም ደሞዝ «መስፍን በያለበት እየዞረ እያንዳንዷን ሜትር ካሬ አጥንቶታል» ሲል የአክሊሉ ሀብቴ ምክትል የነበረውና በቃላት ጨዋታ ልዩ ስጦታ ያለው ሙሉጌታ ወዳጆ «ይበልጥ እንዲያውቅ እያንዳንዷን ስንዝር እንዲያጠና ነው» ብሎ መመለሱን በኋላ ሰምቻለሁ፡፡

በግምቢ የተሾምሁት በአፍሪካ አዳራሽ የዩኒቨርሲቲ የቀድሞ ተማሪዎች ገጠሪቱ ኢትዮጵያ በሚል ርእስ ባዘጋጁት ውይይት ላይ በአደረግሁት ንግግር ውስጥ በኢትዮጵያ ኃላፊነቱ ያልተወሰነ የአክስዮን ማኀበር እንጂ መንግሥት የለም በማለቴ አስቆጥቼ ስለነበር ነው፤ ሹመቱ እኔን ከዩኒቨርሲቲውና ከአዲስ አበባ ለማስወጣት እንደነበር ግልጽ ነው፤ ግን እኔ እምቢ በማለቴ የጃንሆይን ትእዛዝ ባለመቀበል ተብሎ አንድ ሳምንት ታሰርሁ፤ እንግዲህ ለሦስተኛ ጊዜ መታሰሬ ነው፤ በአቶ ጌታሁን፣ የአገር ግዛት ሚኒስትሩ ቢሮ የፖሊሱ አዛዥ ጄኔራል ይልማ ሺበሺና ዶር. አክሊሉ ሀብቴ ባሉበት ከማእከላዊ ተይዤ ቀረብሁ፤ ወደመርሀቤቴ የሚወስደኝ ሄሊኮፕተር መዘጋጀቱን (እሳቸው መርሀቤቴን የማላውቀው መስሏቸዋል)፣ በጀቱ ከየት እንደሆነ ባይታወቅም በወር አንድ መቶ ብር እንደተቆረጠልኝ፣ ጃንሆይ እሺ አይላችሁም ደረቅ ነው ማለታቸውን ነገሩኝ፤ የምታቀርቡልኝ ምርጫ ሰፊ ከሆነው ግምቢና ከመርሀቤቴ፣ ከመቶ ብርና ከአንድ ሺህ አምስት መቶ ብር ደመወዝ በእስር ቤት ነው፤ እኔ ደረቅም አይደለሁም፤ ቂልም አይደለሁም፤ የተሻለውን እስር ቤት እመርጣለሁ፤ ሆኖም ይህንን ለማያውቀው ለግምቢ ሕዝብ ግን አዝናለሁ፤ ብዬ ወዲያው ተፈትቼ ወደቤቴ ወሰዱኝ፡፡

የግምቢን አሥራ አንድ ወረዳዎች ጎበኘሁ፤ ለብዙ ዓመታት አንድም ሀኪም ያልነበረው ሀኪም ቤት ሀኪም እንዲመጣለት አስደረግሁ፤ ለዓመታት ከተማው በውሀ ችግር ላይ ስለነበረ አንድ አዲስ ሞተር ተገዝቶና አሮጌው ተጠግኖ ውሀ እንዲያገኙ አደረግሁ፤ ሌላ ከሥልጣን ጋር የተገናኘ ነገር ለወረዳዎች ደብዳቤ ተጽፎ ለፊርማ ሲያመጡልኝ «ትሑት አገልጋይዎ» ብለው እንዲጨምሩበት ትእዛዝ ስሰጥ «ወደታች» ሲጻፍ እንዲህ አይባልም ብለው ተከራከረውኝ ነበር፤ የኔን ትእዛዝ እንዲቀበሉ አሳመንኳቸው፤ አንድ ሌላ ውሳኔም ሰጥቻለሁ፤ በለቀምት የባለሥልጣኖች ስብሰባ ላይ ከመንግሥት ሠራተኛ ደመወዝ ምን ያህል በመቶ እንደሆነ አላስታውስም ለልማት እየተቀነሰ ገቢ እንዲሆን የሚል ትእዛዝ ከደጃዝማች ወልደ ሰማዕት የተጻፈ ደብዳቤ አሳዩኝ፤ የደመወዙ ባለቤት ራሱ በፊርማው እንዲቆረጥ ካላረጋገጠ በቀር የማንም ደመወዝ እንዳይነካ ብዬ ቅነሳውን አገድሁት፤ ገና ዕቃዬን ሁሉ አጓጉዤ ሳልጨርስ አብዮት የሚባል ነገር መጣና ገላገለኝ!

መርማሪ ኮሚስዮን

ግምቢን ተከትሎ ያጋጠመኝም ሥራ በግዴታ የተጫነብኝ ነበር፤ አንዳንድ ሰዎች በማወቅም ባለማወቅም መርማሪ ኮሚስዮንን ደርግ እንዳቋቋመው አድርገው ይናገራሉ፤ ይጽፉሉም፤ መርማሪ ኮሚስዮን በአዋጅ ሲቋቋም ደርግ አልነበረም፤ ማንበብ ለሚችል ሰው አዋጁን ማየት ብቻ በቂ ነው፤ ለማናቸውም በጊዜው በነበረው ብሔራዊ ምክር ቤት በከፍተኛ ድምፅ ተመረጥሁ፤ በጭራሽ አልፈለግሁትም፤ ምክንያቴም የአፄ ኃይለ ሥላሴን አገዛዝ ሳብጠለጥለው ኖሬ አስቀድሜ በፈረድሁበት ላይ መርማሪ መሆን ትክክል አልመሰለኝም፤ መውጫ ይሆነኛል ብዬ ያሰብሁት መሐላው ነበር፤ ታማኝነትን ለአንድ ሰው የሚያደርገው ከሆነ ከመሐላው ሥርዓት ለመውጣት ቆርጬ ነበር፤ መሐላው ለኀሊናዬ ያጋደለ ስለነበረ ትንሽ ድንጋጤ ፈጥሬ አለፈ፤ ቃለ መሐላ የፈጸምነው በጃንሆይ ፊት፣ በአቶ ሰሎሞን ገብረ ማርያም አስተናጋጅነት ነው፤ አሥራ አምስት ሰዎች የነበሩበት ኮሚስዮን ሊቀ መንበር አድርጎ መረጠኝ (አንዳንዶች እንደጻፉት በሹመት አልነበረም፤)፡፡

ስለመርማሪ ኮሚስዮን ለመጀመሪያ ጊዜ ያየሁት መጠነኛ ሙከራ አንድ የሕግ ሰው ይመስለኛል (በዛወርቅ ከሚል ስሙ ጸታውን መለየት አልቻልሁም) በወንበር ውስጥ «ምርምር» ተብሎ የታተመውን ነው (ነሐሴ 2001)፤ ምርምር የሚለው በጣም ይበዛበታል እንጂ ጥሩ ሙከራ ነው፤ ጸሐፊው በግል ስሜት ተነሣስቶ እንደጻፈው በግልጽ ይታያል፤ በዚያው መጽሔት ላይ በጊዜው የነበረውን ሁኔታ አንድ የውጭ አገር ሰው ማብራራት ሲችል ኢትዮጵያዊው ይህንን እንኳን ለመገንዘብ አለመቻሉ ይገርማል፤ ከውስጥ በስሜት ተጭኖ የሚመጣውን እውነት አድርጎ መቀበል ተምረዋል ለተባሉትም አዳጋች እየሆነ ይታያል፤ በዛወርቅ ያነሣቸው ጥያቄዎች ሁሉ ጥቃቅንና ቁም ነገሩን የሚያስገነዝቡ ባይሆኑም ተገቢ ናቸው፤ ቁም ነገሩ ያለው መርማሪ ኮሚስዮን እንዴት እንደተቋቋመና እንዴት እንደተበተነ የሚሉ ጥያቄዎች ላይ ነበር፤ ከጋዜጣ መግለጫዎች አለመውጣቱ ጽሑፉን ጎድቶታል፤ በተለይ የመጨረሻው ዓረፍተ ነገር የጸሐፊውን የስሜት ውሳኔ ያጋልጥበታል፤ «የተቋቋመው ኮሚስዮን ላቋቋመው ሳይሆን ለሌላ ላላቋቋመው አካል ሪፖርት

አድርጎ ያው የሆነው እንደሆነ አይተናል፤» ይላል! አይ የሕግ ምሑር! ራሱ ጸሐፊው የማያውቀውንና ያልደረሰበትን ነገር እኛንም ከሱ ጋር የመደናበሩ ተካፋይ ያደርገናል፡፡

አሥር ብዙወርቆች አሥር ዓመት የዚህን ዓይነት «ምርምር» ቢያደርጉ በመርማሪ ኮሚስዮን ሥራ ላይ ትንሽም ጉድፍ እንደማያገኙ እርግጠኛ ነኝ፤ ከወሬ ደረጃ ያልወጣ ጽሑፍ መሆኑን የሚያረጋግጠው የመርማሪ ኮሚስዮን ዋና ጸሐፊ የነበረው ሠይፉ ተክለ ማርያም ከመጽሔቱ ደጋፊዎች አንዱ ተብሎ ስሙ መጠቀሱ ነው፤ ነገር ግን ከሠይፉ ምንም መረጃ «ተመራማሪው» እንዳላገኘ ለእኔ ግልጽ ነው፤ ሠይፉ ከማንም የኮሚስዮኑ አባል እኩል ወይም ይበልጥ ስለመርማሪ ኮሚስዮን ያውቃል፤ ከዚያም በላይ አንድ ቃለ ጉባኤ ለማንበብ አልሞከረም፤ ድንገት ወደፊት እውነተኛ ምርምር የሚያደርጉ ሰዎች ይመጡ ይሆናል በማለት ስለመርማሪ ኮሚስዮን በእኔ ዘንድ የነበረውን ሰነድና ማስታወሻ በሙሉ ለኢትዮጵያ ጥናትና ምርምር ማእከል ከሰጠሁ ዘመናት አልፈዋል፤ በተጨማሪም እንደመሀመድ ኢድሪስ ጉዳዩን ሲከታተሉ የነበሩ ጋዜጠኞችን አልደረሰባቸውም፤ አንድ ቀን እውነቱ ያነቃዋል ብዬ ተስፋ አደርጋለሁ፤ ምርምር የሚባለው እውነትን ፍለጋ ነው እንጂ ወሬን ማግበስበስ አይደለም፤ ስለልዑል መኮንን አሟሟት እኔ የተሻለ «ምርምር» ሠርቻለሁ፡፡

የመርማሪ ኮሚስዮኑ ተግባር ክሶችንና ጉዳዮችን እየመረመረ ያስከስሳል፣ ወይም አያስከስስም ብሎ ለልዩ ዓቃቤ ሕግ ማስተላለፍ ብቻ ነበር፤ ከዚህ በላይ የሆነ ኃላፊነትም ተግባርም አልነበረውም፤ ገና ደርግ በአራተኛ ክፍለ ጦር ውስጥ እያለ መርማሪ ኮሚስዮኑ ከደርግ ጋር በአራተኛ ክፍለ ጦር ውስጥ እንዲሠራ ሻለቃ (በዚያን ጊዜ) መንግሥቱ ጠየቀኝና በበኩሌ ቃለ መሐላ ፈጽመናልና እንደማይቻል ነገርሁት፤ ቆይቶ ወደምኒልክ ግቢ ከገቡም በኋላ ጉዳዩን እንደገና አንሥቶ ጠየቀኝ፤ የግሌን ውሳኔ አለመቀበሉን ስለተገነዘብሁ በአጀንዳ ተይዞ ለኮሚስዮኑ አቀረብሁት፤ አብዛኛዎቹ አባላት ተቃወሙት፤ ይህንኑ ለኮሎኔል መንግሥቱ አሳወቅሁት፤ ከዚያ በኋላ ነው የሕዝብ ድርጅት የተባለው የደርግ ረዳት ሆኖ የተቋቋመው፡፡

በኅዳር 14/67 ስድሳዎቹ ከተገደሉበት ዕለት ጀምሮ ወደመርማሪ ኮሚስዮን መሄድ አቆምሁ፤ የስንብት ደብዳቤ ለኮሚስዮኑ አቀረብሁ፤ ብዙ ወሬና ማስፈራሪያ ነበረና እንደገባኝ የኮሚስዮኑ አባሎች እኔን ላለማጋለጥ ስንብቴን አልተቀበሉትም፤ ስለማስፈራሪያው ሠይፉ ተክለ ማርያም ይበልጥ ያውቃል፤ እኔም ቆርጬ ስለነበረ እንደገና የስንብት ደብዳቤ አስገባሁ፤ ከዚያ በኋላ ከሊቀ መንበርነት እንድወርድ፣ ነገር ግን በአባልነት እንድቀጥል ተስማማንና ሥራ ጀመርሁ፤ በረከተ አብ ሀብተ ሥላሴ ወንበሩን ለመያዝ በጣም ቋምጦ ነበር፤ እንደምንም ታግዬ አሥራ አምስት ከሚሆኑት የኮሚስዮኑ አባሎች ውስጥ ለማ ጉተማ ሊቀ መንበር እንዲሆን ተመረጠ፡፡

አሥራ አምስት ከሚሆኑት የኮሚስዮኑ አባሎች ውስጥ በትክክለኛነታቸውና በኅሊናቸው ንጽሕና ብርቅ የሆኑ ሰዎች ነበሩ፤ ከሕግ ውጭ መግደል ሲጀመር የኮሚስዮኑ ሥራ ዓላማ-ቢስ መሆኑን ሁላችንም ተረዳነው፤ ስለዚህም እንዲፈርስ ጥረት ማድረግ ጀመርን፤ በመጨረሻም በቴሌቪዥን በአደባባይ እንደተገለጸው በአስተዳደርም ሆነ በፍርድ በደል የተመረመረው ጉዳይ ዘጠና ሰምንት በመቶ ያህሉ ዋጋ-ቢስ ሆኖ ተገኘ፡፡

በመጨረሻም ኮሚስዮኑ የራሱን መሻሪያ አዋጅ አርቅቆ ሥራውን አበቃ፡፡

በሕይወቴ በሥልጣን ላይ ላሉ ሰዎች ቅርብ የሆንሁት የመርማሪ ኮሚስዮን ሊቀ መንበር በነበርሁበት አጭር ጊዜ ውስጥ ነው፤ከማናቸውም ጊዜ የበለጠ ሥልጣን በጥፍሩ ይዞ ሊጎትተኝ የሞከረበት ወቅት ነበር፤በማምለጤ እግዚአብሔርን አመሰግናለሁ፡፡

የሹመት ጥያቄዎች

ከዚያ በኋላ የአስመራ ዩኒቨርሲቲ ፕሬዚደንት እንድሆን ተጠይቄ ነበር፤ መምህራን ከየትም መቅጠር እንድችልና ማናቸውንም እርዳታ ከየትም ማግኘት እንድችል፣ ማርክሲስታዊና ሌኒናዊ ፍልስፍና እንደአንድ ትምህርት እንዲሰጥ እንጂ በሌሎች ትምህርቶች እንዳይገባ በማለት እነዚህን ሦስት ቅድመ ሁኔታዎች በጽሑፍ አቅርቤ እቀበላለሁ አልሁ፤በሳምንቱ ሁሴን ኢስማኢል መሾሙን ሰማሁ! ከዚያ በኋላም የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ፕሬዚደንት እንድሆን ተጠይቄ ነበር፤ አልተቀበልሁም፤ በብሔረሰብ ኢንስቲትዩት ውስጥ እንድገባ ኮሎኔል መንግሥቱ ራሱ ጠይቆኝ አልፈልግም ብዬው ትቶኛል፡፡

የዩኒቨርሲቲው ሠላሳኛ ዓመት ሲከበር የአገልግሎት ሽልማት ስለሚሰጠኝ በበዓሉ እንድገኝ ፕሬዚደንቱ ዱሪ መሀመድ ነግሮኝ ነበር፤ በዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ አንዲት ኤሊ. አለችና እሰዋ ትቀድመኛለች፤ ለሰዋ ስጣት፤ አልመጣም፤ ስሜን አትጥራ ብዬው ነበር፤ ግን ባልነበርሁበት ስሜ ተጠራ፤ የደርግ አሥረኛ ዓመት ሲከበርም ልሻን እንደሚሰጠኝ ሰምቼ የጥሪ ካርዱ ላይ ባለ ስልክ ደውዬ እንደማልገኝ አስታውቄ ቀረሁ፤ በሌለሁበት አሁንም ስሜ ተጠራ፤ በጃንሆይ ዘመንም ወደጽሕፈት ሚኒስቴር ሄጄ ልሻን እንድቀበል ተነግሮኝ አልሄድሁም፡፡

---

[1] ዶር. መኮንን ወልደ አምላክ ከዩኒቨርሲቲ፣ በዚያን ጊዜ ሻለቃ ዓለማየሁ ከክብር ዘበኛ፣ ሻለቃ ምትኩ ከዓየር ኃይል፣ አቶ ጌታቸው ከኦዲተር መሥሪያ ቤት፣ ኮማንደር ለማ ጉተማ በኋላ ተለወጠ እንጂ በመርማሪ ኮሚስዮን አባልነቱ ለእውነት የቆመ ነበር፤ ሌሎችም ነበሩ፡፡

ጡረታ በወጣሁ ጊዜ ኮሎኔል መንግሥቱ አንድ አሁንም በሕይወት ያለ ባለሥልጣን ልኮብኝ ወደዩኒቨርሲቲ እንድመለስ ተጠይቄ ሊሆን እንደማይችል በቁርጠኛነት መልሼለታለሁ፤ ዳግመኛ በሻምበል ፍቅረ ሥላሴ በኩል ተጠይቄ ጡረታዬን ለማስከበር እንደምፈልግ አስረድቼ በሰላም ከዩኒቨርሲቲ ወጥቼ በወያኔ ከመባረር አምልጫለሁ።

በቅርቡ ሁለት የምክር ቤት አባላት አቶ ተመስገንና አቶ መሀመድ አሊ ስለእኔ የሹመት ምኞት የጻፉትን ከየት እንዳገኙት አላውቅም፤ ግን አቶ ተመስገን «ዛፍ ያጣ ጉሬዛ» ያላትን በጣም ወድጃታለሁ! ጉሬዛው ከየት መጥቶ ዛፍ የሌለበት አገር ገብቶ የቸገረው?

የኢትዮጵያ ሰብአዊ መብቶች ጉባኤ (ኢሰመጉ)

ወደሰብአዊ መብቶች ጉዳይ የገፋኝ በችጋር ላይ ያደረግሁት ጥናት ነው፤ በድርጅት የተደገፈ አይሁን እንጂ በደርግም ዘመን በሰዎች ጉዳይ ደጅ እጠና ነበር።

ወያኔ የመጣው ጡረታ ላይ ሆኜ ነው፤ በወያኔ/ኢሕአዴግ አገዛዝ ገና ከመጀመሪያው ኢሰመጉን ለማቋቋም አስፈላጊ ዝግጅት ከአደረግሁ በኋላ ነፍሱን ይማረውና ወርቁ ተፈራንና ዓሥራት ገብሬን (ሁለቱም የሕግ ሰዎች) ሳማክራቸው ዋና ሆነው ብዙ ነገሮችን አከናወኑልኝ፤ በኋላም አበበ ወርቄ ረድቶናል፤ ወዲያውም ዓሥራት ገብሬ ጊዜያዊ ጽሕፈት ቤትና ጸሐፊ በመለገስ የኢሰመጉ ሥራ ተጀመረ፤ ያለዓሥራት ገብሬ እርዳታ ኢሰመጉን ለማቋቋም በጣም ብዙ ጊዜ ይፈጅ ነበር፤ በሊቀ መንበርነት ተመርጬ ስሠራ ለብዙ ዓመታት ቆየሁ፤ በመሀል ፕሮፌሰር አንዳርጋቸው ተሰፋዬ ከመግባቱ በቀር እኔው በወንበሩ ላይ ቆየሁበት፤ በዚያም ጊዜ ውስጥ ለጡረታ ዕድሜዬ መደጎሚያ ይሆነኛል ያልሁትን ከአገር አገር ስዞርበት ጨረስሁት፤ ሌሎች ሰዎች እንዲገቡበት ለማድረግ ያደረግሁት ሙከራ ሁሉ አልተሳካም፤ ያለኝ አንድ አማራጭ ብቻ ነበር፤ የኢሰመጉ ደንብ የፖሊቲካ ፓርቲ አባል የሆነ ሰው በሥራ አስፈጻሚ ውስጥ አይገባም የሚለውን ተመርኩዤ በፖሊቲካ ፓርቲውስጥ በመግባት ተገላገልሁ! ችጋር ወደሰብአዊ መብቶች፣ ሰብአዊ መብቶች ደግሞ ወደፖሊቲካ ገፍቶ ቃሊቲ ከተተኝ!

የሆነ ሆኖ ለእኔ በኢሰመጉ ለኢትዮጵያ ሕዝብ የሰጠሁት አገልግሎት ሕይወቴን በሙሉ ከኖርሁበትና ከምኖርበት የማስተማር አገልግሎት ጋር የሚጣጣምና ከፍተኛ የመንፈስ እርካታ ያገኘሁበት ነበር፤ የኢሰመጉ ጽኑ አባሎች ከሆኑ ሽማግሌዎችም ሆኑ ወጣቶች ጋር ለኢትዮጵያ ሕዝብ እኩልነት፣ ፍትሕ፣ ነጻነትና መብቶች ያላቸውን ቆራጥ አቋም በአደባባይ ለመግለጽ

ከሚችሉ ሰዎች ጋር መሥራት ትልቅ ትምህርትና ኩራት ሆኖኛል፤ ሌላውን የሚመዝነው ሕዝብና የወያኔ/ኢሕአዴግ ባለሥልጣኖች ናቸው፤ ምናልባት አንድ መናገር ያለብኝ ነገር የኢሰመጉ ዓላማ የወያኔን የሰብአዊ መብቶች ረገጣ ለማሳጣት ሳይሆን፣ ወያኔ የሚታረምበትን መንገድ በማመልከት ለመርዳትና የኢትዮጵያ ሕዝብ ስለመብቶቹ እንዲያውቅ ለማድረግ ነበር፤ ሁለተኛው በመጠኑም ቢሆን ተሳክቶአል ለማለት ይቻላል፤ የመጀመሪያው ግን ዛሬም ችግር ነው።

የፖሊቲካ ፓርቲ

በፖሊቲካ ፓርቲም ውስጥ ከምክር ቤት አባልነት ውጭ ምንም የሥልጣን ቦታ ውስጥ አልገባሁም፤ ከቅንጅት ምክር ቤትም ቢሆን የስንብት ደብዳቤ አቅርቤ ወጥቼ ነበር፤ ለምርጫም አልተሰለፍሁም፤ ግን አመራር ውስጥ አለህበት ተብዬ ሁለት ዓመታት ያህል ታሰርሁበት፤ ዕድሜ ልክ እስራት ተፈረደብኝ!

ዛሬም በአንድነት ውስጥ የምክር ቤት አባል ብሆንም የአንድነት ፕሬዚደንት ብርቱካን ሚዴቅሳ ከታሰረችና ግዛቸው ሽፈራው ተጠባባቂ ሲሆን ከሎሌዎቹ ጋር ሆኖ አንገብርም ያልነውን ሁሉ ከምክር ቤቱ አስወጣን፤ «ዝምአንልም» ብለን የማንሽጥ፣ የማንለወጥ ለኢትዮጵያና ለኢትዮጵያ ሕዝብ እኩልነት፣ ፍትሕና ነጻነት እየታገልን ነው።

መደምደሚያ

ማኅበረሰብ ባለበት ሁሉ አስተዳደር አለ፤ አስተዳደር ባለበት ሁሉ ሕግና እኩልነት አለ፤ ሕግና እኩልነት ባለበት ሁሉ ነጻነት አለ፤ አስተዳደርና ሕግ ባለበት ሁሉ ሥልጣን አለ፤ ሕግ አስከባሪዎች አሉ፤ ሕግ አስከባሪዎች ባሉበት ዳኞች አሉ፤ ነጻነት የእያንዳንዱ ሰው፣ የእያንዳንዱ የማኅበረሰብ አባል መሠረታዊ የተፈጥሮ ሀብት ነው፤ ነጻነት የእያንዳንዱ ሰውና በድምሩም የጠቅላላው ማኅበረሰብ ሀብት ሲሆን፣ ሕግ ደግሞ እያንዳንዱ ሰው በማኅበረሰቡ ውስጥ በደኅንነትና በነጻነት መኖር የሚያስችለው ዋስትና ነው፤ ሥልጣን ለነጻነትና ለሕግ መሣሪያ ሆኖ የኅብረተሰቡን ደኅንነትና አብሮ የመኖርን ፍላጎት የሚያሳካ ሕጋዊ ጉልበት ነው።

ስለዚህም ሥልጣን መሣሪያ ነው፤ የአንድ ሰው ወይም የጥቂት ሰዎች መሣሪያ ሳይሆን የማኅበረሰቡ በሙሉ መሣሪያ ነው፤ የሥልጣን ትክክለኛ ተግባሩ የግለሰቡንና የማኅበረሰቡን ደኅንነት በማጣጣም የሁለቱንም መብቶች ለማስከበር ነው፤ ሥልጣንን በሕገ አራዊት ደረጃ ከሚገኘው ጉልበት ለይተን ማየት ያስፈልጋል፤ ሰዎች ለጉልበት ሲገብሩና ሲገዙ ገና ከአራዊትና ከእንስሳት

ደረጃ አለመውጣታቸውን የሚያመለክት ነው፤ ሥልጣንን ከጉልበት የሚለየው ሕጋዊነት ነው፤ ሕጋዊነት ስንል ማኅበረሰቡ በሙሉ ነጻነትና በቀጥታም ሆነ በትክክለኛ ወኪሎቹ ያወጧቸውን ሕጎች የተከተለ ማለት ነው፤ ስለዚህም ሥልጣን በሕግ የተሰጠና በሕጋዊ ሥርዓት አገልግሎት ላይ የሚውል ጉልበት ነው፤ በዚህ ምክንያት የፈረጠመ ጡንቻ ያለው ጎበዝና ኮሳሳው ደካማ፣ ያናጠጠው ሀብታምና መናጢው ደሀ በሕግ ስር በእኩልነት ይተዳደራሉ፤ በሥልጣንና በጉልበት መሀከል ያለው መሠረታዊው ልዩነት ሥልጣን በሕዝብ ቁጥጥር ስር መሆኑና ተጠያቂነት ያለበት መሆኑ ነው፡፡

በዚህ አመለካከት እኔ በሕይወቴ እውነተኛ ሥልጣን አይቼ አላውቅም ማለት ነው፤ ከፋሺስት ኢጣልያ አገዛዝ ጀምሮ እስካሁን ድረስ ያየሁት ጉልበትን እንጂ ሥልጣንን አይደለም፤ እኔ የማውቀው ጉልበት ሥልጣን የሚባል ስም እየተሰጠው እያሰረ፣ እየረገጠና እየገደለ ሲገዛ ነው፤ ይህ በልጅነቴ ከነበረኝ ጠባይ ጋር በከፊል ይስማማ ይሆናል፤ ከአደግሁ በኋላ ከኮተኮትሁት ጠባይ ጋር ግን በጭራሽ አብሮ አይሄድም፤ ታዲያ እንዴት ብዬ ልውደደው?

እንዴት ሥልጣንን በጣም እየቀረብሁት አመለጥሁት? ሙሉ በሙሉ አስቤውና አቅጄው ነው ለማለት አልችልም፤ በጥሞና ወደኋላ ተመልሼ ሳስበው ሁልጊዜም የኔ ባሕርይ አካል ሆነው የቆዩ ሁለት ነገሮች አሉ፤ አንዱ ትናንትን አልረሳም፤ ከአደግሁበት ደሀነት ብወጣም ደሀነትን አልረሳም፤ ለምሳሌ ቤት ስከራይ እኔ ያደግሁበት ዓይነት ትንሽ ቤት በአጠገቡ መኖር አለበት፤ ወደአሁኑ «የጌትነት» ቤቴ ስገባ ያደግሁበትን ማስታወስና ትዕቢትን ማስተንፈስ አስፈላጊ ሆኖ ይታየኛል፤ ችላ ካሉት እንደደሀነት ቶሎ የሚረሳ ነገር የለም፤ ሁለተኛው ነገን አስባለሁ፤ ዛሬ የተናገርሁት ወይም ዛሬ ያደረግሁት ነገ እንዲያሳፍረኝ አልፈልግም፤ የዛሬ ምኞት የነገ ዕዳ መሆኑን እገነዘባለሁ፤ አንድ ምኞት ሲያድርብኝ አዝሎ የሚመጣውን ብዙ ቅራቅንቦ አስቀድሜ አስበዋለሁ፤ ነጻነቴ የምኞት ሎሌ እንዳይሆንብኝ በጣም እጠነቀቃለሁ፤ መቸገርን የማልወደውን ያህል መንደላቀቅንም አልወድም፤ሥልጣንና እኔ ያልተገጣጠምነው በዚህ ምክንያት ይመስለኛል፤ ሌላ ምሥጢር የለውም፡፡

በተለይ ለወጣቶች በሆነ ነገር ማስረዳቱ በቀላሉ ለመገንዘብ ይረዳ ይሆናል፤ የእኔ ትውልድ ለትምህርት ውጭ አገር ደርሶ ሲመለስ አንደኛ መንግሥት ሦስት ሺህ ብር ለዕቃ መግዣ ብድር ይሰጥ ነበር፤ ሁለተኛ አንድ ሬድዮግራም የሚሉት ነገርና የሞዝቮልድ የቤት ዕቃ የኑሮ ደረጃ መለኪያ ሆነው ይታዩ ነበር፤ ሁሉንም ጠላኋቸው፤ ብድር ደግሞ ጭራሽ አልወድድም፤ አንዳንዴ የሰዎች ግፊት ኃይለኛ ነው፤ ሳልፈልግ አንድ ሺህ አምስት መቶ ብር ብቻ ተበደርሁ፤ እነዚያ ሁለቱ ዕቃዎች ግን በቤቴ አልገቡም፡፡

መሬት መግዛትና ቤት መሥራት ሌላው ትልቁ የሕይወት ዓላማ ነበረ፤ ፈተናውን ተቋቁሜ ብዙ ጊዜ ከቆየሁ በኋላ አንድ ቀን አንድ ጓደኛዬ መሬት

ልገዛ ነውና አብረን እንሂድ ሀሳብ ትሰጠኛለህ ስላለኝ ወደአቧሬ ሄድን፤ የልዑል ራስ ዓሥራት ካሣ ወይም የባለቤታቸው መሬት ነው፤ ጓደኛዬ ከወኪሉ ጋር ሲነጋገር እኔ አንድ ረዢም ግራር ክንፉን በሰፊው ዘርግቶ አየሁ፤ እሱና እኔ ቤት ሠርቼ ጥላው ስር ተቀምጬ ራሴን አየሁት፤ መሬቱ የሚሸጥ መሆኑን ካረጋገጥሁ በኋላ እኔ እገዛዋለሁ ብዬ በድንገት ቃል ገባሁ፤ ባንክ ሄጄ ብድር ጠይቄ ተፈቀደልኝ፤ ሌሊት እንቅልፍ አጣሁ፤ እባንንና ስነቃ ላብ በላብ ነኝ፤ ሰባት ሺህ ብር እንዴት አድርጌ ልከፍል ነው? ቤቱስ በምን ሊሠራ ነው? ልዑል ራስ አስመራ ስለነበሩ የውሉ ወረቀት ተፈርሞ መምጣት ስለነበረበት ዘገየብኝ፤ አንድ ቀን እንደተለመደው ወኪሉ እንዲያጣድፍልኝ ለመቀስቀስ ራስ ካሣ ሰፈር ሄድሁ፤ መርዶ ነገረኝ፤ እኔ የያዝሁት መሬት ለደጃዝማች አሉላ መሸጡን ነገረኝ፤ እኔ ይገዌው እንደነበረ መናገሩን አረጋገጥሁ፤ አረርሁ! ተቃጠልሁ!

መለስ ሲልልኝ ውርደቱን ያመጣብኝ አጉል ምኞት መሆኑን ተረዳሁና ለልዑል ራስ ደብዳቤ ጻፍሁ፤ — የደብዳቤው አጠቃላይ ይዘት መሬቱን ከወኪሉ ጋር ተዋውለን እንደነበረ፣ ገንዘብ እንደተበደርሁ፣ ለፍቼ ባገኘሁት ገንዘብ «የልዑል ጌታዬን መሬት ለመግዛት ብቁ አለመሆኔን መረዳቴን» የምጽፍላቸው ያንንም ሆነ ሌላ መሬት ፈልጌ ሳይሆን የደረሰብኝን በደል ለመግለጽ ብቻ መሆኑን፣ እንዲያውም ከአጉል ምኞት እንዳዳኑኝ ምስጋና ማቅረቤን — በፖስታ ብልከው አልደረሰም ይባላል ብዬ አስመራ የትምህርት ሚኒስቴር ወኪል በነበረ ጓደኛዬ (ጳውሎስ ዓሥራት) በኩል በእጅ እንዲደርሳቸው አደረግሁ፡፡

ግን እስካሁን ድረስ ፍቅረ ንዋይ በግራር በኩል ገብቶ እንዴት አድርጎ ነፍሴን ስንን ሊይዛት እንደሞከረ ይደንቀኛል፡፡

፪
ከፉ ቀን ጥሩ ነው

የፈጸምነውን ወንጀል ሳናውቅ፣ የበደልነው ሰው ሳይኖር በታጠቁ ወታደሮች ከየቤታችን ተይዘን ታሰርን፤ በመጨረሻም ቃሊቲ ገባን፤ በቃሊ ቲ ቆርቆሮ- በቆርቆሮ ቤት ውስጥ ሌሊት ሌሊት በመቀርቀሪያ ተቸንክሮ በብረት ቁልፍ ከውጭ ተቆልፎብን እያደርን፣ ቀን ቀን ደግሞ ከአንድ መቶ ሜትር ካሬ በማይበልጥ ግቢ ውስጥ ከዘጠና እስከአንድ መቶ የምንሆን ሰዎች እየተተራመስን ስንኖር ቅዳሜና እሑድ ለአንድ ሰዓት ያህል ከፉ ቀን ያመጣልንን የዘመድና የወገን ፍቅርና ድጋፍ የምናይባቸው ቀኖች ነበሩ፤ የቃሊቲ ርቀት መንፈሳቸውን ሳያዳክመው፣ የቃሊቲ ፖሊሶችን ማዋከብና ማንገላታት ችለው፣ ጸሐዩንና ዝናቡን ተቋቁመው ሲጠይቁን የነበሩት ሁሉ የከፉ ቀን በጎዎች፣ የጨለማ ቀን ብርሃኖች ናቸው፤ ከፉውን ቀን ጥሩ ያደርጉታል፤ እነሱን ከፉ ቀን አያጋጥማቸውና፡፡

በቃሊቲ ኑሮ ማለት በሁለትና በሦስት ፌስታል ውስጥ በሚካተት ንብረት መወሰን ነው፤ በዚህ ሁኔታ እያለን በፌስታሉ ውስጥ ያለው ንብረታችን ሳይሟጠጥ እንደገና የሚሞላው ቅዳሜና እሑድ ነው፤ የሚያስፈልጉንን ነገሮች ሁሉ ከጥርስ ሳሙና እስከጧም መላጫ አስበው የሚያመጡልን ሰዎች አሉ፤ ልብሳችንን የሚያሳጥቡልን አሉ፤ እንዳይበርደን ጋቢ የሚያመጡልን አሉ፤ እነዚህ ከፉ ቀን የቀሰቀሳቸውና በትሩፋት ተግባራቸው ከፉ ቀንን የሚገፉ የቅዱስ መንፈስ መልእክተኞች ናቸው፤ ከፉ ቀን ጥሩ ነው፤ ለቅዱስ መንፈስ መልእክተኞች መንገዱን ይጠርጋል፤ አምላክ እነዚህን የቅዱስ መንፈስ መልእክተኞች ይጠብቃቸውና፡፡

የቃሊቲ ኑሮ ተስፋ የጨለመበት ነው፤ ከፉ ቀን ጥሩ ነው፤ በውጭ አገሮች በአሜሪካ፣ በአውሮፓ፣ በአውስትራልያና በደቡብ አፍሪካ የሚኖሩ ኢትዮጵያውያን በወገኖቻቸው ላይ የተፈጸመው ግፍ እንሣስቷቸው በበረዶና በዝናብ፣ በጸሐይ ሐሩርና በሙቀት ሳይሸነፉ ተደጋጋሚ ሰላማዊ ሰልፎችን በማድረግ የየአገሩን መንግሥታትወጥረው በማስጨነቅ በአገራቸው ያለውን ሁኔታ አሳውቀዋል፤ በኢትዮጵያ አገዛዝ ላይ ከፍተኛ የዲፕሎማሲ ጫና እንዲደረግ ያስመዘገቡት አስተዋጽኦ ከፍተኛ ነው፤ በኢትዮጵያዊነት ብቻ መተባበርን ያመጣው ከፉ ቀን ነው፤ የትብብሩን መግለጫ እያጠነከረውና በጎ እልህ ውስጥ ያስገባው ከፉ ቀን ነው፤ ከፉ ቀን ጥሩ ነው ያስተባብራልና፡፡

ከፉ ቀን እንደየአውሮፓው ምክር ቤት አባል ወይዘሮ አና ጎሜዝ ያሉ፣ እንደየአሜሪካው ምክር ቤት አባል ዶናልድ ፔይን ያሉ ለእውነት የቆሙ

ትልልቅ ሰዎች የኢትዮጵያ ወዳጆች እንዲሆኑ አደረገ፤ ከፉ ቀን ጥሩ ነው በጊዜው በአሜሪካ የነበረው መንግሥት ለእውነት ያለውን መለኪያና ለኢትዮጵያ ሕዝብ ያለውን ግምት አሳየን፤ ኢትዮጵያ የእግዚብሔር አገር ስለሆነች አለቃ አያሌው (ነፍሳቸውን ይማርና) እንዳሉት «ኢትዮጵያን የነካ» መቅኖ እንደማያገኝ እንደወትሮው እያየን ነው፤ ከፉ ቀን ጥሩ ነው መማር የፈለገውን ያስተምራል፤ እግዚአብሔር ኃያላንንም ያስተምራል፡፡

የቃሊቲ ከፉ ቀኖች በርኅራኄአቸው፣ በቸርነታቸው፣ በፍቅራቸውና በወዳጅነታቸው፣ በአሳቢነታቸው፣ በመንፈሳዊ ወኔያቸውና በመንፈሳዊ ልዕልናቸው በጽድቅ ተራራ ላይ የወጡ ሰዎችን አሳይቶኛል፤ እነዚህን ሰዎች አንጥሮ ያወጣቸው ከፉ ቀን ነው፡፡ ልቤ የእነዚህን ሰዎች ስም ለመዘርዘር ይፈልጋል፤ አእምሮዬ ግን ደግ የዋለልህን ለከፉት አታጋፍጠው ይለኛል፤ ከፉ ቀን ጥሩ ነው የበጎ አድራጊዎችን ስም እግዚአብሔር በጽድቅ መዝገቡ እንዲገቡ ለመጻለይ ያስገድዳል፤ በአገር ውስጥ ከቅዳሜና እሑድ ውጭ በሳምንት ቢያንስ ሁለት ቀን በያይነቱ ምግብ ሲልኩልኝ የነበሩ ሰዎች አሉ፤ እግዚአብሔር ሁልጊዜም ለትሩፋታቸው የሚበቃውን አብዝቶ ይስጣቸው፤ ሌሎች ደግሞ የአመሌን ግዴታ እንድወጣ በየሳምንቱ ሲጃራ የሚያመጡልኝ ነበሩ፤ ከኢትዮጵያ ውጭ የሚኖሩትም ቸኮላቱን፣ ልብሱን፣ከዘራውን፣ መድኃኒቱንና ቅባቱን ሁሉ ይልኩልኝ ነበረ፤ ከፉ ቀን ጥሩ ነው ያስተዛዝናል፤ ከፉ ቀን ጥሩ ነው ደጋግ ሰዎችን ይቀሰቅስና የግፍን መራራነት እንዲቀንሱት ያደርጋል፡፡

ከፉ ቀን ጥሩ ነው፤ ምንም ዓይነት ውለታ የሌለበት ሰው የእስረኛ ሞግዚት ሆኖ የቤቱን ጣጣ ሁሉ እንዲችልለትና ማናቸውንም አስፈላጊ ነገሮች ሁሉ ሥራዬ ብሎ እንዲያቀርብ ያደርገዋል፤ ለታሰሩት አባትና እናት፣ ወንድምና እኅት ይሰጣቸዋል፤ ከፉ ቀን ጥሩ ነው ምንም ውለታ የሌለባቸው ሰዎች ከባድና የማይከፈል የውለታ ጭነት እንዲያስሸከሙ ግብረ ሠናይ ይገፋፋቸዋል፡፡

በጣም በዝቅተኛ ገቢ የሚተዳደሩ ሰዎች ማኅበር ገብተው ለመመላለሻና ለሙዝ የሚሆን ገንዘብ እያዋጡ በየሳምንቱ በዕጣ በተራ እየመጡ የሚጠይቁን ነበሩ፤ ከፉ ቀን ጥሩ ነው በተለያየ የኑሮ ደረጃ የተከፋፈሉትን በዓላማ ያያይዛቸዋል፤ ከፉ ቀን ጥሩ ነው የግፍን ጥርስ ሁሉም እንዲያየውና እንዲንቀው ያደርጋል፡፡

እኅቴ ወይዘሮ ዘለቃ ወልደ ማርያም ከልጅዋ ከወይዘሮ መዓዛ መኮንን ጋር ሁለት ዓመታት ያህል በሳምንት ሁለት ቀናት የሚያስፈልገኝን ሁሉ እያመጣች፣ በየፍርድ ቤቱ ቀጠሮ እየተገኘች በመጉላላት ሃያ ኪሎ ያህል እንድትቀንስ ሊያደርጋት የሚችል ግዴታም ሆነ ውለታ አልነበረባትም፤ ከፉ ቀን የጫነባት ከአንድ ማኅፀን የመውጣት ግዴታ ነው፤ ከኢትዮጵያ ማኅፀን የወጡትን ሁሉ ከፉ ቀን በግዴታ ያስተሳሰራቸውም በዚሁ ምክንያት ነው፤ ወደድንም፣ ጠላንም ሁላችንም፣ ወያኔንም ጨምሮ የአንድ እናት ልጆች ነን፤ እኔ እቴሜቴ የምላትን

እኅቴን የወያኔ ፖሊሶች በአክብሮት «እማማ» ይሏት ነበር፤ ክፉ ቀን ያሳየን የእናት ሆድ ዥጉርጉር መሆኑን ነው።

የክፉ ቀን የውለታ ሸክም ከቃሊቲ ስንወጣ አላበቃም፤ ለህክምና ወደሕንድ አገር እሄዳለሁ ብዬ ስዘጋጅ ብዙ ወዳጆቼ ብዙ ሺህ ብር አዋጥተውም ሆነ ለየብቻቸው ለመንገዴ እንዲሆን ሰጡኝ፤ ሌሎችም በግላቸው እርዳታ ያደረጉልኝ ብዙ ናቸው፤ ስማቸውን ለመግለጽ ባለመቻሌ አዝናለሁ፤ በአሜሪካና በአውሮፓ የሚኖሩ ወዳጆች ደግሞ ብዙ ገንዘብ አዋጥተው ሕንድ ድረስ ላኩልኝ፤ ደጎች እስካሉ ክፉ ቀን ጥሩ ነው።

አንዳንድ ጊዜም የሚያስገርምና በጥልቀቱም በክብደቱም የማይረሳ ነገር ያጋጥማል፤ አንድ ጊዜ ለውሀ አንድ ሺህ ስድስት መቶ አሥራ ሰባት ብር ያህል ከፈልሁ ብዬ በጋዜጣ ጽፌ ነበረ፤ አንድ የማላውቀው ሰው መንገድ ላይ ሰላም አለኝና ሰለምታ ተለዋወጥን፤ በጋዜጣ ስለጻፍሁት የውሀ ዋጋ አንሥቶ «አባክዎን ትንሽ ልርዳ» አለኝ፤ እኔም ጉዳዩ ያለቀና የተዘጋ ነገር መሆኑንና እርዳታም እንደማያስፈልገኝ ኮስተር ብዬ አስረዳሁት፤ እሱ ግን አጥብቆ የእግዚአብሔርን ስም እየጠራ ለመነኝ፤ አመስግኜው እግዚአብሔር ይስጥልኝ ብዬ ሰላምታ ሰጥቼ ልሄድ ዘወር ስል «በኢትዮጵያ አምላክ!» አለኝ፤ ደነገጥሁ፤ እጄን ዘርግቼ ገንዘቡን ተቀበልሁና አመስግኜው ሄድሁ፤ ከመደንገጤ የተነሣ ስሙንም አልጠየቅሁትም፤ አሁን መንገድ ላይ ባየው አላውቀውም፤ ሁሌም ይቆረቁረኛል፤እቤቴ ከገባሁ በኋላ ሳየው ጥቅልል አድርጎ የሰጠኝ አምስት መቶ ብር ነበር፤ ክፉ ቀን ጥሩ ነው ትሕትና ያስተምራል፤ ቸር አድራጊ ለምኖ፣ ተቀባይ ተለምኖ! ምን ሠርቼ ለዚህ በቃሁ?

ክፉ ቀን ጥሩ ነው ብዙ ጉድም ያሳያል፤ ጓደኛ ወይም ወዳጅ የነበረው ሲርቅና ሲረሳ፣ ስንቱ የተማረውና የተመራመረው አእምሮውን በአሞ ሙልጭ አድርጎ አጥቦ፣ ኅሊናውን በጨጓራው አፍኖ የሆነውን አልሆነም፤ ያልሆነውን ሆኗል እያለ ለወዳጆቹ ባላጋራ፣ ሆኖ ሲሟገት፣ ለልጆቹ ሐፍረት ሲሆን አየን፤ ዱሮ አባቶቻችን ባለጌን ሀብቱ አያኮራውም ይሉ ነበር! አየነው በክፉ ቀን ዘንድሮ! አበሻ ሲበደልም ያንጎራጉራል፤ በኢጣልያን የወረራ ዘመን

አርኩም ይሄድና ንኬሉም ያልቅና
ያስተዛዝበናል ይኸ ቀን ያልፍና!

እየተባለ ይዘፈን ነበር፤ በደርግ ዘመንም

ደርግ በነገሠ ባሥራ ሦስት ዓመቱ
ቤት ያፈርስ ጀመር እንደልጅነቱ!

ሲባል ነበር፤ ባይዘፈንም።

ክፉ ቀን ጥሩ ነው ታሪክን ያስታውሰናል፤ ጄኔራል መንግሥቱ ንዋይ ለፍርድ ቤት በልበ ሙሉነትና በነጻነት ለመናገር መቻላቸውን እኛ በፍርድ ቤት ከአጋጠመን የግዴታ አርምሞ ጋር እንድናነጻጽረው እንገደዳለን፤ ክፉ ቀን ጥሩ

ነው ያለፈውን ከአለው ጋር በእውነት እንድናወዳድረው ያስገድደናል፤ ክፉ ቀን ጥሩ ነው ሕጋዊ ሥርዓትን እንድንናፍቅ ያደርገናል፤ ክፉ ቀን ጥሩ ነው ክብርን ወደውርደት፣ ውርደትን ወደክብር ይለውጣል፤ ክፉ ቀን ጥሩ ነው ያበጠውን ያፈነዳል፤ የፈነዳውን ያሳብጣል፤ ክፉ ቀን ጥሩ ነው ትዕቢተኛውንና ሐሰተኛውን ወዳጆቹ እስኪታዘቡት ያጋልጠዋል፤ ክፉ ቀን ጥሩ ነው የእውነትንና የሐሰትን ድንበር፣ የግፍንና የሕጋዊ ሥርዓትን ድንበር ቁልጭ አድርጎ ያሳያል፤ክፉ ቀን ጥሩ ነው የጉልበተኛውን ልብ ያደነድናል፤ አእምሮውንም ደርግሞ ይዘጋዋል፤የጭካኔውን ወሰንየለሽነት ያወጣዋል።

ክፉ ቀን ጥሩ ነው ጥሩ ቀንን እየጮኸ ይጣራል፤ ክፉ ቀን ጥሩ ነው ያለፋል እንጂ ያልፋል፤ ክፉ ቀን የመጪው ጥሩ ቀን ምልክት ነው፤ ክፉ ቀን እንደሌሊት ጨለማ ነው፤ የሌሊቱ ጨለማ ለእንቅልፍ እንደሚጠቅም የቀኑ ብርሃንም ለሥራ ይበጃል፤ ለሕይወት እንቅልፍም ሥራም በግድ አስፈላጊዎች ናቸው፤ ስለዚህም ይፈራረቃሉ፤ ጨለማው በብርሃን መወገዱ የተፈጥሮ ሕግ ነው፤ ክፉ ቀንም ለጥሩ ቀን ቦታውን መልቀቁ የተፈጥሮ ሕግ ነው፤ በጨለማ ሕይወት ሊቀጥል እንደማይችለው ሁሉ በክፉ ቀንም ሕይወት ሊቀጥል አይችልም፡

ጥሩ ቀን በግድ ክፉ ቀንን ለማስወገድ ይመጣል፤ ክፉ ቀን ጥሩ ነው እንደሰንሰለት የተያያዙ ትውልዶችን ለያይቶ አያጠቃም፤ አንዱን ሲነካ ሁሉንም ይነካል፤ ክፉ ቀን ጥሩ ነው ቀድሞ የሚጣላው ከነገው ባለቤት ከሚያድገው ልጅ ጋር ነው፤ ክፉ ቀን ጥሩ ነው ቀኖችን ሁሉ ሳይለይ ዛሬ ያደርጋቸዋል፤ ትናንትን ወደዛሬ ለውጦ ነገንም ዛሬ ለማድረግ ይመኛል፤ ክፉ ቀን ጥሩ ነው ጊዜ ወደፊት እንጂ ወደኋላ እንደማይሄድ ስለማያውቅ ጊዜ እያሳሳቀ እንደኅርፍ ይወስደዋል፤ ክፉ ቀን ጥሩ ነው መታደስ ስለማይችል ይሻግታል፤ ክፉ ቀን ጥሩ ነው ስለሚሻግት የክፉ ቀን ብል ይበላዋል፤ ራሱን በራሱ ጨርሶ ለጥሩ ቀን መንበሩን ያመቻቻል፤ ክፉ ቀን ጥሩ ነው ተስፋን የሚያስቀርጥ ሳይሆን ተስፋን በምጥ የሚያስወልድ ነው፤ ሕይወት በምጥና በስቃይ ይጀምራል፤ የሕይወት ጣዕም ምጡንና ስቃዩን ያስረሳል፤ ሕይወት ሕይወትን፣ ፍቅርን፣ እድገትንና ተስፋን ያወርሳል።

ሕይወት ክቡር ነው፤ ያማጠች እናት ብቻ የምታውቀው ድል ነው፤ ሕይወት ኃይል ነው፤ የእውቀት፣ የጥበብና የሥልጣኔ ሁሉ ምንጭ ነው፤ ሕይወት ፋታ የማይሰጥና የማያቋርጥ የተከታታይ ትውልዶች ጉዞ ነው፤ በዚህ ጉዞ እጅ ለእጅ ካልተያያዙ በየመታጠፊያውና በየገደላገደሉ የመለያየት አደጋ ያጋጥማል፤ ሕይወት ጊዜ ነው፤ ጊዜ ካልሠሩበት ማስረጃቱን አያቆምም፤ ሕይወት ታሪክ ነው፤ ታሪክ ነገ እንጂ ዛሬ አይጻፍም፤ ነገ ከዛሬ የተለየ ጊዜ እንደሚሆን ማስታወሱ የሚጠቅመው ለዚህ ነው፤ ሕይወት ምስክርነት ነው፤ የትናንቱንና የዛሬውን የምንመዘግብበት ትምህርት ነው፤ ሕይወት ተስፋ ነው፤

ነገን ከትናንቱና ከዛሬው የተለየ አድርገን በአዲስ መልክ የምንቀርጽበት ውሳኔ ነው።

የሁላችንም ሕይወት በአንድ ላይ ክቡር ሆኖ ኃይልን ካላገኘ የእያንዳንዳችን ሕይወት በተናጠል ዛሬም ሆነ ነገ ዋጋ ሊኖረው አይችልም፤ ለሌላው ሰው ሕይወት ዋጋ ስንሰጥ ለራሳችንም ሕይወት ዋጋ መስጠታችን ነው፤ የሌላውን ሰው ሕይወት ስናራክስ የራሳችንንም ሕይወት ማራከሳችን ነው፤ እያንዳንዳችንን አምጣ የወለደችንና ተጨንቃ ያሳደገችን እናት አለችን፤ ለእያንዳንዳችን እናት የእያንዳንዳችን ሕይወት መለወጫ የሌለውና በምንም የማይመነዘር የነጠረ ንጹሕ ፍቅር ነው፤ ግፍ ማለት በዚህ በማይመነዘር የነጠረ ንጹሕ ፍቅር ላይ ጉዳት ማድረስ ነው፤ በአንዲት እናት ላይ የደረሰ መሪር ሐዘን እናቶች ሁሉ የሚሰማቸው መሪር ሐዘን ነው፤ የአንድ እናት እንባ አገርን የሚያጥለቀልቅ የእንባ ጎርፍ ሊሆን ይችላል።

የእያንዳንዱ ሰው ሕይወት ውሱን ነው ቢባልም ከኋላውም ከፊቱም ከሌሎች ሰዎች ሕይወት ጋር የሚቆራኝበትና ሞት የማይበጥሰው ጠንካራ ሰንሰለት አለ፤ ትንሽም ይሁን ትልቅ፣ በጎም ይሁን ክፉ የተረከበው አለ፤ የሚያስረክበውም አለው፤ ተረካቢም አለ፤ ታሪክ የምንለው ይህንን ነው፤ የእያንዳንዱ ሰው ሕይወት ሰፊና ብርሃናማ ሲሆን የሌሎችንም ሰዎች ሕይወት ያዳብራል፤ የጋራና የኅብረት ጥረት ታሪክን እያደሰና ወደፊት እየገፋ ያራምዳል፤ ታሪክ የሚያኮራውና የሚያስከብረው ዛሬ ከትናንት ወዲያው፣ ነገ ከዛሬው ሲሻል ብቻ ነው፤ «ባለህበት ሂድ!» የሕይወት ጸር ነው፤ በጊዜ መቀለድ ነው፤ የትም የማያደርስ መነቃነቅ ጉልበትን መጨረስ ብቻ ነው!

ክፉ ቀን ጥሩ ነው የሕይወት ጣዕሙ በግል ሳይሆን በጋራ መሆኑን ያስተምራል፤ አንኳን የአንድ አገር ሕዝብና የዓለም ሕዝቦች ሁሉ በጣም ተቀራርበዋል፤ በጣም ተሳስረዋል፤ አያገባኝም፤ አያገባውም የሚባል ፈሊጥ ጊዜው እያለፈበት ነው፤ ሁሉም በሁሉም ነገር ያገባዋል፤ የአንዱ ችግር የሁሉም ችግር ነው፤ ክፉ ቀን ጥሩ ነው ይህንን እውነት ያሳያል።

ክፉ ቀን ጥሩ ነው የወደቀውን ለድል፣ የጣለውን ለውድቀት ያዘጋጃል፤ በመግደል የሚተማመነውን ጊዜያዊ ድል ለሞት ዕጣ ይዳርገዋል፤ ገድሎ የሚያሸንፍ በሞት ይሸነፋል፤ ተገድሎ የሚያሸንፍ ድሉ የዘለዓለም ነው፤ ክፉ ቀን ጥሩ ነው፤ ከፋት በጎነትን አሸንፎ እንደማይዘልቅ ያሳያል፤ ሕግ ቀልቡን ሲገፈፍ፣ ዳኝነት ሚዛን ሲያጣ፣ ጉልበት ሁሉን ዳምጦ ሲወጣ፣ የሰውነት ባሕርይ ከፉና በጎው ነጥሮ ገሃድ ሲወጣ ያሳያል፤ ክፉ ቀን የጠራ መስተዋት ነው፤ መልካችንን ብቻ ሳይሆን ባሕርያችንንም፣ ጤናችንን ብቻ ሳይሆን ሕመማችንንም፣ ውበታችንን ብቻ ሳይሆን አስከፊነታችንንም ቁልጭ አድርጎ ያሳየናል፤ ክፉ ቀን ጥሩ ነው የሕዝብነትን ጥሪ እንድናዳምጥ፣ ከራስ በላይ ነፋስ

በሚል እምነት ላይ የቆመውን የግል ኑሮን ማነቆ እንድንበጥስ እንድንተሳሰብ፣ የእድገትን ጉዞ እንቅፋቶች እንድናስወግድ ያሳስበናል።

ክፉ ቀን ጥሩ ነው፤ ክፉ ቀን የነጻነት ነጋሪት፣ የሕጋዊ ሥርዓት ዋዜማ፣ የሕዝብ የሥልጣን ባለቤትነት መለከት ነው፤ ክፉ ቀን ሕዝብን ለድል አክሊል የሚያዘጋጅ ነው፤ ኢትዮጵያ የእግዚአብሔርን እጆች ይዛ ትነሣለች፤ የእግዚአብሔርን እጆች ይዛ ታብባለች፤ የእግዚአብሔርን እጆች ይዛ ታፈራለች፤ ትታፈራለች።

፫

አንዳንድ

የሕገ መንግሥት አንቀጾች

አንቀጽ 9(1) ሕገ መንግሥቱ የሀገሪቱ የበላይ ሕግ ነው፡፡ ማንኛውም ሕግ ልማዳዊ አሠራር እንዲሁም የመንግሥት አካል ወይም ባለሥልጣን ውሳኔ ከዚህ ሕገ መንግሥት ጋር የሚቃረን ከሆነ ተፈጻሚነት አይኖረውም፡፡

4) ኢትዮጵያ ያጸደቀቻቸው ዓለም አቀፍ ስምምነቶች የሀገሪቱ ሕገ አካል ናቸው፡፡

አንቀጽ 13

(1) በማንኛውም ደረጃ የሚገኙ የፌዴራል መንግሥትና የክልል ሕግ አውጪ ሕግ አስፈጻሚና የዳኝነት አካሎች በዚህ ምዕራፍ[2] ድንጋጌዎች የማክበርና የማስከበር ኃላፊነትና ግዴታ አለባቸው፡፡

አንቀጽ 20

(3) በፍርድ ሂደት ባሉበት ጊዜ በተከሰሱበት ወንጀል እንደጥፋተኛ ያለመቆጠር በምስክርነት እንዲቀርቡም ያለመገደድ መብት አላቸው፡፡

አንቀጽ 26

(2) ማንኛውም ሰው በግል የሚጽፋቸውና በፖስታ የሚልካቸው ደብዳቤዎች እንዲሁም በቴሌፎን በቴሌኮሙኒኬሽንና በኤሌክትሮኒክ መሣሪያዎች የሚያደርጋቸው ግንኙነቶች አይደፈሩም፡

አንቀጽ 29

(1) ማንኛውም ሰው ያለምንም ጣልቃ ገብነት የመሰለውን አመለካከት ለመያዝ ይችላል፡፡

(2) ማንኛውም ሰው ያለምንም ጣልቃ ገብነት ሀሳቡን የመግለጽ ነጻነት አለው፡፡ ይህ ነጻነት በሀገር ውስጥም ሆነ ከሀገር ውጭ ወሰን ሳይደረግበት በቃልም ሆነ በጽሑፍ ወይም በሕትመት በሥነ ጥበብ መልክ ወይም በመረጠው በማንኛውም የማሰራጫ ዘዴ ማንኛውንም ዓይነት መረጃና ሀሳብ የመሰብሰብ የመቀበልና የማሰራጨት ነጻነቶችን ያጠቃልላል፡፡

[2] በዚህ ምዕራፍ የተባለው ምዕራፍ ሦስት፤ መሠረታዊ መብቶችና ነጻነቶች የሚለው ነው፡

(5) በመንግሥት ገንዘብ የሚካሄድ ወይም በመንግሥት ቁጥጥር ስር ያለ መገናኛ ብዙሃን የተለያዩ አስተያየቶችን ለማስተናገድ በሚያስችለው ሁኔታ እንዲመራ ይደረጋል፡፡

አንቀጽ 30

(1) ማንኛውም ሰው ከሌሎች ጋር በመሆን መሣሪያ ሳይዝ በሰላም የመሰብሰብ ሰላማዊ ሰልፍ የማድረግ ነጻነትና አቤቱታ የማቅረብ መብት አለው፡፡...

አንቀጽ 31

ማንኛውም ሰው ለማንኛውም ዓላማ በማኅበር የመደራጀት መብት አለው፡፡...

አንቀጽ 60

(1) ጠቅላይ ሚኒስትሩ የሥልጣን ዘመኑ ከማለቁ በፊት አዲስ ምርጫ ለማካሄድ በምክር ቤቱ ፈቃድ ምክር ቤቱ እንዲበተን ለማድረግ ይችላል፡፡

(2) በጣምራ የመንግሥት ሥልጣን የያዙ የፖለቲካ ድርጅቶች ጣምራነታቸው ፈርሶ በምክር ቤቱ የነበራቸውን አብላጫነት ያጡ እንደሆነ የሚኒስትሮች ምክር ቤት ተበትኖ በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ባሉ የፖለቲካ ድርጅቶች ሌላ ጣምራ መንግሥት በአንድ ሳምንት ጊዜ ውስጥ ለመመስረት እንዲቻል ፕሬዚዳንቱ የፖለቲካ ድርጅቶችን ይጋብዛል፡፡ የፖለቲካ ድርጅቶቹ አዲስ መንግሥት ለመፍጠር ወይም የነበረውን ጣምራነት ለመቀጠል ካልቻሉ ምክር ቤቱ ተበትኖ አዲስ ምርጫ ይደረጋል፡፡

አንቀጽ 73

(2) በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት አብላጫ መቀመጫ ያገኘው የፖለቲካ ድርጅት ወይም ያገኙት የፖለቲካ ድርጅቶች የመንግሥት ሥልጣን ይረከባል/ይረከባሉ፡፡

አንቀጽ 79

(2) በየትኛውም ደረጃ የሚገኝ የዳኝነት አካል ከማንኛውም የመንግሥት አካል ከማንኛውም ባለሥልጣን ሆነ ከማንኛውም ሌላ ተጽዕኖ ነጻ ነው፡፡

(3) ዳኞች የዳኝነት ተግባራቸውን በሙሉ ነጻነት ያከናውናሉ፡፡ ከሕግ በስተቀር በሌላ ሁኔታ አይመሩም፡፡

አንቀጽ 112

(1) በፌዴራልና በክልል የምርጫ ክልሎች ነጻና ትክክለኛ ምርጫ በገለልተኝነት እንዲካሄድ ከማንኛውም ተጽዕኖ ነጻ የሆነ ብሔራዊ የምርጫ ቦርድ ይቋቋማል፡፡

ከዚህ በላይ ተመርጠው የወጡትን የሕገ መንግሥቱን አንቀጾች ሕገ መንግሥቱን እንደየጥቃት መሣሪያ አድርገው የሚጠቀሙበት የተለያዩ ባለሥልጣኖች ትክክለኛ ግንዛቤ እስቲአገኙ ድረስ ደጋግመው ሊያነብቡአቸው ይገባቸዋል፤ ከዚህ በላይ ተመርጠው የወጡትን የሕገ መንግሥቱ አንቀጾች በተለይ ፖሊሶች፣ ዓቃብያነ ሕጎች፣ ዳኞችና የምርጫ ቦርድ ሰዎች የኃላፊነታቸውን መጠን በትክክል የሚያስገነዝቡ በመሆናቸው እነዚህን አንቀጾች በጥሞና ሊያጠኑአቸው ይገባል፤ ሕጉን አላውቅም በማለት ከወንጀል ክስ ለማምለጥም የማይቻል መሆኑን ሊረሱት አይገባቸውም።

ወደፊት ከስም ሆነ የታሪክ ወቀሳ የሚመሠረተው በነዚህ አንቀጾች ላይ ሊሆን ይችላል፤ በልጆችና በልጅ ልጆች ላይ የኀሊና ጫናና የመንፈስ መናወጥ እንደሚያስከትል ልንጠራጠር የምንችል አይመስለኝም፤ እነዚህን ሕገ መንግሥታዊ አንቀጾች ለመጠበቅና ለማስጠበቅ ግልጽ የሆነ አደራና ኃላፊነት የተቀበሉና ያልተወጡት ሰዎች ሁሉ ሌላው ቢቀር በልጆቻቸውና በልጅ ልጆቻቸው ይወቀሳሉ።

እነዚህ የሕገ መንግሥቱ አንቀጾች አለኝታና መከታ ሳይሆኑአቸው ቀርተው የግፍና የጥቃት ሰለባ የሆኑ ሰዎችም ከነወንድሞቻቸውና እኅቶቻቸው፣ ከነልጆቻቸውና የልጅ ልጆቻቸው የጥቃት ቁስላቸውን የሚያሽርላቸው አጥተው እያረሩ አብረው ይኖራሉ፤ ለሕገ መንግሥቱ ሊኖራቸው የሚገባውን አደራና ኃላፊነት ያልተወጡት ባለሥልጣኖች ልጆችና የልጅ ልጆች በማያውቁትና በማይነካቸው ጥፋት ጉዳዩ በተነሣ ቁጥር እነሱም ይታመማሉ፤ይሸማቀቃሉ፤ ለምን? ሊኮሩባቸው በሚፈልጉአቸው ሰዎች እንዲያፍሩ ይገደዳሉና፤ ማንም ሰው ምን ጊዜም ብቻውን አይደለም፤ የሚወዱትና የሚያስቡለት፣ የሚጨነቁለት ሰዎች አሉት፤ እነዚያ ሰዎች ያንን ሰው የሚወዱትን ያህል ሊያከብሩት ይፈልጋሉ፤ ፍቅሩ የሚመጣው በተፈጥሮ ግንኙነት፣ ወይም አብሮ ለብዙ ዘመናት በመኖር፣ ወይም በውለታ ይሆናል፤ ማክበሩ ግን በነዚህ መንገዶች አይመጣም፤ በዚያ ሰው መኩራቱም በነዚህ መንገዶች አይመጣም፤ አንድ ሰው የሚከበረውና ዘመዶቹን የሚያኮራው ሌሎች፣ ዘመድ ወይም ወዳጅ ያልሆኑ ሰዎች በሚሰጡት ግምት ነው።

በሌላ አነጋገር ፍቅር ዕድሜው አጭር ነው፤ ክብር ዕድሜው ረዢም ነው፤ ፍቅር ቢበዛ ከአንድ ትውልድ አያልፍም፤ ክብር ከብዙ ትውልዶች የሚመጣ ነው። እኔ ከሞትሁ የሚል ካለ አያነጋግርም! በሕግ አይቀለድም፤ ደርግን ልዩ ከሚያደርጉት ነገሮች አንዱ በሕግ አለመቀለዱ ነበር፤ በመደበኛ ፍርድ ቤቶች ውስጥ ጣልቃ አይገባም ነበር፤ ዳኞቹ በተደጋጋሚ በመንግሥት ላይ ሲፈርዱ ታይቷል፤ በፍርድ ቤት ከቀጥተኛ ጣልቃ ገብነት ያለፈ ጭካኔ የታየው ስዒረ መንግሥት ሞክረዋል በተባሉት አሥራ ሁለት ጀኔራሎች ላይ ኮሎኔል መንግሥቱ በንዴት የፈጸመው አረመኔያዊ ግፍ ነው፤ ከዚህ በቀር ደርግ

ያስራል፤ ይገድላል፤ ነገር ግን ፍርድ ቤቶችን መሣሪያ በማድረግ ሳይሆን ከሕግ ሥርዓቱ ውጭ ነበር፤ ደርግ የፖሊቲካ ውሳኔ በማለት እየገደለ የፍየል ወጠጤ የሚያስዘፍነው ከሕጉ ሥርዓት ውጭ ነበር።

ማኅበረሰባዊ ኑሮ ያለሕግ አይሠምርም፤ የኢትዮጵያ ሕዝብ በዳኝነት በኩል የሚያኮራ ባህል አለው፤ ያንን ልናዳብረው ሲገባን መጠበቅ እንኳን አለመቻላችን አንዱና ዋነኛው የውድቀታችን ምልክት ነው፤ ሕግ እንደተፈለገ የማጥቂያ መሣሪያ ከተደረገ፣ ፖሊሶች ሕጋዊ ሥርዓትን ጠብቀው የማይመረምሩ ከሆነ፣ ዓቃብያነ ሕጎች የሕጉን መንፈስ ተከትለው ክስን በትክክል የማይመሠርቱ ከሆነ፣ ዳኞች በትእዛዝ ሳይሆን በሕጉና በኅሊናቸው የማይዳኙ ከሆነ ማኅበረሰቡን የሚያስተማምነውና የሚያስተሳስረው ነገር ይጠፋል፤ የሚያስከትለውም የኅሊና ቁስል በአንድ ትውልድ የሚሽር አይሆንም፤ ይህ ቁስል የሚያብሰለስለው አሁን በአጥቂነትና በተጠቂነት ያለውን ትውልድ ብቻ ሳይሆን የእነሱን ልጆችና የልጅ ልጆችም ነው፤ የሚያሳዝነውም ይህ ነው፤ እውነቱን እየተናገርን ኅሊናችንን ማጠብና ማፅዳት ያስፈልገናል።

፩
የቅድመ-ቅንጅት የፖለቲካ ሁኔታ

1. የፖለቲካ ቡድኖች ሁኔታ

ወያኔ/ኢሕአዴግ የፖለቲካ በሩን ገርበብ አድርጎ ከከፈተው በብዙ ዓመታት ከ1997 ይቀድማል፤ ነገር ግን ተቀናቃኝ የፖለቲካ ቡድኖች ሆነው አደባባይ የወጡት አብዛኛዎቹ ወያኔ/ኢሕአዴግ የቀየሰላቸውን ቅርጽ ይዘው ነበር፤ የሁሉም ቡድኖች መሠረት ቋንቋ ወይም ጎሣ ነበር፤ በእኔ አስተሳሰብ እነዚህን የጎሣ ቡድኖች የፖለቲካ ቡድኖች ማለት ስሕተት ነው፤ ዋናው ምክንያት የተቋቋሙት በፖለቲካ ሀሳብ ወይም እምነት ላይ ሳይሆን በአንድ ጎሣ ላይ ነው፤ ፖሊቲካ ቋንቋውን ብቻ ሳይሆን የሃይማኖቱንም፤ የጤናን፣ የትምህርትን፣ የሀብት ድልድሉንም፣ በአጠቃላይ የኑሮን ጣጣ በሙሉ የሚነካና ከሁሉም በላይ በሕጋዊ ሥርዓት ላይ የሚያተኩር ነው፤ አንድ ዓይነት ቋንቋ የሚናገሩ ወይም በአንድ ሃይማኖት የሚያምኑ ሰዎች የሚያቀራርባቸውና የሚያያይዛቸው ነገር መኖሩ አያጠራጥርም፤ ነገር ግን ቋንቋውንም ሆነ ሃይማኖቱን አብዛኛው ሰው አስቦና ፈልጎ የመረጠው ስላልሆነ በኃላፊነት የሚጠየቅበት አይደለም፤ እንዲሁም የተለያዩ ቋንቋዎችን የሚነጋገሩና በተለያዩ ሃይማኖቶች የሚያምኑ ገበሬዎች፣ የፋብሪካ ሠራተኞች፣ ነጋዴዎች፣ ባለሀብቶች፣ አስተማሪዎች፣ ወታደሮችና ፖሊሶች በየፊናቸው በአንድ ዓይነት ተግባር ላይ በመጠመዳቸውና ተመሳሳይ ችግሮችን በማየታቸው አብረው በአንድነት ቆመው እንዲታገሉ የሚያደርጓቸው ብዙ ነገሮች አሉ፤ ፖሊቲካ የሚሆነው ይህ ዓይነቱ እያንዳንዱ ሰው በተናጠል ቆሞ የጋራ ኃላፊነትን የሚቀበለውና አስፈላጊም መስሎ ሲታየው ከሌሎች ጋር ተባብሮ ሊለውጠው የሚችለው የኑሮ ጣጣ የሚወልደው ችግር ነው።

ኑሮ የሚወልዳቸው የጋራ ችግሮች የቋንቋንና የሃይማኖትን ድንበር ጥሰው ሰዎችን አስተሳስረው ለአንድ ዓላማ እንዲቆሙ ያደርጋሉ፤ ስለዚህም የጎሣ ቡድኖች በተፈጥሮ ይዘትና በመንደር ችግር ብቻ የታጠሩ በመሆናቸው ሊያድጉ አይችሉም፤ እንዲያውም የማይቀር የኑሮ ጣጣ የሚወልደው የፖለቲካ አስተሳሰብ እየገባባቸው ያያይዘናል ብለው ያሰቡት የጎሣ ክር እየተበጣጠሰባቸው የተለያየ አመለካከት ያላቸው ሰዎች አንድን ጎሣ ሲከፋፍሉት እያየን ነው።

በአንድ ሰው ላይ ጥቃት ወይም በደል ሲፈጸም የእኔ ጎሣ አባል አይደለም ብሎ አያገባኝም የሚል ገና ወደሰውነት ደረጃ ቀርቶ ወደዜግነት ደረጃ

ያልደረሰ ነው፤ የራሱን ሰውነት ገና ስላላወቀ የሌላውን ሰውነት ለመገንዘብ ያዳግተዋል፤ በራሱ ላይ ቢደርስም የጠራ ሰውነቱን የሚያመለክት አስተያየት አይኖረውም፤ ጥቃትንና በደልን፣ አድልዎንም የምንቃወመው ግፍ በራሳችን ላይ ሲፈጸምብን እንደማንወደው ሁሉ በሌላ በማንም ሰው ላይ ሲፈጸም ትክክል አይደለም ከሚል አጠቃላይ ቁም ነገር ተነሥተን ነው፤ ስለዚህም የሰውነት ግንዛቤ ከአለን አንድ ጎሣ ከማንም ምንም ዓይነት ጥቃት ወይም በደል እንዳይደርስበት ለመከላከል የጎሣ ድርጅት በግድ አስፈላጊ አይደለም፤ በጎሣ የሚያምኑ ሰዎች ጥቃት የሚሉት በራሳቸው ጎሣ ላይ ብቻ፣ ያውም በሌላ ጎሣ አባል ግፍ ሲፈጸም ነው፤ የጎሣ ድርጅት ጥቃት የሚለው ከጎሣው ውጭ በሆነ ሰው የሚሰነዘረውን ብቻ ነው ከተባለ የሚቃወመው ጥቃትን ሳይሆን የአጥቂውን ማንነት ብቻ ነው፤ የአንድ ጎሣ አባሎች በጥቃት ቢጣመዱ ችግር አይታይም ማለት ይመስላል፤ በዚያው በጎሣው ውስጥ ያሉት በደሀውና በደካማው ላይ የሚያደርሱትን ጥቃት በአጥቂዎቹ ማንነት የሚታለፍ ከሆነ የግንዛቤ ችግርን ያመለክታል፤ ጥቃትን ከማናቸውም አቅጣጫ ለመታገል ሰው መሆን ይበቃል፤ እውነተኛ ዜጋ መሆን ይበቃል፤ የሚያስፈልገው ማንም የጎሣ አባል ወይም ዜጋ ብቻ ሳይሆን ማንም ሰው ለጥቃት ወይም ለበደል መዳረግ የለበትም የሚል እምነትና አቅዋም ነው፤ ወደ ፖለቲካ የሚያመራው መንገድ ይህኛው ነው።

ብዙዎቹ የፖለቲካ ቡድኖች የጠራ የፖለቲካ አመለካከትና አቅዋም ስለሌላቸው ከገዢው ቡድን ጋር ከሚያደርጉት ትግል ይልቅ እርስበርሳቸው የሚያደርጉት ትግል ይበልጥ ነበር፤ እንደአነግና እንደእስላማዊው የኦሮሞ ነጻ አውጪ ድርጅት ያሉት እስከ መገዳደልም ደርሰው ነበር፤ ወያኔ/ኢሕአዴግ በሩን ገርበብ አድርጎ ቢከፍትም ተቀናቃኝ የፖሊቲካ ቡድኖች የሚባሉት ራሳቸውን አጠናክረውና ተደራጅተው በልበ ሙሉነት ገዢውን ቡድን በምርጫ ሊገጥሙት ቆራጥ አቅዋም አልነበራቸውም፤ እንዲያውም ብዙ ጊዜ በምርጫ ላለመሳተፍ ሰበቦችን ይደረድሩ ነበር።

ጥቂት የፖሊቲካ ቡድኖች በሕጋዊነት በኢትዮጵያ ውስጥ ይንቀሳቀሱ ነበር፤ መላ ኢትዮጵያ አንድነት ድርጅት (መኢአድ) የኢትዮጵያ ዴሞክራሲያዊ ኅብረት (ኢዴኅ) የኢትዮጵያ ዴሞክራሲያዊ አንድነት ፓርቲ (ኢዴአፓ) የመላ ኢትዮጵያ ዴሞክራሲያዊ አንድነት ፓርቲ (መኢዴአፓ)፣ የኅብረት ኃይሎች ዋናዎቹ ነበሩ፤ ከነዚህም መሀከል በውስጥ ንትርክና መከፋፈል ኢዴኅ ከጠንካራ ህልውና ውጭ ሆነ፤ ሁሉም በውስጣቸው ችግሮች ነበሩባቸው፤ እርስበርሳቸውም ችግሮች ነበሩአቸው። ነገሩ ያሰጋን ጥቂት ሰዎች ተነጋገርንና በኢትዮጵያ ውስጥ የፖለቲካ ባህልን ለማዳበር የእነዚህ የፖለቲካ ቡድኖች መተባበር አስፈላጊ ነው ብለን የአቀራራቢ ወይም የአስታራቂ ቡድን ፈጠርንና በ1995ና በ1996 ግድም ሥራ ጀመርን፤ ዶር. ብርሃኑ ነጋ፣ ዶር. በፈቃዱ ደግፌ፣

አቶ አበበ ወርቄና እኔ ከየቡድኖቹ መሪዎች ጋር ብዙ ተከታታይ ስብሰባዎችን አካሄድን፤ ያነጋገርናቸው የፖሊቲካ ቡድኖች መሪዎች ኤንጂነር ኃይሉ ሻውል፣ ፕሮፌሰር በየነ ጴጥሮስ፣ ዶር. መረራ ጉዲና፣ አቶ ልደቱ አያለውና ሌሎችም ነበሩ።

በመሀከላቸው ምንም የፖሊቲካ አስተሳሰብ ልዩነት ሳይኖርባቸው ጥቃቅን አለመተማመንን የሚያመለክቱ ነገሮች ብቻ እያነሡ ለማቀራረብ የተደረገው ጥረት ሳይሳካ ቀረ፤ እኛም በጣም ተስፋ ቆረጥንና አቋረጥነው፤፡ ምናልባት አንድ ዓመት ያህል ከቆየን በኋላ ብዙ ሰዎች እንደገና ጥረቱን እንድንቀጥል ገፋፉን፤ በበኩሌ በአለፈው ጥረታችን አለመሳካት በጣም አዝኜ ስለነበረ ለሁለተኛ ጊዜ ለማዘን ፈቃደኛ አልነበርሁም፤ ግን ብርሃኑ ነጋ በጣም ስለገፋፋኝ ጀመርነው፤ ብዙ ስብሰባዎችን ከአደረግን በኋላ በመጀመሪያው ዙር አብረው የነበሩ የመሰሉን ሰዎች በሁለተኛው ዙር ቦታ ተለዋውጠው አገኘናቸው፤ የማይበገሩ ስለሆኑብን እንድናቋርጠው ተገደድን፡

ስለዚህም በ1997 ይህንን የፖለቲካ ቡድኖቹን የፈዘዘ ሁኔታ ለመለወጥ ሕዝቡ ለምርጫ ተሳትፎ እንዲመዘገብ የማያቋርጥ ቅስቀሳ በጋዜጣዎች ሁሉ ተጀመረ፤ በአንጻሩም ምርጫው ዋጋ የለውም፤ የወያኔ/ኢሕአዴግን የዴሞክራሲ አስመሳይነት ለማረጋገጥ ካልሆነ በቀር ፋይዳ የለውም የሚሉም በየጋዜጣዎቹ ላይ ይጽፉ ነበር፤ ሆኖም የምርጫ ምዝገባ ቅስቀሳው እየለና የሕዝቡ መንፈስ ለምርጫ ተነሣሣ፤ ወያኔ/ኢሕአዴግን ለመፈተን ቆረጠ፤ ቅንጅት ያመጣው የመንፈስ ለውጥ ይህ ነው፤ ቅንጅት እንዴት ተፈጠረ; ይህንን ዋና ጥያቄ ለመመለስ በቀስተ ደመና ምሥረታ መጀመር አለብን።

2. የቀስተ ደመና መመሥረት

ሌሎቹን የፖሊቲካ ቡድኖች ማቀራረብ ያቃተን ሰዎች ተስፋ አልቆረጥንም ነበር፤ ከዚህ በኋላ ብርሃኑ ነጋ፣ በፈቃዱ ደግፌ፣ ሽመልስ ተክለ ጻድቅና እኔ ሌሎች ሰዎችንም ጨምረን ቀደም ሲል ስናደርገው እንደነበረው ስለፖሊቲካ ፓርቲ መነጋገር ጀመርን፤ በዚህ ጊዜ ብርሃኑ በኢኮኖሚስቶች ማኅበር መካነ ጥናት የነበረውን ኃላፊነት ጨርሶ ስለነበረ እራታችን በቁርጠኛነት አዲስና የተለየ የፖለቲካ ቡድን ለማቋቋም ተነሣን፤ የተለየ የሚያደርገውም ሙሉ በሙሉ በፖሊቲካ እምነት ላይ እንጂ ምንም ሌላ ነገር ያልተበረዘበት እንዲሆንና ትልቁ ተልእኮውም ያሉትን የፖሊቲካ ቡድኖች እንደሙጫ ሆኖ ለማያያዝ የሚችል የመንፈስና የአእምሮ ጉልበት ያለው ቡድን ለመመሥረት ውሳኔ ላይ ደረስን፤ በፖሊቲካ እምነታችን አንዳንዶቻችን በጣም ጠንካራ የማኅበረሰባዊ ወይም ሶሽያል ዴሞክራሲ ዝንባሌ የነበረን ቢሆንም

ለጊዜው ሁሉንም የሚያያይዝ ሰፋ ያለ መሠረት ያለውን የፖለቲካ እምነት መረጥን፤ ደርግ በአጉል አመራር ሶሽያሊዝም ወይም ማኅበረሰባዊነት የሚባለውን የፖለቲካ ፍልስፍና በሕዝብ እንዲጠላ ስላደረገው ብዙ ሰዎች ሊሰሙትም አይፈልጉም፤ ሰብአዊና ዴሞክራሲያዊ መልክ እንዳለው አያውቁም፤ ወይም ለማወቅ አይፈልጉም፤ ዴሞክራሲያዊ ሶሽያሊዝም ዛሬ በብዙ የአውሮፓ አገሮች የሚሠራበት ነው፤ አብዛኛውን ጊዜ የዚህ ፖለቲካ እምነት አቀንቃኞችና ደጋፊዎች የሚሆኑት የሠራተኛው ክፍል ናቸው፤ እንደኛ አገር ላለው ደግሞ ደሀው ገበሬም ደጋፊ ይሆነው ነበር፤ እነዚህ በኢትዮጵያ ገና አልነቁም፤ ስለዚህም ጊዜው ገና ይመስላል፡

እንግዲህ ቀስተ ደመና በዚህ ሁኔታ ተጀመረና ወጉንና ሥርዓቱን ሁሉ አሟልቶ ሕጋዊ የፖሊቲካ ቡድን ሆነ፤ የመጀመሪያው ተግባሩ ያደረገውም ከተለያዩ የፖለቲካ ቡድኖች ጋር እየተገናኘ ስለመተባበር መነጋገር ነበር፤ የቀስተ ደመና አንዱና ዋናው ዓላማ ሌሎቹን በኃሣ ያልተደራጁትን ቡድኖች ማያያዝና ማጠናከር ነበር። ከቀሩት ተቀናቃኝ ቡድኖች ጋር ለመወዳደር ሳይሆን ለእነሱ ሲሚንቶ ለመሆንና አንድነትን ለመፍጠር ነበር።

3. የቅንጅት አመሠራረት

ቀደም ሲል የፖሊቲካ ቡድኖቹን ለማግባባት ሲጥሩ የነበሩት (ከአቶ አበበ በቀር) አሁን የቀስተ ደመና ቡድን አባሎች ሆነው የመቀናጀቱን ዓላማ በትጋት ጀመሩ፤ የተነሡት ሁለት ዋና ቁም ነገሮችን ይዘው ነበር፤ አንደኛ በቅንጅቱ ውስጥ እንዲገቡ የሚጋበዙት ለማንም ያልተዘጉና ለዜጎች ሁሉ ክፍት የሆኑ የፖሊቲካ ቡድኖች ብቻ እንዲሆኑ፣ ሁለተኛ የፖሊቲካ ቡድኖቹ በኢትዮጵያ ውስጥ ያሉና ሕጋዊ ሰውነትን ያገኙ እንዲሆኑ በመወሰን ነበር፤ በዚህ መሠረት የቀስተ ደመና ቡድን አባሎች የተመረጡትን አምስት የፖለቲካ መሪዎች ተራ በተራ ማነጋገር ጀመሩ፤ የቀስተ ደመና አቅዋም በደንብ የተጠና ስለነበረ ከቡድኖቹ ጋር መሠረታዊ ስምምነት ለማግኘት ብዙ ጊዜም አልወሰደም፤ ጥሪው ባቡሩ ሊነሣ ነው፤ መንቀሳቀስ የምትፈልጉ ተሳፈሩ የሚል ነበር።

የመረጥናቸውና ያነጋገርናቸው የፖለቲካ ቡድኖች የሚከተሉት ነበሩ፡-

- መኢአድ፣ መላ ኢትዮጵያ አንድነት ድርጅት ተለዋዋጭ ታሪክ ያለው ነው፤ በመጀመሪያ ሲቋቋም መላ አማራ ሕዝባዊ ድርጅት ነበረ፤ በኋላ ወደመላ ኢትዮጵያ አንድነት ድርጅት ተለወጠ፤ በቅንጅት ውስጥ በኋላ ከተካተቱት ድርጅቶች ሁሉ ረጂም ታሪክ ያለውና በአብዛኛዎቹ የኢትዮጵያ ክፍሎች ይንቀሳቀስ የነበረ ነው፤ በአመራርም በኩል በፕሮፌሰር ዓሥራት የመላ አማራ ሕዝባዊ ድርጅት ተብሎ ተቋቁሞ በኋላም በቀኛዝማች ነቅዓ ጥበብ ሲመራ የቆየ ድርጅት ነው፤ቀደም ሲል በዚሁ ድርጅት ውስጥ የፕሮፌሰር ዓሥራት ምክትል

ሆኖ ሲሠራ የነበረው ኤንጂኒር ኃይሉ ሻውል ነበር፤ በኋላ በፈቃዱ ለቀቀና በይፋ ፖሊቲካ መድረኩ ወጣ፤ ድርጅቱ ዓላማውንና ስሙን ለውጦ መኢአድ ከሆነ በኋላ ኤንጂኒር ኃይሉ ሻውል በፕሬዚደንትነት ተመርጦ ገባ።

ኢዴአፓ፣ በመጀመሪያ የተቋቋመው መላው አማራ ውስጥ በነበሩ ወጣቶች ነው፤ እነዚህ ወጣቶች በመላ አማራ ድርጅት ውስጥ የነበረው ሁኔታ የሚያሳድጋቸው መስሎ ሳይታያቸው ቀረና ከደቡብ ኅብረት ጋር ተቀላቀሉ፤ እዚያም ደስ ስላላቸው የራሳቸውን ፓርቲ የኢትዮጵያ ዴሞክራሲያዊ አንድነት ፓርቲ ብለው አቋቋሙ፤ ሁሉም ገና ወጣቶች ስለነበሩ በሰል ያሉ ሰዎችን ለማስገባት በጣም ጥረው ዶር. አድማሱ ገበየሁንና ዶር. ኃይሉ አርአያን አገኙ፤ እነዚህን ሰዎች ለወጉ በከፍተኛ ወንበር ላይ አስቀምጦ ባለሙሉ ሥልጣን ሆኖ ፓርቲውን እንደኮሚዩኒስት ፓርቲ በዋና ጸሐፊነት የሚመራው ልደቱ አያሌው ነበረ፤ ምናልባትም ቀድሞ በመላ አማራ ድርጅት ውስጥ አንድ ላይ ስለነበሩና ስለሚተዋወቁ፣ በዚህም የተነሣ በመሀከላቸው የቆየና የሻከረ ግንኙነት ከመኢአድ ጋር ነበራቸው፤ በኋላ የቅንጅት መበታተኛ ምክንያቶች አንዱ ይህ በመኢአድና በኢዴአፓ መሀከል ሊበርድና ሊሽር ያልቻለ መቆሳሰል ነበር።
ሌላው እጩ ፓርቲ መኢዴአፓ ነበር፤ የተቋቋመው ከኢዴአፓ በወጣ ሰው ስለነበረ በመኢአድና በኢዴአፓ መሀከል ከመአሕድ (መላው አማራ) ግንኙነታቸው የተፈጠረውን ዓይነት የሻከረ ስሜት በኢዴአፓና በመኢዴአፓ መሀከልም ተፈጥሮ ነበረ፤ ይህንን ሁሉ ችግር በግልጽ ተነጋግሮና ተወያይቶ ወደስምምነት ለመድረስ ቀላል አልነበረም፤ ግን የሚቻለው ተደረገ።

የሚቀጥለው እጩ ፓርቲ ኢዴሊ (የኢትዮጵያ ዴሞክራሲያዊ ሊግ) ነበረ፤ ይህ ፓርቲ ከብርሃኑ ነጋና ከእኔ ጋር የተያያዘ ታሪክ አለው፤ በ1992 ኢሰመጉ (የኢትዮጵያ ሰብአዊ መብቶች ጉባኤ) ለአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ተማሪዎች ባዘጋጀው አውደ ትምህርት ላይ ባደረግነው ንግግር በማእከላዊ ታስረን በነበረበት ጊዜ እንደልማዳቸው ቤት ሲበረብሩ ከሁለታችንም ቤት የኢዴሊን ፕሮግራም አገኙ፤ እንደሚመስለኝ ሰዎቹ አንብበን ሀሳብ ወይም አስተያየት እንድንሰጣቸው የላኩልን ነው፤ ምንም ከሕግ ውጭ ነው የሚባል ነገር የለበትም፤ ለማእከላዊ ወንጀል ፈጣሪዎች ግን መንግሥትን ለመገልበጥ በስውር የተቋቋመ ድርጅት አስመስለው ከባድ ክስ ተመሠረተብን፤ ከኢዴሊ የምዝገባ ማመልከቻ ጋር ይህ ሰነድ ለምርጫ ቦርድም ደርሶ እንደነበረ ሰምተናል፤ ጎሊና ያላቸው ዳኞች አጋጥሞን ከአንድ ወር እስር በኋላ በዋስ ብንለቀቅም ነጻ የወጣነው ከሰባት ዓመታት በኋላ ነው፤ ዋስ ባይፈቀድልን ኖሮ ቃሊቲ እንቆይ ነበር! ከሁለተኛው እስርም እናመልጥ ነበር! ነበር! ለማናቸውም ቅንጅትን በተመለከተ የኢዴሊ ጉዳይ ምንም ችግር አላጋጠመንም።

ኢዴኅ (የኢትዮጵያ ዴሞክራሲያዊ ኅብረት ወይም በተለምዶ ኢዲዩ የሚባለው) በትርምስ ላይ ስለነበረ ሊካተት አልቻለም።

ከኢዴአፓ ጋር መጀመሪያ በጥቅምት 2/97 ባደረግነው ንግግር «እነማን ናችሁ?» በማለት ጀምረው «ምን አነሣሣችሁ?» እያሉ አግባብ ያላቸውን ጥያቄዎች ከሰነዘሩና ከተወያየን በኋላ ወደሌሎች ፓርቲዎች ዞሩ፤ በአጠቃላይ ለሌሎች ፓርቲዎች ቀና አመለካከት አልነበራቸውም፤እናንተ አዲሶች ናችሁ፤ እኛ ቆይተንበታል፤ እስከዛሬ የነበረው ችግር ለወደፊት መሰናከል ሊሆን ይችላል፤ በማለት በተለይ የመኢአድን «አምባገነን አመራር» እያወገዙ ተናገሩ፤ ዶር. አድማሱ ወደዋናው ጉዳያችን እንድንገባ ገፋፍቶን ጀመርን፤ በሚያግባቡን ነጥቦች ላይ ተወያይተን ተለያየን።

ጥቅምት 7 ቀን በተደረገው የሁሉም ፓርቲዎች ስብሰባ ላይ ልደቱ በተለያዩ ጉዳዮች ላይ በጣም የከረረ አቅዋም እንዳለው አመለከተ፤ ለምሳሌ የአባል ድርጅትን ህልውና የሚነካ ጉዳይ በድምፅ ብልጫ ሊወሰን አይገባም አለ፤ በዚህ ጉዳይ ላይ የህልውና ጉዳይ የምትለውን ዘርዝርልን በማለት ብርሃኑ ወጥሮ ሲይዘው ስለገንዘብ ማሰባሰብና አዲስ ድርጅትን ስለማስገባት አነሣ፤ ከዚህ ጋር ተያይዞ የመኢዴአፓ ቅንጅትን በመቀላቀሉ ጉዳይ የጠነከረ ተቃውሞ ከኢዴአፓ በኩል ቀረበ፤ ሌሎቻችን መኢዴአፓን ለመቀበል ዝግጁዎች ብንሆንም የኢዴአፓ ተቃውሞ የከረረ ስለነበረ የጊዜው የፖለቲካ ሚዛን ለኢዴአፓ በማጋደሉ መኢዴአፓን ሳንቀበለው ቀረን፤ በበኩሌ ትክክል አልነበርንም ባይ ነኝ፤ ምናልባትም የመጀመሪያው ስሕተት (የልደቱም የሌሎቻችንም) ይህ ነበር ለማለት ይቻላል።

የፖሊቲካ ዓላማ በግል ስሜትና በቂም በርን መዝጋት ሳይሆን መሠረታዊ አቅዋማቸው አንድ ለሆነ ሁሉ በርን መክፈት ነው፤ ነገር ግን በጊዜው ኢዴአፓን ከማጣት የተሻለ የፖለቲካ ትርፍ መስሎ ታየን፤ የቀሩት አራት ቡድኖች እየተገናኙ መነጋገር ቀጠሉ; የአራቱ ፓርቲዎች ባሕርይ የተለያየ ነበር፤ ኢዴአፓ ፕሬዚደንትና ምክትል ፕሬዚደንት ቢኖሩትም የሚመራው በዋና ጸሐፊው ነበር፤ መኢአድ ሌሎች ወንበሮች ቢኖሩትም የሚመራው በፕሬዚደንቱ ነበር፤ ኢዴሊ እንዴት ሲመራ እንደነበረም ለማወቅ አልተቻለም፤ እንደሚመስለኝ በስተጀርባ ሆኖ በሚመራ ፕሬዚደንት ስር ነበር፤ቀስተ ደመና ሲጀምር በተቻለ መጠን በዴሞክራሲያዊ መንፈስ በእኩልነትና በነጻነት በፕሬዚደንቱ ይመራ ነበር።

ውይይቱ ሠመረና ከአራቱ ቡድኖች አራት አራት ተወካዮች እየተገናኙ በቋሚነት መነጋገር ጀመሩ፤ ምናልባት አንድ ነገር ለእኔ ግልጽ ባልሆነልኝ ምክንያት የኢዴሊ ፕሬዚዳንት በማናቸውም ስብሰባ ላይ አለመገኘቱ ካልሆነ በቀር ሁሉም ቡድኖች በዋና መሪዎቻቸው ተወክለው ነበር፤ የቅንጅት ጥንስስ ይህ ነበር፤ አንዳንድ ሰዎች እንደሚገምቱት ቅንጅት በድንገት ብቅ ያለ ድርጅት

አይደለም፤ ታሪክ አለው፡፡ገብረ ክርስቶስ በጻፈው *ቅንጅት ከየት ወዴት* በሚለው መጽሐፍ ቅንጅት በጥድፊያ የተቀነባበረ አስመስሎ ጽፎአል፤ በእርግጥ ገብረ ክርስቶስ እንደገለጸው እንኳን በቀስተደመና በኩል የተደረገውን ዝግጅትና የራሱ ድርጅት በሆነው በመኢአድ ውስጥ የሆነውን እያውቅ እንደነበር ስለገለጸ አይፈረድበትም፤³ መኢአድ፣ (መላ ኢትዮጵያ አንድነት ድርጅት) ኢዴአፓ-መድኅን (የኢትዮጵያ ዴሞክራሲያዊ አንድነት ፓርቲ)፣ ቀስተ ደመናና ኢዴሊ (የኢትዮጵያ ዴሞክራሲያዊ ሊግ) በአንድ ላይ ሆነው ቅንጅት የሚባል አዲስ ድርጅት መሥርተው ደንብ አወጡ፤ ሹሞቹን መረጡ፡፡

ከየቡድኑ ወደቅንጅት የገቡት ሰዎች አብዛኛዎቹ ቅንጅት ለመሆን ጊዜ ፈጀባቸው፤ አስተያየት ሲሰጡም ሆነ ድምፅ ሲሰጡ በግል እምነታቸው ላይ የተመሠረተ ሳይሆን በቡድናቸው ፍላጎት የሚመሩ ነበሩ፤ አራቱ የቀስተ ደመና አባሎች (ብርሃኑ፣ በፈቃዱ፣ ሽመልስና እኔ የተለያዩ ሀሳቦችን እናቀርባለን፤ ድምፅ ስንሰጥም ነጻ ሆነን በየራሳችን አቅዋም ነበር፤ በሌሎቹ ዘንድ በተለይ በመኢአድና በኢዴአፓ ተወካዮች በኩል መቀናጀቱ ገና አልጠለቀም ነበር፤ ግን ቀስ እያለ አቅጣጫ መያዝ ጀምሮ ነበር፡፡

በእኔ ግምት የብርሃኑ ነጋ አስተዋጽኦ የጎላ ነበር፤ አንዱም ዋና ምክንያት የብርሃኑ ጠባይ ነው፤ ብርሃኑ አንድ ነገር ከያዘ በእልህ ነው የሚከታተለው፤ ለራሱም ቢሆን ፋታ አይሰጥም፤ ልማቱም ሆነ ጥፋቱ ከችኮላ ጋር የተያያዘ ነው፤ ስለዚህም የተለያዩትን ቡድኖች ሰንጎ የያዛቸው በይበልጥ እሱ ነበር፤ በመጀመሪያው ላይ የሌሎች ቡድኖች መሪዎችም ቢሆኑ ከብርሃኑ ነጋ ጋር ይበልጥ የመቀራረብና የመተማመን ዝንባሌ ነበራቸው፤ ይህ እውነት በመጨረሻ ላይ ወደከፋ መልኩ የተለወጠው ሌሎች በብርሃኑ ላይ ያላቸው እምነት እየመነመነ መሄድ ሲጀምር ነው፡፡

አራቱ የፖለቲካ ቡድኖች እንዲቀናጁ ለማድረግ የቀረበውን ሀሳብ ለመቀበል በሁሉም ዘንድ ችግር አልነበረም፤ ችግር መከሰት የጀመረው የሹመት ድልድል ሲመጣ ነበረ፤ በድርጅት ደረጃ እየተያዩና እየተጠባበቁ የሚፎካከሩት መኢአድና ኢዴአፓ ነበሩ፤ በግለሰብ ደረጃ ደግሞ ኤንጂነር ኃይሉ ሻውልና አቶ ልደቱ አያሌው ገና ከመጀመሪያው የሚጠባበቁ ነበሩ፤ በመጀመሪያው ላይ በብርሃኑና በልደቱ መሀከል ደህና መግባባት ያለ ይመስል ነበር፤ በኋላ ግን በብርሃኑና በልደቱ መሀከል ቅራኔ እየሰፋ መጣ፤ እነዚህን ሦስት የቅንጅት ምሰሶዎች የሆኑ ግለሰቦች በአእምሮችሁ ያዙአቸው፡፡

የቅንጅትን መዋቅር ለማጠናቀቅ ሹማምንቱን መምረጥ ሲጀመር ማን ፕሬዚደንት ይሁን ከባድ ጥያቄ ሆነ፤ ኢንጂነር ኃይሉ ሻውልና ዶር. ብርሃኑ ነጋ ተጠቆሙ፤ ብርሃኑ አልፈለገምና ለኃይሉ ይሙዋገት ነበረ፤ (በመጨረሻ ቅንጅት

---

[3] ገብረ ክርስቶስ ኃይለ ሥላሴ፣ ***ቅንጅት ከየት ወዴት*** 2000 ዓ.ም.፤ አ.አ. ገ.66-67.

ሲከፋፈል የሆነውን ያስተዋለ ቅንጅት በአጭር ዕድሜው ውስጥ የሄደበትን ጠመዝማዛና ተለዋዋጭ መንገድ ለመገንዘብ አያዳግተውም፤) ልደቱ በበኩሉ ለብርሃኑ ይሙዋገት ነበር፤ ልደቱ የራሱን የፖለቲካ ልምድና ዘዴኛነቱን ከሁሉም ሰው አብልጦ በማቅረብ ብርሃኑን እንዲቀበሉለት ጠንካራ ሙከራ ሲያደርግ ከባድ ግጭት ተከሰተ፤ ልደቱ ሽፋፍኖ ቢያቀርበውም አስተሳሰቡ በጎሣ ላይ የተመሠረተ መሆኑ ለሁላችንም አልተሰወረም፤ ልደቱ የፖለቲካ ብልጠት ወይም ስልት አስመስሎ ያቀረበው በኃይሉና በብርሃኑ መሀከል ያለውን የትውልድ ልዩነት በመሆኑ ብዙዎቻችን፣ ብርሃኑም ጭምር በጣም ተቃወምነው፤ ሆኖም ለተለዋወጥናቸው የሻከሩ ቃላት እኔ በበኩሌ ከመቀመጫዬ ተነሥቼ ልደቱን ይቅርታ ጠይቄያለሁ፤ ይቅርታ በመባባል ታለፈና የኃይሉ ፕሬዚደንትነት ጸደቀ፡፡

ቅንጅት ሲመሠረት የታሰበው የቀድሞዎቹ የፖለቲካ ቡድኖች ሞተው ፍጹም አዲስ በሆነ ቡድን ይተካሉ የሚል ነበር፤ ነገር ግን የአራቱ የፖሊቲካ ቡድኖች ታሪክና አመሠራረት በተዋኀዶ ለመሥራት የሚያስችል አልሆነም፤ ኢዴሊና ቀስተ ደመና የታወቀ ታሪክ አልነበራቸውም፤ አዲሶችና በፖሊቲካ ንቃታቸው ሀበሰሉ ሰዎች የሚመሩ ነበሩ፤ መኢአድና ኢዴአፓ ታሪክ ያላቸው ቢሆኑም ልጓሙን ከጨበጡት መሪዎች ውስጥ ብዙዎቹ በዕድሜ እንጂ በትምህርት ከቀስተ ደመናና ከኢዴሊ ጋር የሚወዳደሩ አልነበሩም፤ ምናልባትም በዚህ ምክንያትም ከቀድሞ ቡድናቸው ለመላቀቅ አስቸጋሪ የሆነባቸው ሰዎች ነበሩ፤ በቀድሞው ቡድን ውስጥ ጎላ ያለ ሥልጣን የነበራቸው የመኢአድና የኢዴአፓ ሰዎች በቅንጅት ውስጥ ካሉት ጋር ለመወዳደር አቀበትና ተሰፋ የሚያስቆርጥ መስሎ እንደታያቸው መገመት ይቻላል፤

ሌሎች ይህ ስሜት አልነበራቸውም ባይባልም በተለይ በመኢአድና በኢዴአፓ መድኅን መሪዎች መሀከል የባሰ ነበር፤ በተጨማሪም በመኢአድና በኢዴአፓ የተለመደው አሠራር ዋናዎቹ መሪዎችን እንደብቸኛ ወሳኝ የሚያደርግ ስለነበረ ይህ ልምድ በቅንጅት ውስጥ የማይሠራ መሆኑ ሥልጣናቸውን ያሳነሰባቸው መስሎ እንደታያቸው መገመት ይቻላል፤ በሁለቱም በኩል የችሎታ ምትክ ሆኖ የሚቀርበው መስዋዕትነት ከፍለን፣ ተገድለን፣ ታስረን፣ ተደብድበን የሚል መከራከሪያ ነበር፤ ሁለቱም የሞቱትንና የተጎዱትን ሰዎች በመጋለብ የየራሳቸውን ጥቅም ለማስፋት ይሞክሩ ነበር፤ ሁለቱም የሞት ዋጋ ወይም ካሣ ይከፈለን የሚሉ ነበሩ፤ በድርጅቶች ፉክክር በኩል ሲታይ ገና ቅንጅት ሲጠነሰስ የነበረው ችግር ይህን ይመስል ነበር፡፡

አብዛኛዎቹ የመኢአድና የኢዴአፓ መሪዎች በትንንሾቹ ድርጅቶች የነበራቸው ሥልጣንና ክብር በአዲሱ ትልቅ ድርጅት ውስጥ ተበርዞ ያነሰ መስሎ ታያቸው፤ በትንንሾቹ ውስጥ ትልቅ ከመሆን በትልቅ ውስጥ ትንሽ መሆን መሻሉን አውቀው የሚመርጡ ከራሳቸው ውጭና ከራሳቸው በላይ ሌላ

ዓላማ መኖሩንና የማኅበረሰብ እድገትም በአንድ ሰው ቁመትና ወርድ ብቻ የማይለካ መሆኑን የተገነዘቡ ሲሆኑ ነው፤ መለኪያው ራስ ብቻ ሲሆን ከራስ በላይ ነፋስ በሚሉት አስተሳሰብ መነጣጠልና አጉል ፉክክር ይነግሣሉ፤ ይህንንን ተንተርሶ ደግሞ የግል የሥልጣን ጥም ያቆጠቁጣል፤ ላስተዋለው ገና ከመጀመሪያው በቅንጅት ውስጥ ይታይ የነበረው ችግር ይኸው ነበር።

አንድ ኮሚቴ ይቋቋም ሲባል አባሎቹን ለመምረጥ የሚቀርበው መመዘኛ ለመጣበት የቀድሞ ፓርቲ ውክልና እንጂ ችሎታ ወይም ለተፈለገው ሥራ ያለው ብቃት አልነበረም፤ ለምሳሌ የውጭ ግንኙነት ኃላፊ ለመሆን በአማርኛና በእንግሊዝኛ ንግግርም ሆነ ጽሑፍ የተካነ ሰው መሆን ያስፈልገዋል፤ በተጨማሪም የቅንጅትን አቅዋም ከራሱ እምነት ለይቶ የማየት ችሎታ ይጠበቅበታል፤ በተሰጣቸው የኃላፊነት ክልል ውስጥ ታጥረው መሥራት የሚያስቸግራቸው የቅንጅት አመራር አባሎች እንደነበሩ የታወቀ ነው፤ በአደባባይ ንግግር ሲያደርጉም ሆነ ለጋዜጦች መግለጫ ሲሰጡ፣ ወይም በየኤምባሲው ከዲፕሎማቶች ጋር ሲነጋገሩ ራሳቸውን ለመካብ ባላቸው ጉጉት የቅንጅትን አቅዋም የሚያደፈርሱ ነበሩ፤ ሁሉም በየፊናው አድራጊ ፈጣሪ መስሎ ለመታየት ባለው ምኞት ሲንቀሳቀስ በግድ ግጭት ይፈጠራል፤ በኋላ በቅንጅት ውስጥ የተከሰተው መከፋፈል (ከልደቱ ጀምሮ) ቀድሞ የተፈጠረውን ስንጥቅ የሚያመለክት ነው፤ ልደቱ ከቅንጅት ሲወጣ ሰው ሁሉ ዓይንህ ላፈር ስላለው የተናገረውን ያዳመጠው ያለ አይመስለኝም፤ በግል ዝናና በበላይነት ምኞት ተገፍቶ ቅንጅትን አቁስሎ ከመውጣት ይልቅ ውስጥ ሆኖ መታገል ነበረበት ተብሎ ይወቀስ እንደሆን እንጂ ምክንያቶች አልነበሩትም ለማለት አይቻልም።

፭
የቅንጅት ዓላማ

1. የቅንጅት ባሕርይ

ቅንጅት የኢትዮጵያ ሕዝብ አበሳ፣ ግፍ ጭቆና አስከነፍሳቸው ጠልቆ የሚሰማቸው ሰዎች በጭንቀት አምጠው የወለዱት ድርጅት ነው፤ የምጡ ጭንቀት ያስለቀሳቸው ሰዎች አሉ፤ የምጡ ጭንቀት ከአለፈና እንባውም ከደረቀ በኋላ የመፈንደቅ ስሜት፣ የተስፋ ሙቀትና የዓላማ ጥንካሬ በግልጽ መታየት ጀመረ፤ የዓላማው ግልጽነት የኢትዮጵያን ሕዝብ ቀልብ ሳበ።

ዓላማው ምን ነበር? የኢትዮጵያ ሕዝብ የአገሩ ባለቤትና የመንግሥት የሥልጣን ባለቤት እንዲሆን ለማድረግ ነበር፤ ማንም ኢትዮጵያዊ በዕድሜ፣ በጾታ፣ በጎሣ፣ በቋንቋ፣ በሃይማኖትም ሆነ በማናቸውም ልዩነት ምክንያት ከፍና ዝቅ ሳይል እኩልነቱንና ነጻነቱን ጠብቆ በልበ ሙሉነት የአገሩ ባለቤትና ባለሥልጣን መሆኑን ተገንዝቦና አምኖ በ97 ዓ.ም. ምርጫ ነቅቶ እንዲሳተፍ ለማድረግ ነበር፤ ይህ ዓላማ አጠቃላይ ነው፤ ሁሉንም የሚያቅፍ ነው፤ ማንም ነጻነትን ተቃውሞ የሚቆም የለም፤ ማንም እኩልነትን ተቃውሞ የሚቆም የለም፤ ማንም ፍትሕን ተቃውሞ የሚቆም የለም፤ ማንም የእያንዳንዱን ኢትዮጵያዊ ችሎታ በማዳበር አብሮ መበልጸግን የሚቃወም የለም።

የቅንጅትን ዓላማ የሚቃወሙ ነጻነትን፣ እኩልነትን፣ ፍትሕንና አብሮ መበልጸግን አይቃወሙም፤ የሚሉት ለሕዝቡ የሚበጀውን ነጻነት፣ እኩልነትና ፍትሕ፣ አብሮ ለመበልጸግ የሚሻለውን መንገድ የምናውቀው እኛ ብቻ ነን፤ ለሕዝቡ የሚጠቅመውን የምናውቀው እኛ ነን፤ የሕዝብ ሥልጣን ማለት እኛ የምንነግረውን መፈጸም ነው፤ በሌላ አነጋገር የሚሉት የሕዝቡ ሞግዚት እኛ ነን፤ ስለዚህም የሕዝቡን ሥልጣን በግድ ተረክበን በፈለግነው መንገድ ሕግ እያወጣን፣ ሲያስፈልግም እየሻርን እናስተዳድረዋለን ነው።

የቅንጅት መንፈስ ፊት ለፊት የተጋፈጠው ከዚህ «እኛ እናውቅልሃለን» የሞግዚትነት የአገዛዝ ሥርዓት ጋር ነው፤ የቅንጅት መንፈስ የእያንዳንዱ ኢትዮጵያዊ/ኢትዮጵያዊትም ማለት ነው፤ የነጻነት አዋጅ ነው፤ የቅንጅት መንፈስ ኢትዮጵያውያን ሁሉ በሕግ ሊኖራቸው የሚገባቸውን እኩልነት የሚያበስር አዋጅ ነው፤ የቅንጅት መንፈስ እያንዳንዱ ኢትዮጵያዊ/ት/ በነጻነትና በእኩልነት የአገር ባለቤት ሆኖ በልበ ሙሉነት ኑሮውን የሚያሻሽልበትን መንገድ ለመቀየስ የሚያስችለው አዋጅ ነው፤ በአጭሩ የቅንጅት መንፈስ የእልፍ ዓመታትን የአገዛዝ ሸክም ጥሎ ሁሉም በሕግ የሚተዳደርበትን ሥርዓት የሚመሠርት

አዋጅ ነው፤ የሙሴ ቡራኬ፣ የክርስቶስ ረድኤት፣ የመሐመድ ምርቃት ያደረበት መንፈስ ነው፤ የቅንጅት መንፈስ።

ይህንን የአለፋ ዓመታት የጭቆና ሸክም የነቀነቀ መንፈስ በቅንጅት መሪዎች ሁሉ እኩል ግንዛቤን አላገኘም ነበር፤ ለአንዳንዶቹ መንፈስ የሚለው ቃል ተጨባጭ ትርጉም የሌለው ከተረት ያልተሻለ መስሎ ታያቸው፤ ይህንን ለማስረዳት የጸፉም ነበሩ፤ መንፈስ በሚባል ነገር አመኔታ አልነበራቸውም፤ ሁለት ተጨባጭ ማስረጃዎችን ማቅረብ ይቻላል፤ አንዳንዶቻችን በቅንጅት መንፈስ የምናምነው በምርጫው ማሸነፍ እንደሚቻል ስንናገር አመኔታው የሌላቸው ከሃያ በመቶ የበለጠ አናገኝም ይሉ ነበር፤ ሁለተኛ የሚያዝያ 30 ቀን 1997 ዓ/ም ሕዝባዊ ስብሰባ በወያኔ ከተጠራው የሚያዝያ 29 ስብሰባ በጣም ያንሳል ብለው የሰጉ ነበሩ፤ ብርሃኑ ነጋ አስቀድሞ ወደደቡብ ሄዶ ስለነበረ የሚያዝያ ሠላሳን ሙሉ ተአምር አላየም፤ ልደቱ እያሌው ዘግይቶ በመምጣቱ ከሌሎቹ ተለይቶ ለብቻው እንደሰርገኛ በመኪና ላይ ሆኖ ገባ! በዚያን ዕለት በመስቀል አደባባይ በመኪና ለመንቀሳቀስ ፍላጎቱ ከየት መነጨ? የብርሃኑ አለመኖር፣ የልደቱ ለብቻው በመኪና ላይ ሆኖ እጆቹን ማውለብለብ፣ ሌሎቹ በኃይሉ ሻውል ዙሪያ መሰባሰብ የቀንጅትን የወደፊት አካሄድ አመልካቾች ነበሩ።

ሚያዝያ 30 የኢትዮጵያ ሕዝብ በታሪኩ ለመጀመሪያ ጊዜ በሙሉ ነጻነትና በሙሉ ልብ በራሱ ፈቃድ በነቂስ በአደባባይ በመውጣት ለነጻነትና ለለውጥ ያደረበትን ናፍቆት በገሀድ ለዓለም አሳየ፤ ከላይ እንደገለጽሁት ዛሬ ከተገነጠሉት ውስጥ በዚህ የረጋ የሕዝብ ውቅያኖስ መሀከል የነበረው ኤንጂኒር ኃይሉ ብቻ ነበር፤ ልደቱ በኋላ በመኪና ተጭኖ ወደዳር ዘለቀ፤ ዶክተር ብርሃኑ እንዲያውም አልነበረም፤ ይህንን ሰላማዊ የሕዝብ ውቅያኖስ ያላየ፣ ይህንን የኢትዮጵያ ሕዝብ ጨዋነት ያልተገነዘበ፣ ይህንን የኢትዮጵያን ሕዝብ ሕግና ሥርዓት አክባሪነት ያላስተዋለ፣ ይህንን የኢትዮጵያ ሕዝብ ለነጻነት ያለውን ናፍቆት ያልተረዳ ከራሱ በላይ ለሆነ የሕዝብ የፖለቲካ ትግል ቃል ኪዳን ለመግባት ያዳግተዋል።

የቅንጅትን ዓላማ በትክክል አለመገንዘብ ለግል የሥልጣን ምኞት በርን ከፍቶአል፤ የቅንጅት ዓላማ የኢትዮጵያን ሕዝብ የአገሩና በአገሩ ላይ የሥልጣን ባለቤት ለማድረግ ነው ስንል ምን ማለታችን ነው? በተደላደለ የዴሞክራሲያዊ ሥርዓት ውስጥ በሚደረግ ትክክለኛ ምርጫ የድምፅ ብልጫ ያገኘው የፖሊቲካ ቡድን የመንግሥት ሥልጣንን ተረክቦ አገሩን እንዲያስተዳድር ይደረጋል፤ እንደኛ አገር የዴሞክራሲያዊ ሥርዓት ገና ባልተዘረጋበትና ሕዝቡም በሕግ የተሰጠውን የሥልጣን ባለቤትነት ገና በወጉ ባልተረዳበት ሁኔታ በትክክለኛ የዴሞክራሲያዊ ምርጫ የሚገኝ ሥልጣን ለአሸናፊው የፖሊቲካ ቡድን

የሚተላለፍና ለግለሰቦች የሚከፋፈል ከመሆኑ በፊት የሕዝቡን ሥልጣን በውክልና የተቀበለው ሕግ አውጪው ክፍል በጣም ተጠናክሮና የበላይነትን ጨብጦ ሕዝቡ የሥልጣን ባለቤት መሆኑን የሚያስገነዝቡትና የሚያስጨብጡት ሥራዎችን መሥራት ይጠበቅበታል የሚል ነበር።

እያንዳንዱ ዜጋ ያሉትን ሕጋዊ መብቶች በሙሉ አውቆና ተረድቶ የራሱ በመሆናቸው ላለማስደፈርና ላለማስነጠቅ ነቅቶ እንዲጠብቅ ማመቻቸት አስፈላጊ ይሆናል፤ ሕዝቡ የሥልጣን ባለቤትነቱን ነቅቶና ተደራጅቶ ለመጠበቅ በማይችልበት ሁኔታ የሕዝቡን ውክልና በምርጫ የሚይዙ የፖለቲካ ቡድኖች በግለሰቦች የሥልጣን ጥም እየተማረኩ ወደ አምባ ገነንነት ሲያመሩ ተደጋግሞ ታይቶአል፤ ለዚህ ነው በማናቸውም የፖሊቲካ ቡድን ውስጥ በሕዝቡ ላይ ጋልበው ወደ አምባገነንነት ለመሸጋገር የሚያኮበኩቡትን የሥልጣን ጥመኞች መጠባበቅና መቆጣጠር ዋና የመጀመሪያ ደረጃ ተግባር መሆን የሚያስፈልገው፤ ሕዝቡ የሥልጣን ባለቤትነቱን ካወቀና ካረጋገጠ፣ በኅብረት ተነሥቶ በትግሉ መብቱን ለማስከበር ከቆረጠና በልበ-ሙሉነትና በነጻነት የመሰብሰብ፣ የመደራጀትና ሀሳቡን የመግለጽ ብቃቱን ከአረጋገጠ በኋላ ሥልጣንን የመቆጣጠር ቻሎታው ሲዳብር የሥልጣን ጥመኞች እንደልባቸው ሊፎካከሩ ይችላሉ።

የሥልጣን ጥመኞች የምላቸውን ሥልጣንን ለሕዝብ አገልግሎት ከሚጠቀሙበት ሰዎች ለይተን ማየት ያስፈልጋል፤ ለሥልጣን ጥመኞች ሥልጣን የራሳቸውን የግል ጥቅምና ክብር፣ ዝናም ማዳበሪያ ነው፤ የሥልጣን ጥመኞች ሥልጣን የሕዝቡ ሀብት መሆኑን እየዘነጉ የራሳቸው የግል ሀብትና የሀብት ሁሉ ምንጭ አድርገው ይጠቀሙበታል፤ ሥልጣንን ለሕዝብ አገልግሎት የሚያውሉ ሰዎች ግን የሥልጣን ባለአደራነታቸው በጥልቅ የሚሰማቸውና የሕዝቡን ጥቅም ዋና ዓላማቸው ያደረጉ ናቸው፤ የሕዝብ የሥልጣን ባለቤትነት የሚረጋገጠው በመጀመሪያው ላይ ለሕዝብ ባለአደራነታቸው በጥልቅ የተሰማቸው ሰዎች በቃል ኪዳን ከሕዝቡ ጋር ሲተሳሰሩ ነው።

ምርጫ የተለያዩ የፖለቲካ ቡድኖች ተፎካክረው አሸናፊው የመንግሥትን ሥልጣን የሚይዝበት መንገድ ወይም ዘዴ ብቻ አይደለም፤ ትክክለኛው አገላለጽ አሸናፊው የፖሊቲካ ቡድን በሕዝብ ስም ለተወሰነ ጊዜ በአደራ ሥልጣን የሚረከብበት ነው ማለቱ ነው፤ የፖሊቲካ ቡድኖቹ የሕዝብ ሥልጣንን በአደራ የሚረከቡ መሆናቸው በጥልቅ ሳይገባቸው፣ ሕዝቡም የሥልጣን ባለቤት ራሱ እንደሆነ በሚገባ ሳይገነዘብ ምርጫ ሲደረግ በአፍሪካ አገሮች በተደጋጋሚ እንደምናየው የሕዝብ ድምፅ ሳይሆን ጠመንጃ የያዘው በወንበሩ ላይ ይወጣል፤ ይህ የአፍሪካ ሁኔታ የሚያሳየው ጠመንጃ የያዘው ክፍል ገና ጠመንጃ የያዘበትንም ምክንያት እንዳላወቀና በዜግነት ተግባርና በሎሌነት መሀከል ያለውን ልዩነት እንዳልተገነዘበ በግልጽ የሚያሳይ ነው።

በቅርቡ በታይላንድ ከተመረጠ ገና አንድ ዓመት ያልሞላውን ጠቅላይ ሚኒስትር ከሥልጣኑ እንዲወርድ ሕዝቡ አደባባይ ወጥቶ ጠየቀ፤ ጥያቄው ሕጋዊ ስላልሆነ አልወርድም አለ፤ ሕዝቡም ካልወረድህ ቢሮህ አትገባም ብሎ ግቢውን ወረረበት፤ ከሁለት ሳምንት በላይ ከቢሮው የተለየው ጠቅላይ ሚኒስትር ጊዜያዊ አዋጅ አወጣ፤ የጦር ሠራዊቱ የሚጣሉ ሰዎችን ከመገላገል ውጭ ሰላማዊ ሰልፉን አንበትንም፤ ሥራችን አይደለም አለ፤ ፍጥጫው ተባባሰና ኢኮኖሚውን በጣም የሚጎዳ ሲሆን ጠቅላይ ሚኒስትሩ ወንበሩን ለቀቀና ሌላ ተሰየመ፤ የሥልጣን ባለቤትነቱን የሚያውቅ ሕዝብና የአንድ ቡድን ሎሌ ሳይሆን የአገር አገልጋይ መሆኑን የተገነዘበ የጦር ሠራዊት ባለበት ሕዝብ በልበ-ሙሉነት መብቱን ለማስከበር ይደፍራል፡፡ ሚያዝያ ሠላሳ በአሥራ ስምንት ዓመታት የማታለልና የባዶ ተስፋ ውርጅብኝ ውስጥ ማንም ያላሰበውና ማንም ያልጠበቀው ጥሩ ፍሬ በቀለ! ቅንጅት የተለፈፈውን እንከን የሌለበት የሚል ውሸት አመነና ተቀበለ፤ ይህንን ውሸት ሕዝቡም እንዲያምን አደረገ፤ «ይታያል ጉዱ!» ብሎ በሙሉ ልብ ተነሣ፤ ውሸቱን በቅን መንፈስ እንደእውነት ተቀበለው፤ ሚያዝያ 30 የዚህ በቅን መንፈስ የመታለል ብሥራት ነው፤ ለሰላም፣ ለፍትሕ፣ ለነጻነት፣ ለሥልጣን ባለቤትነትና ለአገር ኩራት የኢትዮጵያ ሕዝብ ያለውን ጽኑ እምነት የወያኔን የማታለል ልማድ ፊት-ለፊት በገሀድ የገጠመበት ነው፤ ስለዚህም የወያኔን አታላይነት እርቃኑን ያወጣበት ታሪካዊ ቀን ነው፡፡

ቀደም ብሎ ቅንጅት ለሚያዝያ 30 ሕዝባዊ ስብሰባ በመስቀል አደባባይ እንደሚደረግ አሳውቆ ነበር፤ ስለዚህም ሚያዝያ 29 ቀን 1997 ወያኔ/ኢሕአዴግ በመስቀል አደባባይ ሕዝባዊ ስብሰባ ጠራ፤ በሺህ የሚቆጠሩ የንብ ምልክት ያለባቸው ሹራቦችና ቆቦች ተሰፍተው ለሕዝብ በገፍ ታደሉ፤ ጥሬ ገንዘብም ታድሏል ተብሎ ተወራ፤ የመንግሥት መኪናዎችና አውቶቡሶች በፈቃደኝነትም ይሁን በመደለል ወይም በግዴታ ወደ መስቀል አደባባይ የሚሄደውን ሕዝብ ያመላልሱ ጀመር፤ በአውቶቡሶች ወደመስቀል አደባባይ ከሚጓዙት ውስጥ አብዛኛዎቹ የወያኔ/ኢሕአዴግን ሹራብ ለብሰው የቅንጅትን ምልክት ያሳዩ ነበር፤ለማናቸውም የመስቀል አደባባይ በሕዝብ ሞላ፤ አቶ መለስ ዜናዊም በአሥራ አምስት ዓመታት ውስጥ ምናልባትም ለሦስተኛ ጊዜ በዚያ አደባባይ ተገኝቶ ንግግር አደረገ፤ በጣም ደስ ብሎት ስለነበረ «ሕዝባዊ ማዕበል» የሚል ስያሜ ሰጠው፤ የአብዛኛውን ሕዝብ ልባዊ ድጋፍ እንዳገኘ ማረጋገጫ መስሎ ታየው፤ በገንዘብ የተደለለንና በጉልበት የተገደደን ሕዝብ ስሜት ለማወቅ ረቀቅ ያለ አስተሳሰብን ይጠይቃል፤ ስለዚህም በግርድፉ ብዛትን ብቻ መመዘኛ

በማድረግ ሚያዝያ 29 አስጨፈረ፡፡•

በነጋታው በሚያዝያ 30 የቅንጅት ሕዝባዊ ስብሰባ በዚያው በመስቀል አደባባይ ከሰዓት በኋላ በስምንት ሰዓት ተጠርቶ ነበር፤ በአምስት ሰዓት ግድም አደባባዩ ብቻ ሳይሆን ከየአቅጣጫው የሚመጡት መንገዶች ሞሉ፤ ከአካባቢው ከተሞች አውቶቡስና መኪና እየተከራዩ መጥተው አዲስ አበባን አጥለቀለቋት፤ አቶ መለስ ቸኩሎ ሕዝባዊ ማዕበል ካለው ከአራት አምስት ጊዜ እጥፍ የሆነ የሕዝብ ቁጥር ነበር፤ ወጣት፣ ሽማግሌ፣ ወንድ፣ ሴት ሳይባል የአዲስ አበባና የአካባቢው ሕዝብ ቤቱን ዘግቶ በነቂስ የወጣ ይመስል ነበር፤ በአዲስ አበባ ዙሪያ ከሚገኙ ከተሞች በአውቶቡስና በሚኒባሶች የሚመጡ ብዙ ሰዎች መንገዶቹ ሁሉ ተዘግተው ስለነበረ አልደረሱም፤ የሚያዝያ ሠላሳው ሕዝባዊ ስብሰባ ዋናው አስደናቂነቱ የሕዝብ ብዛት ብቻ አልነበረም፤ ሰላማዊነቱና ጨዋነቱም የሚያኮራ ነበር፤ በዚህ ረገድ በየትም ቢሆን ታይቶ የማይታወቅ ነበር፤ በሚልዮን የሚቆጠር ሕዝብ ወጥቶ አንድ ቅጠል ሳይበጠስና ምንም ዓይነት ረብሻ ሳይነሣ በሰላምና በፍቅር መበተኑ የማይረሳ ኢትዮጵያዊ ታሪክ ነው፤ ይህ እንዲሆን ቅንጅት ያደረገው ዝግጅትና አስተዋጽኦ ከባድ ነበር፤ በፖሊሶች በኩል የታየው ሥርዓትም በጣም አስደናቂ ነበር፤ ፖሊሶችም እንደ ቅንጅት ሳይታለሉ አልቀሩም ይመስለኛል፤ ሆኖም ልክ እንደሕዝቡ ፖሊሶችም ያሳዩት ጨዋነት የሚያኮራ ነበር፡፡

ሚያዝያ 30/97 የመታለል ውጤት ከሆነ ላታለለውም ለታለሉትም ትልቅ ትምህርትን ትቷል፤ ቅንጅት ለሰላም የቆመ ድርጅት መሆኑን አረጋግጧል፤ ሚያዝያ 30 ቀን 1997 ዓ.ም. በኢትዮጵያ ታሪክ ውስጥ መጀመሪያውና ወደር የማይገኝለት የሰላማዊ ትግል መግለጫ ሆኖ እንደሚቆይ አያጠራጥርም፤ የኢትዮጵያ ሕዝብ ገና ነው፤ አያውቅም፤ እያሉ የሚንቁትን ሁሉ በተጨባጭ ያሳፈረበት ቀን ነው፤ ሕጋዊነትንም፣ ጨዋነትንም፣ መብቱንና ግዴታውን ማወቁን በተግባር አሳየ፤ የሚጠቅመውንና የማይጠቅመውን መለየት እንደሚችል በተግባር ገለጠ፤ ወያኔ/ኢሕአዴግ በኋላ ቅንጅትን ጸረ-ሰላምና የጎዳና ነውጥ ቀስቃሽ ለማስመሰል ያደረገውን ጥረት የሚያዝያ ሠላሳው እውነት ገሀድ ማስተባበያ ይሆንበታል፡፡

በኋላ ባይበላሽ ይህ ሕዝባዊ ስብሰባ ወያኔ/ኢሕአዴግንም ሊያስመሰግንና ታሪኩን ሊያደምቅለት የሚችል ነበር፤ በሚልዮን የሚቆጠር ሕዝብ በአካል ተጣብቆ ቆሞ ምንም ዓይነት የስሜት መሻከርና ጠብ ሳይፈጠር

• ቢአቴ ኃይለ ሥላሴ ዘመን አንድ ለቅሶ ቤት ሁለት ሽማግሌዎች ሲጫወቱ የሰማሁትን ልንገራችሁ፤ አንደኛው የብሥራተ ወንጌል ራድዮ ጣቢያን አንስተው የወሬውን አቀራረብ፣ ትንተናውን፣ አማርኛውን እያወደሱ ተናገሩና «የኢትዮጵያ ራድዮ ለምን እንደዚያ አልሆነም?» ብለው በመደነቅ ሲጠይቁ ጓደኛቸው «አይ ያንተ ነገር! አምነውበት የሚናገሩትና በል ተብለው የሚናገሩት እንዴት እኩል ይሆናል?» አሏቸው፡፡

በመተባበርና በመደጋገፍ በአንድ በጎ መንፈስ በአንድ ላይ ተጠምዶ በራስ መተማመንን፣ ፍቅርንና ተስፋን ሰንቆ አዲስ የነጻነት ኢትዮጵያን ለመገንባት ያስብ ነበር፤ ይህ ዘላቂ ቢሆን ክብርና ምስጋናው ለወያኔ/ኢሕአዴግ ነበር፤ የወያኔ/ኢሕአዴግ የታሪክ ግንዛቤና የታሪክ ሚዛን ማጣት ወያኔ/ኢሕአዴግን ብቻ ሳይሆን ኢትዮጵያንና የኢትዮጵያ ሕዝብንም አደኸየ፤ በምድረ ኢትዮጵያ ሕዝብ የወሳኝነት ሥልጣን አግኝቶ ራሱ የመረጠውን መንግሥት በመንበር ላይ ለማውጣት የሚችልበትን ሁኔታዎች ሁሉ ፈጠረና መጨረሻውን ለመቀበል ሲደርስ ወኔው ከዳው፤ የኢትዮጵያ ታሪክ ሳይለወጥ ቀረ፤ በዚህም ምክንያት ወያኔ/ኢሕአዴግ የኢትዮጵያ አዲስ የታሪክ ምዕራፍ ደራሲ የመሆን ዕድል አመለጠው፤ የደርግ የባሕርይ ልጅ ሆኖ ታየ።

ሚያዝያ 30 የሚያስደነግጥ እንደነበረም መካድ አይቻልም፤ በተለይ በኢትዮጵያ ሕዝብ ላይ እምነት ለሌለውና ለፍርሃት የተጋለጠ ባሕርይ ላለው፣ ጸጥ ያለውንና የረጋውን ባሕር እንደማእበል ለሚመለከተው አስፈሪ ነበር፤ አስፈሪነቱ ግን ከሕዝቡ ሳይሆን ከፈሪው ልብ የሚመነጭ ነበር፤ ለወያኔ/ኢሕአዴግ ሚያዝያ 30 የፍርሃትና የመርበድበድ፣ የመደናበርና የመደናገጥ መነሻ ሆነባቸው፤ የአዲስ አበባ ሕዝብ ከሱም ጋር መላው የኢትዮጵያ ሕዝብ ወያኔ/ኢሕአዴግን በሰላማዊ መንገድ ከሥልጣን ለማውረድ ቁርጠኛ ውሳኔ ማድረጉን በማያወላውል መንገድ ለወያኔ/ኢሕአዴግ በገሀድ አሳወቀ፤ ወያኔ/ኢሕአዴግም በበኩሉ ያደረበት ድንጋጤ ድሮውንም ያልነበረውን የማሰብ ችሎታ አጠፋበት፤ ስለዚህም «እንከን የለሽ ምርጫ» በማለት የገባውን ቃል ተከትሎ የተጀመረውን ሕጋዊና ሰላማዊ መንገድ በአንድ ጊዜ ቀልብሶ ወደ ሕገ አራዊት የጉልበት እርምጃ የመሸጋገር ምልክቶች ታዩበት፤ በየገጠሩ የቅንጅት አባሎችን ማዋከብ ማሰርና ማጉላላት፣ አልፎ አልፎም መግደል ዋና የወያኔ/ኢሕአዴግ ሎሌዎች ተግባር ሆነ፤ የቅንጅትን የጣት ምልክት ማሳየት እንደከፉ ወረርሽኝ ይታይ ጀመር፤ ጣቱን የተቆረጠም ነበር ሲባል ሰምቻለሁ።
በእውነት ከሆነ ለምን የወያኔ መሪዎች ደነገጡ ብሎ የሚገረም ሰው አይኖርም፤ በምርጫው ዘመቻ ጊዜ፣ በክርክሩ ጊዜ ብዙ ሊያስደነብሩዋቸው የሚችሉ ነገሮች ተብለዋል፤ እንትን ያለበት ዝላይ አይችልም እንደሚባለው ቀላሉን ሁሉ እያከረሩ በመተርጎም ራሳቸውን በፍርሃት አናወጡትና ለመሪነት ብቃት እንደሌላቸው ለዓለም አሳዩ።
ኢትዮጵያ ለአፍሪካ ብቻ ሳይሆን ለጥቁር ሕዝብ በሙሉ የነጻነት ጮራ እንደነበረች ሁሉ የዴሞክራሲን ጮራ ለማስተጋባት የነበራትን ዕድል ወያኔ መካብ ጀምሮ ወያኔ ናደው፤ ዓለም በሙሉ በዚህ እንዲያውቀው መረጠ፤ ቅንጅትም፣ ወያኔም በሚያዝያ 30 ለታሪክ በቁ።

፮
ምርጫ 97

፩. ለምርጫ ዝግጅትና ምዝገባ

ኢትዮጵያ ሕዝብ ለምርጫው እንዲመዘገብና ለመምረጥ እንዲዘጋጅ የብዙ ግለሰቦችና ድርጅቶች ያልተቆጠባና ያላቋረጠ አስተዋጽኦ ነበረበት፤ ከድርጅቶች ኢሰመጉና በአቶ ክቡር ገና የሚመራው የመንግሥት ያልሆነ ድርጅትና ሌሎችም፣ ብዙ የግል ጋዜጦችና ግለሰቦች በጣም የተጠናከረ ጥረት አድርገዋል፤ ያለጥረጥርም ተሳክቶላቸዋል፤ በተለይ የማይረሳው የክቡር ገና ለአባማም የምርጫ ዘመቻ የደረሰ «ይቻላል» የሚል መፈክር ነው፤ ብዙ መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች በብዙ ቦታዎች ንግግርና ውይይት ከማዘጋጀት በተጨማሪ በግል ጋዜጣዎች ላይ የተለያዩ ማስታወቂያዎችን እያወጡ ሕዝብ እንዲመዘገብ ይወተውቱ ነበር።

እንደተለመደው ብዙ ሰዎች ስለምርጫው ከባድ ጥርጣሬ ነበራቸው፤ ወያኔ/ኢሕአዴግ ተቆጣጥሮ በሚመራው ምርጫ ቦርድ የሚካሄድ ምርጫ ትክክለኛና ፍትሐዊ ይሆናል ብሎ መገመት ከንቱ ምኞት ነው የሚሉ ሰዎች ነበሩ፤ በነዚህ ሰዎች አመለካከት አሸናፊው በቅድሚያ በታወቀበትና ሕዝቡም በተለያዩ መረቦች ተሰንጎ በፍርሃት ቆፈን ተዳክሞ በሚገኝበት አገር በምርጫ ለመሳተፍ መሞከር ለምንም የማይጠቅምና ጊዜን ለማጥፋት ብቻ የሚደረግ እጉል ተግባር ነው በማለት ጠንክረው በተደጋጋሚ በግል ጋዜጣ ላይ የሚጽፉ ነበሩ፤ እንዲያውም የወያኔን አስመሳይ ዴሞክራሲያዊነት ለማጠናከር የሚበጅ በመሆኑ ጉዳትን ያስከትላል የሚሉ አመለካከቶች ነበሩ፤ ስለዚህም በምርጫው መሳተፍን የሚያጥላሉና የሚነቅፉ የተደራጁና ድምፃቸውን አጥብቀው የሚያሰሙ ነበሩ ለማለት ይቻላል።

በአንጻሩ ደግሞ በምርጫው መሳተፍ ጠቃሚና አስፈላጊ መሆኑን አምነው በጥብቅ የሚከራከሩ ነበሩ፤ ወያኔ/ኢሕአዴግ ለሰላማዊ የፖለቲካ ትግል በሩን ከፈት አድርጎታል፤ በዚህ በተከፈተው በር አልፎ ሰላማዊ የፖለቲካ ትግል ማካሄድ ለትግሉ መዘጋጀትን ይጠይቃል፤ በሕግ በተከፈተው በር እየገቡ ትግሉን ማስፋፋትና ማጠናከር የማንም ተቀናቃኝ የፖለቲካ ቡድን ግዴታ ነው፤ ሕዝቡም በመምረጥ መብቱ ሳይጠቀም ቢቀር የዜግነት ኃላፊነቱን አልተወጣም ማለት ነው፤ ከዚያም በላይ በሚያስከትለው ውጤት ቢከፋና ቢያዝን ከራሱ

በቀር ማንንም ለመውቀስ አይችልም በማለት ክርክሮች በግል ጋዜጣ ላይ ይቀርቡ ነበር::[4]

እጅን አጣጥፎ በመቀመጥና ወያኔ/ኢሕአዴግ ሁሉንም ነገር አመቻችቶና አደላድሎ እስቲሰጥ ድረስ መጠበቅ ትግል አይሆንም፤ ትግሉ ያለው የተዘጋውን በር በማስከፈትና የተከፈተውንም በማስፋቱ ላይ ነው፤ ትግሉ ያለው በአለው ሕጋዊ ቀዳዳዎች ሁሉ እየተጠቀሙ የሕዝቡን አእምሮና ልብ ለመያዝ መጣር ላይ ነው፤ ትግሉ ያለው በገዥው ቡድንና በተቀናቃኝ ቡድኖች መሀከል ያለው የሀሳብ ልዩነት በገሃድ ወጥቶ እንዲጋጭና እንዲፋጭ በማድረግ ሕዝቡ ልዩነቶችን እንዲገነዘብ በማድረጉ ላይ ነው፤ ትግሉ ያለው የትኛው የፖለቲካ ቡድን በሀሳብ ማመንጨትና በአስተሳሰብ ችሎታው በሕዝቡ ላይ የአንድነትን ፍቅር የትክክለኛ አስተዳደር፣ የፍትሕና የተደላደለ ኑሮ ተስፋ፣ በራስና በወገን መተማመን ይበልጥ ያሳድራል በሚለው ውድድር ላይ ነው፤ ትግሉ ያለው በእንደዚህ ያለ ሰላማዊ መንገድ የሕዝቡን መንፈስ ማነሣሣቱ ላይ ነው፤ መሸናነፍ የፖለቲካው ትግል ውጤት በመሆኑ በቅድሚያ ማናቸውም ወገን ሊወስነው አይገባም::

ስለዚህም ነው ሁኔታው ሙሉ በሙሉ የተሟላ ባይሆንም፣ እንዲያውም ወያኔ/ኢሕአዴግም ሆነ የምርጫ ቦርድ፣ ፖሊሶችም ሆኑ ካድሬዎቹ የማይታመኑና ለሕግ የማይገዙ መሆናቸው ቢነገርም ይህንንም ለማረጋገጥ ቢሆን ተቀናቃኝ ቡድኖች በምርጫው ውስጥ መግባት ነበረባቸው፤ ተቀናቃኝ ቡድኖችም የተቀበሉት ይህንን ግዴታ ነበር፤ በተለይ ቅንጅት የማያወላውልና ቁርጥ ሀሳብን ይዞ ለውድድሩ በመሰለፉ ወያኔ/ኢሕአዴግ ይህንን አዲስና ያልታወቀ የፖለቲካ ቡድን በቀላሉ በማሸነፍ አስመሳይ ዴሞክራሲያዊነቱን ለማስመስከር ምቹ አጋጣሚ እንዳገኘ ቆጠረው፤ አቶ መለስም ገና በጠዋቱ ቀኑ አልፎ አይነጋ መስሎት፣ «እንከን የሌለበት ምርጫ እናካሂዳለን» ብሎ ለኢትዮጵያ ሕዝብና ለዓለም አቀፉ ኅብረተሰብ የፖለቲካ ወኔ ያለው ይመስል ወያኔአዊ ቃሉን ሰጠ፣፤ ቃልና ተግባርን ሳያጣጥመው አሥራ አምስት ዓመታት ሙሉ መጓዙ የልብ ልብ ስለሰጠው «እንከን የሌለው ምርጫ» ማለቱንም እንደተለመደው ሲነጋ የሚረሳ መስሎት ነበር:: ቅንጅት ቃሉን እንደቃል እንዲወስደው ተጋፈጠው፤ ቃሉን አምርሮ ይዞ በተግባር እንዲያውለው ፈተና ውስጥ ጨመረው፤ ፈተናው ያላሰበውና አይቶት የማያውቀው ቢሆንም ከተጨባጩ ሁኔታ ተከልሎ መኖሩ ለጥርጣሬ ትንሽም ቀዳዳ እንዳያይ ጋረደው፤ አቶ መለስ በምርጫው ለማሸነፍ የነበረውን ምኞት ያህል አዲሱ ቅንጅትም በሰላማዊ የፖሊቲካ ትግል ሊያሸንፈው ቆርጦ መነሣቱን ለመገንዘብ ተሳነው::

---

[4] በበኩሌ ለአንድ ዓመት ያህል መከመሪያ ሕዝብ ለምርጫ እንዲመዘገብ፣ በኋላም እንዲመርጥ በየሳምንቱ በጦቢያ ጋዜጣ ላይ እየጻፍሁ ሰውተውት ነበር::

ሕዝቡን ለምርጫ ለማዘጋጀት የክቡር ገና ድርጅት በኃይሌ ገብረ ሥላሴ በኩል ሄዶ ለአባማ የደረሰውን (ቅደም-ተከተላቸውን ይገፔ ነው) «ይቻላል!» የሚል መፈክር አወጣ፤ ሌሎች ድርጅቶችም በየፊናቸው ለምርጫ የመመዝገቡን ግፊት አጠናከሩት፤ በጦብያ ጋዜጣ በየሳምንቱ ስለመመዝገብና ስለምርጫ መብት ጽሑፎች ይወጡ ነበር፤ በዚሁ ጉዳይ ላይ የኢትዮጵያ ሰብአዊ መብቶች ጉባኤ (ኢሰመጉ) ንግግሮችንና ውይይቶችን በተደጋጋሚ ሲያደርግ ነበር፤ በአንጻሩ አንዳንድ ጋዜጦች ላይ የምርጫውን ፋይዳቢስነት ከአገር ውስጥም ከአገር ውጭም የሚጽፉ ሰዎች ነበሩ፤ ክርክሩ እየዳበረና የተለያዩ ሀሳቦች እየተንፀባረቁ አብዛኛውን ሰው ተካፋይ አድርገውት ነበር፤ ይህ ነው ሰውን ሁሉ ለክፉም ለደግም መመዝገብ የማይጎዳ መሆኑን አሳምኖ የገፋፋው::

ለምርጫ የሚመዘገበው ሰው ቁጥር ከዚህ በፊት በምድረ ኢትዮጵያ ታይቶ በማይታወቅ ሁኔታ እየበረከተ ሄደ፤ ምርጫው ወዴት እንደሚያዘነብል በትክክል ባይታወቅም ዕድሜያቸው የሚፈቅድላቸው ሙሉ ቤተሰቦች እየሄዱ በመመዝገባቸው የሕዝቡ ተሳትፎ ከፍ ያለ እንደሚሆን ተረጋገጠ፤ ከዚያ በኋላ የሚቀረው ሥራ የተመዘገበው ሰው ሁሉ የሚያስፈልገውን ጊዜ ሰጥቶ እንዲመርጥ ማድረግና ማንን እንደሚመርጥ ማሳመን ነበር::

2. የምርጫው ዘመቻ

የምርጫ ዘመቻ ምን ማለት ነው? ዴሞክራሲያዊ የሆነ ምርጫ በሚካሄድበት ጊዜ ተቀናቃኝ ወይም ተፎካካሪ የፖሊቲካ ቡድኖች በሙሉ ነጻነትና ልበ-ሙሉነት የየራሳቸውን አቅዋም ለሕዝብ ያሳውቃሉ፤ ከዚያም አልፈው አንዱ የሌላውን አቅዋም ይነቅፋል፤ ስሕተቶች የሚመስሉትን ሀሳቦችና ድርጊቶች ያጋልጣል፤ የፉክክሩ ዋና ዓላማ አንዱ ከሌላው በልጦና ተሽሎ በሕዝብ ፊት ለመቅረብና የሕዝብን የድምፅ ድጋፍ ለማግኘት ነው፤ ስለዚህም ከጨዋ ሥርዓት ሳይወጡ መነቃቀፍና አንዳንዴም አንዱ በሌላው ማላገጥ የተለመደ ነው፤ ይህ የምርጫ ዘመቻ ሥርዓት ነው፤ዋናው ፍሬ ነገር በአመራር ችሎታና በአስተሳሰብ፣ ለወደፊቱ እድገትና ልማት ባለው እቅድ፣ በሕዝቡ ላይ በሚያሳድረው የሥራ መንፈስና ተስፋ በልጦና ተሽሎ መገኘት ነው፤ በዚህ ምክንያት ነቀፈኝ፤ አጥላላኝ፤ ተሳለቀብኝ በማለት ወደማምረር መሄድ የምርጫ ዘመቻውን ዓላማ ጠንቅቆ ካለመረዳት ወይም ውጤቱን ለመቀበል ካለመፈለግ የሚመነጭ አጉል ጠባይ ነው፤ በዱሮ ጊዜ በገና ጨዋታ አይቆጡም ጌታ የሚባለው ዓይነት ነው::

በአጠቃላይ ሲታይ የምርጫ ዘመቻው ሁለት ገጽታዎች አሉት፤ አንዱ ገጽታ የፖሊቲካ ቡድኑ አባሎች ሁሉ በተናጠል ለየብቻቸው የየፓርቲዎቻቸው አባሎች እንዲመረጡላቸው የሚያደርጉት የማስታወቅና ፓርቲውን የማራመድ

ተግባር ነው፤ ሁለተኛው ገጽታ እያንዳንዱ ተመራጭ በየአካባቢው ለመራጩ ሕዝቡ ራሱን የሚያስተዋውቅበትና እንዲመርጡት ንግግር የሚያደርግበትና ጥያቄዎችንም የሚመልስበት ነው፤ ስለዚህ ለምርጫ ዘመቻው ፓርቲው በአጠቃላይና እያንዳንዱ ተመራጭም ኃላፊነት አለባቸው ማለት ነው።

በቅንጅት ውስጥ ለምርጫው የሚደረገው ዝግጅት በጥሩ መንፈስና በሰከነ አእምሮ በደንብ ታቅዶ ለተለያዩ ኃላፊነቶች ሰዎች ተመርጠው ተመደቡ፤ የምርጫውን ዘመቻ የሚመራው ብርሃኑ ነጋ ሆነ፤ ከምርጫው ጋር ተያይዘው የሚመጡትን ችግሮች ደግሞ የሚከታተለውና ቀልጣፋ መፍትሔዎችን የሚፈልግላቸው ግዛቸው ሽፈራው ሆነ፤ ስለዚህም ብርሃኑና ግዛቸው የቅንጅት ምርጫ ዘመቻ ዋና ምሰሶዎች ሆነው በሚያስደንቅ ትጋትና ቅልጥፍና አገሩን በሙሉ የሚሸፍን እቅድ አውጥተው በተቀነባበረ ሁኔታ ሥራቸውን ጀመሩ።

ለምርጫው ዘመቻ አንዱና ዋናው የመጀመሪያ ተግባር በአገሩ በሞላ ለመመረጥ እጩ የሚሆኑትን የቅንጅት አባሎች መመልመል ነበር፤ እዚህ ላይ በጣም ከባድ የሆነ በቅንጅት ውስጥ ያሉት ቡድኖች ፉክክር ለቅንጅት የመጀመሪያውን አስቸጋሪ ፈተና ደቀነበት፤ በዚህ ችግር ምክንያት ቢሮ ውስጥ ልባችን እስቲወልቅ ስንከራከር ያነጋንባቸው ሌሊቶች ነበሩ፤ በመኢአድና በኢዴአፓ መሀከል የተፈጠረው ቅራኔ አንዳንዴ የማይታረቅ የመሰለበት ደረጃ ላይ ደርሶ ቅንጅትም ይፈርሳል የሚል ስጋት ላይ የወደቅንበት ጊዜ ነበር፤ አስፈላጊውን መስፈርት ሁሉ ካወጣን በኋላ የበለጠ ቁጥር ለማስመዝገብ ሲሉ የትምህርት መስፈርቱን በሐሰት የሚሞሉ እንደነበሩ ተሰምቶአል፤ በተጨማሪም እኛ ሞተናል፣ ተደብድበናል፣ ታስረናል፣ በማለት ከትምህርትና ከችሎታ መስፈርት ውጭ እጩዎችን ለማብዛት ሽንጣቸውን ገትረው የሚከራከሩ ነበሩ፤ በቀስተ ደመናና በኢዴሊ በኩል አዳዲስ ፓርቲዎች በመሆናቸውና የግል ፓርቲነትን ፈጽመው ትተው በቅንጅት ላይ ያተኮሩ ስለነበሩ ብዙ ችግር አልነበራቸውም።

በመኢአድና በኢዴአፓ መሀከል የነበረው ፉክክር ግን ቅንጅት የተረሳ እንደነበረ የሚያመለክት ነበር፤ እነዚህን ቡድኖች ለማግባባት ብርሃኑ ነጋ ሌሊቱን ሙሉ ልቡ ሲወልቅ አድሮ ሲነጋ ጥሬ ይሆንበት ነበር፤ ለክልልም ሆነ ለብሔራዊ ምክር ቤቶች እጩዎችን ለማቅረብ ከሥራ ልምድ፣ ከትምህርትና ከችሎታ ውጭ መለኪያ የሚፈልጉ ሰዎች ለፖለቲካ ሥራ አፈ ጮሌነት ብቻ በቂ መሆኑን ዛሬም የሚያምኑ ናቸው፤ ለማናቸውም በአብዛኛው በብርሃኑ እልህና ጥረት የሚያስማማ የእጩዎች ዝርዝር ሊወጣ ተቻለ።

የምርጫው ዘመቻ ሲጀመር ብርሃኑና ግዛቸው ላይ ከባዱ የሥራ ሸክም ተጭኖባቸው ነበር፤ በየክልሉ ሰዎችን ማሰማራትና ጽሑፎችን መላክ ችግሮች ሲከሰቱም ከምርጫ ቦርድና ከሚመለከታቸው ሹሞች ጋር መነጋገር

የሚያታክትና አድካሚ የዕለት ከዕለት ሥራቸው ነበር፤ ከድርጅቱ ያልዳበረ አቅም ጋር ሲመዘን ሥራቸው በጣም አስደናቂና ውጤታማ ነበር ለማለት ይቻላል።

በምርጫ ዘመቻው ላይ ከፍተኛና ሙያዊ አስተዋጽኦ ያደረገ ደበበ እሸቱ ነበር፤ በቴሌቪዥን የተፈቀደውን አምስት ደቂቃና በራድዮ የተፈቀደውን አሥራ ሁለት ደቂቃ ግሩምና በጣም የሚስቡ ዝግጅቶችን እያቀናበረ የኢትዮጵያ ሕዝብ ራድዮኑን እንዲያዳምጥና ቴሌቪዥኑን ተግቶ እንዲመለከት አደረገው፤ የቅንጅትንም መልእክት ለሕዝቡ በሚገባውና ልቡን በሚነካው መንገድ በማስተላለፍ ደበበ ያበረከተው አስተዋጽኦ በጣም ከፍተኛ ነበር፤ የሙያ ብቃትና እምነት ሲዋደዱና ሲጋቡ እንዴት ያለ ሰማይ-ጠቀስ ውጤት እንደሚያስገኙ ደበበ እሸቱ በአጭር ጊዜ ውስጥ ማሳየቱ ትልቅ ትምህርት ነበር፤ ሰው ጠልቶት የነበረውን ቴሌቪዥንና ራድዮ ለጥቂት ደቂቃዎች ቢሆንም እንዲወደዱ አደረጋቸው።

በቅንጅት ውስጥ ሌላ ድምፁን አጥፍቶና በሩን ዘግቶ በሚያስደንቅ ትጋት ሲሠራ የነበረ ሰው ዶር. አድማሱ ገበየሁ ነበር፤ አድማሱ በተፈጥሮው እዩልኝ-ስሙልኝ የሚል ሰው አይደለም፤ ስለዚህም እሱ የሠራውን ሥራ ብዙ ሰው አያውቅም፤ መረጃ የሚያስፈልገው ጽሑፍ ሲዘጋጅ፣ ደምቦችና መመሪያዎች ሲወጡ ዋናው ሥራ የሚከናወነው በቢሮው ቁጭ ብሎ በሚሠራው በአድማሱ ገበየሁ ነበር፤ ማንም እንደአድማሱ በሩን ዘግቶ ለብዙ ሰዓታት መሥራት የሚችል አልነበረም፤ በመጨረሻም በሥራ ብዛት (ምናልባትም አንዳንዴ አጉል ፉክክሩ እያስጠላው ሊሆን ይችላል) ራሱን ታመመ፤ የቅንጅት ምልክት የሆነው ሁለት ጣትም የአድማሱ አስተዋጽኦ ነው።

እዚህ ላይ ወያኔለወያኔ/ኢሕአዴግ በቅሬታ የታጠረ ምስጋና ማቅረብ ያስፈልጋል፤ ብዙ ሰዎች ወያኔ/ኢሕአዴግ ጥሩ ነገር ያደርጋል ብለው አያምኑም፤ ነገር ግን እውነቱን ልንክደው አንችልም፤ አንዳንዴ ጥሩ ነገር ሳይፈለግም ይደርሳል፤ አንደኛ ማንቁርታቸውን አንቆ ማስፈራራቱ ባይቀርም ለመጀመሪያ ጊዜ በኢትዮጵያ የፖለቲካ ቡድኖች ሕጋዊ ሆነው እንዲንቀሳቀሱ ያደረገው ወያኔ/ኢሕአዴግ ብቻ ነው፤ ሁለተኛ ራሱ ከጠመንጃ ሊላቀቅ ባይችልም የፖለቲካ ቡድኖችን ሕጋዊ በማድረጉ በተወሰነ ደረጃም ቢሆን የፖለቲካ ትግል በኢትዮጵያ እንዲጀመር በሩን ከፍቶአል፤ ሦስተኛ በምርጫ 97 ከላይ እንደተገለጸው ተቀናቃኝ ቡድኖች በምርጫው ዘመቻ ላይ መልእክቶቻቸውን ለሕዝብ ለአጭር ጊዜም ቢሆን በቴሌቪዥንና በራድዮ እንዲያስተላልፉ አደረገ፤ ይህ ሁሉ ምዕራባውያን አገሮችን ለማታለል ሳይሆን በቅን መንፈስ የታጀበ ቢሆን በኢትዮጵያ ታሪክ አዲስና የሚያኮራ የእመርታ ምዕራፍን ይከፍት ነበር፤ ነበር ሆኖ ቀረ እንጂ! ቢሆንም የኢትዮጵያ ሕዝብ የፖሊቲካ ብልጭታ ማየቱን

እኔ እንደትልቅ ትምህርት እየዋለሁ፤ ከዚያም በላይ በእኔ አስተሳሰብ ወያኔ/ኢሕአዴግ ለአጭር ጊዜም ቢሆን ይገንዘበውም አይገንዘበውም የኢትዮጵያን ሕዝብ እንዲያውቀውና ራሱንም እንዲያውቅ ትልቅ ዕድልን ሰጥቶታል፤ የመንፈሳዊው ወኔና የበጎ ፈቃዱ ዕድሜ ማጠሩም በኢትዮጵያ ብቻ ሳይሆን በዓለም በሙሉ ለውርደት ዳርጎታል፡፡

ሁላችንንም በጣም ሊያሳዝነንና ሊያስመርረን የሚገባው ነገር ወያኔ/ኢሕአዴግን በጣም ሊያስከብረውና ሊያስመሰግነው የሚችለውንና ኢትዮጵያም በአፍሪካ የነበራትን የታሪክና የሥርዓተ መንግሥት ቀዳሚነት ለማደስና ለማረጋገጥ የሚያስችላትን ታሪካዊ ሥራ ወደማፈሪያነት መለወጡ ነው፤ በታሪክ ሚዛን በትልቅነትና በትንሽነት መሀከል ያለው ልዩነት ይህ ነው፡፡

በአዲስ አበባ ውስጥም ሆነ ከአዲስ አበባ ውጭ የተሰማሩት የቅንጅት አባሎች ከባድ ችግር አልገጠማቸውም፤ በበኩሌ ያየሁት ችግር በደብረ ዘይት ለስብሰባ ሄደን አዳራሹን እንዳንጠቀምበት ከከተማው ሹም ትእዛዝ ተላልፎአል ተብሎ መተጓጎሉ ነው፤ በኋላ ግን ተስተካክሎ ስብሰባውን አካሂደናል፤ በናዝሬትም በተሳካ ሁኔታ በኳስ ሜዳው ላይ ትልቅ ሕዝባዊ ስብሰባ አድርገናል፤ እኔ መቀሌም፣ ደብረ ታቦርም፣ ጎንደርም በሄድሁበት ጊዜ ምንም እክል አልገጠመኝም፤ በመቀሌ አዳራሹ ውስጥ መቆሚያም ቦታ ስላልነበረ ውጭ በድምፅ ማጉያ በመቶዎች የሚቆጠሩ ሰዎች ያዳምጡ ነበር፤ የመቀሌ የወያኔ ካድሬዎች ለመረበሽ ተዘጋጅተው የነበረ ቢሆንም ዶር ኃይሉ አርአያ፣ ዶር ሽመልሰ ተከለ ጻድቅና እኔ የምንፈልገውን መልእክት አስተላልፈን ተመልሰናል፤ በወያኔ ካድሬዎች ተጠርንፎ ድምፁን ለማሰማት ባይችልም አብዛኛው የትግራይ ሕዝብ ልቡን ለወያኔ እንዳልሰጠ ለመገንዘብ ችያለሁ፤ ከአንዳንድ ሽማግሌዎችም ወጣቶችም የሰማሁት ለወያኔ ያላቸው ጥላቻ እንጂ ፍቅር አለመሆኑን ነው፤ ከተመለስን በኋላ ግን እኔ የትግራይን ሕዝብ ታሪካዊ ጀግንነት አጉልቼ የወያኔ ጠርናፊዎች ከፋብሪካ እንደወጣ ሳሙና አንድ ዓይነት ሊያደርጉት ይፈልጋሉ ያልሁትን ጠምዝዘው ከትግራይ ሕዝብ ጋር ለማጣላት በቴሌቪዥናቸው አናፈሱት፤ ደግነቱ ንግግሩን ያዳመጡት እውነቱን ማወቃቸው ነው፤ ከዚያም በላይ እነሱ አለ የሚሉትን ዶር. ኃይሉ አርአያን አጠገቤ አስቀምጬ ልናገረው ቀርቶ ላስበው የማይቻል መሆኑንና እሱም ዝም ብሎ እንደማያሳልፈኝ ለመገንዘብ አለመቻላቸው የማሰብ ደረጃቸውን የሚያመለክት ነው፡፡

በደብረ ታቦርና በጎንደርም ውጭ በአደባባይ የተደረገው ስብሰባ በብዙ ሺሆች የሚቆጠሩ ሰዎች የነበሩበትና ፖሊሶች በዳር ቆመው ከተመልካችነት ያላለፈ ሥራ እንዳልነበራቸው የታየበት ነበር፤ በእነዚህ ስብሰባዎች በጣም ያስደነቀኝ ነገር የኢትዮጵያ የገጠሩ ሕዝብ ምን ያህል

ለውጥን ለመቀበል ፈጣን መሆኑ ነበር፤ አንዳንዶች ስለመኢአድ ወይም ስለኢዴአፓ ሲናገሩ ብዙዎች በቁጣ ‹የምን መኢአድ/የምን ኢዴአፓ አሁን ቅንጅት ነው› ይሉ ነበር፤ በጎጃምና በወሎ በደቡብም የተደረገውን ሕዝባዊ ስብሰባ በቪድዮ አይቼዋለሁ፤ በጣም የሚያስደንቅና የሚያኮራ ነው፡፡

3. የምርጫ ዘመቻው ክርክር

በምርጫው ዘመቻ ወያኔ/ኢሕአዴግ በማናቸውም ሁኔታ የበላይነቱን በትዕቢት በማመንና ሕዝቡን በመናቅ ጀመረ፤ አሉ የተባሉ የወያኔ/ኢሕአዴግ ሹሞች በሙሉ አቶ አዲሱ ለገሰ፣ አቶ በረከት ስምዖን፣ አቶ ዓባይ ጸሐይ፣ አቶ ሥዩም መስፍን፣ ደር. ካሡ ኢላላ፣ አቶ ግርማ ብሩ፣ አቶ አባዱላ ገመዳ፣ አቶ ጁነዲን ሳዶ፣አቶ ተፈራ ዋልዋና ሌሎችንም ደቂቃን ሹሞች ለቴሌቪዥንና ራድዮ ክርክር ተሰለፉ፤ የኢትዮጵያ ሕዝብ የወያኔ/ኢሕአዴግን ቱባ፣ ቱባ፣ ባለሥልጣኖች ከቅንጅት ተሳታፊዎች ጋር አመዛዘናቸው፤ በጣም አንሰው አገኛቸው፤ በቴሌቪዥን ላይ በተደረገው ሙግት ሁሉ የተቀናቃኝ ቡድኖች ያሳዩት ብልጫ የሕዝቡን ቀልብ ስቦ በአደባባይ ወጥተው ለተከራከሩት የወያኔ ባለሥልጣኖች ፍርደ-ገምድል እንዳንሆንባቸው አንድ ነጥብ ለማንሣት እፈልጋለሁ፤ እነዚህ ሰዎች እንደማንኛችንም ነጻነት የሌላቸው ናቸው፤ በሹመት ወንበራቸው ላይ ባሉበት ጊዜ ባይነግሩንም ሲኮበልሉ የልባቸውን ይነግሩናል፤ ዙሪያቸውን ታጥሮባቸው አምነውበትም ይሁን ሳያምኑበት በተፈቀደላቸው ቀጭን መስመር ብቻ የሚናገሩ ናቸው፤ እንሳሳት ይሆን? ብለው በመፍራት የማያምኑበትን በልበ ሙሉነት ለመናገር ችግር ይገጥማቸዋል፡፡

የወያኔ/ኢሕአዴግን ባለሥልጣኖች በጣም ከኢጋለጠውና ቀልባቸውን ከገፈፈው የአደባባይ ሙግት ያመለጠው አቶ መለስ ብቻ ነው፤ አይፈረድበትም፤ ነገር ግን ከአደባባዩ ሙግት ራሱን ቢያወጣም በአደባባዩ ሙግት ላይ የቀረቡትን ባለሥልጣኖች የመረጠ እሱው ነው፤ ስለዚህም የመረጣቸው ባለሥልጣኖች በሕዝቡ ሚዛን ያስገኙለትን የአደባባይ ሙግት ውጤት የራሱ አድርጎ ከመቀበል ማምለጥ አይችልም፡፡

ወያኔ/ኢሕአዴግ በምርጫው ዘመቻ ጊዜ ቀደም ሲል እንደተባለው ተቀናቃኝ ቡድኖች በቴሌቪዥን በቀን አምስት ደቂቃ፣ በራድዮ ደግሞ በቀን አሥራ ሁለት ደቂቃ አግኝተው ነበር፤ በነዚህ አጫጭር ጊዜያት በሁለቱም የዜና ማሰራጫዎች ከፍተኛ የሕዝብ አትኩሮትን ስበው ነበረ፤ የቴሌቪዥን ተመልካቾችና የራድዮ አድማጮች ቁጥር በጣም ጨምሮ ነበር፤ ተቀናቃኝ ቡድኖች የሕዝብን ቀልብ እንዲስቡ ከአደረጋቸው መንገዶች አንዱ የሠለጠኑና በፈቃዳቸው አምነው የገቡ ባለሙያዎች ኃላፊነቱን መያዛቸው ነበር፡፡

ቅንጅት በተወሰነ ገንዘብና ጉልበት ከትግራይ እስከ ደቡብ፣ ከጋምቤላ እስከ ሐረር ተሰማራ፤ ሕዝባዊ ስብሰበባዎቹን አዳራሾች የማይችሉአቸው ሆኑ፤ በዚህም ምክንያት አብዛኛዎቹ የቅንጅት ሕዝባዊ ስብሰባዎች በኳስ ሜዳዎችና በሰፊ አደባባዮች ላይ ሆኑ፤ ሕዝቡ መንፈሱ ለለውጥ ተነሣሣ፤ የፍርሃት ቆፈኑ ለቀቀው፤ በዜግነት መብቱ ተጠቅሞ የሥልጣን ባለቤትነቱን ለማረጋገጥ በነቂስ እየወጣ እንደተመዘገበው ሁሉ በነቂስ እየወጣ መረጠ።

4. የግንቦት ሰባት ምርጫ

በምርጫው ዕለት (ግንቦት 7) በአዲስ አበባ ውስጥ ለመምረጥ የወጣው ሕዝብ ብዛት በቤት ውስጥ ሰው ያልቀረ ይመስል ነበረ፤ በበኩሌ የራሴን ምርጫ ገና በጠዋት ከአጠናቀቅሁ በኋላ (ፋይዳ የሌለው ቢሆንም በሕይወቴ ለመጀመሪያ ጊዜ መረጥሁ) በብዙ ቀበሌዎች እየተዘዋወርሁ እመለከት ነበር፤ በአንዳንድ ቀበሌዎች በሦስት ሰዓት ግድም ገና ምርጫ አልተጀመረም ነበር፤ ጠዋት ከአሥራ ሁለት ጀምሮ የተሰለፈው ሕዝብ ግን ንቅንቅ አላለም፤ ሁሉም በመምረጥ መብቱ ለመጠቀም ለመጀመሪያ ጊዜ ቆርጦ የተነሣ ነበር፤ በአንዳንድ ቀበሌዎች ሲመሽም ምርጫው አልተገባደደም ነበርና በምሽትም ቀጥሎአል፤ የሕዝቡን ቆራጥነት ረሀብና የውሀ ጥምም አላሸነፈውም፤ መብቱን አወቀ፤ መብቱን አሳየ፤ መብቱን አስከበረ፤ አሁን ወያኔ/ኢሕአዴግ ከእንቅልፉ ነቃ፤ ደነገጠ፤ ተሸበረ።

ገና በሚያዝያ 30 ሕዝባዊ ስብሰባ መርበድበድ የጀመረው ወያኔ/ኢሕአዴግ በግንቦት 7 ለምርጫ የወጣውን ሕዝብ ቆራጥነትና ጽናት ሲመለከት፣ አዲስ አበባ በሙሉ እንደተወሰደበት ሲገነዘብ፣ ቱባ ቱባ ሹሞቹ በያለበት ሲሸነፉ ሲረዳ «ያለእንከን» የተባለውንና ከማሰብ ቀድሞ የመጣውን አነጋገር ያለእፍረት በተግባር መቀልበስ ግድ ሆነበት፤ የወያኔ/ኢሕአዴግ ሊቀ መንበር በጠቅላይ ሚኒስትርነቱ ግንቦት ሰባት ማታ ለአንድ ወር የአስቸኳይ ጊዜ አወጀና ማናቸውም ስብሰባ እንዳይደረግ ከለከለ፤ ገና የምርጫው ውጤት በውል አልተሰበሰበም፤ እንዲያውም በአንዳንድ ቦታዎች ገና ምርጫው በመካሄድ ላይ ነበረ፤ ስጋት ጓዙን ጭኖ በወያኔ/ኢሕአዴግ ቤት መግባቱ ግልጽ ነው፤ የስጋቱ ምንጭ ምን እንደሆነ ለቀድሞው የአሜሪካ ፕሬዚደንት ካርተር ጠቅላይ ሚኒስትሩ ፍንጭ ሰጥቷል፤ የወያኔ/ኢሕአዴግ ካድሬዎች በመሸነፋቸው ተናድደው ችግር እንዳይፈጥሩ ለማድረግ የተወሰደ እርምጃ ነው ተብሎ መነገሩን ካርተር ገልጾአል፤ አስቸኳይ አዋጅ እንደታወጀም እንደተለመደው ማሰብን በቀደመ አነጋገር የጸጥታ ኃይሉ በቀጥታ በሱ ስር እንደሚሆን ጠቅላይ ሚኒስትሩ በአደባባይ ገለጸ።

ከዚህ በኋላ ትልቁና ዋናው ጥያቄ ማን አሸነፈ? ወይም ማን ተሸነፈ? አይደለም፤ ትልቁና ዋናው ጥያቄ የኢትዮጵያ ሕዝብ ድምፅና ፈቃድ ተከብሮአል ወይ? የሚለው ነው፤ በኢትዮጵያ የሥልጣን ባለቤትና የሥልጣን ምንጭ ሕዝብ ነው ወይስ ጠመንጃ? ከታሪካዊ ባህላችን ወጣን ወይስ እዚያው ነን? «ወደፊት ሂድ!» ተባልን ወይስ «ባለህበት ሂድ!»? ወይስ «ቀኝ-ኋላ ዙር!» የታሪክ ጥያቄዎች እነዚህ ናቸው፤ ስለዚህም ለታሪክ እንተዋቸው።

፯
ቅንጅት ተሸነፈ ተባለ

1. ዘዴው ዓላማውን ጋረደ

ቅንጅት ከወያኔ/ኢሕአዴግ ጋር በሥልጣን ፉክክር ውስጥ የገባበት ዓላማ የአገር ጉዳይ ነው፤ ፉክክሩ ዓላማውን ለማሳካት የተደረገ ወግና ሥርዓት ነበር፤ ዋናው ቁም-ነገር ተረሳና ዘዴው ወይም ፉክክሩ ዋና ዓላማ ሆነ፤ በፉክክሩ ተጠቃሚ የሚሆነው አገር መሆኑ ተዘነጋና የተፎካካሪዎቹ ማሸነፍ ወይም መሸነፍ የግል ክስረት ወይም ክብር ሆኖ ታየ፤ በወያኔ/ኢሕአዴግ በኩል የግል ክስረት መስሎ የታየው ቱባ ቱባ ባለሥልጣኖች የፉክክር ውጤቱን ተቀብለው ከሞቀ ወንበራቸው ለመውረድ ሲሳናቸው ነው፤ ከዚያ በኋላ በተከታታይነት የተፈጸመው ሁሉ በነዚህ ፉክክሩ ባልተሳካላቸው ባለሥልጣኖች የንዴት ምክር መሆኑ አያጠራጥርም፤ በንዴት ሁኔታዎች እየተባባሱ ሄዱ።

ለማናቸውም የወያኔ/ኢሕአዴግ ቆጣሪዎች እንዳስታወቁት ቅንጅት ተሸነፈ ተባለ፤ ምናልባትም ኢሳይያስ እንዳለው «አገር በአንድ ቀን ታምጣለችን? ወይስ በአንድ ጊዜ ሕዝብ ይወለዳልን?» የእግዚአብሔር ፈቃድ ሆኖ ምጡ እንዲረዝም ሆነ፤ የቅንጅት አሸናፊነት መጨናገፍ መዘዙ ብዙ ነበር፤ ምክንያቶቹም ብዙ ነበሩ፤

ሕዝብ አጉረመረመ፤ በአንዳንድ ቦታም ተቆጣ፤

የቅንጅት ምክር ቤት የሕዝቡን ቁጣ ተገንዝቦ ተመራጮቹ ወደብሔራዊ ምክር ቤት እንዳይገቡ ወሰነ፤

ሌሎችም ሰላማዊ ሰልፍ ሳይሆን የመኪና ጡሩምባ እንደመንፋት ያሉ የተቃውሞ ምልክቶች በአዲስ አበባ እንዲደረጉ ቅንጅት ወሰነ፤

እነዚህ የቅንጅት ውሳኔዎችና የሕዝቡ፣ በተለይም የወጣቱ ቁጣ ባልተቀናጀ ሰላማዊ ሰልፍ መገለጥ ሲጀምር ወያኔ/ኢሕአዴግ ያዘጋጀውን አግአዚ የሚባል ልዩ አነጣጥሮ ገዳይ ጦር አሰማራ። በሰኔ 1/1997 ብዙ ሰዎች ጭንቅላት ጭንቅላታቸውን በጥይት እየተደበደቡ ሞቱ፤ የኢትዮጵያ ምክር ቤት ያቋቋመው ኮሚሽን ይህንን ጭፍጨፋ በመጠኑም ቢሆን አጥንቶ መግለጫ ሰጥቶበታል፤ የኮሚሽኑ ሊቀ መንበር ግን ሰነዱን በሙሉ ከነቪድዮው ይዘው ከአገር ወጡ፤ ለአውሮፓ ምክር ቤትና ለአሜሪካ ምክር ቤት መግለጫ ሰጡ።

የኢትዮጵያ ሕዝብ አልተሸነፈም፤ ቅንጅት አልተሳካለትም፤ ወያኔ/ኢሕአዴግ ግን በአጠቃላይ በፉክክሩ ባይሸነፍም በፖሊቲካ ጨቅላነቱ

ያለጥርጥር ተሸንፎአል፤ በዓለም ሕዝብ ዓይን የኢትዮጵያን ሕዝብ አዋርዶአል፤ አንድ ኬንያዊ ለቢቢሲ ጋዜጠኛ ሲናገር «ኬንያ ኢትዮጵያ አይደለም፤ የሕዝብ ድምፅ ተዘርፎ አይቀርም፤» ያለው ከኢትዮጵያ ሕዝብ የበለጠ ወያኔን እስከመጨረሻው የሚከተለው ውርደት ነው፤ የኮንዶሊዛ ራይስ ሚዛን ለኢትዮጵያና ለኢትዮጵያ ሕዝብ መለኪያ ከሆነ በኬንያ የምርጫው ውዝግብ ሰሞን በኬንያ ቢያንስ ሦስት ጊዜ ስትመላለስ በኢትዮጵያ ግን ብቅም አላለች፤ የኢትዮጵያን ዕጣ ፈንታ የሚወስነው ሲ.አይ.ኤ እንጂ የአሜሪካ መንግሥት አለመሆኑ ገሀድ የወጣ ይመስላል፤ የሲ.አይ.ኤ እቅድ በሶማልያ ሌላ አፍጋኒስታንን፣ በኢትዮጵያ ደግሞ ሌላ ፓኪስታንን ያውም በጣም በርካሽ ዋጋ ለማቋቋም ይመስላል፤ ሆኖም በፓኪስታን እንዳልሠመረለት ሁሉ በኢትዮጵያም አይሠምርለትም፤ ቻይናም ቢሆን ሲ.አይ.ኤን ተክቶ ለመዝለቅ የራሱም ችግር ሆነ የዓለም ሁኔታ አይፈቅድለትም።

የምርጫ 97 ውዝግብ የኢትዮጵያ ሕዝብ ወዳጅና ጠላቱን ለይቶ ለማወቅ አስችሎታል፤ በአውሮፓ ወይዘሮ አና ጎሜዝን የሚያህል እውነተኛ ወዳጅ ለኢትዮጵያ አፍርቷል፤ በአሜሪካ እንደዶናለድ ፔይን ያሉ ብዙ የአሜሪካ የምክር ቤት አባላትንና የአሜሪካ ሊቃውንትን የኢትዮጵያ ወዳጆች አድርጓል፤ ስለዚህም የኢትዮጵያ ሕዝብ አልተሸነፈም።

እንዲህ ቢሆን ኖሮ ተብሎ ታሪክ አይጻፍም፤ የሆነውና የተደረገው በዝርዝር እየተጣራ የሚመዘገብበት ጊዜ እንደሚመጣ ጥርጥር የለም፤ ሌላው ቀርቶ በወያኔም በኩል እንደተስፋዬ ገብረ አብ ያሉ ኅሊናቸው እንቅልፍ የነሳቸው ሰዎች እውነቱን ያወጡታል፤ የኢትዮጵያ ሕዝብ በፖለቲካ ስልት እየሠለጠነ ታሪካዊ አሸናፊነቱን የሚያረጋግጥበት ጊዜ ይመጣል፤ ታሪክ ያመለጠው ወያኔን ነው፤ ጨብጦት የነበረውን ክብር በውርደት የለወጠው ወያኔ ነው፤ ምርጫ 97ን የኢትዮጵያ ሕዝብ በጨዋነት አልፎታል፤ ወያኔ የኢትዮጵያን ታሪክ ወደ አዲስና ዘመናዊ አቅጣጫ ለመምራት ትልቅ ዕድልን አግኝቶ በትንሽነቱ ምክንያት አመለጠው፤ ያም አልበቃው ብሎ በግፍ እጁን አጨማለቀና በዓለም ፊት ተዋረደ።

2. የሚያዝያ 30 አፋፍና ያስከተለው ቁልቁለት

ከግንቦት አንድ ጀምሮ የምርጫው ቀን በተቃረበ መጠን የወያኔ/ኢሕአዴግ መርበትበትና ወደ ሕገ አራዊት ማዘንበሉ እየተባባሰ ሄደ፤ በዚያው መጠን የቅንጅት አባሎች፣ ሠራተኞችና ደጋፊዎች አበሳ እየጨመረ መጣ፤ በግንቦት ሰባት በምርጫው ዕለት በሕዝቡ ድምፅ አሰጣጥ ላይ፣ ቆይቶም በድምፅ ቆጠራው ላይ ጫና በማድረግ ሚዛኑን ወደ ወያኔ/ኢሕአዴግ ለማጋደል ብዙ ሙከራዎች ተጋለጡ፤ ገና የበለጡ ከባድ እርምጃዎችን ለመውሰድ

የደገሰው ጠቅላይ ሚኒስትር በምርጫው ዕለት ማታ ከሕግ ውጭ በሆነ የጊዜያዊ አዋጅ ለአንድ ወር ማናቸውም ስብሰባ እንዳይካሄድ አገደ፤ የቀድሞው የአሜካ ፕሬዚዳንት ካርተር ለምን የጊዜያዊ አዋጅ እንዳስፈለገ ቢጠይቁት ጠቅላይ ሚኒስትሩ ፓርቲው ስለተሸነፈ ግርግር እንዳይፈጠር ነው እንዳላቸው ለጋዜጠኞች ተናግሮአል፤ ነገር ግን በምርጫው ማግስት ገና ድምፅ ተቆጥሮ ሳይጠናቀቅ ወያኔ/ኢሕአዴግ አሸንፎአል ተባለ፤ በዚህም ለምርጫ ቦርድ መልእክት ማስተላለፍ ይመስላል፤ ምርጫ ቦርድም የወያኔ/ኢሕአዴግን ከቆጠራ በፊት የታወጀ አሸናፊነት የሚያረጋግጥበትን ሰነድ በይፋ አወጀ፡፡

በ1997 የተካሄደው ምርጫ ዓይነቱ ፍጹም የተለየ መሆኑ ነው እንጂ በአፄ ኃይለ ሥላሴ ዘመንና በደርግም ዘመን የተካሄዱት ምርጫዎች በወያኔ/ኢሕአዴግ ዘመናት ከተካሄዱት የተሻሉና የጸዱ ምርጫዎች ነበሩ፤ ምርጫ 97 የተለየ የሚሆነው ገዢው ቡድን ከተቀናቃኝ ቡድኖች ጋር ለሥልጣን በቀጥታና በግልጽ ለመፎካከር የተሰለፈ መስሎ መታየቱ ነበር፤ ይህ ምርጫ ለተፎካካሪዎቹ ቡድኖች ሁሉ (ለገዢውም ለተቀናቃኞቹም) አዲስ ነበር፤ በኢትዮጵያ ታሪክ የመጀመሪያው ነበር፤ የኢትዮጵያ ሕዝብ በአጠቃላይ በፍጹም የማያውቀው ዓይነት ምርጫ ነበር፤ የኢትዮጵያ ሕዝብ የሚያውቀው በጠመንጃ ተፋልሞ ያሸነፈው አናቱ ላይ እየተቀመጠ ሲገዛው ነው፤ ምርጫ 97 ይህንን አሳፋሪና አጥፊ ኋላ-ቀር ባህል ለውጦ የኢትዮጵያን ሕዝብ በአገሩ ላይ የሥልጣን ባለቤት የሚያደርገውንና ራሱ የመረጠውንና የእኔ ነው የሚለውን መንግሥት በመንበር ላይ ለማስቀመጥ ያስችላል ተብሎ ነበር፤ የተባለው ይህ ነበር፤ ተስፋውም ይህ ነበር፡፡

ነገር ግን ወያኔ/ኢሕአዴግ ሁኔታውን ተመለከተና ፈራ፤ አፈረ፤ በልጅነታችን በጨዋታ ላይ ስናፍር እንደምንለው ጨዋታ ፈረሰ፤ ዳቦ ተቆረሰ፤ ምርጫውን በሙሉ ኃይሉ ቀለበሰው ተብሎ ታማ፤ የምርጫ ሣጥን ዘረፋና የምርጫውን ውጤት በተለያዩ መንገዶች ለመለወጥ ሕገ-ወጥ ተግባሮች ተፈጸሙ ተብሎ በሰፊው ተወራ፤ በአዲስ አበባና በአንዳንድ ትልልቅ ከተማዎች የነቁ ታዛቢዎች በብዛት ስለነበሩ የምርጫ ድምፅ ዘረፋው አልተሳካም ተባለ፤ በገጠር የምርጫ ጣቢያዎች ግን ቅንጅት ታዛቢዎችን አሠልጥኖ ለማሰማራት አቅሙ አልፈቀደለትም፤ በዚህም ምክንያት የገጠሩ የድምፅ ሣጥን ለዝርፊያ ተጋለጠ እየተባለ በሰላምና በጨዋነት የተጀመረው ምርጫ ደፈረሰ፡፡

የተቀናጀ የምርጫ ዘረፋ ተካሄደ ተብሎ ስሜት በጋለበት ጊዜ ወያኔ/ኢሕአዴግን ለፍርሃትና ለስጋት ያደረሰውን ቅንጅት ለአንድነትና ለዴሞክራሲ የሚባለውን የፖለቲካ ቡድን ቢቻል ያለምንም ቅድመ ሁኔታ ለማንበርከክና ለማስገበር፣ ካልተቻለ ድራሹን ለማጥፋት አዲስ ጥረት የጀመረ መሰለ፤ ከመቀጠላችን በፊት ግን ለአንድ መሠረታዊ ጥያቄ መልስ ማግኘት

አለብን፤ በምርጫ የሚወዳደሩት እነማን ናቸው? የመንግሥት ተግባር ምንድን ነው? በየትም አገር ቢሆን የመንግሥትን ሥልጣን እንደመራጩ ሕዝብ ፍላጎት በከፊልም ይሁን በሙሉ ለመረከብ የሚወዳደሩት ሕጋዊ የፖለቲካ ቡድኖች ናቸው፤ የአንድ ፖለቲካ ቡድን አሸናፊነት እስቲታወቅ ድረስ መሠረታዊ የመንግሥት ሥራዎች ሁሉ አይቋረጡም፤ ሆኖም በሥልጣን ላይ ያለው የፖለቲካ ቡድን የመንግሥትን ሥልጣንና ኃይል ለራሱ የማሸነፍ ፍላጎት ሊጠቀምባቸው አይችልም፤ እንዲያውም ትክክለኛና እውነተኛ ምርጫን ለማካሄድ ቁልፍ ተግባርና ግዴታ ያለባቸው የመንግሥት ድርጅቶች አሉ፤ እነዚህም የሚከተሉት ናቸው፤

ሀ/ ለአገር ለሰላምና ለጸጥታ ኃላፊነት የተጣለበት የደኅንነት ድርጅት፤ ይህ ድርጅት ለአንድ አገር ጤንነት መሠረት ነው፤

ለ/ የአንድ አገር ሕግን ለማስከበር የቆመ የፖሊስ ሠራዊት ድርጅት የአገርን ጤንነት ጠባቂ ነው፤ የፖሊስ ሠራዊት በሕግ የተቋቋመና በሕግ እየተመራ ሕግን ለዜጎች ሁሉ በእኩልነት የሚያስከብር ኃይል ነው፤

ሐ/ የሕዝብ ዜና ማሰራጫዎች የአንድ አገር ሕዝብ እውነተኛና ትክክለኛ መረጃዎችን እንዲያገኝ፣ የተለያዩ የፖለቲካ አመለካከቶችና እምነቶች በአደባባይ በሁሉም ዘንድ እንዲታወቁና ውይይት እንዲካሄድባቸው የሚያደርጉ ለአገር እድገት መሠረት የሆኑ ድርጅቶች ናቸው፡፡

መ/ የጦር ኃይሎች ድርጅት የአንድ አገር ህልውና መግለጫ ነው፤ የአንድ የፖለቲካ ቡድን የግል መሣሪያና አገልጋይ አይደለም፤ መለዮውና ማዕርጉ፣ ልሻኖችና ሽልማቶቹ ሁሉ ለአገር ክብር የተፈጸሙ ግዴታዎችን የሚያመለክቱና የሚያስከብሩት ናቸው፡፡

ሠ/ ፍርድ ቤቶች በዜጎች መሀከል ሊኖር የሚገባውን መተማመንና በሕጋዊ ሥርዓት ውስጥ የመኖርን መብትና ግዴታ በትክክለኛ ፍርድ እየወሰኑ ሕጉን በመተርጎም ኃላፊነት የተጣለባቸው ናቸው፡፡

ረ/ የምርጫ ቦርድ የሚባለው ድርጅት በመሠረቱ ተግባሩ ከፍርድ ቤቶች እጅግም የተለየ አይደለም፤ በሕጉ መሠረት የምርጫውን ሥርዓት በትክክል ለመምራት መራጮችን፣ የፖለቲካ ቡድኖችንና ተመራጮችን ወይም እጩዎችን ለመመዝገብና ያለምንም አድልዎ ሥራውን ለማካሄድ የተቋቋመ ድርጅት ነው፡፡

ሰ/ ከፖለቲካ ሹመት ውጭ የሆኑ የመንግሥት ሠራተኞች የሕዝብ አገልጋዮች ናቸው፤ የፖለቲካ እምነታቸው ወይም ዝንባሌአቸው በሥራቸው ላይ ምንም ዓይነት ተጽእኖ ሳይፈጥርባቸው ዜጎችን ሁሉ በእኩልነትና በትክክል የሚያስተናግዱ ናቸው።

እነዚህ ስድስት ድርጅቶች የአንድ መንግሥትና የአንድ ሕዝብ ድርጅቶች ናቸው፤ ለአንድ ክፍለ ሀገር፣ ወይም ለአንድ ቋንቋ ለአንድ ሃይማኖት፣ ወይም ለአንድ የፖለቲካ እምነት በወገናዊነትና በአድሏዊነት የቆሙ፤ የአንድ ቡድን መሣሪያዎች አይደሉም፤ ነገር ግን በአንድ ምክንያት ወይም አጋጣሚ የታሪክ ሁኔታ እነዚህ ድርጅቶች ሁሉ በአንድ ላይ በአንድ ቡድን ቁጥጥር ስር ከዋሉ የሥርዓተ መንግሥት መኖር አጠራጣሪ ይሆናል ለማለት የሚቻልበት ደረጃ ላይ ተደርሶአል፤ ምክንያቱም እነዚህ ስድስት የመንግሥት ምሰሶዎች የሆኑ ድርጅቶች ለሕዝብና ለአገር የሚያገለግሉ ናቸው፤ የሕዝብንና የአገርን ጥቅም የሚያስከብሩ በመሆን ፋንታ የአንድ ቡድንን ጥቅም የሚያስጠብቁ፣ የሕዝብንና የአገርን ደኅንነት፣ ጤንነትና ሰላም የሚጠብቁ በመሆን ፋንታ የአንድ ቡድንን የበላይነት የሚያረጋግጡ ሲሆኑ፤ የኃይል አገዛዝ እንጂ በሕዝብ ፈቃድ የቆመ ለሕዝብ ጥቅም የሚሠራ የሕዝብ አገልጋይ የሆነ መንግሥት አለ ለማለት ያስቸግራል።

ነጻነቱን የተጎናጸፈ ሕዝብ በአገዛዝ ስር ለመኖር ይቸገራል፤ ሰላማዊ ተቃውሞ እንዲያካሂድ የደኅንነቱ፣ የፖሊሲና የጦር ኃይሉ ከነመሣሪያው በሕዝብ ላይ የሚዘምትና ያልገበረውን የሚገድል፣ አካለ ጎደሎ የሚያደርግ፣ የሚያደኸይና የሚያሰቃይ ከሆነ ጭካኔው ወይ ወደ መገበርና ጸጥ ወደ ማለት፣ ወይ ወደ መጥፎና አስፈላጊ ያልሆነ የእርስበርስ እልቂት የሚያመራ ይሆናል፤ ነገር ግን ለነጻነቱ ዋጋ የሚሰጥ ሕዝብ በፍርሃት አይገብርምና የሰላማዊውን ትግል መድረክ አለመዝጋቱ ከብዙ ጥፋት የሚያድን መሆኑ አያጠራጥርም።

በአጠቃላይ ሲታይ የ1997 ምርጫ ውጤት የምርጫውን ዓላማ በቀጥታ የሚቃረን ነበር፤ ምርጫውና ዓላማው የኢትዮጵያ ሕዝብ እንደማናቸውም ሥልጡን ሕዝብ ከሕገ አራዊት እንዲወጣና በአገሩ ላይ ሕጋዊ የሥልጣን ባለቤት እንዲሆን የሥልጣን ርክክቡን ወይም ክፍያውን በሕጋዊና በሰላማዊ መንገድ እንዲፈጽም ለማድረግ ነበር፤ ይህ ሳይሆን ቀረ፤ ምክንያቱም አንደኛ ወያኔ/ኢሕአዴግ የመንግሥት ሥልጣንን ለማስረከብም ሆነ ለማካፈል ፈቃደኛ ሆኖ አልታየም፤ ሁለተኛ የምርጫ ቦርድ በትክክልና በእውነት የምርጫውን ውጤት ማውጣቱን የተጠራጠሩ ሰዎች ነበሩ፤ ሦስተኛ የደኅንነት፣ የፖሊስና የጦር ሠራዊት አባሎች በየመንገዱ በየቤቱ ሰላማዊ ሰዎችን ማደንና መግደላቸው የሰላማዊ የፖለቲካ ትግሉን አበላሸው፤ አራተኛ የመንግሥት የዜና

ማሰራጫዎች በሙሉ የወያኔ/ኢሕአዴግን መስመር ይዘው በማነብነባቸው የተለየ ሀሳብ በራድዮና በቴሌቪዥን ለሕዝብ የማይደርስ ሆነ፤ አምስተኛ ነጻ ጋዜጦች በጣም በተወሰነ መንገድ እንኳን ሕዝብን እንዳያገለግሉ ጋዜጠኞቹና አሳታሚዎቹ እየተያዙ ታሰሩ፤ ጸጥ ለጥ አድርጎ የመግዛት ሙከራ ከዚህ ሊብስ አይችልም።

የሰኔ አንድ ጭፍጨፋ አልበቃ ብሎ፣ ከዚያ በኋላ በተለያዩ የኢትዮጵያ ክፍሎች የቅንጅትን አባሎች ማዋከቡ፣ መደብደቡና ማሰሩ፣ መግደሉ አልበቃ ብሎ፣ በአዲስ አበባ የቅንጅት አመራር አባሎችን በየመንገዱ፣ በየሬስቶራንቱና በየቤቱ ማዋከብና ማስፈራራቱ አልበቃ ብሎ ጥቅምት 22 ቀን 1998 ሌላ ግድያና አፈሳ ተጀመረ።

3. ተፍጻሜተ ቅንጅት

ገና ከመጀመሪያው የተበከለ መንፈስ በቅንጅት አመራር ውስጥ ገብቶ እንደነበረ ለእኔ ግልጽ ነበር፤ የተበከለው መንፈስ የሚገለጥባቸው ቀደም ሲል እንደተጠቀሰው ሁለት መንገዶች ነበሩ፤ አንዱ የቀረ ድርጅትን አንቆ ይዞ ከሬሣ ጋር አልላቀቅም የሚያሰኝ ሕመም ነበር፤ ሌላው የግል የሥልጣን ጥም ነበር፤ ሁለቱ የችግር መነሻዎች የተለያዩ ቢመስሉም በጣም የተቆራኙ ናቸው፤ ለዚህ ችግር መፍትሔ ለማግኘት በተደጋጋሚ በጣም ተሞከረ፤ አልተቻለም፤ በዚህም ምክንያት በአንድ በኩል የቡድን ሽኩቻ በሌላ በኩል የግለሰቦች የሥልጣን ሽኩቻ ለቅንጅት ዓላማ ከፉ ደንቃራ እንደሚሆኑ በመገንዘብ ቀደም ብዬ ለምክር ቤቱ በጽሑፍ ገልጬ፣ ሁኔታው እስቲለወጥ ድረስ አብሮ ለመሥራት የማልችል በመሆኔ ወጣሁ፤ የሚደንቀው የእኔ ከምክር ቤቱ መውጣት የቅንጅትን መሪዎች በጉዳዩ ላይ በጥሞና እንዲያስቡበትና እንዲስተካከሉ አለማድረጉ ነው፤ እንዲያውም ከንዝንዙ ተገላገልን ሳይሉ አልቀሩም ይሆናል!

በቀስተ ደመናም በኩል የተመለከትሁት የአምባገነንነት ዝንባሌ ደስ አላለኝም ነበር፤ ከዚያም በላይ በአንድ የቀስተ ደመና የሥራ አስኪያጅ ኮሚቴ ስብሰባ ላይ ስለተሰበሰበ ገንዘብ ጥያቄ አቅርቤ የተሰጠኝ መልስ አሳዘነኝ፤ በዚህም ምክንያት ከዚያም ለቀቅሁ፤ ከሥልጣኑ መዋቅር ብወጣም በሀሳብና በተግባር ከሁሉም ጋር በየጊዜው እየተገናኘሁ ግዴታዬን ለመወጣት ሞክሬአለሁ፤ በአጠቃላይ ጨፍልቆ መናገር ትክክል ስለማይሆን በእኔ ግምት ከመጡበት ድርጊት ለመላቀቅ ትልቅ ችግር የሆነባቸው ዋናዎቹ በመኢአድ በኩል አቶ ዓባይነህ ብርሃንና ሻለቃ ጌታቸው መንግሥቴ ሲሆኑ ኢንጂነር ኃይሉ በሊቀ መንበርነቱም ምክንያት ብዙውን ጊዜ ራቅ የማለት ዝንባሌ ቢያሳይም ውስጥ ውስጡን የሚያበረታታቸው እንደነበረ ይታወቃል፤ ከመኢአድ ኢንጂነር

ግዛቸው አብዛኛውን ጊዜ ነጻ ነበር ለማለት ይቻላል፤ በኢዴፓ በኩል አከራሪዎቹ ልደቱና ሙሼ ሲሆኑ ዶር. አድማሱ የኢዴአፓ ፕሬዚዳንት ቢባልም ልጓሙን የያዘው ልደቱ አያሌው ነበር።

ለቅንጅት መዳከምና መፍረስ በመጀመሪያ በሩን የከፈተው ልደቱ ስለሆነ ትንሽ ሰፋ አድርጎ መነጋገሩ ተገቢ ይሆናል፤ የመጨረሻ የመገንጠያ መሣሪያ ያደረገው የኢዴአፓን ማኅተም ነው፤ ዋና ጸሐፊ በመሆኑ ማኅተሙ በቁጥጥሩ ነበርና በውኅደቱ ሰነድ ላይ እንዳያርፍ አገደ፤ የሱው ፓርቲ ፕሬዚደንትና ምክትል ፕሬዚደንት፣ እንዲሁም ሌሎች የሥራ አስፈጻሚ አባላትን አሸንፎ ተለየ፤ በስብሰባ ላይ አባላት ሁሉ በቅንጅትና በኢትዮጵያ ሕዝብ ሲለምኑት አሻፈረኝ ብሎ ሄደ፤ ከሁሉም በላይ ልደቱ የራሱን የመለየት አቅዋም ለማጠናከር ሲል ለምርጫ ቦርድና ለወያኔ/ኢሕአዴግ ቅንጅትን የመምቻ ሀሳቦችን እየደጋገመ በይፋ በጋዜጣ መግለጹ ነው፤ እነዚህን ነገሮች እዚህ መድገም አስፈላጊ አይደለም፤ የፈለገ በጊዜው የወጡትን ጋዜጦችና በተለይም በሪፖርተር መጽሔት ላይ ያደረገውን ቀለ ምልልስ መመልከት ይችላል፤ አቶ ልደቱ አቅዋሙ የተጠናከረለት እየመሰለው በንዴት ራሱን ከሚያስፈልገው በላይ አጋልጦአል፤ በጦቢያ ጥቅምት 17/1998 እንዲህ ይላል፤--
-

እኔ ማንነቴን ለኢትዮጵያ ሕዝብ ደግሜ ደጋግሜ በተግባር ለማረጋገጥ ብዙ ዕድል አለኝ፤ እኔ እዚህ ፖሊቲካ ውስጥ የገባሁት የጡረታ ጊዜዬን ለማሳለፍ አይደለም፤ ወይም ደግሞ በቀብሬ ላይ የሚነበብ አንድ ታሪክ ለመጨመር አይደለም፤ ራዕይ ኖሮኝ ነው እዚህ ትግል ውስጥ የገባሁት፡፡

አምላክነትን ለማወጅ ምንም ያህል አልቀረውም፤ ወይም ዕድሜውን በኮንትራት የያዘው ይመስላል፤ በዕድሜ የገፉትን ተቀናቃኞቹን ለማዋረድ ሲል ራሱን አንጠለጠለ፤ ዛሬ ልደቱ በዕድሜው ላይ ሦስት ዓመት ያህል ጨምሮ ወደሽማግሌዎቹ ጢጋ ብሎአል! ልደቱ በዚህ አያቆምም፤ የሚከተለውንም ይጨምርበታል፤-

የኢትዮጵያ ሕዝብ ማወቅ አለበት፤ ለምንድን ነው ልደቱ ላይ ይሄን ያህል ርብርብ የሚበዛው? ሰዎች እንዲህ ዓይነት ርብርብ እኔ ላይ ሲያዩ በጣም ያዝናሉ፤ የምጨነቅ፣ የምበሳጭ ይመስላቸዋል፡፡ እኔ ግን እውነቱን ልንገራችሁ በጣም እደሰታለሁ፤ አልጨነቅም፤ እኮራለሁ፡፡ ለምንድን ነው የምኮራው? የምደሰተው? ትኩረት የሳብኩ ፖሊቲከኛ ባልሆን ኖሮ ይህ ሁሉ ግምት አይሰጠኝም ነበር፡፡ ሰዎች ይህን ሁሉ ርብርብ የሚያደርጉብኝ ትርጉም ያለኝ ፖሊቲከኛ ሆኜ ስላዩኝ ነው፤ ባያዩኝ ኖሮ ይሄን አያደርጉም ነበር፡፡

በቅሰኛው መሀመድ አሊን ያስታውሳል! የሚያሳዝነው እንደልደቱ ያለ ትሑትና ጨዋ ሰው በሥልጣን ምኞት እንደዚህ ያለ ሕመም ላይ መውደቁ

ነው፤ ሌሎች ተቀናቃኞቹ ደፍረው ያልገለጹትን ሕመም ልደቱ መጋረጃውን ሁሉ ቀዳዶ ገልጦታል፤ በምርጫው ዘመቻ ሰሞን የሕዝቡ ጭብጨባና ውዳሴ ላልለመደው ሰው እንደከፉ መጠጥ የሚያሰክርና ጭንቅላትን የሚያሳብጥ ነበር፤ ማስተዋል ለቻለ ሁሉ ይህ በጣም ግልጽ ነበር፤ ልደቱ በመቻኮሉና በመጀመሪያ ከቅንጅት የወጣው እሱ በመሆኑ ይለያል እንጂ በቅንጅት ውስጥ በፉክክር ከተጣመዳቸው ከኤንጂነር ኃይሉ ሻውልና ከዶር. ብርሃኑ ነጋ የመጨረሻ ጠምዛዛ ጉዞ ጋር የባሕርይ ዝምድና እንዳለው መካድ አይቻልም፤ የሰው ምክር የሚሰሙበት ደረጃ ላይ ስላልነበሩ ተናግሬ ነበር ማለቱ አይጠቅምም እንጂ ለሦስቱም በተናጠልም አንድ ላይም የጭብጨባውን ሞቅታና የፉክክሩን አደጋ ለማስረዳት ሞክሬ ነበር፤ ከምክር ቤቱ ስለይ የገለጽሁት ይህንኑ ነበር።

የምርጫ ዘመቻው እየተሳካ በሄደ መጠን የሥልጣን ጥሙም እየበረታ ሄደ፤ እንዲያውም የሚኒስቴር ወንበሮችን የሚመኙ እንደነበሩ ምልክቶች ይታዩ ነበር፤ በዚህም ምክንያት ጉዳዩ ከባድ ችግርን እንደሚፈጥር በመስጋት አንድ ሀሳብ ማናፈስ ጀመርሁ፤ ኢትዮጵያ አሁን ባለችበት ሁኔታ ከሦስቱ የመንግሥት አካሎች — ሕግ አውጪ፣ ሕግ ተርጓሚና ሥራ አስፈጻሚው — የሕግ አውጪውን አካል ማለትም የተወካዮች ምክር ቤቱን ዋናና ጠንካራ ማድረግ ያስፈልጋል፤ ቀጥታ የሕዝብ ውክልና ያለው እሱ ነው፤ የሕዝቡን ሥልጣን ማረጋገጥ የሚችለው እሱ ነው፤ ስለዚህም የሕግ ተርጓሚውንና የሥራ አስፈጻሚውን ሙሉ በሙሉ እየተቆጣጠረ መቆየት አለበት፤ በሥራ አስፈጻሚውና በሕግ ተርጓሚው በኩል የሚያስፈልጉትን ሰዎች ከኢትዮጵያ ውስጥም ሆነ ከኢትዮጵያ ውጭ በችሎታቸውና በሥራ ልምዳቸው እየመለመለ የምክር ቤቱ ይደልድል የሚል ነበር፤ ምክር ቤቱ ከሥራ አስፈጻሚውና ከዳኝነቱ ሥራ በላይ ሆኖ በመቆጣጠር የተሻለ ውጤት ለማስመዝገብ ይቻላል፤ ሁሉም ይህንን ሀሳብ በቀዘቀዘ መንፈስ ስለተመለከቱት ድሉ ቢሳካም ወደሌላ ፉክክርና ንትርክ እንደሚገባ አያጠራጥርም ነበር።

ለዚህ በቂ አመልካች የሆነው ብርሃኑ ከንቲባ ለመሆን ያደረገው ጥረት ነው፤ ዶር. አድማሱም ለዚሁ ቦታ ተፎካካሪ እንዲሆን በኢዴአፓ ይገፋ ነበር፤ ፉክክሩ ወደመጥፎ አቅጣጫ እንዳይሄድ በማለት አድማሱ ከውድድሩ እንዲወጣ አስተያየት ሲደርሰው ሳያንገራግር ተቀበለው፤ አድማሱ ዱሮውንም የሥራ ሰው እንጂ የሥልጣን ጥም ስለሌለበት ያለምንም ችግር ለብርሃኑ ለቀቀለት፤ ከአድማሱ ሌላ ይህንን ማድረግ የሚችል እንደነበረ አላውቅም፡፡

የሆነ ሆኖ ኃይሉ ሻውል፣ ብርሃኑ ነጋና ልደቱ አያሌው የ1997 የምርጫ ፖሊቲካ እንቅስቃሴ በኢትዮጵያ ለመጀመሪያ ጊዜ በሚያስገርም የጋለ መንፈስ፣ ትጋትና ቆራጥነት የመሩትና ያንቀሳቀሱት ሰዎች መሆናቸው ጥርጥር

የለውም፤ ስኬታማ ሥራቸውን ያገዘው ያደረባቸው የሥልጣን ጥም መሆኑን ስንገነዘብ የሥልጣን ጥምን በጎ ጎንና አስፈላጊነት እንረዳለን፤ ችግሩ የተፈጠረውና ወደፊትም የሚፈጠረው የግል የሥልጣን ጥምን ከአገርና ከሕዝብ ዓላማ ጋር ለማጣጣም ባለመቻል ነው፤ እንደተገነዘብሁት መተባበር የሚሳናቸውም የአገርንና የሕዝብን ዓላማ ከግል ዓላማቸው ጋር ለማጣጣም ባለመቻልና የግል የሥልጣን ጥም ላይ በማተኮር የተነሣ ነው፤ መጠላለፉ የሚመነጨው ከዚህ የተዛባ የፖሊቲካ አስተሳሰብ ይመስለኛል፤ ወደመጨረሻው ላይ ወደዚህ ጉዳይ እንመለስበታለን።

አሁን ግን ቅንጅትን ማን አፈረሰው? ለሚለው ጥያቄ በአጭሩ መልስ ለመስጠት እንሞክር፤ ቅንጅትን ያፈረሱት ሦስት ኃይሎች ናቸው፤ አንደኛ የቅንጅት አመራር፣ ሁለተኛ የአሜሪካው ሲ.አይ.ኤ. የስለላ ድርጅት፣ ሦስተኛ ወያኔ ናቸው፤ ቀደም ሲል እንደገለጽሁት የቅንጅት አመራር እርስበርሱ ሲጠላለፍ ድርጅቱን አፍረከረከውና ለአደጋ የተጋለጠ አደረገው፤ በሦስቱ ሰዎች መሀከል የነበረው ሽኩቻ የተቀናጀ ዓላማ የነበረውና የተቀናጀ አሠራርን የሚከተል ድርጅትን ለመትከል አላስቻለም፤ ሁሉም በየፊናው የተለያዩ ኤምባሲዎችን ይዞ በነሱ ላይ የበለጠ እምነት አሳድሮ በመኩራራት እርስበርስ ሊኖራቸው የሚገባውን ግንኙነት ለመገንባት ፍላጎት አልነበራቸውም፤ አንዳንዴ ኤምባሲዎቹ የቅንጅትን ምክር ቤት የተኩ ይመስል ነበር፤ የቅንጅት መሪዎች ለኤምባሲዎቹ ያላቸው ቅርበት እኩል ባለመሆኑ የበለጠ ጥርጣሬን እየፈጠረ መለያየቱን አባሰው፤ የሚደንቀው የፖሊቲካ መሪዎች እንሆናለን ብለው የሚዘጋጁ ሰዎች የኤምባሲዎቹን ተልእኮ በሚገባ መገንዘብ አለመቻላቸው ነው፤ ትንሽ መረጃ በመስጠት ብዙ የሚጠብቁ ናቸው፤ ለማናቸውም መሪዎቹ ውጭ ውጩን እያዩ የውስጡን በፉክክር አደከሙት።

በቡሽ አስተዳደር ሲ.አይ.ኤ. በአንዳንድ አገሮች ያልተወሰነ ሥልጣን ተሰጥቶት ነበር፤ ለምሳሌ በአፍጋኒስታን፤ በአፍሪካ ቀንድም የሶማልያ ትርምስ ለአልቃይዳ ምሽግ ይሆናል ብለው በመስጋት፣ የኤርትራም መሪ ለአሜሪካ አልገብርም በማለቱ እነዚህን በሁለት አቅጣጫ በአፍሪካ ቀንድ የተደቀኑባቸውን ችግሮች ለመቆጣጠር ወያኔ ቁልፍ ሚና ይጫወታል ብለው ሙሉ ድጋፋቸውን ሰጡ፤ በምርጫ 97 የፕሬዚደንት ካርተር ድርጅት በላካቸው ታዛቢዎች መሀከል አለመግባባት ስለነበረ የታዛቢነቱን ሥራ በሚገባ ፈጸመ ለማለት አይቻልም፤ እንዲያውም የአውሮፓውንም ቡድን ወደማምከን ደረጃ ደረሰ፤ የቅንጅት ጠንካራ የኢትዮጵያዊነት አቋም ሲ.አይ.ኤ.ን የሚመቸው መስሎ አልታየም፤ አንድ የፈረንጆች አባባል በእጅ ያለ ወፍ በጫካ ውስጥ ካሉ ሁለት ወፎች ይሻላል፤ ይላል፤ የተረጋገጠውን መያዝ ይሻላል ማለት ነው፤ ቀጥለንም ወደሶማልያ በመዝመት የአሜሪካንን ስጋት ተጋሪዎች ሆነናል።

ለወያኔ በውስጥም ሆነ በውጭ ያለው ሁኔታ ከተመቻቸለት በኋላ በጠነከረ የኃይል እርምጃ የቅንጅትን ግብአተ መሬት ለመፈጸም አስቸጋሪ አልነበረም፤ ወያኔም ሲ.አይ.ኤ.ን ተማምኖ የወሰደው የኃይል እርምጃ የአሜሪካንን የፖሊቲካ አካሄድ በትክክል አለመረዳቱን ያመለክታል፤ የዚህ አንዱ መግለጫው የሶማልያው ዘመቻ ከምስጋና ይልቅ ወቀሳን ያተረፈ መምሰሉ ነው፤ አዔ ኃይለ ሥላሴን በአካባቢው አገሮች በጥርጣሬ እንዲታዩ ያደረጋቸውና ብዙ ችግሮችን የፈጠረባቸው ከአሜሪካ ጋር የነበራቸው የቀረበ ግንኙነት ነበር፤ ያውም የሲ.አይ.ኤ. አልነበረም፤ ዛሬ ደግሞ የሲ.አይ.ኤ. ግንኙነት ምን ዓይነት ጣጣ እንደሚያመጣብን ለማወቅ ጊዜው ገና ነው።

ከነዚህ ሦስት ኃይሎች የትኛው ቅንጅትን ይበልጥ ጎድቶታል የሚለውን አፍታትቶ ለመመለስ ሌሎች ታዛቢዎች ወይም ራሳቸው ተዋንያኑ ሲጽፉልን ለመረዳት እንችላለን፤ ለጊዜው ግን ኃላፊነቱን በሙሉ ወያኔ ላይ ብቻ እንዳንጥለው መጠንቀቅ አለብን፤ ሌላ ቢቀር በራስ በኩል የተፈጸመውን ስሕተት መቀበል ስሕተቱ እንዳይደገም ይረዳል የሚል እምነት አለኝ፤ ወይስ ነበረኝ ማለቱ ይሻላል?

፰
እስር ቤት
ማእከላዊና ቃሊቲ

1. ያለፍርድ ቤት ትእዛዝ መያዝ

ሕግና ሥርዓት ባለበት አገር በወንጀል ተጠርጥሮ የሚያዝ ሰው አንዳንድ መብቶች አሉት፤ በኢትዮጵያ ሕገ መንግሥት የተካተተው የዓለም አቀፍ የሰብዓዊ መብቶች መግለጫዎች፣ ሕጎችና ስምምነቶች ሁሉ አንድ በወንጀል የተጠረጠረ ሰው ማስረጃዎች ቀርበውበት መደበኛ ፍርድ ቤት እስቲፈርድበት ድረስ ከወንጀል ነጻ ሆኖ የመቆጠር መብት እንዳለው በግልጽ ይደነግጋሉ፤ በኢትዮጵያ በተግባር የሚታየው ግን ፍጹም ሕገ መንግሥቱንና ዓለም አቀፍ ሕጎችን የሚፃረር ነው፤ ማስረጃ የሚፈለገው ተጠርጣሪው ተይዞ ከታሰረ በኋላ ነው፤ አሥር ዓመትና ከዚያም በላይ በእስር ቆይተው ፍርድ ቤቶች በነጻ የሚለቅቁአቸው በዚህ ምክንያት ነው፤ ያለፍርድ በጣም ብዙ ሰዎች ለብዙ ዓመታት በእስር የቆዩ መሆናቸው የዚሁ ሕገ ወጥ አሠራር ሌላው መልኩ ነው፡፡

ሰዎች ከቤታቸው ሲያዙ ሕጋዊ ሥርዓት እንዲኖርና መብቶቻቸውም እንዲጠበቁ ያስፈልጋል፤ ሁለት በጣም የተለያዩ አሠራሮች አጋጥመውኛል፤ መጀመሪያ በአፄ ኃይለ ሥላሴ ዘመን ተይዤ ነበር፤ በአንድ መጻሕፍት ቤት ቆሜ ስመለከት አንድ ሰው መጣና መታወቂያውን ከአሳየኝ በኋላ መጥሪያ ወረቀት አሳየኝ፤ እንሂድ ብሎ ይዞኝ ሄደና በወንጀለኛ ምርመራ ውስጥ አንድ ክፍል ውስጥ አስገባኝ፤ ሁለተኛው በወያኔ ዘመን በ1992ና በ1998 የተያዝኩበት ነው፤ ሁለቱንም ጊዜ ከአሥር እስከ አሥራ አምስት የሚሆኑ የታጠቁ ወታደሮች ነበሩ፤ በ1992 የተያዝሁት አንድ የመጻሕፍት መደብር ውስጥ ቆሜ ነበር፤ ከአሥር አስከአሥራ አምስት የሚሆኑ የታጠቁ ወታደሮች በአካባቢው ተበታትነው ለጦርነት የተዘጋጁ ሆነው ሲጠብቁ ሦስት ያህሉ በመጻሕፍት ቤቱ ገብተው ይዘውኝ መኪና ውስጥ አስገቡኝ፤ በጥቅምት 22/1998 ግን እቤቴ ታምሜ ተኝቼ ነበር፤ ብርቱካንና ሙሉነህ ሊጠይቁኝ መጥተው ቁጭ ብለን እናወራ ነበር፤ በድንገት የቤቱን በር ሊያፈርስ የተቃጣ ድብደባ ሰማሁና ስከፍት ጠመንጃውን ደግኖ «ኑ ውጡ!» እያሉ ማንገላታት ጀመሩ፤ ልብሴን እንድለብስም አልፈቀዱልኝም፤ ማእከላዊ ወስደው በአንዳንድ ክፍሎች ውስጥ ቆለፉብን፡፡

በጥቅምት 22/1998 የቅንጅት መሪዎችና አባሎች፣ የነጻ ጋዜጠኞችና የመንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች መሪዎች ከሕግ ውጭ በሆነ መንገድ

በየተገኘንበት ተያዝን፤ አያያዙ የፍርድ ቤትን ትእዛዝ ያላገኘ ከመሆኑም በላይ ሕጋዊ ሥርዓትን ያልጠበቀና የጦርነት ስልትን የሚመስል ነበር፤ የበሩን ደወል መደወል ባያውቁበትም በጩዋ ደንብ በሩን ማንኳኳት ይችሉ ነበር፤ ሊሰብሩት ሲደርሱ ስከፍትላቸው ጠመንጃቸውን ደቅነው ዓይናቸውን እያጉረጠረጡ ገፍትረውኝ ገብተው የለበስሁት የሌሊት ልብስ ስለነበረ ልብሴን ልለውጥ ብላቸው ከለከሉኝ፤ ሰፈሩ ሁሉ በታጠቁ ወታደሮች ተጥለቅልቆ ነበር፤ ተወሰድሁ፤ ከስድብ በቀር ዱላ አልደረሰብኝም፡፡

ሊጠይቁኝ የመጡትን ብርቱካንንና ሙሉነህንም በጉልበት ይዘው ወሰዱን፡፡

ሌሎች እንደ ዶ/ር ኃይሉ አርአያና እንደአቶ በድሩ አደም ያሉ እንደእኔ የታደሉ አልነበሩም፤ ተደብድበዋል፤ ንግሥት ገብረ ሕይወትም ራስዋ ከመንገላታትዋ ሌላ ነፍሰ-ጡር ልጅዋ ተገፍትራ ወድቃ በስጋት ላይ ነበረች፤ ሌሎች ደግሞ በተለያዩ የአካል ክፍሎቻቸው ላይ ከባድ ጉዳት ደርሶባቸዋል፤ የጭንቀት ሕመም ያደረባቸው ብዙ ናቸው፤ ሕጋዊ ሥርዓትን የሚከተል የፖሊስ ኃይል እንዲህ ያለውን ግፍ አይፈጽምም ነበር፡፡

በተያዙት ላይ ግፍ ተፈጽሟል ማለት የሕይወትን ጣዕም ገና ሳይቀምሱ በሞቱትና በጥይት አካላቸው በቆሰለባቸው ላይ የተፈጸመውን እስከፊ ግፍ አይቀንሰውም፤ ወታደሮች እኛን ለማሰር ያሳዩት ጭካኔ እያስደንቅም፡፡

2. ማእከላዊ

ማእከላዊ የሚባለው የወንጀል መፈልፈያ ድርጅት እንኳን በኢትዮጵያ በውጭም ዋና የግፍ መሣሪያ መሆኑ የታወቀ ነው፤ ተይዘን እዚያ ውስጥ በአንዳንድ ክፍል ውስጥ ተቆልፎብን ጠዋትና ማታ ብቻ ለመጸዳዳት እየወጣን ለብዙ ቀኖች ቆየን፤ የሚያዘው ሰው እየበዛ ሲሄድ በአንድ ክፍል ሁለት አደረጉ፤ ቆይተውም ቦታ እየጠበባቸው ሲመጣ አራትም፣ አምስትም በአንድ ክፍል ውስጥ አስገቡን፡፡

እያደር ትንሽ ሰብአዊነት ይሁን ሕጋዊነት ሲሰማቸው በቀን ለ30 ደቂቃ ጸሐይ እንድንሞቅና አካላችንን እንድንታጠብ ተፈቀደልን፤ ለእኔ የተለየ እንክብካቤ ያደርጉልኝ እንደነበር ሳልናገር ብቀር እውነቱን መደበቅ ይሆናል፤ ወንበር ሰጡኝ፤ ጸሐይም ለመሞቅ በ30 ደቂቃ አልተወሰንሁም ነበር፤ በተለያዩ ክፍሎች የታሰርነው እንዳንነጋገር በጣም ተግተው ይጠብቁና ይቆጣጠሩ ነበር፡፡ በማዕከላዊ አራት ሴቶች ነበሩ፣ አንዲትዋ ሰርካ ዓለም እርጉዝ ጋዜጠኛ ነበረች፤ ከሷ ጋር ሰብለ የምትባል የቅንጅት አባል ነበረች፤ በሌላ ክፍል ደግሞ ብርቱካንና

ንግሥት ነበሩ፤ ከቅንጅት ጋር በተያያዘ ባይሆንም ብዙ ሌሎች ሴቶች፣ አንዳንዶቹም ከሕፃን ልጆቻቸው ጋር ነበሩ፡፡

በፍርድ ቤት የቀረብነው ከብዙ ቀኖች በኋላ ነበር፣ በዚህም ጊዜ ውስጥ የፍርድ ቤት ትእዛዝ አግኝተናል ብለው የማዕከላዊ የምዝበራ ቡድን ቤታችንን በርብሮ ወረቀት፣ መጽሐፍ፣ ኮምፒዩተር፣ ሲዲ፣ ዲስኬት፣ ቪድዮ፣ የዘፈን ካሴት የቀረ ነገር የለም፤ የተወሰደውን ዕቃ ሁሉ በጥንቃቄ በመያዝ ፋንታ በግዴለሽነት በያለበት ለማንም መጫወቻ በማድረጋቸው ኮምፕዩተሮችና ዲስኬቶች ተበላሹ፤ የብዙ ዓመቶች ሥራዎች ጠፉ፤ እንዲህ አድርገው ያጠፉትን ሥራ ወደ ሕንድ አገር ወስጄ በስንት ጥረትና በከፍተኛ ወጪ ጥቂቱን የጠፋውን ለማግኘት ቻልሁ፤ አለማወቅና ግዴለሽነት ተደባልቆ ሕጋዊ ሥርዓት እንዳይኖር አድርጓል፡፡

ይኸው ግዴለሽነትና ከሕጋዊ ሥርዓት ውጭ መሆን ስንያዝ የተረከቡትን ዕቃ በምሕረት ስንፈታም እንኳን ለመመለስ ፈቃደኞች አላደረጋቸውም፤ እስካሁን ድረስ (መጋቢት 2002) ዕቃዎቼን በሙሉ ገና አላገኘሁም፤ ተመላልሼ ደከመኝ፤ አንድ የተሰጠኝ ምክንያት ገና አይተን አልጨረስንም የሚል ነው፤ እግዚአብሔር ያሳያችሁ፣ ዕቃዎቹ የተወሰዱት ለክሱ ማስረጃ የሚሆኑ መረጃዎችን ለመሰብሰብ ነበር፤ ፍርዱ አለቀ፤ ምርመራው ግን ገና አላለቀም ማለታቸው ነው፤ ፍርዱ ከተሰጠ በኋላ ምርመራ ምን ማለት እንደሆነ ለማስረዳት ብሞክር ለመግባባት አልቻልንም፤ የሕግ አስገዳጅነት በእነሱ ላይ እንደማይሠራ ያመለክታል፤ ጉዳያችን በፍርድ ቤት ከአለቀ በኋላ፣ እኔም ከቃሊቲ ከወጣሁ በኋላ ዕቃዬን ለመመለስ ፈቃደኞች አለመሆናቸው ከጉልበት ሌላ ምንን ያሳያል?

ከላይ እንደገለጽሁት ከተመለሰው ውስጥ አንዱ ብዙ ጽሑፎችን በአማርኛም በእንግሊዝኛም የብዙ ዓመታት ልፋት ይዞ የነበረው ኮምፕዩተር፣ ሆን ተብሎ ይሁን ባለማወቅ ድራሹ ጠፍቶ አገኘሁት ለጸረ እውቀትነት በቂ ማስረጃ ነው፡፡

ጠባቂዎቻችን ከላይ እስከታች አብዛኞዎቹ ተጋዳላይ የነበሩ ወያኔዎች ናቸው፤ ወያኔ መባልን አይወድዱም፤ መለያ የወታደርም ሆነ የፖሊስ ልብስ በሥርዓት አይለብሱም፤ በመሀከላቸው የሥልጣን ተዋረድን የሚያሳይ ምልክት የለም፤ እንዲህ የሆነው ለምንድን ነው ብዬ ስጠይቅ አንዱ እንደነገረኝ ማዕርግ አላቸው፤ እነሱ እርስበርሳቸው ይተዋወቃሉ፤ ነገር ግን ማዕርጉን ማድረግ ያሳፍረናል አለኝ፤ የሚያፍሩበትን ምክንያት ለመረዳት አስቸጋሪ አይደለም፤ ከማዕርግ ጋር የሚፈለጉ እነሱ የሌሏቸው ብዙ ነገሮች አሉ፤ አብዛኞዎቹ ጠባቂዎች በበኩሌ ክፉ የምላቸው አልነበሩም፤ ሰውን እንደከብት የሚያዩ ከእጃቸው የማስፈራሪያ ዱላ የማይጠፉ፣ የሲአል ኢጋፋሪ መስለው ትከሻቸውን

የሚያሳብጡ ጥቂቶች ነበሩ፤ ከነዚህ ጥቂቶች ውስጥ የጎንደርና የወሎ ገባሮች ከወያኔዎቹ በጣም የባሱ ነበሩ፡፡

ከማዕከላዊ ወደፍርድ ቤት በምንሄድበት ቀን ማዕከላዊ ያለበት ሰፈር ብቻ ሳይሆን እስከፍርድ ቤት (ስድስት ኪሎ) ድረስ ይሸበር ነበር፤ የሚወጣው የጦር ኃይል ከነትጥቁ ለማንና ለምን ዓላማ እንደሆነ አይታወቅም፤ ምናልባትም ቅንጅት የታጠቀ ሠራዊት ያለውና እኛን ለማስፈታት የሚሰማራ በማስመሰል ያላቸውን ስጋት ለማስተጋባት ይሆናል፤ ለማናቸውም የሚወጣው ገንዘብ፣ የሚቃጠለው ቤንዚንና የሚንገላታው የሰው ኃይል በጣም ከፍተኛ ነበር፣ በመንገድ ላይም የሚታመሰው ትራፊክ የሚያሳዝን ነበር፡፡

ፍርድ ቤት ከደረስን በኋላ በፍርድ ቤቱና በማዕከላዊ መሀከል ያለውን ልዩነት ለመረዳት ያስቸግር ነበር፤ በፍርድ ቤቱ ውስጥ የፈለጋቸውን ዓይነት ትእዛዝ እየሰጡ የሚያምሱን የማዕከላዊ ወታደሮች ነበሩ፤ በፍርድ ቤት አቤቱታ ሲቀርብባቸውም ቂማቸውን ለመወጣት ይሞክሩ ነበር፤ በመጨረሻም የእኛ ነገር ሲሰለቻቸው በድንገት ተነሥተው ዕቃችሁን አዘጋጁ ብለው፣ ከባድ መኪና አቅርበው እንዲጫን አደረጉ፤ የተጫነውን ዕቃ እንደያዝን ፍርድ ቤት ቀረብንና ከማዕከላዊ እንድንወጣላቸው አመለከቱ፤ «መኖና ህክምና ወዳለበት» እንድንወሰድ ትእዛዝ ተሰጠ፡፡

3. ቃሊቲ

ቃሊቲ የገባነው ልክ ከማእከላዊ ስንመጣ እንደነበረው በተዘበራረቀና ሥርዓት በሌለው መንገድ ነበር፤ እንደምንም ተብሎ ማታ በተለያዩ ክፍሎች ተደለደልን፤ የገባንበት ቦታ የደርግ አባሎችና ከነሱ ጋር የነበሩ ሰዎች የታሰሩበት ነበር፤ ጥቂቶቻችን የገባንበት ቤት በደህና ጊዜ የትምርት ቤት የነበረ የግምብ ቤት ነበረ፤ ሌሎች ደግሞ ቆርቆሮ በቆርቆሮ ሆኖ በተሠራ በመደበኛ የቃሊቲ እስር ቤት ነበር፤ደርግ እስር ቤቶችን ወደትምህርት ቤት ለውጦ ነበር፤ አሁን ትምህርት ቤት ወደ እስር ቤት ተለውጦ ማየት ምን ያህል የሚያሳዝንና አገሪቱ ያለችበትን ሁኔታ በጉልህ የሚያሳይ መሆኑን ከመግለጽ በላይ ሌላ አስፈላጊ አይደለም፤ እስረኞቹ በደንብ ተቀብለውን በተቻለ መጠን እንዲመቸን ለማድረግ ሞክረዋል፡፡

የእስር ቤቱ አልጋ ከላይና ታች ሁለት ሰዎች እንዲያስተኛ ሆኖ የተሠራ ነው፤ በአብዛኛው የተጨናነቀ ነው፤ በግቢው ውስጥ ሁላችንም የምንጠቀምባቸው ሦስት የቁም መታጠቢያዎች አሉ፤ ሽንት ቤቱ ከፊትና ከኋላ ሆኖ አሥር ሰዎች ሊጠቀሙበት እንዲችሉ ተደርጎ የተዘጋጀ ነው፤ በዚህ ሽንት ቤት ለመጀመሪያ ጊዜ የሰማሁት አንድ ቃል ጡሊ ነው፤ ጡሊ በጠርሙስ ውሃ ሲሆን ልክ ዱሮ በልጅነቴ ሴቶች ሜዳ ሲወጡ የሚይዙት ውሀ ዓይነት ሲሆን፣

ሆኖም የሚታጠበው ይለያያል፤ በመታጠቢያውም ሆነ በሽንት ቤቱ ወረፋ ነበረ፤ ግን በእስረኞች መሀከል ያለው መተሳሰብና ሥነ ሥርዓት ለማንም ብዙ ችግር ሲፈጥር አላየሁም፤ የእስረኞቹ የፈጠራ ሥራ የሆነ የሽንት ቤት መቀመጫ ሌላም ቦታ ሊለመድም የሚገባው ይመስለኛል፤ በታጣፊ የብረት ዘንግ ሽራ ተሰፍቶበት መቀመጫ ይሠራል፤ ሽራው መሀሉ ላይ ይቀደድና ለሽንት ቤት መቀመጫ ያገለግላል፤ በማንጠልጠያ ይሰቀልና በሚፈለግበት ጊዜ ዘርግቶ መቀመጥ ነው፤ ለሽማግሌዎችና ለበሽተኞች በጣም አስፈላጊ ነው፤ ለእኔ እንዲህ ያለውን መቀመጫ አሠርቶ የሰጠኝ አንድ እስረኛ ኮሎኔል ነው፤ በዚህ መጀመሪያ በተሰማራንበት ግቢ ከነበሩት እስረኞች ጋር (የደርግ አባሎችም ነበሩበት) ጥሩ መግባባት ፈጥረን በተቻለን መጠን ያለፈውን ታሪክ ለመማር እንጥር ነበር።

የደርግ ሰዎችና የእኛ መግባባት አሳሪዎቻችንን ማቃዠት ጀመረ፤ በዚህም ምክንያት መጀመሪያ ሻምበል ፍቅረ ሥላሴ ወግደረስንና ኮሎኔል ካሣዬ አራጋውን ከዚያ ግቢ በድንገት አስወጥተው የእስረኛው ቁጥር ወደበዛበትና ወደተጨናነቀበት ግቢ ወሰዱአቸው፤ ቀጥለውም እኛን በአሉት ግቢዎች ሁሉ በታተኑን፤ አልፎ አልፎም ሲያስኛቸው እንደፈለጉ ይበውዙን ነበር፤ እንደሰማሁት ሻምበል ፍቅረ ሥላሴና ኮሎኔል ካሣዬ በተሰደዱበት የእስረኞች ክፍል እንደተፈለገው አልተጎዱም፤ እስረኞቹ በክብርና በመንከባከብ ይዘዋቸው እንደነበረ ሰምቻለሁ፤ ዓላማው ባለመሳካቱም ይሆናል ከጥቂት ጊዜ በኋላ ወደነበሩበት ተመለሱ።

መጨረሻ ላይ እኔ የነበርሁበት ግቢ ከሰማንያ እስከ አንድ መቶ ሰዎች ነበሩበት፤ አምስት የመኝታ ክፍሎች ነበሩት፤ በእያንዳንዱ ቤት መታጠቢያና ሽንት ቤት አለው፤ ቴሌቪዥን አለው፤ ሁሉም እስረኛ ፍራሽና ብርድ ልብስ አለው፤ አብዛኛው እስረኛ አልጋ አለው፤ ይህ ሁሉ በእስረኞች ገንዘብና ጉልበት፣ መንግሥታዊ ባልሆኑ ድርጅቶች ድጎማ የተገኘ አገልግሎት ነው፤ ጠዋት ዳቦና ሻይ፣ ለምሳና ለራት አንድ አንድ እንጀራና ዶዮ ይሰጣል፤ ሥጋ በአሥራ አምስት ቀኖች አንድ ጊዜ ነበር፤

በኋላ ግን ቀረ፤ አትክልት የሚባል ነገር በምግብ ውስጥ አለመኖሩ አስገርሞኝ ለማጣራት ብሞክር እስረኞቹ ራሳቸው የወሰኑት መሆኑን ተረዳሁ፤ ዴሞክራሲ መሆኑ ነው፤ ዓይነቱ ከሚፈለገው በታች ቢሆንም ብዛቱ ግን የሚያጠግብ ነበር፤ እንዲያውም በየቀኑ እየተረፈ የሚጣለው እንጀራ፣ ዳቦና ወጥ እስር ቤቱን የጥጋብ አገር የሚያስመስለው ነበር፤ አንድ ጎበዝ የሆነ እስረኛ ያልተነካካውን እንጀራና ዳቦ ድርቆሽ እያደረገ ለውጭ ገበያ ያቀርብ ነበር፤ ሰውዬው ለፍቶ ያገኘውን ያልሠሩት በግማሽ ይካፈሉት ነበር፤ በእስር ቤቱ ውስጥ የመሬት ኪራይ አለ፤ የቤት ኪራይ አለ፤ ታክስ አለ፤ የሙስና ሐሜትም አለ።

እኔ በነበርሁበት ከቤቶቹ የተረፈው ግቢ ከሁለት መቶ ሜትር ካሬ የሚበልጥ አይመስለኝም፣ ቤቶቹ ሁሉ ቆርቆሮ ስለሆኑ ሙቀቱ ቀን ቤት ውስጥ ገብቶ ለማረፍ አያስችልም፤ ስለዚህ ከበሽተኞች በቀር እስረኛው ሁሉ የሚውለው ውጭ ነው፤ በአሥራ አንድ ሰዓት ተኩል ግድ በየክፍላችን አስገብተው ከውጭ እስቲቆልፉን ድረስ የምንውለው በውጭ ነው፤ እሳት ቢነሳ ተጠብሶ ማለቅ ነው፤ ቁልፉ ብረት በመሆኑ እሳት ሲያግለው እሱን ይዞ ለመክፈት አስቸጋሪ ይሆናል።

በግቢው ውስጥ ብዙ ዓይነት አገልግሎቶች አሉ፤ልብስ ማጠቢያ አለ፤ የፈለገ ራሱ ያጥባል፣ ያልፈለገ ከፍሎ ያሳጥባል፤ እኔ በነበርሁበት ግቢ ውስጥ ልብስ የሚያጥቡ በጣም ጥሩ ሰዎች ነበሩ፤ ታሪካቸው ያሳዝናል፤ አንዱ ወርቁ ይባላል፤ የጎጃም ሰው ነው፤ ባለትዳር ሆኖ አንዲት በጣም የሚወዳት ሴት ነበረች፤ ወዳጁ ሌላ ወንድ ወደደች፤ ወርቁ ተናደደና አርዶ ገደላት፤ ፈረንሳዮች የፍቅር ወንጀል የሚሉት መሆኑ ነው፤ ሚስቱ ዛሬም ቀለብ ታቀብለዋለች፤ እሱም የሚያገኘውን ገንዘብ ይሰጣታል፤ ወዳጁን በመግደሉ ያደረበት ጸጸት በጣም ጥልቅ ነው፤ ሌላው ልብስ አጣቢ ኩማ ይባላል፤ የሸዋ ሰው ነው፤ አንዲት ኮረዳ ያእንጀራ ልጅ ነበረችው፤ እሱ እንደሚለው ከጎረምሳ ጋር ማምሸት ስትጀምር ለመቆጣትና ለመቆጣጠር ይጀምራል፤ የእንጀራ ልጁና ወዳጁዋ ይስማሙና ኩማን አስገድደው በመድፈር ይከሱታል፤ ይፈረድበታል፤ የሚያውቁት ሰዎች እንደሚናገሩት ሲገባ በጣም እያለቀሰ እግዚአብሔርን ያማርር ነበር፤ እንዴት ባላደረግሁት ነገር ሲፈረድብኝ እግዚአብሔር ዝም ይላል ብሎ ያለቅሳል፤ ከመበሳጨቱም የተነሳ ሃይማኖቱን ለውጦ እንደእስላም ቆብ ማድረግ ጀመረ፤ ልብስ የሚተኩስልን ሁሴን ነበር፤ ሁሴን የአስበ ተፈሪ ሰው ነው፤ በባቡር ሀዲድ ላይ ቦምብ ቀብረሃል ተብሎ የተያዘና የተፈረደበት ነው፤ ሃይማኖተኛ ነው፤ ወርቁ፣ ኩማና ሁሴን ንጹሕ ልብ ያላቸው በጣም ጥሩ ሰዎች ናቸው፤ ፀጉር ቆራጭ አለ፤ ቡናና ለስላሳ መጠጦች መግዛት ይቻላል፤ የከረምቦላ መጫወቻ አለ፤ የተለያዩ የእንጨት ሥራዎች ሚዶ፣ መስቀል፣ የመስተዋት መያዣ፣ ከዘራ በጣም በሚያስደንቅ ሁኔታ ከአምስት መቶ ዓመት በፊት በሚሠራበት መሣሪያ ዓይነት ይሰፋሉ፤ ለሰውነት ማጠንከሪያ የሚደረጉ እንቅስቃሴዎች ሁሉ ቁጥጥር አለባቸው፤ በተለይም በርከት ያሉ እስረኞች በአንድ ላይ የሰውነት እንቅስቃሴ ሲሠሩ አንዳንድ ጠባቂዎች የሚናደዱ ይመስላል፤ አንዳንዴም ይከለከላሉ።

በሁሉም የቅንጅት አባሎች ላይ ባይሆኑም በአጠቃላይ የቅንጅት እስረኞች በተባሉት ላይ የተለየ አመለካከት አለ፤ ከሌሎች እስረኞች ጋር እንዳይቀራረቡ ለማድረግ ጥረት ይደረጋል፤ ከቅንጅት እስረኞች ጋር የተሻለ ግንኙነት ያላቸውን እስረኞች ወይ ወደሌላ ግቢ ወይ ወደዝዋይ ማዘዋወር በተደጋጋሚ የታየ ነው፤ ሆኖም ሌሎች እስረኞችን ከቅንጅት ለማራቅ

አልተቻለም፤ አብረን እያደርን፣ አብረን እየዋልን መተዋወቅና መቀራረብ የማይቀር ነበር፤ ከእስረኞች መሀከል ሰላዮች እንዳሉም የታወቀ ነው፤ ከእስረኞቹ መሀከል እየተመረጡ የግቢው አለቃ፣ የቤት አለቃ፣ የህክምና ሹም፣ የሥነ ሥርዓት ሹም እየተባሉ ይሾማሉ፤ ከነዚህም መሀከል አንዳንዶቹ የፋሺስትነት ጠባይ የሚያሳዩ ናቸው፡፡

የእስረኞቹ ወንጀል የተለያየ ነው፤ ሚስቶቻቸውን ወይም ወዳጆቻቸውን በተለያየ መንገድ የገደሉ ወይም ያቆሰሉ፣ በጠብ ሰው የገደሉ፣ የዘረፉ የወያኔ ፖሊሶችና ሌሎች፣ በአስገድዶ መድፈር የታሰሩ ሽማግሌዎች፣ ካህናትና የአካል ጉዳተኞች፣ የአነግ አባሎች የተባሉና ሌሎችም ነበሩ፤ ብዙዎቹ ፍርድ ሳያገኙ ለዓመታት ታስረው የቆዩ በመሆናቸው በሚፈረድባቸው ጊዜ ወይ ቅጣታቸውን ጨርሰዋል፣ ወይም ትንሽ የሚቀራቸው ናቸው፤ ከእስረኞቹ ለመረዳት እንደሚቻለው ለተከሰሱበት ወንጀል ማስረጃ የሚፈለገው ከተያዙ በኋላ ነው፤ በአስገድዶ መድፈር (በሕፃናት ላይ ሳይሆን) የተከሰሱትን የአካል ጉዳተኞች ያየ በጣም ግራ ይገባዋል፤ የአስገድዶ መድፈር ትርጉሙ ይጠፋል፤ አንዱ የቀድሞ ወታደር ፈንጂ ላይ ወጥቶ ከወገቡ በታች በድን ሆኖበት በሁለት ምርኩዝ እየተሰቃየ የሚንቀሳቀስ ነው፤ እሱ እንደሚለው ከእኅቱ ጋር ይኖር ነበር፤ ውጣልኝ አልወጣም በሚል ተጣልተው ሳለ ሠራተኛዋን ደፍረሃል ተብሎ ይከሰስና ይታሰራል፤ ሰውዬውን በአካል ያየ ይህንን ወሬ ለማመን አይችልም፡፡

አጠገባችን አንድ ክሊኒክና የመድኃኒት ማደያ አለ፤ ለድንገተኛም ሆነ ሌላ ሕመም በመጀመሪያ ወደዚህ ክሊኒክ መምጣት ያስፈልጋል፤ ነገር ግን ብዙ ውጣ-ውረድ አለበት፤ በመጀመሪያ ስምን ማስመዝገብ ከዚያ መጨቅጨቅ ግዴታ ነው፤ እንደምንም ከሊኒኩ ከተደረሰ አንዳንዴ ሀኪሞች ይኖራሉ፤ አለዚያም ነርሶቹ ያስተናግዳሉ፤ እኔ እንዳየኋቸው ነርሶቹም ሆኑ ሀኪሞቹ ጥሩዎች ናቸው፤ አንዳንዴ አስፈላጊ ሲሆን ወደፖሊስ ሆስፒታል እንወሰዳለን፤ እኔ ፖሊስ ሆስፒታል የሄድሁት እንዴት እንደሆነ አላስታውስም፤ በአምቡላንስ ነው ይላሉ፤ ግን እንደሚመስለኝ አንድ አሮጌ ላንድሮቨር ሳይሆን አይቀርም፤ አሥር ቀን ያህል ተኝቼ ደንበኛ ህክምና አግኝቼ ሀኪሙ ለመውጣት ገና ነህ ሲለኝ አሻፈረኝ ብዬ ወደቃሊቲ ተመለስሁ፤ ምክንያቱም በከንዴ ግሉኮዝና መድኃኒት እየተሰጠኝ ተኝቼ ጠባቂዎቹ አልጋውን እየወረሩ ስላስቸገሩኝ ከነሱ ጋር ከመጨቃጨቁ ቃሊቲ ይሻለኛል በማለት ነበር፤ እንዲጋጣሚም ይሁን በእቅድ የጠባቂዎች አለቃ ሆኖ የመጣው ወደከፋቱ የሚያዘነብል ነበር፡፡

የእስረኞቹ ሕመም የተለያየና የሚያሰቅቅ ነው፤ የሳንባ በሽታ፣ የኤች.አይ.ቪ ኤይድስ፣ የአስም ሕመምተኞች በብዛት አሉ፤ ሌሊት ሌሊት የሚሰማው ፃዕርና ስቃይ እንቅልፍ አያስወስድም፤ አንዳንዶቹም ሌሊቱን የሚያድሩ አይመስሉም፤ እኔ በመጨረሻ የነበርሁበት ግቢ ስንገባ የአይጥ

ሠራዊት እንዲቀበለን የታቀደ ይመስል ነበር፤ በወለሉ ላይ፣ በግድግዳው ላይ፣ በጣራው ላይ፣ በተኙ ሰዎች አፍንጫ ላይ ጭምር እንደልባቸው ይንሸራሸሩ ነበር፤ በተደጋጋሚ አቤቱታ አቅርበን አንድም ነገር አልተደረገም፤ እኛ መድኃኒት ገዝተን ለማስመጣትም ስንጠይቅ የነበረው ውጣ ውረድ ብዙ ጊዜ የፈጀ ነበር፤ በመጨረሻም በመከራ መድኃኒት ብናስገባ ለቅመን እንድናስረክብ ተገደድን፤ አስተሳሰቡን መረዳት ያስፈልጋል፤ ዓይጦቹ በሚያመጡት የተለያየ በሽታ ብንሞት ምንም አይደለም፤ ነገር ግን ድንገት በመርዙ ሰው ቢሞት መጥፎ ነው፤ የአይጦቹ አደገኛነት የተረጋገጠ ሲሆን ሰው በአይጥ መርዝ የመሞቱ ዕድል በጣም ያነሰ ነው ብሎ ማሰብ ከባድ ሆነባቸው፡፡

በተለያየ ደረጃ የሚገኙ የአእምሮ ሕመምተኞችም አሉ፤ የእነዚህ ሕመምተኞች ሁኔታ በጣም የሚያሳዝን ነው፤ እየተባባሰ የሚሄድ ነው፤ ምንም የሚደረግላቸው ነገር የለም፤ አቶ በላቸው የማይጨው ሰው ናቸው፤ ሽማግሌ ናቸው፤ እሳቸው እንደሚሉት የቀበሌ ቤት ውስጥ ሲኖሩ ጎረቤቶቻቸው ቤታቸውን ለራሳቸው ይፈልጉትና ለቅቀው እንዲሄዱላቸው በተለያየ ተንኮል ቢሞክሩአቸውም የማይበገሩ ሆኑ፤ በጠብ እንደፈለጓቸው ሲያውቁ ከመርካቶ ቦምብ ይገዙና (መርካቶ ቦምብ መሸጡን አላውቅም ነበር) እንዳሰቡት ሲመጡባቸው ቦምባቸውን ወርውረው ከአንድ በላይ ሰው ይገድላሉ፤ ይህ ከመሆኑ በፊት ከቀበሌ እስከፍርድ ቤት አመልክተዋል፤ አሁንም ቢሆን እሳቸውን ለማጥቃት የሚጥሩ ሰዎች በሚያድሩበት ክፍል ውስጥ አሉ ብለው ያምናሉ፤ ዛሬም በቦምቡ ፋንታ ድንጋይ ይወረውራሉ፡፡

ሕግ አስከባሪ ወይም ዳኛ የነበሩ ሰዎች ሲታሰሩ ቅጣታቸው እጥፍ ድርብ ነው፤ እስረኞቹ ሲመች ይመቷቸዋል፣ አለዚያ ነጋ ጠባ በስድብ ውርጅብኝ ናላቸውን ያዞሩባቸዋል፤ እኔ በነበርሁበት ግቢ አንድ ዳኛ የነበረና አንድ አቃቤ ሕግ የነበረ ሁለቱም አእምሮአቸው ትክክል አልነበረም፡፡

እስረኞች ሁሉ ክርስቲያኖችም ሆኑ እስላሞች በጣም ጸሎተኞች ናቸው፤ እንዳንዶቹ ሌሊቱንም ቀኑንም ይጸልያሉ፤ ነገር ግን ማረሚያ ቤት እየተባለ በሚጠራው እስር ቤት አንድም ቀን በእዘቦትም ሆነ በበዓል አንድም ካህን ብቅ አለማለቱ የቤተ ክርስቲያንና የቤተ እስልምናን የመንፈስ ደረጃ የሚያመለክት ይመስለኛል፤ በዚህም ምክንያት ብዙ እስረኞች በሠሩት ወንጀል ለመጸጸትና ሕይወታቸውን ለማደስ ዕድሉም የላቸው፤ ምናልባትም ብዙዎቹ በወንጀል እየሠለጠኑ ይወጣሉ ለማለት ሳይቻል አይቀርም፤ በራሴ ላይ የደረሰውን ብቻ ለመናገር አንድ ጊዜ ግርግዳ ላይ የተንጠለጠለ የስፖርት ልብሴን ተሰረቅሁ፤ በሌላ ቀን ደግሞ ‹ሀብት ምንድን ነው?› በሚል ርእስ የጻፍሁት ሁለት ደብተሮች ሙሉ ተሰረቀ፤ ሁለቱንም ስርቆቶች አመልክቼ ነበር፤ አንድ ጣት ያነቃነቀ አልነበረም፤ የደብተሮቹ እንኳን ይገባኛል፤ ነገር ግን በመጨረሻ ስንወጣ በመዝረፍ ይሁን በውርስ ስም አላወቅሁም ብዙ ዕቃዎች እንዳስቀሩብኝ ስረዳ

በዚህ መንገድ ደመወዝ የሚከፈላቸው ይኖሩ ይሆናል ብዬ ጠረጠርሁ፤ አንድ በዘራፊነት የተያዘ ወጣት ከአሁን ወዲያ ከሀምሳ ሺህ ብር በታች አልሞክርም ሲል ሰምቼዋለሁ።

ማረሚያ ቤት የሚባለው በመንፈሳዊ ተግባር በኩል ፍጹም ባዶ መሆኑ ከሌሎች በጎ ተግባሮችም ባዶነት ወይም ደካማነት ጋር የተያያዘ ነው፤ ማናቸውንም ዓይነት ትምህርት ማበረታታት አይታይም፤ እንዲያውም ለትምህርት እንቅፋትን መፍጠር ባህል የሆነ ይመስላል፤ አሮምኛ ለመማር የፈለጉ እስረኞች ተሰባስበው ቢጠይቁ ቦታ የለም ተብለዋል፤ እስረኞቹ የጠየቁት ቦታ ይሰጠን ብለው አልነበረም፤ የትም ቦታ ተቀምጠው መማር ይችሉ ነበር፤ የመጻሕፍት ቤት አለመኖር ሌላው የትምህርት ማበረታታት ፍላጎት አለመኖሩን የሚያመለክት ነው፤ መጻሕፍት ከውጭ ለማስገባት እንኳን ብዙ ችግር አለ፤ በደርግ ዘመን የእስር ቤቱ ለብዙ ዓመታት በሁለተኛ ደረጃ መልቀቂያ ፈተና በኢትዮጵያ አንደኛ ይሆን እንደነበረ የታወቀ ነው፤ ከዚያም በላይ ብዙ ሰዎች የተለያዩ ቋንቋዎችን፣ ኢኮኖሚክስና ታሪክ ተምረው የወጡ ሰዎች አሉ፤ ዛሬ ይህ የማይቻለው ለምንድን ነው? ጸረ እውቀት በመሆን ብቻ ነው።

እንቅፋት የሚያጋጥመው ለመደበኛ ትምህርት ብቻ አይደለም፤ ብዙ እስረኞች ሥራ ከመፍታት ብለው የተለያዩ የእጅ ሙያዎችን ለመማርና አንዳንድ የገቢ ምንጭ የሚሆኑ ዕቃዎችን ለመሥራት ይሞክራሉ፤ እርዳታና ማበረታታት የሚባል ነገር የለም፤ እንዲያውም አንዳንዴ የራሳቸውን የእስረኞቹን መሣሪያ ይነጥቃሉ፤ እነዚህ ሰዎች በእስር ቤት እስካሉ ድረስ በትንሹም ቢሆን ቤተሰቦቻቸውን ለመደጎም ቢችሉ፣ በተጨማሪም አንድ የእጅ ሙያ ቀስመው ቢወጡ ደህነትን መቀነስ አይሆንም እንዴ?

ቃሊቲ በሳምንት ሁለት ቀኖች እንደበዓል ይቆጠራሉ፤ ቅዳሜና እሁድ፤ አብዛኛው እስረኛ ቅዳሜና እሁድ በጠዋት ተነሥቶ ተጣጥቦና ተኳኩሎ የክቱን ለብሶ ስሙ እስኪጠራ ይጠብቃል፤ ይህ ሁሉ መቸገር ለዘመዶችና ለወዳጆች ሳይሆን ጠላቶች ደስ እንዳይላቸው ነው ይላሉ፤ ዘመድ ወዳጅ ያለው በነሱ አማካይነት ስሙ እየተጠራ ወደጉብኝቱ ቦታ ይሄድና ያገኘውን ተቀብሎ ይመጣል፤ ከዘመድ ወዳድ የሚያገኘውን ብቻውን የሚበላ እስረኛ የለም፤ ሊተላለፍ የማይችለው የዘመድ ወዳጅ ፍቅርና አሳቢነት ነው፤ ዘመድ ወዳጅ የሌላቸው የሚናፍቃቸውና ቅር የሚላቸው ፍቅር የሚሰጣቸው ማጣታቸው ነው፤ አብዛኞዎቹ እንዲህ ያሉ እስረኞች ዋናው የችግራቸው ምንጭ ከተወለዱበትና ከአደጉበት አካባቢ በጣም ርቀው በመገኘታቸውና ደሀዎች በመሆናቸው ነው፤ የተባበሩት መንግሥታት ውሳኔ ማንም ሰው ዘመዶች ባሉበት አካባቢና ከመኖሪያው ባልራቀ ቦታ እንዲታሰር ያዛል።

ቅዳሜና እሁድ ከዘመድ ወዳጅ የሚመጣ ምግብም ሆነ ሌላ ዕቃ ደንብና ሥርዓት ባለው መንገድ የተደነገገና ጠባቂዎች ሁሉ በአንድ ዓይነት መንገድ የሚሠሩበት ሁኔታ የለም፤ አንዱ ወታደር የፈቀደውን ሌላው ይከለክላል፤ ብዙ አስቂኝ ምሳሌዎችን ማምጣት ይቻላል፤ አንዳንድ ዕቃዎች በመጠየቂያው በኩል አይገቡም ይባላል፤ ለምሳሌ መጻሕፍትና ልብስ፤ አንዳንዱ ገንዘብ መቀባበል ይፈቅዳል፤ ለአንዳንዱ ደግሞ በርከት ያለ ገንዘብ ያየ እንደሆነ ዓይኑ ይቀላና ተቆጥቶ ይከለክላል፤ በጠባቂዎቹ መሀከል የማዕርግ ልዩነት መኖሩን ለማወቅ አይቻልም፤ ሁሉም እንደሹም ይወስናል፤ ሁሉም ውቃቢው እንዳዘዘው ደንብ ያወጣል፤ ለምሳሌ በሕገ መንግሥትቱም ሆነ በማረሚያ ቤቱ ደንብ በአማርኛ ወይም በትግርኛ ተነጋገሩ የሚል ሕግ የለም፤ አንዳንዶች በሌላ ቋንቋ እንዳትነጋገሩ እያሉ ያስፈራራሉ፤ እንደዚህ የሚያደርጉት አለማወቃቸው የሚጋባ እየመሰላቸው ወደሌላው ለማስተላለፍና በእነሱ የተወሰነ ሥልጣን ቁጥጥሩን በማጠንከር የበላይነት ያገኙ እየመሰላቸው ነው።

በመጠየቂያው ሰዓት የሚታይ አንድ የሚያስገርም ደንብ መሳይ ነገር አለ፤ በተለያዩ ግቢዎች የሚኖሩ እስረኞች በተርታ ቆመው ጠያቂው የሚፈቀድለት ያአንድ ግቢ ነዋሪዎችን ብቻ ነው፤ ምናልባት ወሬ እንዳይቀባበሉ ፈርተው ሊሆን ይችላል፤ ነገር ግን እያንዳንዱ እስረኛ ከጠያቂዎች ጋር በሚነጋገርበት ጊዜ ቢያንስ ሁለት ጠባቂዎች አጠገቡ አሉ፤ በዚህ ሁኔታ ምን መረጃ ነው ማስተላለፍ የሚቻለው? አንድ ጠያቂ በመደዳ የቆሙ እስረኞችን ለመጠየቅ በተለያዩ ቀኖች ለእያንዳንዱ እስረኛ መምጣት አለበት ማለት ነው፤ ከፋት ነው ወይስ ፍርሃት እንዲህ የሚያደርጋቸው? ጥያቄው ለሥርዓቱ ነው፤ ጠባቂዎቹማ የሥርዓቱ አገልጋዮች ናቸው፤ ሰዎች ናቸው፤ ኑሮአቸው ነው።

«በሕዝብ መገናኛ ዘዴዎች እንዳይገለፅ በሕግ ወይም በግልፅ በተሰጠ ውሳኔ የተከለከለ ካልሆነ በቀር የሕግ አውጭን፣ የአስተዳደር ወይም የፍርድ ባለሥልጣኖች የእውነተኛና የትክክለኛ ክርክሮች ወይም ውሳኔዎች ፀሐፊ፣ አሳታሚ፣ ወይም በሕግ መገናኛ ዘዴ አቅራቢ የሆነው ሰው በወንጀል ተጠያቂ አይሆንም፡፡ የማይደፈር መብት በሚል ርእስ ስር አንቀጽ 47 (የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዴሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የወንጀል ሕግ 1997 ዓ.ም.)

፱
ክስና ፍርድ ቤት

"«...ወደአራዊትነት የለወጣቸው የተቀመጡበት ሥልጣን ነው፡ የለም፤ ሰው ነን ሰብአዊ ነን ቢሉ ሥልጣኑ አንጥሮ"ይጥላቸዋል፡፡» ሪፖርተር

1. መግቢያ

ከላይ የተጠቀሱት ሁለት ዓረፍተ ነገሮች በጋለ ንዴት ላይ ያለ ሰው እንደጻፋቸው ይታወቃል፤ ሆኖም ሁለቱም ዓረፍተ ነገሮች ሁለት የተለያዩ ግን ሊገናኙ የሚችሉ መሠረታዊ ቁም ነገሮችን ይዘዋል፤ አንደኛው ሥልጣን ሰውን ወደአራዊትነት በጣም ሊለውጥና ሊያበላሽ እንደሚችል የሚገልጽ ነው፤ ሁለተኛው ሰው መሆንን ከሥልጣን ጋር አጋጭቶ ያሳየዋል፤ በሁለቱም ዓረፍተ ነገሮች የተገለጹትን ሀሳቦች ለእኔ እንደገቡኝ ለማብራራት እሻለሁ፤ ሥልጣን በመሠረቱ ሕጋዊ ነው፤ ስለዚህም ሰውን ወደአውሬነት አይለውጥም፤ ሰውን ወደ አውሬነት የሚለውጠው ሥልጣን ሳይሆን ጉልበት ነው፤ ጉልበት የሕገ አራዊት መሠረት እንደሆነ ሁሉ ሕግ ለሰው የሥልጣን መሠረት ነው፤ አራዊት በሕገ አራዊት ይመራሉ፤ ሰዎች በሕጋዊ ሥልጣን ይመራሉ፤ ሰዎች በማን አለብኝነት በጉልበት ሲጠቀሙ ወደአውሬነት ይለወጣሉ፤ ሕጋዊ ሥልጣናቸውን በጉልበት ወደ ሕገ አራዊት ይለውጡታል፤ ስለዚህም ለማለት የሚቻለው ሰዎቹ ሥልጣናቸውን ወደ ሕገ አራዊት ለወጡት እንጂ ሥልጣኑ ሰዎቹን ወደአራዊትነት አልለወጣቸውም፤ አራዊትነት ከሥልጣን ቀድሞ የነበረ ባሕርይ ነው ማለት ነው፡፡

ሰብአዊነትና ሥልጣን አብረው አይሄዱም የሚለው ዓረፍተ ነገርም አጥርተን ልንገነዘበው የሚገባን ዋና ቁም ነገርን የያዘ ነው፤ ሰብአዊነትና ሕጋዊ ሥልጣን ሁልጊዜም አብረው ይሄዳሉ፤ አብረው የማይሄዱት ሰብአዊነትና ጉልበተኛነት ወይም ሕገ አራዊት ናቸው፤ ስለዚህም በዓረፍተ ነገሩ የተገለጸው ሀሳብ ለእኔ እንደመሰለኝ ሥልጣንን በሕጋዊነት ለመጠቀም የሚፈልግ ሰው የሥልጣን ቦታን ማግኘት አይችልም የሚል ነው፤ ትክክል አይመስለኝም፡፡

የሥልጣንን ትርጉም በሕጋዊነት ተቀብለን ከጥሬ ጉልበት ወይም ከሕገ አራዊት ለይተን ከአየነው በሁለቱ ዓረፍተ ነገሮች የተገለጹት ሀሳቦች የጎንደርን ሁኔታና ችግር ብቻ ሳይሆን በአጠቃላይ የኢትዮጵያን መሠረታዊ ችግር ለቀባሪው የሚያረዱ ናቸው፤ እነዚህ ችግሮች የኢትዮጵያዊ ኑሮ መለያ ሆነዋል፤ "በሕግ አምላክ ሲባል ውሀም ይቆማል" የሚባልበት አገር ነበር፤ መንገደኛ ሁሉ ዳኛ የሚሆንበት አገር ነበር፤ በንጉሦቹ ችሎት ሽማግሌዎች ፍርዱን የሚተቹበት አገር ነበር፤ ተከሳሾች ዋስ በራስ ብለው ቤታቸው የሚገቡበት አገር ነበር፤ አራዊትነት ሳይነግሥ፤ «እግዚአብሔር ያሳይዎ፤ ክርስቶስ ያመልክትዎ» እየተባለ የሚሟገቱበት ባህል ያለን ሕዝብ ነን፤በንጉሠ ነገሥቱም ችሎት ቢሆን ተከራካሪዎች በሙሉ ልብና በነጻነት የሚናገሩበት ባህል ያለን ነን፤ ዛሬ የአገዛዙ ጠበቃ ብቻ ነው እንደልቡ የሚናገረው፤ ፍርድ የእኔ ነው የተባለውን አምላካዊ ቃል ያልተቀበለና ያልገባው ፍርድ ቤት ባህላችንን ከማዋረዱ አልፎ ሕግን ከሚዛንነት ወደወገንተኛ መሣሪያነት ይለውጠዋል፤ ያሳፍራል ሆኖም ወንጀለኛ መቅጫ ሕግ አንቀጽ 4 በሕግ ፊት ሁሉም እኩል መሆኑን ይደነግጋል፡፡

ሕግና ፍትሕ በኢትዮጵያ ባህል ያላቸው አቅዋም ከምዕራባውያን ሕጋዊ ሥርዓት (the rule of law) ከሚሉት ይጠነክራል፤ በፍርድ ከሄደች በቅሎዬ ያለፍርድ የተበላች ጭብጦዬ የሚለው ባህላዊ አባባል ግሩም አድርጎ ይገልጸዋል፤ በትክክለኛ ፍርድ የተወሰደብንን ትልቅ ሀብት ለማጣት መንፈሳችንን ያዘጋጀን ስንሆን ያለፍርድ የሚወሰደብን ትንሽ ነገር ያንገበግበናል ማለት ነው፡፡

እስቲ ደግሞ በቅንጅት አመራርና አባሎች ላይ የተመሠረተውን ክስና የተካሄደውን የፍርድ ሁኔታ በአጭሩ ለሚቀጥለው ትውልድ እናቆየው፡፡

2. ክስ

አንድ ክስ መነሻ ሊኖረው እንደሚገባ ለማስረዳት አንድ እኔ በአጋጣሚ ያየሁትን ልግለጽ፤ አንድ ሰው (ከ እንበለው) ሌላውን ሰውዬ (ተ እንበለው) በአንድ ሺህ ብር ዕዳ ይከሰዋል፤ በሕጉ መሠረት ክስ ለመመሥረት ማስረጃ ያስፈልጋል፤ ወይ አንድ ዓይነት ውል፣ ወይ ደረሰኝ፣ ወይ ምስክሮች፣ ወይ

ሁሉም፤ ከ ከዚህ ሁሉ አንድም ለማስረጃነት የሚያቀርበው የለውም፤ ስለዚህ በግድ ማስረጃ ካስፈለገ ብሎ እሱ ራሱ ለአንድ ጓደኛው በተ ላይ ዕዳ አለበት ብሎ በደብዳቤ የጻፈውን ወሬ ከክሱ ጋር አያይዞ ያቀርባል፤ ዳኛው ተከሳሹን ሲጠይቁት የሰጠው መልስ ግሩም ነው፤ "ከ ደግ ሰው ሆኖ ዕዳውን በአንድ ሺህ ብር ወሰነልኝ እንጂ አንድ ሚልዮን ቢል ማን ይከለክለው ነበር፤ እኔ ከእሱ አንድም ሣንቲም አልተበደርሁም፤" ይላል፤ በበኩሌ እኔ የተጠባበቅሁት ክሱ በትክክል ስላልተመሠረተ ዳኛው ተቆጥተው ከ ለተ ኪሳራውን ከፍሎ ፋይሉ እንዲዘጋ ያዝዛሉ ብዬ ነበር፤ ግን ዳኛው ከ ሌላ ማስረጃ እንዲያቀርብ አዝዘው በቀጠሮ አሰናበቷቸው፤ ግልጽ የሆነ አጉል ነገርን ማጓተት ነው፤ ከ ጉልበት ያለው ቢሆንና ተን ቢያሳስረውስ ኖሮ ከ ማስረጃ እስቲያገኝ ወይም አስቲፈጥር ድረስ ተ በእስር ይንገላታ ነበር ማለት ነው፤ በልባችሁ ያዙት፡፡

ከሳሽ የመንግሥትን ሥልጣን የያዘና ፖሊሱን፣ ዓቃቤ ሕጉንና ዳኞቹን የሚቆጣጠር ሲሆንስ የክሱንና የፍርዱን ሥርዓት ከሳሹ እንደፈለገ ሊቆጣጠር ይችላል ማለት አይደለም? የሚቀጥለውን መግለጫ ስናነብብ ከሳሽ የመንግሥት ሥልጣንን በሙሉ የጨበጠና የሕግ ሥርዓቱን በቁጥጥር ስር ያደረገ መሆኑን እናስታውስ፡፡

እኛን ለመከሰስ የተሰለፉት ሰዎች ዓቃብያነ ሕግ አልነበሩም፤ የከሳሽ ጠበቃዎች ነበሩ፤ ዓቃቤ ሕግ ማለት ለሕግ የሚቆምና ሕግን የሚያስጠብቅ ነው፤ እኛን ለመከሰስ ለብሰው የተሰለፉት ሦስት ሰዎች ለዚሁ ሥራ በችሎታቸው ሳይሆን በጠባያቸው የተመለመሉ እንጂ በዓቃቤ ሕግነት ሥራ ላይ የተሰማሩ አይደሉም፤ እንዲያውም ታሪካቸው ኢያምርም፤ ሆኖም በዓቃቤ ሕግነት ባይሆን ለከሳሹ ጠቢቃ በመሆን ሽንጣቸውን ገትረው የግፍ መሣሪያ ሆነዋል፤ በአሜሪካ ያገኘሁት አንድ የቀድሞ ዓቃቤ ሕግ እንደነገረኝ በመሥሪያ ቤቱ ውስጥ የነበሩ ዓቃብያነ ሕግ በቅንጅት አባሎች ላይ ክስ ለመመሥረት በቂ ማስረጃ ባለማግኘታቸው ፈቃደኞች አልነበሩም፤ በዚህ ምክንያት አገዛዙ በትእዛዝ የሚሠሩ ልዩ ጠበቆችን ከውጭ መሰየም ግዴታ ሆነበት፡፡

አንድ ሌላ አስገራሚ ነገር በፍርድ ቤቱ ውስጥ ይታይ ነበር፤ የከሳሹ ጠበቆች ያላቸው ጠረጴዛ ባሸበረቀ ጨርቅ የተሸፈነ ነው፤ በአንጻሩ የተከሳሽ ጠበቆች ያላቸው ጠረጴዛ ራቁቱን ነው፤ አድልዎ መኖሩን ሳያፍሩ በገሀድ ለማሳየትና ለማሳወቅ የተደረገ ይመስላል፡፡

3. ተከሳሾች

ለተከሳሾች የታደለው የክስ ማስታወቂያ ሀያ አምስት ገጾች አሉት፤ አሥራ ሰባት ገጽ የተከሳሾች የስም ዝርዝር ነው፤ ከተከሳሾቹ ውስጥ ሠላሳ ዘጠኝ

የሚሆኑት ተይዘው በእስር ላይ የሚገኙ የቅንጅት አባላትና ጋዜጠኞችና አሳታሚዎች ናቸው፡፡ ለጉዱ ዝርዝሩን እንየው፤ ማንም ሰው ይህንን መያዣና መጨበጫ የሌለው፣ በአፍሪካ፣ በአውሮፓና በአሜሪካ የተሰራጨ የኢትዮጵያውያን ስብጥር ለአድማ የተሰለፉ ተደርገው መቅረባቸውን ሊመረምረው ይገባል፤ ማሰብ የተሳነው ሰው ብቻ ነው በዜግነት የተለያዩ፣ በተለያዩ አገሮች የሚኖሩና ብዙዎቹ የማይታዋወቁ ሰዎችን በዘፈቀደ አንድ ከረጢት ውስጥ አስገብቶ በአድማ ሊያስተሳስር የሚፈልገው፤ የአሜሪካ ራድዮን ጋዜጠኞችን አድማው ውስጥ ያስገባው ሰው የአሜሪካ ራድዮ ጣቢያ ከአሜሪካ መንግሥት ጋር ያለውን ግንኙነት አላወቀም፤ አልገባውም፤ ስለዚህም የአሜሪካ ቁጣ ከረር ብሎ ሲመጣ የአሜሪካ ራድዮ ሰዎች ስማቸው ከተከሳሾች ዝርዝር ተሰረዘ፤ አያሳፍርም! ሌሎችም ከክሱ ሳይሰረዙ አልቀሩም ይሆናል፤ በውጭ አገር ከሚኖሩት ተከሳሾች ውስጥ የቅንጅት ደጋፊዎች የማልላቸው ሰዎች አሉበት፤ ለመከሰስ የበቁት በአድማ ተሳስረው ሳይሆን የወያኔ/ኢሕአዴግን አገዛዝ አጥብቀው የሚነቅፉ በመሆናቸው ነው፡፡

አድማ የሚመስል ነገር ነበረ ለማለት ትንሽ ማሰብ ቢጨመርበትና ማጣራት የሚመስል ነገር የሚታይበት ቢሆን እርቃኑን የወጣ ውሸት ከመሆን ይልቅ ጥርጣሬ የሚያሳድር ይሆን ነበር፤ ሌላው ቀርቶ የአንዳንዱ ተከሳሽ ስም ትክክል አይደለም፤ በፖለቲካ ድርጅቶች ውስጥም ለአንዳንድ ተከሳሾች የተሰጠው ቦታም ሐሰት ወይም ስሕተት ነው፤ ለምሳሌ በተያዝንበት ጊዜ በቀስተ ደመናም ሆነ በቅንጅት ውስጥ "የአመራር አካል አባል" አልነበርሁም፤ ሌሎችም እንደዚሁ ነበሩ፤ ከዚያም በላይ ለሀያ አንድ ተከሳሾች ምንም ዓይነት የፖለቲካ ድርጅት አባልነት አልተገለጸም ፤

ስለዚህም እንዴት "የአድማው" አካል ሊሆኑ እንደቻሉ አይታወቅም፤ የእነዚህ ሰዎች ዕድሜ ከአሥራ ስድስት አስከሰድሳና ከዚያም በላይ ይደርሳል፡፡

የካሳሽ ጠበቃ አድማ ለሚለው ቃል ልዩ ትርጉም ሰጥቶታል፤ በጭራሽ ተያይተው የማያውቁ ሰዎች፣ በአውሮፓና በአሜሪካ እንዲሁም በተለያዩ የኢትዮጵያ ክፍሎች የሚኖሩ ሰዎች በስልክ፣ በደብዳቤና በኢንተርኔት ዓላማቸውንና ዘዴያቸውን እየተወያዩ፣ ዓላማና ዘዴያቸውንም በጋዜጣ እያሳተሙ፣ በአደባባይ ሕዝብን እየሰበሰቡና ስለአድማቸው እየተናገሩ፣ በቪድዮና በካሴት እንዲቀረፅ እያደረጉ የሚዘጋጁበት የወንጀል ተግባር ነው፤ እንደዚህ ዓይነቱ የአደባባይ አድማ በሚደረግበት ጊዜ ሁሉ ፖሊስና ዓቃቤ ሕግ አስፈላጊውን ሕጋዊ እርምጃ ወስደው እንዲታረም ለማድረግ አልሞከሩም፤ ይህንን ልዩ የአድማ ትርጉም ፍርድ ቤት ተቀበለው፤ በዚሁ መሠረት ፍርድ ተሰጠ፡፡

ዓቃቤ ሕግ ያቀረበው የተከሳሾች ዝርዝር

ተ.ቁ.	ተከሳሾች በዓይነት	ብዛት
1	የቅንጅት አመራር የተባሉ	39
2	የአገር ውስጥ ጋዜጠኞችና አሳታሚዎች	22
3	በክሱ ላይ ምንም ያልተገለጸ	21
4	አሜሪካና አውሮፓ ነዋሪዎች	25
5	የአሜሪካ ራድዮ ጋዜጠኞች	5
6	የጀርመን ራድዮ ጋዜጠኞች	1
7	መምህራን ማኅበር	2
8	መያድ	2
9	ከያለበት	9
10	ድርጅቶች	
ድምር		130

ለዘር ማጥፋትም ልዩ ትርጉም ተሰጠው፤ ትግርኛንም ጨምሮ የተለያየ የቤተሰብ ቋንቋ የሚናገሩ ሰዎች አድማ አድርገው የትግሬን ዘር ለማጥፋት ሞከሩ! ይህ አሳፋሪ ክስ ከኢትዮጵያ ውጭ ቁጣ ቢያስከትልና ፍርድ ቤቱም በአብላጫ ድምፅ ቢጥለውም አንድ ዳኛ ተቀብሎታል።።

የከሳሽ ጠበቃ ተከሳሾቹን በተከታታይ «የአድማ ወንጀል» እያለና ተከሳሾቹንም «ወንጀለኞች» እያለ ሲናገር ፍርድ ቤቱ ባለማረሙ ተከሳሾች አቤት ብለው ፍርድ ቤቱ አነጋገሩን እንዲያርም አስገድዶታል።።

4. የክሱ ዝርዝር

ክሱ ልክ እንደተከሳሾቹ ስም ዝርዝር ድሪቶ ከመሆኑ በላይ ብርቱ የሆነ የማሰብ ችግርን ያመለክታል፤ መጀመሪያ ይህንን ክስ ደራርተው ያቀረቡት ሰዎች ስለሕግ ያላቸው ግንዛቤና እውቀት የሚያሳፍር ነው፤ ቅንጅትን የመሠረቱት ፓርቲዎች እያንዳንዳቸው ሕጋዊ እውቅናን ያገኙ መሆናቸውን ይናገራል፤ ይቀጥልና እነዚህ ፓርቲዎች

«ከጥቅምት 29 ቀን 1997 ዓ/ም ጀምሮ ደግሞ ለብሔራዊና ክልላዊ ምርጫ የሚያገለግል ቅንጅት ለአንድነትና ለዴሞክራሲ በአህጽሮት ቅንጅት የሚል የጋራ ጥምረት መድረክ መሥርተው ይህንኑ መድረክ ለህገወጥ አላማቸው መጠቀሚያ በማድረግ የኢትዮጵያ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ህገመንግስትንና ህገመንግስታዊ ስርአቱን ህጋዊ ባልሆነ መንገድ ለማፍረስ አስበውና ይህን የወንጀል ድርጊት የሚያስከትለውን ውጤት ለመቀበል በሙሉ

ሀሳባቸው በመስማማት ከጥቅምት 29 ቀን 1997 እስከ ህዳር 5 ቀን 1998 ባለው ጊዜ ውስጥ፣ በተለይም ጎረቤት አገር ከሆነው የኤርትራ መንግሥት ጋር ጦርነት በሚያሰጋበት ጊዜ ...»(አጻጻፉ እንዳለ ከነስሕተቱ የነሱ ነው።)

ይህ የወንጀሉ ዝርዝር በሚል ርእስ ስር የተገለጸው እኔ ስለሕግ ከሚገባኝ በጣም የራቀ ነው፤ አራቱም የቅንጅት መሥራች ድርጅቶች በሕግ የተቋቋሙና ሕጋዊ እውቅና ያላቸው የፖለቲካ ድርጅቶች መሆናቸውን በግዱ አምኖ በመቀበል ይነሣል፤ ቅንጅትም በሕግ የታወቀና በምርጫው ለመወዳደር በሕግ የተፈቀደለት ድርጅት መሆኑን እየገለጸ፣ ግን ላለመቀበል ይዳዳዋል፤ አስተሳሰብ የሚንኮታኮተው እዚህ ላይ ነው፤ ዊልሚጥ ብሎ «ቅንጅትን ለህገወጥ አላማቸው መጠቀማያ በማድረግ» ይልና «ህገመንግስቱንና ህገመንግስታዊ ስርአቱን ህጋዊ ባልሆነ መንገድ ለማፍረስ አስበውና» በማለት የማያውቀውንና ሊያውቅም የማይችለውን ነገር ያወራል፤ በንግግር ወይም በጽሑፍ ካልተገለጸ በቀር ማንም የማንንም ሀሳብ ሊያውቅ አይችልም፤ ስለዚህም አስበዋል በማለት የወንጀል ክስ ለመመሥረት እንዴት ይቻላል? አንድ ዱሮ የሰማሁት ቀልድ ትዝ አለኝ፤ በሎንዶን ከተማ የመንግሥታት ሰላዮች ስብሰባ ነበረ፤ የመጀመሪያው የመነጋገሪያ ጉዳይ ወንጀለኛን ለመያዝ የሚፈጀው ጊዜ ነበር፤ እንግሊዞች ብዙ ወራት፣ አንዳንዴም ዓመታት እንደሚፈጅባቸውና ከባድ ችግር ሆኖባቸው ጊዜውን ለማሳጠር በመሞከር ላይ መሆናቸውን ተናገረ፤ አሜሪካኑም ተነሥቶ ተመሳሳይ ችግር እንዳለባቸው ተናገረ፤ ኢጣልያና ስፔይን ወንጀለኞችን ለመያዝ የሚያስፈልጋቸው በሳምንታት የሚቆጠር ጊዜ መሆኑን እየኮሩ ተናገሩ፤ የሶቭየት ኅብረትና ቻይና በበኩላቸው በቀኖች የሚቆጠር ጊዜ ብቻ እንደሚያስፈልጋቸው በኩራት ተናገሩ፤ በመጨረሻ የኢትዮጵያ መልእክተኛ እየተኩራራ በሌላ ሁሉ በጣም ቀድማችሁን ብትገኙም በዚህ ጉዳይ ግን እኛ ጥለናችሁ ሄደናል፤ እኛ ወንጀለኛውን የምንይዘው ገና ሲያስብ ነው! ብሎ ትልቅ ቁም ነገር አድርገው የሚወያዩበትን ጉዳይ እንዘጭ እድርጎ አወረደባቸው፤ የሌሎቹ አገሮች ወኪሎች ወንጀል ሳይፈጸም ወንጀለኛ ሊኖር አይችልም ከሚል መነሻ የተነሡ ሲሆን የኢትዮጵያው መልእክተኛ የተነሣው ደግሞ ወንጀል ሳይፈጸም ወንጀል መሥራት ይቻላል ከሚል መነሻ ነው፤ ገና ወደፊት ወንጀል ለመሥራት የሚያስበውን ሰው እናውቃለን ከሚል የተዛባ አቅዋም ተነሥቶ ነው።።

አሁንም የከሳሽ ጠበቃዎች "አስበው" ከማለት ይነሡና "ይህ የወንጀል ድርጊት" ብለው ሲቀጥሉ በከሳሽ ጠበቃዎቹ ጭንቅላት በአጠቃላይ በማስብና **በድርጊት** መሀከል ልዩነት የለም ማለት ነው፤ ወይም በተለይ በጠበቃዎቹ አስተሳሰብ በሕጋዊ መንገድ ሲታይ በማስብና በማድረግ መሀከል ልዩነት የለም

ማለት ነው፤ በሎንዶኑ ስብሰባ ላይ እንደተናገረው ማለት ነው፤ ጠበቃዎቹ በሕግ ትምህርት ሠልጥነዋል የተባሉ ሰዎች፣ በወያኔ/ኢሕአዴግ አመራር ለዚህ ከፍተኛ ኃላፊነት የተመረጡ ሰዎች በሀሳብና በድርጊት መሀከል ያለውን ልዩነት አያውቁም ማለት ነው፤ እርግጥ ነው ድርጊት ከሀሳብ ሊመነጭ ይችላል፤ ለእኔ እንደሚመስለኝ ትልቁና ዋናው የፖሊስና የዓቃቤ ሕግ ተግባር በሀሳብና በድርጊት መሀከል ያለውን ዝምድና በተጨባጭ ማስረጃ ማረጋገጥ ነው፤ አንዳንድ በልጅነታችን የሰማናቸው ተረቶች ስናድግ፣ ስንማርና ስንሠለጥን ሊጠቅሙን አይገባም፤ ለምሳሌ ሰውየው ከዝንጀሮ ባልንጀራው ጋር ሲጓዝ ደከምኝ አንድ ዛፍ ስር ያርፋል፤ ዝንብ ትመጣና በሰውዬው አፍንጫ ላይ ታርፋለች፤ ዝንጀሮ ይናደድና በዱላ ዝንቧን ይገድላል፤ ሰውዬውንም ጨምሮ! እንግዲህ አሁን ዝንጀሮው ባልንጀራውን ለመግደል «ሀሳብ» ነበረው ማለት ነው? በዱላ አፍንጫውን መትቶ ከመግደሉ ድርጊት ጋር የሚዛመድ ሀሳብ ከየት ይገኛል? ዝንጀሮ አያስብም ከሚሉ ሰዎች ጋር ክርክር አልገጥምም፤ ግን በሰውም ላይ ይደርሳል፤ በቃሊቲ ያገኘሁት አንድ ነጋዴ ነበር፤ አዲስ ሽጉጥ ገዝቶ ሲፈትሽ «የሚወዳትን» ሚስቱን ገደላት፤ እውነቱን አፍተልትሎና አረጋግጦ ሀሳብን ከመግደሉ ድርጊት ጋር ማዛመድ የሚቻለው እንዴት ነው? ይህ የፖሊስን ልዩ ችሎታና ልዩ ኃላፊነት የሚጠይቅ ተግባር ነው፤ ፍሬ ነገሩ ሀሳብና ድርጊት ሁለት እንደሰማይና እንደመሬት የተራራቁ ተግባሮች ናቸው፤ ስለዚህም ሀሳብንና ድርጊትን ለማዛመድ ቀላል የቡና ላይ ወሬ አይደለም፤ የወንጀለኛ መቅጫ ሕግ አንቀጽ 24/1 የሚከተለውን ይላል፤

የአንድ ወንጀል አፈፃፀም አንድ የተወሰነ ውጤት እንደሚያመጣ የታወቀ በሆነበት ጊዜ ሁሉ፣ ውጤቱን ያስገኘው ተከሳሽ የተከሰሰበት ድርጊት መሆኑ ካልተረጋገጠ በቀር ወንጀሉ እንደተደረገ አይቆጠርም፡፡
በምክንያቱና በውጤቱ መካከል ግንኙነት አለ የሚባለውም በነገሮች የታወቀ ወይም የተለመደ ሂደት የተከሳሽ ድርጊት ውጤቱን ለማስገኘት የሚችል ሆኖ ሲገኝ ነው ፡፡

ምንም እንኳን በሌሎቹ ተከሳሾችም ቢሆን ድርጊትና የወንጀል ተግባር ግንኙነት እንዳልተገኘባቸው ባምንም ለነሱ ጠበቃ ለመሆንና ስለእነሱ ለመናገር መብት የለኝም፤ ስለራሴ ግን ያለምንም ጥርጣሬ ሌሎችን ወደወንጀል የሚመራ ቅንጣት የሚያህል ድርጊት አለመፈጸሜን፣ ወይም ንግግር አለማድረጌን አውቃለሁ፤ ሌሎችም ሲያነሣሱ አልሰማሁም፤ ብሰማ ወዲያውኑ እንደማስቆመውና እኔም በቡድኑ ውስጥ አልገኘም ነበር፤ የክሱ ዋና መሠረት የኃይል ዓመፅ ለማነሣሣት መሞከር ይመስላል፤ የወንጀለኛ መቅጫ ሕግ ስለማነሣሣት የሚከተለውን ይላል፤–

ማንም ሰው ወንጀል እንዲደረግ አነሳሳ የሚባለው አስቦ ሌላውን ሰው በመጎትጎት፣ ተስፋ በመስጠት፣ በገንዘብ፣ በስጦታ፣ በማስፈራራት ወይም በማናቸውም ሌላ ዘዴ አንድ ወንጀል እንዲያደርግ ያግባባ እንደሆነ ነው፡፡
2.አነሳሹ የሚቀጣው ወንጀሉ ቢያንስ ተሞክሮ እንደሆነ ነው፡፡

በንዑስ አንቀጽ 1 የተዘረዘሩት (መጎትጎት፣ ተስፋ መስጠት፣ ገንዘብ፣ ስጦታ፣ ማስፈራራት፣ ወይም ሌላ) በተከሳሾች እንዳልተፈጸሙ በእርግጠኛነት ለመናገር ይቻላል፤ ስለዚህም በዚህ ጉዳይ ላይ አንድም ማስረጃ በማንም ላይ አልቀረበም፡፡ እንደገና የፖሊስንና የዓቃቤ ሕግን የተጓደለ ኃላፊነት ማንሣት እንገደዳለን፤ ለወንጀል ተግባር የመጎትጎቱ፣ ተስፋ የመስጠቱ፣ በገንዘብና በስጦታ መደለሉ፣ ማስፈራራቱ በሚደረግበት ጊዜ ሁሉ ገና ወንጀሉን ሲያስብ እናውቃለን የሚሉት የት ነበሩ? ለምን በዚያን ጊዜ አላቆሙትም?

የቀኑስ ጉዳይ፣ "ከጥቅምት 29 1997 እስከ ህዳር 5 ቀን 1998 ባለው ጊዜ ውስጥ" ይላል፤ ልብ በሉ፤ የምርጫውን የውድድር ጊዜ አስታውሱ፤ የሚያዝያ ሠላሳን ሰላማዊ የሕዝብ ስብሰባ አስቡ፤ የግንቦት ሰባትን የምርጫ ቀን በዓይን ልቡናችሁ ቃኙት፤ ከቅንጅት በኩል ምን ወንጀል የሚመስል ተግባር መታየት ቀርቶ ምን ንግግር ተሰማ? ከዚያስ "ህዳር 5 ቀን 1998" የሚለው ከጥቅምት 22 ጀምሮ አብዛኛዎቻችን በማእከላዊ ታጉረን እንደነበረ የከሳሽ ጠበቃዎች አልሰሙም ማለት ነው? ይህ የማሰብ ወንጀል በምን ተአምር ነው "ህዳር 5" ያቆመው? ማእከላዊ በመግባታችን ማሰብ አላቆምንም፡፡

የማሰብ ወንጀል የተፈጸመው በከሳሽ ጠበቃዎች አስተያየት በተለይም ጎረቤት አገር ከሆነው የኤርትራ መንግሥት ጋር ጦርነት በሚያሰጋበት ጊዜ መሆኑ በጣም ከባድ ይሆናል፤ ቅንጅት እንዴት ብሎ ነው ከወያኔ/ኢሕአዴግ ይልቅ ለሻቢያ የሚቀርበው? ሻቢያ ለቅንጅት ነው ወይስ ለወያኔ/ኢሕአዴግ ውለታ ያለበት? እንዴት ቢደናበሩና ቢርበተበቱ ነው ይህንን ሁሉ የሳቱት?
የወንጀሉ ዝርዝር የተባለው የሚከተሉትን ያጠቃልላል፤

«የኢፌዴሪ ህገ መንግስት በህዝብ ፈቃድ የጸደቀ ሳይሆን በሀይል የተጫነ ህገ መንግስት ነው፡፡»
«ህገ አራዊት ነው»
«ገዢው ፓርቲ ስልጣን የያዘው በህዝብ ፈቃድ ሳይሆን በጠመንጃ ሀይል ነው፡፡»
«ኢህአዴግና ሰላማዊ ትግል አይተዋወቁም»

«ምርጫ ቦርድ ገለልተኛ አይደለም፤ ነጻና ፍትሀዊ ምርጫ ለማድረግ አቅም የለውም»

«ነጻና ፍትሀዊ ምርጫ አይካሄድም»

«ምርጫ ቦርድ የገዢው ፓርቲ መሳሪያ ነው»

በነዚህ ላይ አስተያየት መስጠት እንዲያው ጊዜ ማጥፋት ይሆናል፤ ግን አንድ መሠረታዊ ጉዳይ ማመልከት ግዴታ ነው፤ ከተዘረዘሩት ውስጥ በኋላ እንደማመለከተው ከተከሳሾች መሀል ሕገ መንግሥት ሕገ አራዊት ነው ያለ ሰው የለም፤ ፍጹም ሐሰት ነው፤ ሌሎቹ አስተያየቶች ነጻነት ባለበት አገር እንደወንጀል አይቆጠሩም፤ አስተያየቶቹ እውነት ከሆኑ እንዲስተካከሉ ይረዳል፤ ስሕተት ወይም ሐሰት ከሆኑ እውነቱን በማውጣት አስተያየት ሰጪው እንዲታረም ማድረግ ነው፤ በከሳሽ ጠበቃዎች ጭንቅላት ከዚህ በላይ በተዘረዘሩት ምክንያቶች –

«የዛቻና ህዝቡን የማነሳሳት ተግባር ተከትሎ በአዲስ አበባ ባሰነሱትና በመሩት አመጽ ሰኔ 1/97 በ26 ዜጎች ላይ የሞት፣ በ15 ዜጎች ላይ የአካል ጉዳት፣ እንዲሁም ግምቱ ከአንድ መቶ ሚልዮን ብር በላይ የሆነ የመንግሥትና የግል ንብረት የወደመበትን ውጤት እንዲከሰት በማድረጋቸው ... »

የሞቱትና የቆሰሉት ዜጎች እነማን እንደሆኑ ክሱ ላይ አልተገለጸም፤ ነገር ግን ዓለም በሙሉ ያውቀዋል፤ በአሜሪካ ምክር ቤት ተነግሮአል፤ በአውሮፖ ምክር ቤት ተነግሮአል፤ እነዚህን ዜጎች ማን እንደገደላቸውና ማን እንዳቆሰላቸው ክሱ ላይ አልተገለጸም፤ ይህንንም ዓለም በሙሉ ያውቀዋል፤ ማንም ሰው ይህንን መረጃ ከኢንተርኔት በቀላሉ ለማግኘት ይችላል።

እንዲያውም ከአንድ ገጽ በኋላ ይባስ ብለው «ከጥቅምት 22 ቀን 1998 ጀምሮ... አመጽና ረብሻ በመፍጠር» ለ34 ሰዎች ሞት፣ ለ167 ሰዎች ላይ የአካል ጉዳት፣ ግምቱ ከአንድ ቢልዮን በላይ የሚሆን ንብረት እንዲወድም «ምክንያት በመሆናቸው» ይላል፤ አሁንም እነማን ሞቱ? እነማን ቆሰሉ? ገዳዩና አቁሳዩስ ማን ነው? ለነዚህ ጥያቄዎች መልስ የለም፤ በእስር ላይ ያሉ ሰዎች ለመግደልም ሆነ ለማስገደል ችሎታውም የላቸውም፤ በእስር ላይ ያሉ ሰዎች ፖሊሶችና ወታደሮች ለገደሏቸውና ላቆሰሏቸው ሰዎች «ምክንያት» ለመሆን ይችላሉ ብሎ ለመገመት በትክክል ለሚያስብ ሰው አዳጋች ነው።

እግዚአብሔር ያሳያችሁ! ነገሩ ሁሉ ተምታታብኝ! በአንድ በኩል ከጥቅምት 22/98 ጀምሮ (ጥቅምት 22/98 እኛ የታሰርንበት ነው) 34 ሰዎች ተገደሉ፤ 167 ሰዎች የአካል ጉዳት ደረሰባቸው፤ አንድ ቢልዮን ብር የሚያወጣ ንብረት ወደመ፤ መጀመሪያው እንጂ መጨረሻው አይታወቅም! በሌላ በኩል

ከጥቅምት 29/97 እስከኅዳር 5/98 የጊዜ ገደብ ውስጥ (አሁንም እኛ እስር ቤት ውስጥ ነን)፤ እስር ቤት ውስጥ ሆነን ተፈጸመ ለተባለው ወንጀል ምክንያት ለመሆን የምንችለው በምን ተአምር ነው?

ከዚህ በላይ የተገለጸው 1ኛ ክስ የተባለው ነው፤ የመጀመሪያዎቹን ሠላሳ ዘጠኝ ተከሳሾች የሚመለከት ነው፤ ሌሎቹን ክሶች በአጭር በአጭሩ ቀጥዬ አቀርባቸዋለሁ፤

«2ኛ ክስ» ይህኛው ክስ ሠላሳ ዘጠኙንና «ከ96ኛ እስከ 131ኛ» ያሉትን ይመለከታል፤ (አድማውን እያፈራረሱት ይመስላል፤) ወንጀላቸው የምርጫ ቦርድን ሕጋዊ ተግባር ማደናቀፍና የሥራ ማቆም አድማ ጥሪ በማድረግ፤

‹ ‹3ኛ ክስ ሠላሳ ዘጠኙ ተከሳሾች የትጥቅ ትግል እንዲነሳ **«አሰበው»** ኃይልን በማደራጀትና በመምራት፣ «ከ96 እስከ 121ኛ» አመራር ተቀብለው በመንግስት ላይ ጦር መሳሪያ ይዘው አመጽ በማንሳታቸው» ድርጅቶቹም «ለወንጀሉ አፈጻጸም መጠቀሚያ በመሆናቸው»፤

«4ኛ ክስ» ከሌላው ይበልጥ ግራ የተጋባው ነው፤ የአገሪቱን አንድነት አደጋ ላይ የሚጥል ወንጀል መፈጸም ይልና «የአገሪቱ አንድነት እንዲፈርስ ዘረኛ እና የኢስተሳሰብ ነጻነትን የሚጋፋ ቅስቀሳና የአመጽ ጥሪ በማስተላለፍ የኢህአዴግ አባላቶችንና ደጋፊዎችን እንዲያገሉ ጥሪ በማድረግ...»፤

«5ኛ ክስ» ከሠላሳ ዘጠኙ በተጨማሪ «ከ70 እስከ 90ኛ እና ከ127ኛ እስከ 131ኛ» የሚመለከት ነው፤ «የአገር መከላከያ ኃይልን የመጉዳት ወንጀል» የሚል ሆኖ «የመከላከያ ሰራዊት ተሽከርካሪን በማቃጠል፤ ወታደሩ ወታደራዊ አመጽ እንዲያስነሳ እና እንዲከዳ በግልጽ በማነሳሳት እና በማደፋፈር፤»

«6ኛ ክስ» በመንግስት ላይ ከፍ ያለ የከዳት ወንጀል መፈጸም» ይልና «ከኢትዮጵያ ጋር ጦርነት የሚያደርገው የኤርትራ መንግስት እና በኤርትራ መንግስት የሚደገፈው አርበኞች ግንባር እንዲቀናው አሰበው»፤

«7ኛ ክስ» **«የዘር ማጥፋት ወንጀል መፈጸም»** በሚል ሽፋን ለማስተላለፍ የተፈለገው የትግሬን ዘር የማጥፋት ወንጀል መሆኑ ግልጽ ነው፤ ወንጀል ተፈጽሞባቸዋል የተባሉት «ኑር ሁሴን ኢድሪስ፣ ኮ/ል አርአያ ገብረ ዩሀንስ ሀደራ እና ወ/ት አበባ እሸቴ ተብለው የሚጠሩ» የትግራይ ተወላጆች መሆናቸውን ይገልጻል፤

በኢትዮጵያ ወንጀለኛ መቅጫ ውስጥ ከባድ የሚባል ወንጀል የቀረ አይመስለኝም፤ የዘር ማጥፋት ወንጀል የሚለውን ብዙ የውጭ አገር ሰዎች ከፉኛ ተቃውመውት ነበር፤ ዋናው ምክንያታቸው ከባዱንና ከፉውን ዓለም አቀፍ ወንጀል አቀለሉትና መጫወቻ አደረጉት የሚል ነበር፤ በዚህም ምክንያት ወደ ሙከራ እንዲለወጥ ትእዛዝ ተላልፎ ነበር።

የከሳሽ ጠበቃ ክሱን አነበበ፤ ተከሳሾች እምነት-ክህደት ተጠየቁ፤ ምኑ ነው የሚታመነው? ምኑ ነው የሚካደው? እንዲያው ዝም! አልን፤ ለጥያቄው መልስ አልሰጠንም፤ ላም ባልዋለበት ኩበት ለቀማ መስሎ ታየን፡፡

5. የከሳሽ ማስረጃዎች

ማናቸውም ክስ የሚመሠረተው በሕጋዊ ሥርዓት ነው፤ ወይም መሆን አለበት፤ ቀደም ሲል በምሳሌነት የጠቀስሁት ከሳሽ ከሕጉ ሥርዓት ውጭ ራሱ ለጓደኛው የጻፈውን ደብዳቤ ማስረጃ አስመስሎ ክስ ለመመሥረት እንደቃጣ አይተናል፤ አሁን በምንነጋገርበት ጉዳይ ላይ ደግሞ የከሳሽ ጠበቃ በገጽ 52 በተመለከቱት ተከሳሾች ላይ የመሠረታቸውን ክሶች በአጭሩም ቢሆን አይተናል፤ እንግዲህ መመለስ ያለበት ጥያቄ የከሳሽ ጠበቃ ክሶቹን ሲመሠርት ለአንድ ነጻ ፍርድ ቤት ብቁና አሳማኝ የሆኑ ማስረጃዎችን አቅርቦ ነበር ወይ? የሚል ይሆናል፤ የአድማ ወንጀል ብሎ ለመሠረተው ክስ ማስረጃ ብሎ ያቀረባቸው የሚከተሉት ናቸው፤

የቅንጅት የተለያዩ የፓርቲው አመራር ስብሰባዎችንና የሕዝብ ስብሰባዎችን የሚያሳዩ ፊልሞች፣ አንዳንዶቹም ቪዲዮዎች በኢትዮጵያ ቴሌቪዥን የታዩ ክርክሮችና መግለጫዎች ናቸው፤ ወደፍሬ ነገሩ ሳንገባ ወይም ጠበቃዎቹ እንደሚሉት ወደጭብጡ ሳንሄድ በከሳሽ ጠበቃው አእምሮ የአድማው ወንጀል የተካሄደው በኢትዮጵያ ቴሌቪዥን ተባባሪነት ነው ማለት ነው፤ ለሕዝባዊ ስብሰባዎቹ ሁሉም የወያኔ/ኢሕአዴግ አመራርና ካድሬዎች፣ የደኅንነትና የፖሊስ ሠራዊት በሙሉ፣ በየክልሉና በየከተማው ያሉ የአስተዳደር ሹሞች በሙሉ የቅንጅት የወንጀል አድማ ተባባሪዎች ሊሆኑ ነው፤ ከነዚህ ሹሞች ተሰውሮ የተፈጸመ አንድም ነገር የለም፡፡

ሁለተኛው የማስረጃ ዓይነት ሰነድ የተባለው ነበር፤ አንዳንድ በማጭበርበር ቤት ሲበረብሩ ራሳቸው ከጨመሩት ሌላ የሰነድ ማስረጃ የተባለው ሁሉ ወይ በጋዜጣ የወጣ፣ ወይ ከቅንጅት ቢሮ ለሕዝብ የወጣ መግለጫ ነው፤ እዚህም ፍሬ ነገሩ ወይም ጭብጡ ውስጥ ሳንገባ በከሳሽ ጠበቃ አእምሮ የአድማ ወንጀል የተፈጸመው በጋዜጣ እየተጻፈና በመግለጫ እየወጣ ነው፤ ጅል ማን ነው?

ሦስተኛው የማስረጃ ዓይነት ምስክሮች ናቸው፤ ይህ ደግሞ በጣም አሳፋሪ ነበር፤ በአጠቃላይ ተገርተው የመጡ ሦስት ዓይነት ምስክሮች ነበሩ ለማለት የሚቻል ይመስለኛል፤ በአንደኛው ክፍል ፖሊሶች፣ በሁለተኛው ክፍል የትግሬን ዘር ለማጥፋት የተደረገውን ሙከራ ለመመስከር የመጡ ራሳቸው በደል ተፈጸመብን የሚሉ ትግሬዎች፣ በሦስተኛው ክፍል የቀበሌ ካድሬዎችና ደጅ ጠኚዎች የሚመስሉ ነበሩ፡፡

አንድ የመንግሥትን ሥልጣን ከነጦር ኃይሉና ከነፖሊሱ፣ ከነሰላዮቹ በቁጥጥር ስር አውሎ፣ የመገናኛ ዘዴዎችን ሁሉ የግሉ አድርጎ፣ የአገሩን ሀብት መሬቱንም ሆነ ገንዘቡን እንዳሰኘው የሚናኝ ቡድንን ከሕግ ውጭ በሆነ መንገድ በጉልበት ወይም በኃይል ከሥልጣኑ ለማውረድ የቅንጅት አባሎች ሞክረዋል ለሚል ክስ ማስረጃ ለማቅረብ በጣም አስቸጋሪ ነው፤ **የቅንጅት አባሎች በሙሉ ወያኔ/ኢሕአዴግን ከሥልጣን ማውረድ ፈልገዋል፤ ይህን ማንም አይክድም፤ ክርክር ውስጥም አይገባም፤ ቅንጅት ዓላማውን ለማሳካት የመረጠው መንገድ ፖለቲካዊና ሰላማዊ ነው፤** ቅንጅት ወያኔ/ኢሕአዴግን አቅሙ በፈቀደለት መጠን ሊያሸንፍ ተዘጋጅቶ የነበረው በዚሁ ሕጋዊ፣ ፖለቲካዊና ሰላማዊ በሆነ መንገድ ሕገ መንግሥቱ በአንቀጽ 73 በማያሻማ ቋንቋ የሚፈቅደው ነው፡፡

በቅንጅት በኩል የተደረገው ሁሉ ሕግ በሚፈቅደው መሠረት በሰላማዊ መንገድ ነው፤ ቢፈልግም ቅንጅት ሌላ አማራጭ አልነበረውም፤ በኀልዮም፣ በነቢብም፣ በገቢርም ለጠመንጃ ትግል አልተዘጋጀም፤ ከሁሉም በላይ እንደወያኔ/ኢሕአዴግ የሽፍታነት ታሪክና ልምድ የለውም፤ ቅንጅት ሲፈጠር ጀምሮ ሰላማዊ ትግልን ባሕርዩ አድርጎ ነው፤ ቅንጅት ወያኔ/ኢሕአዴግን በጠመንጃ ሊፋለም አስቦ ነበር ብሎ ክስ ለመመሥረት የማይሳነው ማሰብ ለማይችል ሰው ብቻ ነው፤ በዚህ ምክንያት ነው ማስረጃ ተብሎ የቀረበው ሁሉ ትኩር ብለው ሲያዩት ዓይን የማችል ገለባ የሚሆነው፡፡

በማስረጃነት ከታዩት ቪድዮዎች ውስጥ አንድም የምሥጢርነት ወይም የአድማ ባሕርይ ያለበት አይገኝም፤ ይህ የነበረው በከሳሽና በጠበቃዎቹ አእምሮ ውስጥ ብቻ ነው፤ እንዴት የከሳሽና የጠበቃዎቹ የሐሰት ፈትል ወደ ዳኞቹ አእምሮ እንደተላለፈ እግዚአብሔር እስቲገልጥልን መጠበቅ አለብን፤ ነገር ግን አንድ በግልጽ የታየ ነገር አለ፤ ቪድዮው በፍርድ ቤቱ ውስጥ ሲታይ ዳኞቹ በዓይናቸው የሚያዩትንና በጆሮአቸው የሚሰሙትን ሁሉ ለማደናገር የከሳሽ ጠበቃ ጭብጥ በሚል የማጭበርበሪያ ዘዴ ስለእያንዳንዱ ቪድዮ በስፋት የራሱን ልብ ወለድ ጽፎ ያቀርብላቸው ነበር፤ ማስረጃ ተብሎ የቀረበውን የቪድዮውን ምስልና ንግግር ጭብጥ በሚል የማጭበርበሪያ ዘዴ ይለውጡታል፡፡

የቪድዮ ማስረጃ ተብሎ በቀረበው ውስጥ አንድም የቅንጅት ሰው «ሕጋዊ... ሰላማዊ» ከሚል አነጋገር ውጭ ከፉ ቃል የሰነዘረ የለም፤ የሚያስደስትና የሚያኮራ ነው፤ አድማ በአደባባይ ስብሰባ፣ በሕጋዊ ምክር ቤት ጉባኤ እየተሸረበና በቪድዮ እየተቀረጸ የሚካሄድ አለመሆኑን ለማስረዳት መሞከር የአንባቢውን አእምሮ ማዋረድ ይሆናል፡፡

የሰነድ ማስረጃ የተባለውም ፍሬ አልባ ነበር፤ አብዛኛው በጋዜጦች ላይ አደባባይ የወጣ ነው፤ ከሳሾቹንና ጠበቃዎቹን ሊያሳፍራቸው የሚችል ነው፤ ለእኔ የሰነድ ማስረጃ የተባለው የቆየ የወሬ ቋንጣ ነው::

ምስክሮቹ ብዙ ዓይነት ናቸው፤ ፖሊሶቹ በእኔ አስተያየት የከሳሽ ጠበቃ ቢንተጉታቸውም በአጠቃላይ በመንገዶች ላይ ያዩትንና የሰሙትን እንጂ ጠበቃው የፈለገውን የሐሰት ምራቂ የቻሩት አልመሰለኝም፤ በእኔ አስተያየት አብዛኛዎቹ እውነተኛ ምስክርነት የሰጡ ይመስለኛል፤ ጠበቃው ከፖሊሶቹ የፈለገውን አላገኘም::

ወደ ቀበሌዎችና ካድሬዎች ምስክርነት ስንመጣ በጥቅም ታስረው ከሚገኙ ሰዎች የሚጠበቅ ቢሆንም እነሱም ቢሆኑ ለጠበቃው ሙሉ በሙሉ አልተመቹም::

በትግሬነታቸው ለምስክርነት የቀረቡት የሚያሳዝኑ ነበሩ፤ በመጀመሪያ ነገር እነሱ ራሳቸው በተነሣው ረብሻ የተጎዱ ናቸው፤ ንዴትም፣ ቅሬታም አለባቸው፤ ሁለተኛ በጠበቃው ሠልጥነው ለጠበቃው የኩርኮራ ጥያቄ የተመቹ እንዲሆኑ ተገርተው የመጡ ነበሩ፤ በመጨረሻ ግን የእነዚህ ሰዎች ምስክርነት ከፉኛ ተበላሽና መሳቂያ ሆነ፤ እንዲህ ነው፤ አንድ ተገደለ ተብሎ የነበረ ሰው በትግራይ ተገኝቶ ለምስክርነት ቀረበ፤ እሱን ደበደቡት ከተባሉ ወጣቶች መሀል አንዱ ምስክሩን «አባባ» በማለት ጀምሮ «እኔ እርስዎን ደብድቤአለሁ?» ብሎ ሲጠይቀው መልሱ «አልደበደብከኝም» ሆነ፤ ታዲያስ ሲባል ደበደበኝ ብሎ በውሸት እንዲመሰክር የነገረው የከሳሽ ጠበቃ እንደነበረ ተናገረ፤ የማያፍረው የከሳሽ ጠበቃ ከትግራይ ድረስ ያስመጣውን ምስክር እብድ ነው ብሎ ፈረደበት፤ ሁላችንም እንደገመትነው ፍርድ ቤቱ የምስክርነት ቃሉን ሽሮ ያሰናብተዋል ብለን ስናስብ አንዱ ዳኛ ሕዳሴ ለመፍጠር ሰውዬውን መጠየቅ ጀመረና ያም ሳይሳካ የሰማው ሁሉ ጉድ! እያለ በኀዘንዚን ተደመደመ::

እንዲያውም በሙሉ ልብ መናገር የሚቻለው የከሳሽ ጠበቃ ያቀረበው የቪድዮና የሰነድ ማስረጃ የተባለው ሙግት ቢኖር ከከሳሹ ይልቅ ለተከሳሾች መከላከያ ይጠቅም ነበር፤ በመሠረቱ የከሳሽ ጠበቃ ክርክር በባህላችን የቆየና ወደ ሃያ አንደኛው ምዕተ ዓመት እንዲሸጋገር የተፈለገ ልማድ ነው፤ **የበደለ ንጉሥ ባላገር ይካስ፤** ተከሳሾቹ ግን የሚከላከሉት ምንም ነገር ስላልነበራቸው ከወህኒ ቤት እየተመላለሱ የፍርድ ቤቱን ድራማ አንዳንዴ በመደነቅ፣ አንዳንዴም በመሰልቸት፣ ሁልጊዜም በአርምሞ ሲመለከቱት ቆይተዋል::

5 ስለምስክሮቹም ሆነ ስለሌሎች ጉዳዮች የደበበ እሸቱን የእምነቱ ፈተና ማንበብ በጣም ጠቃሚ ነው።

6. ሙግት ያልነበረበት ፍርድ ቤት

ወደፍርድ ቤት በግድ ሲወስዱን መጠነኛ የመንፈስና የአካል ስቃይ በእኛ በተከሳሾቹ ላይ ለመፈጸም ፍላጎት ያለ ይመስላል፤ ፍርድ ቤቱ ከወህኒ ቤቱ በአሥር ደቂቃዎች የሚደረስበት ነው፤ ነገር ግን በጠዋት ያስነሱንና እያጣደፉን በአውቶቡስ ጭነው፣ ወታደሮች የጦር ልብሳቸውን ለብሰው፣ በአውቶቡስ ውስጥና በመንገዱ ዳር ዳር ከወህኒ ቤቱ እስከፍርድ ቤቱ ተሰልፈው እንደርሳለን፤ ዳኞቹ የሚገቡት ወደአራት ሰዓት ግድም፣ አንዳንዴም ቆይተው ነው፤ እኛ በሁለት ሰዓት ግድም ደርሰን ብርድም ይሁን ጸሐይ አውቶቡሱ ውስጥ ታጭቀን እንቆያለን፤ ለማሰቃየት ወይም ለማንገላታት ካልሆነ በቀር ይህ ለምን እንደሚሆን አላውቅም::

በእኔ አመለካከት ፍርድ ቤት እንደ ቤተ እግዚአብሔር ነው፤ የትኛውም ማኅበረሰብ ያለፍርድ ቤትና ትክክለኛ ዳኝነት መሠረት አይኖረውም፤ ጉልበተኞች በግልም ሆነ በቡድን ሕዝብን እያተራመሱ ሰላም እንዳይኖር እድገትና ብልጽግና እውን እንዳይሆን፣ በሰዎችም መሀከል መተማመንና መተባበር እንዳይኖር በሩን የሚከፍተው ፍርድ ቤት ሲዋረድና ዳኝነት ሲጠፋ ነው፤ የአንድ አገርን ሕዝብ የሚያስተሳስረውና የአንድነቱም መግለጫ የሆነው ፍርድ ቤትና ትክክለኛ ዳኝነት ነው፡

አንድ በጣም ትልቅ የባህላዊ ዳኝነት ቁም ነገር በአለፉት ሠላሳ ዓመታት ተረስቷል፣ በኢትዮጵያ ባህል ማንም ተራ ዜጋ ሲበደል የመጨረሻው ባለሥልጣን (ንጉሠ ነገሥቱ) ዘንድ ቀርቦ ትክክለኛ ዳኝነትን ለማግኘት መብት ነበረው፤ ዛሬ ከሳሹ የመጨረሻው ባለሥልጣን ነው፤ በአፄ ምኒልክ ዘመነ መንግሥት ማንአለብሽ ስለሚባሉት ልጃቸው አንዱ ተበድሎ ሳይሆን በሰሞች ትርጉም መጫወት የፈለገ ገጣሚ በውብ ቋንቋ እንደገለጸው፡

አባትሽ ምኒልክ እናትሽ ባፈና፣
ባልሽ ማመድአሊ አንቺ ማንአለብሽ፣
ለየትኛው ዳኛ አቤት ልበልብሽ!

ለእኛ ግን ይህ ግጥም ቅኔ ብቻ አይደለም፤ ቁም ነገሩ ያለው ለየትኛው ዳኛ አቤት ልበልብህ የሚለው ላይ ነው፤

ለኛስ እግዜር አለን፤ ይብላኝ ለሌላቸው፤
ይግባኙን ልከናል መልስ እንዲሰጣቸው፤

በከባድ ወንጀሎች ተከስሰን ፍርድ ቤት ቀረብን፤ እንከላከልም፤ እንሟገትም፤ አልን፤ ይህንን ማለታችን በጭራሽ እንናገርም እንደማለት የተቆጠረብን ይመስላል፤ወደሌላ ሳንሄድ በኢትዮጵያ ውስጥ እንኳን ተከሳሽ የመናገር መብቱን አይነፈግም፤ በእውነተኛ የስዒረ መንግሥት ሙከራ የተከሰሱት ጄኔራል መንግሥቱ ንዋይ ለፍርድ ቤቱ የልባቸውን ተናግረው ነበር፤ በኪዩባ የፊዴል ካስትሮ የፍርድ ቤት ንግግር በመጽሐፍ መልክ ታትሟል፤ እኛ ግን እድሜ ልክ ለፈረደብን ፍርድ ቤት ለአምስት ደቂቃ እንኳን እንድንናገር አልተፈቀደልንም፤ እንዲያውም በአንድ ላይም ሆነ በተናጠል ለመናገር ፈቃድ ስንጠይቅ በፍርድ ቤቱ ብስጭትና ቁጣ በግልጽ ይታይ ነበር።

ከማእከላዊ እስር ቤት ተይዘን ፍርድ ቤት ስንቀርብ እስከዚያን ጊዜ አይቼ የማላውቀው ነገር አየሁ፤ ብዙ የሕግ ጠበቃዎች በራሳቸው ተነሣስተው ለቅንጅት ተከሳሾች ለመቆም ደፍረው ቀረቡ፤ የዋስትና መብት እንዲከበርልንም በጣም አጥብቀው ተከራከሩልን፤ የተፈለገው ሕጋዊ ሥርዓትን ለመከተል አለመሆኑ ከተያዝንበት ዕለት ጀምሮ የተደረገው ሁሉ የሚያመለክት ነበርና የሕግ ጠበቃዎቹ የሕግ ክርክራቸውን አዳማጭም አላገኙም፤ የፍርድ ቤቱ ተልእኮ ፍትሕ ሊሆን እንደማይችል ጥርጣሬ የገባኝ ያን ዕለት ነው፤ ያለቀ የደቀቀ ፍርድ መስሎ የታየኝም ያን ጊዜ ነው፤ ገና ከመጀመሪያው ዳኞቹ ተከሳሾቹን በጥሞና ለማናገር ፈቃደኞች አልነበሩም፤ ተከሳሾች ለመናገር በሚፈልጉበት ጊዜ ዳኞቹ ቁጣ ቁጣ እያላቸው ለማሸማቀቅ የተዘጋጁ ይመስሉ ነበር፤ በዚያ ላይ የፍርድ ቤቱን ክብር የሚያዋርዱ ግልጽ ነገሮች ነበሩ፤ አንዱ በፍርድ ቤቱ ውስጥ ጠመንጃ የያዙ ወታደሮች ዙሪያውን ቆመውና ተቀምጠው ዳኞቹን፣ የከሳሹን ጠበቆች፣ ተከሳሾችንና ለነሱ ጥብቅና ለመቆም የመጡትንና ሊመለከቱ የመጡትን ሰዎች እያተኮሩ ይመለከቱ ነበር፤ ይህ ሁኔታ ፍርድ ቤቱ ለይስሙላም ቢሆን ነጻነት ያለው እንዳይመስል አድርጎታል፤ በተለይ የውጭ አገር ሰዎች በታዛቢነት ተቀምጠው ይህ መሆኑ የኢትዮጵያዊነቴ ክብር እንደተዋረደ በጣም ይሰማኝ ነበር።

አንድ ጊዜ አቶ ፍሬ ሕይወት የሚባሉ ዳኛ ከ97 ምርጫ በኋላ የተፈጠረውን ግድያ ለማጣራት በምክር ቤቱ የተቋቋመውን ኮሚሽን መርተው በቃሊቲ ፍርድ ቤት ተከሳሾቹን አግኝተው ነበር፤ በዚያን ጊዜ የወህኒ ቤቱን ጠባቂዎች በሙሉ ከፍርድ ቤቱ አስወጥተው በሩን ከውስጥ ቆልፈውባቸው ነበር፤ ይህንን ያደረጉትን ሰው በጣም አደነቅኋቸው፤ እነዚህ መርማሪዎች በሙሉ ነጻነት ሥራቸውን ለማካሄድ የፈለጉትን ያህል የታጠቁ ወታደሮች መኖር የፍርድ ቤቱን ነጻነት የሚያኮስሰው መሆኑን ለመገንዘብ ሳይቻል መቅረቱ ያሳዝናል።

ከዚያም በላይ ስልክ ለጠበቆቹም ለዳኞቹም ይደወል ነበር፤ በፍርድ ቤት ለተሰየሙ ዳኞች ደፍሮ ስልክ የሚደውል ዳኞቹን በአደባባይ ለማዋረድና

ልካቸውን እንዲያውቁ ለማድረግ ካልሆነ በቀር ለተመልካቹ ሌላ ምንም መልእክት የለውም፤ ዳኞቹ በበኩላቸው በፍርድ ቤት ተሰይመው ስልክ ለመቀበልና ለማነጋገር መቻላቸው እንዴት ያለ ክፉ ወጥመድ ውስጥ እንዳሉና የነጻነታቸውም ልክ ምን ያህል እንደሆነ የሚያመለክት ነው።

ከሁሉም በላይ የሚያሳዝነው ፍርድ ቤቱን የሚመሩት ዳኞቹ ሳይሆኑ የከሳሽ ጠበቃዎች መሆናቸው ነው፤ አንዳንዴ የከሳሽ ጠበቃዎች ዳኞቹ ከተሰየሙ በኋላ ይገባሉ፤ ዳኞቹም እነሱን ይጠብቃሉ፤ በከሳሽ ጠበቃዎችና በዳኞች መሀከል የተረጋገጠ የሥልጣን ተዋረድ አለመታየቱን ለማሳየት ብለን አንድ ቀን ዳኞች ከተሰየሙ በኋላ የከሳሽ ጠበቃዎች ሲገቡ ከመቀመጫችን ተነሣንላቸው፤ ግራ የተጋቡት የከሳሽ ጠበቃዎች ፈገግታ እያሳዩን ባንሰማቸውም በእግዚአብሔር ብለውን ተቀመጡ! ከዚያም በላይ የከሳሽ ጠበቃዎችና የተከሳሽ ጠበቃዎች በፍርድ ቤት እኩል እንደማይታዩ የሚያመለክተው በወንበሮቻቸውና በጠረጴዛዎቻቸው ልዩነት ነው፤ የተከሳሽ ጠበቃዎች ጠረጴዛ ውብ ልባስ ነበረው፤ የተከሳሽ (የነዳንኤል) ጠበቃ ጠረጴዛ ራቁቱን ነበረ።

ሁላችንም የተከሰስነው ሕገ መንግሥቱ በፈቀደው መብትና ነጻነት በመጠቀም በምርጫ ውድድሩ ጊዜ በተናገርነውና በጻፍነው ጉዳይ ነው፤ ከዚያ ውጭ ምንም የተደረገ ነገር የለም፤ በምርጫው ጊዜና ከምርጫው በኋላ የተፈጸሙትን ወንጀሎች ራሱ መንግሥት አጣሪ ኮሚስዮን አቋቁሞ በከፊልም ቢሆን ተጣርቶ የወጣውን መግለጫ የኢትዮጵያ ሕዝብ ብቻ ሳይሆን ዓለም በሙሉ ያወቀው ጉዳይ ሆኖአል፤ ደረቁን እውነት ሸፍነው ባረጀና ባፈጀ የገዢዎችና የአሽከሮቻቸው የበደለው ንጉሥ፣ ባላገር ይካስ በሚል መመሪያ ተከሰስን፤ወንዙ ይወርዳል፤ ጅቡ ከወንዙ ይጠጣል፤ አህያዋም ከታች ትጠጣለች፤ ጅቡ «የምጠጣውን ውሀ ለምን ታደፈርሺብኛለሽ?» ብሎ ይቆጣል፤ አህያዋ እያ ጅቦ ሳታመኻኝ ብላኝ አለች፤ ሌላ መከላከያ አልነበራትም ሕገ አራዊት ነውና።

በዚህ ከእኩይ መንፈስና ከታመመ አእምሮ በመነጨ ክስ ተይዘን ለሃያ አንድ ወራት ያህል ታሰርን፤ ከእኩይ መንፈስ የመነጨ የሚያደርገው ድፍን ውሸት መሆኑ ነው፤ ከድውይ አእምሮ የመነጨ የሚያደርገው ደግሞ ትክክለኛ አእምሮ ሊገባውና ሊቀበለው የማይችል ስንካላ አስተሳሰብ መሆኑ ነው፤ አንድ ማስረጃ ብቻ ማቅረብ ይበቃል።

ይህንን ጉዳይ አንድ ምሳሌ ብቻ ሰጥቼ ልለፈው። የክሱን መሠረታዊና አጠቃላይ የአስተሳሰብ ግድፈት ለመረዳትና ማስረጃ የተባለውን ቪድዮ በጠበቃው ጭብጥ ማጣመም ብቻ ሳይሆን መለወጥ እንደተቻለ በእኔ ላይ የተለጠፈውን ክስ እንመልከተው፤ ሕገ መንግሥቱን ሕገ አራዊት ነው ብሏል የሚል ነው፤ ይህ ትርጉም የሌለው ሀሳብ ቢስና ጭንጋፍ ነገር በእኔ አእምሮ አልተፀነሰም፤ ከእኔ አንደበት አልወጣም፤ ሊወጣም አይችልም፤ ሕገ

መንግሥትና ሕገ አራዊት ሁለት ተቃራኒ ሀሳቦች ናቸው፤ ሁለት በፍጹም ተቃራኒ የሆኑ ነገሮችን ደርድሬ አንድ ናቸው ብዬ እንደከሳሾቹና እንደጠበቆቻቸው በስንኩል ማሰብ አልችልም፤ ከዚያም በላይ ሕገ መንግሥት ምን ማለት እንደሆነ አውቃለሁ፤ በአንጻሩም ሕገ አራዊት ምን ማለት እንደሆነ አውቃለሁ፤ ስለዚህም የሰማይና የመሬት ያህል እንደሚራራቁ እገነዘባለሁ፤ እንዲያውም አንዱ በሥራ ላይ በዋለበት ሌላው ሊኖር አይችልም፤ ወይም ሁለቱ በጦርነት ላይ እንደሆኑ አውቃለሁ፤ በምንም ተአምር አንዱ ሌላውን ሊሆን አይችልም፤ ይህንን ያለው ሰው በሕገ መንግሥትና በሕገ አራዊት መሀከል ያለው ልዩነት ያልገባው ሰው ነው፤ አቶ በረከት ነው፤ ለዚያውም ወዲያውኑ ተቃውሞ መልስ ሰጥቼዋለሁ፡፡

በቅርቡ ደግሞ አንድ ተመሳሳይ ሐሰት በአቶ ሥዩም መስፍን መነገሩን በአንድ ጋዜጣ ላይ አንብቤአለሁ፤ ወያኔ ሥልጣን ለመያዝ ሲቃረብ እኔ ሥልጣኑን አስረክቡኝ ብዬ ጠየቅሁ፤ ይላል! ነገሩን ለማቅለል ወይ እኔ ቂል ነኝ፤ ወይ እሱ ቂል ነው! ይህንን ሰው በአካል አግኝቼው የማውቅ አይመስለኝም፤ በለንደን ከአቶ መለስ ጋር ስንገናኝ ከኋላ ተቀምጦ ነበር ይሆናል፤ ግን አላስታውሰውም፤ ብዙ ምስክሮች ነበሩ፤ አቶ አብዱል መሀመድ፣ ፕሮፌሰር እንድርያስ እሸቴ፣ አቶ ይስሐቅ ክፍሌና ሌሎችም ነበሩ፤ ለመዋሸት የሚያመች ሁኔታ አልነበረም፡፡

ሕገ መንግሥት ሕገ አራዊት ነው ማለት ብርሃን ጨለማ ነው፤ ወይም ሕይወት ሞት ነው እንደማለት ያለ የአእምሮ ጉድለትን የሚያመለክት የተሰናከለ አስተሳሰብ ነው፤ ሕገ መንግሥቱ ሕገ አራዊት ነው ማለቱ ከተረጋገጠ እንዲህ ያለው ሰው ወደ እስር ቤት ሳይሆን ወደ ትምህርት ቤት ወይም ወደ አእምሮ ሀኪም ቤት መላክ ያለበት ይመስለኛል፤ ይህንን ጉዳይ በተመለከተ ፍርድ ቤቱ የቀረበውን ማስረጃ አረጋግጫለሁ ያለ መሰለኝ፤ ዓይንንና ጆሮን ከዶ የከሳሽ ጠበቃን «ጭብጥ» በመቀበል ተረጋግጦአል ለማለት ይቻል ይሆናል፤ እውነት አለመሆኑን ግን በማናቸውም ጊዜ ቪድዮውን አይቶ እኔ የተናገርሁትን የሰማ ሊያረጋግጠው ይችላል፤ የከሳሽም፤ የጠበቃዎችም፣ የዳኞችም ልጆች በአባቶቻቸው ላይ እንዲፈርዱ ብቻ ሳይሆን እንዲያፍሩባቸው የሚያደርጋቸው ነው፡፡

በምርጫው ክርክር ጊዜ በሂልተን ሆቴል እኔ ንግግሬን የጀመርሁት በሰብአዊ መብቶች በኩል ሕገ መንግሥቱን በማወደስ ነው፤ በሕገ መንግሥቱ ውስጥ ሠላሳ በመቶ የሚያህሉት አንቀጾች ስለሰብአዊ መብቶች ጉዳይ መሆናቸውንና ዓለም-አቀፍ ሕጎችም የተካተቱበትን ይህ ቀረ የማይባል ሰነድ መሆኑን በመግለጽ ነው፤ ስለሕገ አራዊት ያነሣሁት በተግባር የሚታየውን በማነፃፀር እንጂ ሕገ መንግሥቱን በሰብአዊ መብቶች ጉዳይ ለመንቀፍ አይደለም፤ ይህ በቪድዮ የተመዘገበ ነው፤ በዚህ የተነሣ የቀረበብኝ ክስ በፍጹም

ሐሰት ነው፤ በዚህ ክስ ጠበቃው ተከራክሮ፣ ፍርድ ቤቱ የዕድሜ ልክ እስራት ፈረደብኝ፤ አልተከላከልሁም፤ ይግባኝም አላልሁም፤ የከሳሽ ጠበቃ ግን የዕድሜ ልክ እስራት አይበቃም ብሎ የሞት ፍርድ እንዲፈረድለት ይግባኝ አለ፤ መጥሪያው ከደረሰን በኋላ ንቀው የተውት መሰለኝ፤ ሥርዓት ያለው መልስ አላገኘንም፡፡

7. መገልበጥና መለወጥ

ሕዝብ የሥልጣን ምንጭ በሆነበት ሥልጣኑን አገር በሕጋዊ ምርጫ ሕዝብ ፈቃዱን በድምፁ እየገለጸ የመንግሥትን ሥልጣን ከተወዳዳሪ ቡድኖች ውስጥ ለአንዱ ይሰጣል፤ በዚህ መንገድ የመንግሥት ባለሥልጣኖች ሲለዋወጡ መንግሥት ተገለበጠ፤ መንግሥት ፈረሰ አይባልም፡፡

ሀ/ በማናቸውም የቅንጅት ሰነድ ላይ «መገልበጥ» የሚለውን ቃል የተጠቀመበት የለም፡፡

ለ/ በፍርድ ቤት ማስረጃ ሆነው በቀረቡት ቪዩዮች፣ ቴፖችና ሰነዶች ውስጥ «መገልበጥ» የሚለውን ቃል ማንም ሰው ሲጠቀምበት አልተሰማም፡፡ «መገልበጥ» የሚለው ቃል የኃይል ወይም በጡንቻ የማፍረስ ባሕርይ አለበት፤ በተለይም ዓመፅ ከሚለው ቃል ጋር ሲቀናጅ ከፖለቲካ ትግል ይልቅ ወደ ጉልበት ትግል ያዘነብላል፡፡

ዓመፅ በቁሙ ጉልበት የለበትም፤ እንዲያውም ዓመፅ ከጉልበት ለመላቀቅ መሞከርን፣ እምቢ ማለትን ስለሚያመለክት ከመገልበጥ ጋር የሕርይ ዝምድና የለውም፤ በጆርጂያና በዩክሬን የታየው ሕዝባዊ ዓመፅ በአንድ በኩል እንደጥሩ የሰላማዊ ትግል ዘዴ ሲጠቀስ በሌላ በኩል ደግሞ በማወቅም ይሁን ባለማወቅ፣ እውነቱን በሐሰት ለመተካት በማቀድ ይሁን የጆርጅያና የዩክሬን ሕዝባዊ ዓመፅ በኃይል መንግሥትን መገልበጥ ተደርጎ ይወሰዳል፤ በሁለቱ አገሮች የተደረገው ሕዝባዊ ዓመፅ አንድ ጥይት ያልተተኮሰበት፣ ፖሊሱም ሆነ የጦር ሠራዊቱ ሰላምን ከማስከበር ውጭ ወገን ለይቶ ያልገባበት፣ ሕዝቡ በሰላማዊ እምቢተኛነት የሥልጣን ባቤትነቱን ያረጋገጠበት ነው፤ በጆርጂያና በዩክሬን መሪዎች ሰላማዊ ሕዝብ በጥይት እንዲደበደብ ለፖሊስና ለጦር ሠራዊቱ ትእዛዝ የሰጠ ባለሥልጣን የለም፤ ወይም ቢሰጡም የሰማቸው አላገኙም ነበር፤ በፍጹም ሰላም የተገኘውን ለውጥ በኃይል ወይም በጉልበት የመጣ ማስመሰል ዓለም በሙሉ ከደረሰበት ግንዛቤ ውጭ የሆነ ነው፡፡

ከሳሽ በድፍን ሐሰት ላይ ቆሞ የከበደ ክስ ሲመሠርት መንግሥትን ለመገልበጥ አድመዋል፤ በኃይል ወይም በጉልበት ዓመፅ ሕገ መንግሥታዊ

ሥርዓቱን ለመገልበጥ ሞክረዋል፤ሲል በፍርሃትና በስጋት ጭንቀት ውስጥ ያለ ሰው መኪናው ሁሉ ታንክ፣ በራሪ ወረቀት ሁሉ አውሮፕላን፣ ንግግሩ ሁሉ ጥይት እየመሰለ ቢታየው አያስደንቅም ይሆናል፤ ነገር ግን እንኳን በመልክ በስም የማይተዋወቁ ሰዎችን ከአውሮፓና ከአሜሪካ መልምሎ በአድማ ማጣመድ ምን የሚሉት ዘዴ ነው? የቅንጅት አባል ያልሆኑትን ሁሉ ሰብስቦ በአድማ ተጠምደው ነበር እያለ ውሸት ከምሮአል::

ሁለት በጣም የሚደንቁ ነገሮች አሉ፤ አንደኛው፣ ከሳሽ ለአድማ ለተባለው ያቀረበው ምንም ማስረጃ የለም፤ ሊኖርም አይችልም፤ በመጀመሪያ ደረጃ የቀረቡት የአድማ ማስረጃዎች ቪድዮዎች ሲሆኑ አንዳንዶቹም በቴሌቪዥን የታዩ ናቸው፤ አንዳቸውም የምሥጢርነት ባሕርይ የላቸውም፤ በነዚህ ቪድዮዎች ውስጥ አንድም በሰያፍም እንኳን በኃይል መንግሥትን መገልበጥ የሚል ሀሳብን ያንጸባረቀ ሰው ድምፅም አልተሰማም፤ ስለዚህም ፍርድ ቤቱ በአደባባይ ከታየውና ከተሰማው የተለየ ግንዛቤ ሊኖረው ይችላል ብሎ ለመገመት አስቸጋሪ ይሆናል፤ ፍርድ ቤቱ እነዚህን ቪድዮዎች የውሸት ስም ተሰጥቶት «ጭብጥ» ከሚባለው የከሳሽ ፈጠራ ለይቶ ከተመለከተው የከሳሽ ማስረጃ ተብሎ የቀረበው የተከሳሾች መከላከያ ሆኖ ይቀርብ እንደሆነ እንጂ ክስ ለመመሥረት የማያስችልና ለሐሰት ከሰቹም ማስረጃ የማይሆን ነው፤ ነገር ግን ከብይኑ ለመገመት እንደሚቻለው ፍርድ ቤቱ ቪድዮቹን ሳይሆን የከሳሹን «ጭብጥ» የተጠቀመበት ይመስላል፤ በቀጥታ ከቪድዮዎቹ ካገኙት መረጃዎች ይልቅ የከሳሹን ጠበቃ «ጭብጥ» ለመቀበል ዝንባሌ እንደነበረ የሚያመለክት ነው::

ሁለተኛው የማስረጃ ዓይነት የተለያዩ መግለጫዎችና በራሪ ጽሑፎች፣ በጋዜጣም ላይ የወጡ አስተያየቶች ናቸው፤ በነዚህም ውስጥ ቢሆን መንግሥትን በኃይል ወይም በጉልበት መገልበጥ ለሚለው ክስ ተጨባጭ ማስረጃ ይሆናል የሚባል አንድም የለም፤ እነዚህ የሰነድ ማስረጃዎች በከሳሹ የተዛባ ግንዛቤ ካልታዩ በቀር በራሳቸው አንድም ወደ ኃይል ወይም ወደ መንግሥት መገልበጥ የሚያመለክት ነገር የለም::

ጭቆናና ስቃይ ሸሽተው በውጭ አገር በስደት ላይ የሚኖሩትን ኢትዮጵያውያንን ከቅንጅት ጋር አያይዘው የአድማ ተባባሪ ማድረጋቸው የውሸት ክሱ መውደቂያ ነው፤ በአሜሪካ ቁጣ የብዙዎች ስም ከተከሳሾቹ ዝርዝር መሰረዙ ውሸቱን ከማጋለጡ በላይ አሳፋሪ ነው::

እንዲያውም የመንግሥትን ሥልጣን በሕዝብ ድምፅ የተሸነፈው ለአሸናፊው እንደሚያስረክብና በዚህም ሰላማዊና ዴሞክራሲያዊ መንገድ ለውጥ እንደሚደረግ ሕገ መንግሥቱ ያዝዛል፤ በመሠረቱ የፖለቲካ ቡድኖች በምርጫ ጊዜ የሚያሳዩት ውድድር በአንድ በኩል በሥልጣን ላይ ያለው ቡድን ያለውን ዓላማ ይዞ እንዲቀጥል፤ በሌላ በኩል ደግሞ ተቀናቃኝ የፖለቲካ ቡድኖች

ለለውጥ ያላቸውን ዓላማ ይዘው ነው፤ ይህ ዴሞክራሲያዊ አሠራር የሥልጣን ባለቤት ሕዝብ ነው ከሚለው ዴሞክራሲያዊ እምነት የሚነሣ ነው፤ ሕዝብ በሥልጣን ላይ ያሉትን አውርዶ ሌሎችን በሥልጣን መንበር ላይ ማስቀመጥ ይችላል፤ ይህ የመለዋወጥ ሥርዓት ሕጋዊ ነው፤ ስለዚህም በምርጫ ጊዜ በሥልጣን ላይ ያሉትን እናወርዳለን ወይም እንለውጣለን ማለት ከመገልበጥ ጋር ምንም ዝምድና የለውም፤ በሕዝብ ምርጫ በሥልጣን ላይ ያለውን ቡድን ለማውረድና ለመለወጥ የሚደረገውን የፖለቲካ ሰላማዊ ትግል ከኃይል፣ ዓመፅና የመንግሥት መገልበጥ ጋር ማያያዝ በሁለቱም ተቃራኒ በሆነ ዘዴዎች ላይ የግንዛቤ ችግር መኖሩን ያመለክታል፤ ለውጥን በሕጋዊ ሥርዓትና በሰላማዊ መንገድ ለማያውቁ በኃይል ግልበጣ ብቻ ሊገነዘቡት ይችላሉ፤ ነገር ግን ፍርድ ቤቱ ይህንን እውነት መረዳቱ ያጠራጥራል፤ በሕጋዊ ሥርዓትና በአደባባይ ዓለም ሁሉ እያየው የተካሄደውን የለውጥ ውድድር እንደግልበጣ ሙከራ ተወስዶ የተመሠረተው ክስ ከእውነት የራቀ ግልጽ የተንኮል ዘዴ ፍርድ ቤቱ ሳተው::

መንግሥትን በኃይል ለመገልበጥ ሞክረዋል ለሚለው ፍርሃትና ስጋት መነሻው ምንድን ነው መነሻው የምርጫ 97 በመንግሥት በኩል በፍጹም ያልተጠበቀ ውጤት ነው፤ የኢትዮጵያ ሕዝብ በነቂስ ወጥቶ ምርጫው ቅንጅት እንደሆነ የሚያመለክቱ አዝማሚያዎች ገና ከመጀመሪያው መታየት ጀመሩ፤ ፍርሃትና ስጋቱን የፈጠረው ይህ ወደአልተጠበቀ ውጤት የሚያመራ መስሎ መታየቱ ነው፤ ይህንን ሁኔታ በጉልበት ለመቀልበስ ወይም ለመገልበጥ የድምፅ ሣጥኖቹ መነካካትና አላግባብ ውጤቱን ወደተፈለገው ለማድረስ የተደረገው ሙከራ ነው፤ በአዲስ አበባ የሕዝቡ የንቃት ደረጃ በጣም ከፍ ያለ በመሆኑና ታዛቢዎችም በብዛት ተሰማርተው ስለነበረ የምርጫውን ውጤት ለመቀልበስ የተደረገው ሙከራ ሳይሳካ ቀረ፤ በገጠሩ ግን የተደረገውን የድምፅ ዘረፋ ለመከላከል አልተቻለም፤ ልዩ ዓይነት በጉልበት መገልበጥ የሕዝብን እውነተኛ ድምፅ በጉልበት መለወጥ ነው::

ቅንጅት ይህንን በገጠር የተደረገውን ምርጫውን በጉልበት መገልበጥ አልቀበልም አለ፤ ሕዝቡም በብዙ ቦታዎች ተቃውሞውን መግለጽ ጀመረ፤ ሰላማዊው የቅንጅትና የሕዝብ ተቃውሞ ሁለተኛውን የኃይል ወይም የጉልበት እርምጃ አስከተለ፤ ብዙ ሰዎች ታሰሩ፤ ብዙ ሰዎች አካላዊ ጉዳት ደረሰባቸው፤ ብዙ ሰዎች ተፈናቀሉ፤ ብዙ ሰዎች ተገደሉ፤ ቀጥሎም አገዛዙ ሦስተኛውን የኃይል ወይም የጉልበት እርምጃ ወሰደ፤ ከቅንጅት አመራር እየመረጠና ከአመራር ውጭ ያሉትን አባላት እየለየ፣ ጋዜጠኞችንም እንዲሁ፣ መንግሥታዊ ካልሆኑ ድርጅቶችም ሰዎችን ሰብስቦ አሰረ፤ የሚያስደንቀው ነገር የተከሰተው በዚህ ሦስተኛው ደረጃ ላይ ነው፤ አገዛዙ በወሰደው የጉልበት እርምጃ ለጠፋው

ሕይወትና ለወደመው ንብረት ኃላፊነቱን በተከሰሱት ሰላማውያን ሰዎች ላይ ለጠፈው:: የጥንቱ የበደለው ንጉሥ፣ ባላገር ይካስ ዓይነት::
ክሶቹም ሆኑ ለፍርድ ቤት የቀረቡት ማስረጃዎች ሁሉ የሚያመለክቱት ከላይ እንደተዘረዘረው ሲሆን በዚህ መሠረት በፍርድ ቤቱ የተሰጠው ብይን የበደለው ንጉሥ ባላገር ይካስ የሚለውንና የተረሳውን አባባል የሚያስታውስ ነው፤ የድርጊቶቹን ቅደም ተከተልና ተከታታይነት በሚገባ የተገነዘበ ሰው የኃይል ወይም የጉልበት እርምጃ መቼና በማን እንደተጀመረ ለመለየት አያዳግተውም፤ ከዚያም በላይ በንብረትም ላይ ሆነ በሰው ላይ የደረሰውን ጉዳት ማን ምን ያህል ብሎ ለመገመት አስቸጋሪ አይደለም፤ በተጨማሪም ባልታወቀ ምክንያት ተነሣስተው ሰላማዊ ሰልፍ ለማድረግ የተሰበሰቡት ወጣቶች በጥይት የተገደሉት በቅንጅት አቅድ እንዳልሆነ ግልጽ ነው፤ ይህ ሁሉ ሲጠራቀም የሚያመለክተው የወንጀል ፈለግ ወደ ሌላ አቅጣጫ መሆኑን ነው:

የፍርድ ቤቱ ብይን ምክንያትና ውጤት ይዛመዳሉ ሲል ምክንያት ያደረገው:-

ሀ/ የምርጫው ውጤት ተጭበርብሮአል መባሉንና መዘረፉን አይደለም፤
ለ/ ከሰኔ አንድ በፊት በብዙ ሰዎች ላይ የደረሰውን ድብደባ፣ እስርና ግድያ አይደለም፤

እንዲያውም የሰኔ አንዱና የጥቅምት 22/1998 ጭፍጨፋ ቢሆንም እንደምክንያት አልተወሰደም፤ ምክንያት ተብሎ የተወሰደው ተከሳሾች በምርጫ ዘመቻው ጊዜና የምርጫው ውጤት ተጭበረበረ ከተባለ በኋላ በተለያዩ ጊዜያትና በተለያዩ ቦታዎች ያደረጉትን ንግግር ነው፤ እነዚህ ንግግሮች በጊዜም ሆነ በቦታ ወንጀል ከተባለው ድርጊት ጋር በጣም የተራራቁ ናቸው::

ፍርድ ቤቱ መጀመሪያውኑ ክሱን ተቀብሎ እንድንታሰር ማዘዙ ሲያስደንቀኝ፣ በዋስ እንዳንለቀቅ መበየኑ ሲያስገርመኝ ከሳሽና ጠበቃው ያቀረቡትን የቪድዮ ማስረጃ አይቶና ሰምቶ ውሳኔ በመስጠት ፋንታ የጠበቃውን የተጨማደደ ጭብጥ ለውሳኔው መሠረት ማድረጉ ሲያሳዝነኝ ሆድ ሲያውቅ ዶሮ ማታ ዓይነት ተከላከሉ ተብሎ ሲወሰን እግዚአብሔር ከዚያ ቤት እንደወጣ ገባኝ፤ በዚህም ፍርድ ቤቱ ደኸየ ወይም በልማድ እንደሚባለው ውቃቢ ራቀው፤ ስለዚህም ያንን የክሱና የተከሳሶች ድሪቶ ማስረጃ ከተባለው ጋር ተቀብሎ ተከላከሉ ብሎ መወሰን የፍርድ ሚዛን እንደተረገጠ ማረጋገጥ ነው፤ በመጨረሻም የዕድሜ ልክና ከዚያም ያነሰ ፍርድ ተሰጠ፤ አብዛኛዎቹ ተከሳሾች ሳቁ፤ አላዘኑም::

በመጀመሪያ ይህ ፍርድ ቤት ከአንድ ዓመት ተኩልና በሙሉ ድምፅ ባይሆንም የሰውነታችንን ክብር የሚያዋርደውን፣ የታሪካችንንና የባህላችንን ኩራት የሚገፍፈውንና የልጆቻችንንና የልጅ ልጆቻችንን ሕይወት

የሚያጨልመውን የትግሬን ዘር የማጥፋት ክስ በመሰረዙ ምስጋናዬን አቀርባለሁ::

ከዚህ ቀጥዬም በመጀመሪያ ስለ ክሱና ስለብይኑ በአጠቃላይ፣ ሁለተኛም በግል በእኔ ላይ ስለቀረበው ክስና ብይን በአጫጭሩ አስተያየቴን እሰጣለሁ፤ ሁነቶቹ በቅደም ተከተላቸው የሚከተሉት ናቸው::
1 ምርጫው
2 የምርጫው ውጤት ልክ አይደለም የሚል ወቀሳ — መነሻ
3 በ(2) ምክንያት የተነሣው ሰላማዊ ተቃውሞ — በንግግር
4 ተቃውሞውን ለመቋቋም የተወሰዱ የኃይል እርምጃዎች — ድርጊት
5 የኃይል እርምጃዎቹን የቀሰቀሱት ሰላማዊ ተቃውሞዎች -- ድርጊት
6 የመጨረሻው የብዙ ወጣቶችን ሕይወት የቀጠፈው የኃይል እርምጃ --ሰኔ 1/97 እንደገና ጥቅምት 22/98 — ድርጊት

8. እስርና ክስ

እንግዲህ ክሶቹ የተመሠረቱት በተራ ቁጥር /3/ በተገለጸውና ከዚያ በኋላ በተከታታይ በተፈጸሙት ድርጊቶች ላይ ነው፤ ከላይ ከ/1/ እስከ /7/ በተዘረዘሩት ተከታታይና ተዛማጅ ሁነቶች መሀከል /2/፣/4/፣/6/፣/7/ ድርጊቶች ናቸው፤ ማለትም በገቢር የተፈጸሙ ናቸው፤ /3/ና/5/ ከንግግር ያላለፉ፣ ቢበዛም በሰላማዊ ተቃውሞ የተገለጹ ናቸው፤ በተቃውሞው ውስጥ ከቅንጅት መመሪያ ውጭ የድንጋይ ውርወራ እንደነበረ ታውቆአል::

ፍርድ ቤት ምክንያትና ውጤት ለመዛመዳቸው ያገኘው ግንዛቤ በተራ ቁጥር /1/ና በተራ ቁጥር/3/ የተገለጹትን አስወጥቶ እንደሆነ ግልጽ ነው፤ የወንጀለኛ መቅጫ ሕግ ቁጥር 24/2 የተደነገገውን የምክንያትና የውጤት መቋረጥ ያላገናዘበ ነው፤ በተራ ቁጥር /2/ና በተራ ቁጥር /3/ የተገለጹትን ሁነቶች ተከታታይነትና ተዛማጅነት ይዞ ያልተነሣ አስተሳሰብ በምንም የአስተሳሰብ መንገድ ትክክለኛ ሊሆን አይችልም፤ በተጨማሪም ፍርድ ቤቱ በገቢርና በነቢብ ወይም በድርጊትና በንግግር መሀከል ምንም ልዩነት ሳይታየው መቅረቱ የሚያስገርም ነው፤ የትኛው ውጤት ከየትኛው ምክንያት ጋር ተዛምዶ ነው የተመሠረተውን ክስ ሊያጸናው የሚችለው? በገቢር ለተፈጸመው ወንጀል የነቢብ አጠራጣሪ ምክንያት መፈለግ አህያውን ፈርቶ ዳውላውን ከሚለው ተረትም የባሰ ነው::

በያገሩ በየጊዜው ሰላማዊ ሰልፎች ይደረጋሉ፤ አንዳንዴ በሰልፉ ላይ ሰዎች ይጎዳሉ፤ ነገር ግን ሰልፉን የጠራው ድርጅት ወይም ቡድን በወንጀል ለመከሰስ ሲበቃ አልታየም፤ በቅርቡ በዩጋንዳ መንግሥት አንድ የኖረ ጫካ ለአንድ ስኳር አምራች የሕንድ ኩባንያ ሸጠ፤ የአካባቢ ጥበቃ ድርጅት ሸያጩን

ለመቃወም ሰላማዊ ሰልፍ ጠራ፤ በሰልፉ ላይ በመንገድ አንድ የሕንድ ሰው ሲያዩ ደማቸው የፈላ ሰዎች በድንጋይ ቀጥቅጠው ገደሉት፣ ቀጥሎም የሒንዱን መቅደስ ሲያዩ አቃጠሉት፤ እነዚህ ድርጊቶች ከሰላማዊው ሰልፍ ዓላማ ጋር ግንኙነት የላቸውም፤ ሳይታሰቡና ሳይታቀዱ በድንገት በደም ፍላት የተፈጸሙ ናቸው፤ ወንጀል ተፈጽሞአል፤ አያጠራጥርም፤ ለዚህ ወንጀል ኃላፊነቱ የማን ነው? በኢትዮጵያ ቢሆን የዘር ማጥፋት ወንጀልም ይጨመርበት ነበር፤ የቅንጅት አመራር የጠራው ሰላማዊ ሰልፍ ሳይኖር ነው ፍርድ ቤቱ ምክንያትና ውጤት ተያይዞአል ያለው፤ የፍርድ ቤቱ ብይን አስተሳሰብ ከዚህም ያልፋል፤ ገቢርን በፍጹም አስወጥቶ በነቢብ ብቻ የቀረበለት ማስረጃ ሁሉ ለከሳሹ የማይመች በመሆኑ ወደ አልተባለና ወደአልታሰበ ዓላማ በመለወጥ ቀናውንና ቀጥተኛውን ንግግር የራሱን ትርጓሜ ሰጥቶታል፡፡

ፍርድ ቤቱ ችግር ውስጥ የገባው ከመጀሪያው ነው፤ አንደኛ አድማ ተብሎ የጅምላ ክስ ሲቀርብለት ወንጀል የግል መሆኑን ለማጣራት አልሞከረም፤ ሁለተኛም አድማ ተብሎ ለቀረበው ክስ አድመኞቹ በመልክና በስም የሚተዋወቁ መሆናቸውን፣ በድብቅና በምሥጢር ማቀዳቸውን ለማረጋገጥ አልሞከረም፤ ክሱን ለመመሥረት የቀረበው ማስረጃ ሁሉ አደባባይ የወጣ ነበር፤ አንዱንም ተከሳሽ በወንጀል የሚያስጠረጥር ማስረጃ አልቀረበም፡፡

በመጨረሻም በብይኑ ላይ የተንበጸባረቀው ይኸው ከላይ የተጠቀሰው ጉድለት ነው፤ አድማ የተባለውን ለመጣል ፍርድ ቤቱ ተቸገረና የከሳሹን የአድማ ትርጉም ለማጥበብ ተሞከረ፤ ቀላል መስሎ የታየው የቅንጅት የላዕላይ ምክር ቤት አባሎችን የአድማው መሪዎች ማድረግ ሆነ፤ ነገር ግን ምናልባት አንድ ሦስተኛ የሚሆኑ የላዕላይ ምክር ቤት አባሎች ተገኙለት፤ አድመኞቹ የላዕላይ ምክር ቤት አባላት ከሆኑ ይህ የታወቀው መቼ ነው? ያልተያዙ፣ ያልታሰሩና ያልተከሰሱ የምክር ቤቱ አባላት ከአድማው እንዴት አመለጡ? ይባስ ብሎም በላዕላይ ምክር ቤት ውስጥ የሌለውን አንድ ሰው (እኔን) እንደመጣያ አድርጎ ጨመረው፤ ባይሆንም ግድ የለም ብሎ በማወቅም ይሁን ባለማወቅ ፍርድ ቤቱ የላዕላይ ምክር ቤት አባልነትን የሚወስን ሆነ፤ ያሰወጣቸው አሉ፤ የክብር አባል አድርጎም ያስገባው አለ፤ በዚህ አንካሳ ሁኔታ አድማ የሚለው አጉል አስተሳሰብ ሳይወድቅ ቀረ፤ ከዚህም ጋር ተያይዞ ወንጀል የግል መሆኑ በጠንካራ ምርመራ ሳይጠራ አመለጠ፤ የአድማው ቡድን በዘፈቀደ ከተመሠረተ በኋላ የጅምላ ወንጀል ለተሸከሙት በተናጠል ወንጀል እየተፈለገላቸው ተለጠፈባቸው፤ ምክንያትንና ውጤትን በግድ ለማገናዘብ ስለተፈለገ ለማስረጃዎቹ ልዩ ትርጉም መስጠትና ወደ ጥንቆላ መግባት አስፈላጊ ሆነ፤ ሴትዮዋ ወደጠንቋይ ቤት ሄዳ ልጅ መውለድ እንዳልቻለች ተናግራ እንዲረዳት ትማጸናለች፤ ጠንቋዩ ከመጀመሪያ ባልሽ ወንድ ልጅ ትወልጃለሽ ሲላት የመጀመሪያ ባልዋ መሞቱን ስትነግረው ቢሆንም አላት ይባላል፤ አሁንም

እኔ የቅንጅት ላዕላይ ምክር ቤት አባል ባልሆንም ፍርድ ቤቱ ቢሆንም ብሎ አስገባኝና ፈረደ! ሌሎች የላዕላይ ምክር ቤት አባላት ከክሱ ውጭ የሆኑት እንዲሁ ቢሆንም በሚል ዘዴ ነው ማለት ነው፤ የቢሆንም ዘዴ የሌለበትን ለማስገባትም ሆነ ያለበትን ለማስወጣት ይጠቅማል ማለት ነው!

9. አጠቃላይ አስተያየት

የተከሰስንበት መሠረታዊ ጉዳይ መንግሥትን በኃይል ለመለወጥ በመሞከርና ሕገ መንግሥቱንና የሕገ መንግሥቱን ሥርዓት ለማፍረስ በመፈለግ ነው ተብሎአል፡፡

ሕገ መንግሥት ሲባል ለከሳሽና ተከሳሽ አንድ ከሆነ ተከሳሾቹ ሕገ መንግሥቱን ለማፍረስ የሚፈልጉበት ምንም ምክንያት የለም፤ ለዚህም ዋናው ምክንያት ሕገ መንግሥቱ ብቸኛ መከታቸው መሆኑ ነው፤ እንዲያውም በቅንጅት ጉዳይ የተከሰሰው ሁሉ ሕገ መንግሥቱ የሚያጎናጽፈውን መብትና የዳኝነት ተስፋ በመጠቀሙ ነው፤ ከሳሽና የከሳሽ ጠበቃ ሕገ መንግሥቱን ያውቁታል ወይስ ችላ ብለውታል ብሎ ለመጠየቅ የሚያስደፍሩ ምክንያቶች ብዙ ናቸው፤ ከሁሉ በፊት ሕገ መንግሥቱ **የመደራጀት፣ የመሰብሰብና ሀሳብን ያለምንም ገደብ የመግለጽ፣ ሰላማዊ ሰልፍ የማድረግ፣ የመምረጥና የመመረጥ መብቶችን ለዜጎች ሁሉ በእኩልነት ያጎናጽፋል**፤የመንግሥት ሥልጣን ባለቤቱና ምንጩ የኢትዮጵያ ሕዝብ መሆኑን ይደነግጋል (አንቀጽ 8)፤ ከሕዝቡ በድምፅ ብልጫ ውክልናን ያገኘ ወይም ያገኙ የፖለቲካ ቡድኖች ሥልጣንን በሰላም እንደሚረከቡ ያዛል (አንቀጽ 56 60)፤ በዚህም መሠረት አዲስ መንግሥት መፍጠር ወይም ማቋቋም እንደሚቻል ይናገራል (አንቀጽ 60/2)፤ በሕገ መንግሥቱ ከተደነገገው ውጭ በኃይል ወይም በጉልበት የመንግሥት ሥልጣን እንዳይያዝ ይከለክላል (9/3)፤ ሕገ መንግሥቱ ፍጹምና ዘለዓለማዊ ባለመሆኑም ለማሻሻል የሚቻልበትን መንገድ ይደነግጋል (105)፤ በአጠቃላይ በመብቶች ጉዳይ ሕገ መንግሥቱ ይህ ቀረው የማይባል ሰነድ ነው፡፡

በሚያዝያ 29/97 ወያኔ/ኢሕአዴግ ከመንግሥት ጋር በመተባበር ሕዝባዊ ስብሰባ ጠርቶ በነበረ ጊዜ የወያኔ/ኢሕአዴግ ሊቀ መንበርና የመንግሥት ጠቅላይ ሚኒስትር የሆነው ስብሰባውን ሕዝባዊ ማዕበል ብሎት ነበር፤ ማዕበል የሚለውን ቃል የመረጠበትን ምክንያት ለማብራራት አልፈልግም፤ ሆኖም በሚያዝያ 30/97 ቅንጅት በዚያው በመስቀል አደባባይ የጠራው ሕዝባዊ ስብሰባ አዲስ አበባን በሙሉ አጨናንቆ ሕዝባዊ ማዕበል ከተባለው እጥፍ ድርብ ነበር፤ ፍጹም ሰላማዊ በሆነ መንገድ ያለምንም እንከን ተጠናቀቀ፤ የተከሳሾቹን ሰላማዊነት ከዚህ ሕዝባዊ ስብሰባ የበለጠ በተጨባጭ ሊያመለክት የሚችል የለም፡፡

ከምርጫው በኋላ የተፈጸሙትን ዋና ዋና ኩነቶች በቅደም ተከተላቸው ማየት ፍርድ ቤቱ ምክንያትና ውጤት ያለውን ለማጣራት ይረዳል፤ በመጀመሪያ ገና ምርጫው እየተካሄደ ባለበት ጊዜ ግንቦት 7 ማታ የሕገ መንግሥቱን ሥርዓት የሚጥስ የአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ ለአንድ ወር ታወጀ፤ ይህም ሕገ መንግሥታዊ ሥርዓት ታገተ፤ የኃይል ወይም የጠመንጃ አገዛዝ በይፋ ታወጀ ማለት ነው፤ ይህንን ለማረጋገጥ ግንቦት 8 ቀን ገና ቆጠራው ሳይጠናቀቅና ለምርጫ ቦርድ ሳይደርሰው በአዲስ አበባ ከተማ ቢሸነፍም በአገሪቱ በአጠቃላይ አሸናፊ መሆኑን ወያኔ/ኢሕአዴግ አወጀ፤ በዚህ አዋጁ የምርጫ ቦርድን ሕገ መንግሥታዊ ሥልጣን ገረሰሰው፤ በነዚህ በተጠቀሱት ሁለት የኃይል እርምጃዎች ተፎካካሪ የነበረው የፖለቲካ ቡድን ራሱን በጉልበት ወደ መንግሥትነት ለውጦ ሕጋዊ ሥርዓቶችን አፈረሰና ለአሰቃቂ የግፍ እርምጃዎች በርን ከፈተ፤ ስለዚህም በተለያዩ የአገሪቱ ክፍሎች ብዙ ሰዎች ተገደሉ፤ ተደበደቡ፤ ታሰሩ፤ ከቤት ንብረታቸው ተፈናቀሉ፤ ሌላ ማስረጃ ሳንፈልግ የራሱ የመንግሥት አጣሪ ኮሚስዮን ከሞላ ጎደል ባጣራው መግለጫ 193 ሰዎች ሲገደሉ ከ700 በላይ አካለ ጎደሎ ሆነዋል፤ ከተከሳሾች መሀከል ድብደባና ማስፈራራት የደረሰባቸው አሉ፤ ሕገ መንግሥቱን የሚቃረን ዛቻና ማስፈራሪያ ዛሬም አልቆመም፤ በቅርቡ በምክር ቤቱ ውስጥ «ጣታቸውን እንቆርጣለን፤ እጃቸውን እንቆርጣለን» በማለት የሕግንና የሰብአዊ ሚዛንንም የሚጥስ አነጋገር እየሰማን ነው፤ እነዚህ ጸሐይ የሞቃቸው ኩነቶች በጥቁር መጋረጃ ተሸፍነው፣ ሕገ መንግሥቱንና የምርጫ ቦርድን ሥልጣን የሻረውና በጉልበት የመንግሥትን ሥልጣን የያዘው፣ ለብዙ ሰዎች ሕይወት መጥፋትና የአካል ጉዳት ተጠያቂ ሊሆን የሚገባው ቡድን ከሳሽ ሆኖ ከአንድ ዓመት ተኩል በላይ ሕገ መንግሥታዊ መብቶቻችን ሁሉ ታግተው በግፍ እስር ላይ የቆየነው የበደለው ንጉሥ ባላገር ይካስ እየተባልን ነው፤ ግፍ በየትኛውም መልኩ አስከፊ ነው፤ ነገር ግን በሕግ ስም የሚፈጸም ግፍ ከሁሉም የከፋ ነው፤ ምክንያቱም ዜጎች ሁሉ በሕግ ላይ ያላቸውን እምኔታና አለኝታ የሚደመስስ በመሆኑ ነው፤ ይህ ለአገር የሚበጅ አይደለም፤ አንድ ቀን ሕግ እንደሚከሠን ቅንጣት ያህል አልጠራጠርም፡፡

10. በእኔ ላይ የተሰጠው ብይን

ከዚህ አጠቃላይ መንደርደሪያ ተነሥቼ በተለይ በእኔ ላይ ወደተሰጠው ብይን እገባለሁ፤ ከብይኑ ሦስት ዋና ዋና ነጥቦችን እጠቅሳለሁ፡፡

ሀ/ ቅንጅት በሸራተን ሆቴል መግለጫ በሰጠበት ዕለት ከአድማጮቹ አንዱ ነበርሁ፤ መግለጫው ከተሰጠ በኋላ መድረኩ ለጥያቄና ለአስተያየት

ሲከፈት እኔም አስተያየት ሰጥቻለሁ፤ ብይኑ ላይ «ሥልጣን ባለው መንግሥት ከፍተኛ ውንጀላዎችን ከሰነዘረ በኋላ» ይላል፤ ፍርድ ቤቱ ይህንን ሲል «ውንጀላዎች» የሚላቸው ምን ምን እንደሆኑ አልተገለጸም፤ ነገር ግን ባልታወቁና ባልተነገረ ነገር ላይ ወደ መደምደሚያ ደርሶ ለፍርድ የተዘጋጀ ይመስላል፤ «ውንጀላዎች» የተባሉትን ሳላውቅ የምከላከለው ምኑን ነው? ለመሆኑ ፍርድ ቤቱ ራሱ እነዚህ ውንጀላዎች የተባሉትን ያውቃቸዋል?

ለ/ በአፍሪካ አዳራሽ በተደረገው ክርክር ውስጥ እኔ ተሳታፊ ነበርሁ፤ ብይኑ እንደገና «ውንጀላዎች ካቀረበ በኋላ» ቢልም አሁንም ውንጀላዎች የተባሉትን አይገልጽም፡፡ አያይዞም የዓለም ሶሺያል ሳይንቲስቶች በሙሉ የደረሱበትን ውጤት እንደአከራካሪ ጉዳይ አስመስሎ ያቀርባል፤ ይኸውም ዴሞክራሲ እንደማናቸውም ሰው ሠራሽ ሥርዓቶች ግድፈቶች አሉት፤ ዴሞክራሲን ከሌሎች ሥርዓቶች የተለየ የሚያደርገው ራሱን እያረመ የሚያድግና ወደፊት የሚራመድ መሆኑ ነው፤ በአንጻሩ የአገዛዝ ሥርዓት በባሕርዩ ራሱን ማረም አይችልም የሚል ነው፤ በምንም ዓይነት መንገድ ይህንን ደረቅ እውነት ለማስተባበል አይቻልም፤ እኔም የተናገርሁት ይህንኑ ነው፤ በነጻነትና በባርነት፣ በብልጽግናና በደህነት፣ በእድገትና በኋላ-ቀርነት መሀከል ያለው መሠረታዊ ልዩነት ይኸው ነው፤ ፍርድ ቤቱ ተከላከል የሚለኝ ያልገለጹልኝንና የማላውቃቸውን ውንጀላዎች ነው? ወይስ ደረቁን እውነት?

ሐ/ በብይኑ ላይ የተገለጸው ሦስተኛው ነጥብ ይበልጥ የሚያስገርም ነው፤ እንዲህ ይላል፡- «ያለውን ሥርዓት እና ሕገ መንግሥቱን ሙሉ በሙሉ ከማስወገድ ውጭ መሻሻልና መታረም የማይታሰብ እንደሆነ ሲቀሰቅስ መቆየቱ» የማላውቀውን ነገር ያመጣል፤ እንዲህ ዓይነት ነገር እኔ አልወጣኝም፤ ፍርድ ቤቱ ከከሳሽ ጠበቃ የሰማውን ብቻ ይዞ ፍርድ የሰጠው እንዲህ እያደረገ ነው፤ የአገዛዝ ሥርዓት በባሕርይ ራሱን ማረም አይችልም የተባለውን «ሕገ መንግሥቱን ሙሉ በሙሉ» ከማስወገድ ውጭ መሻሻልና መታረም የማይታሰብ እንደሆነ ሲቀሰቅስ በማለት ለውጦ ፍርድ መስጠት ሕገ መንግሥቱን ማን እንደረገጠው የሚያሳይ ነው፡፡

የፍርድ ቤቱ ብይን የሚያስገርምበት ምክንያት ማስረጃ ተብሎ የቀረበው ቪድዮ መሆኑ ነው፤ በቪድዮ ላይ የተቀረጸውን ድምፅና ንግግር እንደፈለጉ በስፋት መለወጥ አይቻልም፤ ስለዚህም በፍጹም ያልተባለውን ነገር የተባለ አስመስሎ በማቅረብ ብይን መስጠት ያስፈለገበትን ምክንያት መጠየቅ አስፈላጊ ይሆናል፡፡

የከሳሽ ጠበቃ ለእውነት ክብር የማይሰጥ መሆኑን በተደጋጋሚና በተጨባጭ አሳይቶአል፤ ነገር ግን ፍርድ ቤቱን ይህንን ያህል ያሳስታል የሚል

ጥርጣሬም አልነበረኝም፤ ቪዲዮውን ሲያይና እኔ የተናገርሁትን ሲሰማ ሕገ መንግሥቱን በተለይም በሰብአዊ መብቶች ጉዳይ አወድሼ መናገሬን ሊስተው አይችልም፤ በእውነቱ ፈንታ «ሕገ መንግሥቱን ሙሉ በሙሉ» ማስወገድ የሚል ውሸት ብይኑ ውስጥ መግባቱ በጣም ያሳዝነኛል፤ ያሳፍረኛልም፡፡

እኔ በሕገ መንግሥቱ ውስጥ ከተፈቀደው ሀሳብን የመግለጽ መብት ውጭ በኀልዮም፣ በነቢብም፣ በገቢርም ቅንጣት ወንጀል አልፈጸምሁም፤ ስለዚህም የምከላከለው የለም፡፡

አቶ መለስ በጎዳና ነውጥና በድንጋይ ውርወራ ዴሞክራሲን መመሥረት አይቻልም ያለው ትንሽ እውነት አለበት፤ ነገር ግን ትልቁንና ዋናውን ጥፋት በትንሽ እውነት መሸፈን ያስቸግራል፤ በጥይት የልጆችን ጭንቅላትና ልብን እያፈረሱ በጭፍጨፋ ዝም ለማሰኘት መሞከር አውቶቡሶችን በድንጋይ ከመምታት ጥፋት ጋር አለማወዳደር ሚዛንን የማጣት ምልክት ነው፤ በድንጋይ ውርወራ ዲሞክራሲን መትከል አይቻልም፤ ይህ እውነት ነው፤ በጥይትም ዲሞክራሲን መትከል አይቻልም፤ ይህም እውነት ነው፡፡

I
ሽምግልናና እርቅ

1. ሽምግልና

በብዙ ሚልዮን ለሚቆጠሩ ኢትዮጵያውያን ሽምግልና አድባር ነው፤ ከቤተሰብ ጀምሮ በትንሽ ማኅበረሰብ ውስጥም ቢሆን ግጭት አይጠፋም፤ የሚፈጠረውን ማናቸውም ዓይነት ግጭት ለማለሳለስና በስምምነት ለመተካት የሚደረገው ባህላዊ ሽምግልና በመልኩም በባሕርዩም ዛሬ በሽምግልና ስም ከምናየው በጣም የተለየ ነው፤ በኢትዮጵያ ባህል ሽምግልና የሚነሣው ከመንፈሳዊ መሠረት ላይ ነው፤ ሽምግልና የአምላክ ተግባር ነው፤ ሽምግልና ለእርቅ፣ ለፍቅርና ለሰላም የቆመ መንፈሳዊ አድባር ነው፤ ይህ አድባር (ኢንስቲትዩሽን) ሕንፃ የለውም፤ ለሽምግልና የበቃው ሰው በአእምሮው፣ በልቡና በመንፈሱ ይዞት የሚዞርና ከትውልድ ወደትውልድ ሲተላለፍ የቆየ ነው፤ የሽምግልና መንፈሳዊ መሠረቱ በዋናነት የሚከተሉት ይመስሉኛል፤

«ጽድቅን (እውነትንና ትክክለኛነትን) የሚራቡና የሚጠሙ ብፁዓን ናቸው፤ ይጠግባሉና፤»

«የሚምሩ (ምሕረትን የሚያደርጉ) ብፁዓን ናቸው፤ ይማራሉና) ምሕረትን ያገኛሉና)፤»

«የሚያስታርቁ (ሰላምን የሚያመጡ) ብፁዓን ናቸው፤ የእግዚአብሔር ልጆች ይባላሉና»

ቃላቱ ይለወጡ ይሆናል እንጂ ቁም-ነገሩ በእስልምናም ተጠናክሮ ያለ ይመስለኛል፤ እርቅ፣ ፍቅር፣ ሰላም መንፈሳዊ ዋጋ ያላቸው ቁም-ነገሮች ናቸው፤ አሜሪካኖችና አውሮፓውያን ሽምግልናን ወደንግድ ሥራ ለውጠውት ገንዘብ የሚከፈላቸው አደራዳሪዎች ወይም አስታራቂዎች አሉዋቸው፤ ሽምግልና ዋጋ የሚከፈልበት ሲሆን ይረከሳል፤ ወደሸቀጥነት ይወርዳል፤ ሽምጋዮቹንም፣ ተሸምጋዮቹንም ያዋርዳል፡

እንግዲህ ለሽምግልና ብቁ የሚሆነው ማን ነው? ሽምግልና ወይም ከሽምግልና ጋር በተያያዘ ሽማግሌ ምን ማለት ነው? የዕድሜ ጉዳይ ብቻ አይደለም፤ ከዕድሜው ጋር ተጣምረው መገኘት ያለባቸው ብዙ ባሕርዮች አሉ፤ መንፈሳዊነት አንዱ ባሕርይ ነው፤ ለእኔ እንደሚገባኝ መንፈሳዊነት ለእውነት፣ ለእኩልነትና ለፍትሕ መገዛት ማለት ነው፤ «ጽድቅን የሚራቡና የሚጠሙ» መሆን አለባቸው፤ ለግዑዝ ነገር፣ ለጉልበትም ይሁን ለገንዘብ የማይሸነፉ ሰዎች